



**Machvmetis Saracenorum Principis, Eivsqve Svccessorum
Vitae, Ac Doctrina, Ipséque Alcoran**

Bibliander, Theodor

[Basel], [1543]

VD16 VD16 K 2583

Richardi fratris ord. Prædicatorum, uiri doctissimi, Confutatio legis à
Mahumete Sarracenis latae, per Demetriu[m] Cydoniu[m] in linguam
Græcam translata. Eadem Richardi Confutatio è Græco rursus ...

[urn:nbn:de:hbz:466:1-98259](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-98259)

PIKAP ΔΟΥ ΤΟΥ RICHARDI EX

Τῶ ΤΑΓΜΑΤΙ ΤῶΝ ΠΑΡΑ

λατίνων καὶ λατίνων ἀδελφῶν πρεδικατόρων
καὶ λατίνων, ἀναστέλλει τῆς παρὰ τοῦ κατὰ
βασιλεὺς μαρμερῆ τοῖς σαββατικοῖς περὶ τῆς νο-
μοθεσίας, μετὰ νε-
λέξαι εἰς τὴν ἐκκλησίαν, διὰ τὸν νο-
μον τῆς.

Διηγητοῖς.

Ὅσαι εἰσὶν αἱ ἡμέραι τοῦ δόλου
σε; πότε πῶς μοι ἐκ τῆς κατὰ
διωκόντων με κρήνης; διηγήσαν-
τό μοι ἡρώδης ἀσκλητίας,
ἀλλ' ὅς ὡς ὁ νόμος σε κύριε. πᾶ-
σαι αἱ ἡμέραι σου ἀληθῆς. ἀδελφὲ, κατὰ τὸν νόμον
με ἐπὶ τῇ ἐκκλησίᾳ τῆς ἐκκλησίας εἰσὶν ἐκκλησί-
ας, πᾶσαι τῆς ἐκκλησίας, τῆς ἐκκλησίας βασι-
λέως παλαιότερας, ὡς ἐν δόλῳ αὐτῆς θείας πᾶ-
σαι τῆς ἐκκλησίας. ἀλλ' εἰς ἀναριθμητὰ πᾶσι
δοῦναι ἐκκλησίαν πᾶσι τῆς ἐκκλησίας, πᾶσι τῆς ἐκκλησίας
καὶ τῆς ἐκκλησίας ἀναριθμητῶν. Πρῶτον
ἢ γὰρ φανερὸς ἔστιν τὴν λύσιν τοῦ διωγ-
μοῦ, τὴν λύσιν τοῦ ἀσκλητίας τῶν ἐκκλησι-
σταινῶν. ὅσοι δὲ μετὰ τὴν ἐκκλησίαν συμβεβηκέναι,
ἀφ' οὗ πᾶσι τῶν ἐκκλησιῶν, μέχρι τῶν τοῦ Κωνσταν-
τίνου καὶ τῶν ἐκκλησιῶν τῶν ἐκκλησιῶν καὶ
διὰ τὸν ὅτι κατὰ τὴν ἐκκλησίαν τῶν ἐκκλησιῶν
καὶ τῶν ἐκκλησιῶν καὶ τῶν ἐκκλησιῶν ἀσκλητίας ὁ κατὰ τὸν
νόμον πᾶσι τῶν ἐκκλησιῶν ἀναριθμητῶν τῶν
ἐκκλησιῶν τοῦ θεοῦ μαρτύρων ἀσκλητίας. ὡς
οὐ χρόνου συμπάσης ὁ δαβὶδ τῆς ἐκκλησίας,
φασὶν πᾶσι εἰσὶν αἱ ἡμέραι τοῦ δόλου σε;
πότε πῶς μοι ἐκ τῆς κατὰ τὸν νόμον με-
λέξαι; ἀλλὰ πᾶσι τῶν ἐκκλησιῶν τῶν ἐκκλησιῶν αἱ
ἐκκλησιῶν ἐκκλησιῶν, καὶ τῶν ἐκκλησιῶν ἐκκλησιῶν
ἐκκλησιῶν, ἀφ' ὧν γέγονεν ἀλλοίωσις τῆς ἐκ-
κλησίας τοῦ ὕψους. καὶ οἱ πρὶν τῆς ἐκκλησίας ὄν-
τες διώκται, τὰς ἐκκλησίας ἐκκλησιῶν, ἡγε-
μονες τῆς ἐκκλησίας τῆς ἐκκλησίας πολέμου μετὰ
ἐκκλησιῶν γέγονεν. ἀλλ' αὐτῶν ὁ δόλος
ἐκκλησιῶν τῆς ἐκκλησίας ἐκκλησιῶν. αὐτῶν
γὰρ ἀνεφάνη ὁ αἰμοδαρὸς ἐκκλησιῶν, φρενα-
ρῶν ἐκ τῶν ἐκκλησιῶν, καὶ ἐκκλησιῶν ἐκκλησιῶν
ἐκκλησιῶν, ἐκκλησιῶν ἐκκλησιῶν, καὶ ἐκκλησιῶν
ἐκκλησιῶν, καὶ τῶν ἐκκλησιῶν ἐκκλησιῶν. δι-
ὸ μετὰ τὴν ἐκκλησίαν τῶν ἐκκλησιῶν ἐκκλησιῶν
τῶν ἐκκλησιῶν

ORDINE FRATRVM, QVI

apud latinos Predicatores appellantur, Confutatio le-
gis latae Saracenis à maledicto Mahometo, translata
ex Romana lingua in Græcam, per Demetrium Cydo-
nium: deinde per Bartholomeum Picenum de

Monte arduo rursus è Græco in La-
tinum conuersa.



VO T sunt dies serui tui?

Quando facies mihi de per-

sequentibus me iudicium?

Narrauerūt mihi iniqui fa-

bulationes: sed non sic lex

tua Domine. Omnia mandata tua ueritas:

Iniuste persequuti sunt me. Hec uer-

ba militantis sunt ecclesiæ, flentis & ge-

mentis, diuersis se grauata esse miseris:

quib. liberari diuino confisa est auxilio.

Sed etsi innumerabiles passa est ecclesiæ

pensiones & tristitias, omnes tamē uni-

uersaliter has in tres referendum est. Pri-

mum quidem manifeste sustinuit rabie

persecutionis, illatam ei ab impijs tyran-

nis. Hoc autē maxime sic accidit, à quo

passus est Christus, usq. ad tēpora Con-

stantini, in annis uidelicet trecentis &

decem: quando Romani, qui monar-

chiam tenebant, & aliorum infinitus ca-

talogus, ubiq. in uniuerso orbe terrarū

innumerabiles sanctos dei martyres in-

teremerūt. Pro quo tempore compatiēs

Dauid ecclesiæ, dicit: Quot sunt dies

serui tui? Quando facies mihi de per-

sequentibus me iudicium? Sed ad deum

sanctorum sanguis cum clamaret, & mi-

raculis ipsi splenderent, repēte facta est

mutatio dexteræ altissimi: & qui prius

Christianorum persecutores erāt, eccle-

sias edificauerunt, ducesq. belli contra

impios facti sunt. Sed statim secunda

persecutio hæreticorū in surrexit. Repē-

te enim apparuit cruētus draco, fremēs

ex squama, & sibilans diuersas hereses,

Arrii uidelicet, & Sabellij, Macedonijq.

& aliorum hereticorum. Propter quod

maxime tempus dixit Dauid: Narraue-

runt

Nicol. à Cusa
Ricoldum no-
minat. Memi-
nit illius et Vo-
laterranus.

Psal. 118.

Tres persecu-
tiones eccle-
siæ.

I. Per tyrannos,

Psal. 26.

II. Per hereticos.

Psal. 118.

rūt mihi iniqui fabulationes, sed nō sic
lex tua domine. Sed data est & apposita
tūclux doctrīe ecclesiā, cū multi magi
stri tūc apparerēt, et diuinā scripturā a-
perirent: Hilarius hic fuit, Augustinus,
Hieronymus, & Gregorius. insurrexe-
ritq; et multitudo sanctorū patrū, qui in
eremis pfecti & sincerissimae uitae erāt.
adeo, ut & per eos draconis os debili-
uulgari lino ligatū sit: & sic diuinarum
scripturarū efficaciam loquentium in-
iqua obturatū est. Sed itatim posthac
inualuit ecclesijs tertia corruptio, ex fal-
lis fratribus uidelicet periculū. Vnde &
post Gregorij tempora statim tribulatio
per corruptos homines intellectum ro-
borauit, in hypocrisis mendaciū loquen-
tium, & tot mendacia & figmenta rena-
ta sunt uitae, doctrīae & iustitiae: ut mul-
ti essent, qui descenderent, & adiuarēt
iniquos & tyrannos (in tantam enim hi
fatuitatem & prauitatem prolapsi sunt)
e conuerso perfectissimos homines obla-
ciarent, eisq; detraherent. Haec contra
ecclesiam corruptio usq; ad senium & se-
nectutem permanebit: ut nequaquam
spes aliqua relicta sit, nisi diuini auxiliij,
& pro ueritate instantiae. Vnde & pro
temporibus his dicit Dauid: Omnia
mandata tua ueritas: Iniuste persecuti
sunt me, adiuua me. Quali dicens: Etsi
prostrata est ad tempus ueritas, oportet
tamen hanc uelocissime exurgere, & ef-
ficaciter cognosci, maximē diuino coo-
perante auxilio. In hoc igitur tertio con-
ditionis statu, post tēpora uidelicet bea-
ti Gregorij, in temporibus Heraclij, in-
surrexit ueritati & dei ecclesiae homo q-
dā diabolicus, primogenitus satanae, in
libidinē procliuus, & ex fraude machina-
mentis deditus, nomine Mahometus.
Qui consilio & auxilio illius qui mēdax
& mendaci pater est, iniquā & mēdaci
plenā, tanquā ex diuino ore prolata le-
gem cōposuit: quā quidem legem Alco-
ranum nominauit, uidelicet diuinorum
mādatōrū collectionē. Hic Mahometus
supra

111. Per falsos
fratres.A temporibus
Gregorij ma-
gri ultima per-
secutio Machu-
meti & Papae.Fides & pati-
entia sancto-
rum uincet.
Apo.

Machumet.

Alcoranum.

πόμοι πᾶντοι ἀδολοχίας, ἀλλ' οὐχ ὡς οἱ
μοι σου λέγει. ἀλλ' ἐσθλὴ καὶ πρῶτη ἐστὶν
τῆ φῶς τῆς διδασκαλίας τῆ ἐκκλησίας, πλ
λὼν διδασκαλῶν ἀναφανγνύων, καὶ πλ
δαίμων δαemonιζόντων γραφῶν. ἰλαρίας οὐκ ἔστι
αὐτοῦ οὐκ ἔστι, ἰδὼν οὐκ ἔστι, καὶ γρηγορίου. ἀν-
σῆμα ἐστὶν in hoc τῷ φῶς οὐκ ἔστι
μοι, τῆς αἰσθητικῆς οὐκ ἔστι
καὶ δι' αὐτῶν τὸ τοῦ δαemonίου σῶμα ἀδὸν
καὶ ἰδιωτικῶν λίνων δαemonίου. καὶ οὐκ
ἔστι δαίμων γραφῶν δαemonίου τὸ σῶμα ἔστι τὰ
νομα λαλοῦντων περὶ μῶμου. ἀλλ' οὐδὲν με-
τὰ τοῦτα ἔτι φῶς τῆς ἐκκλησίας ἢ τῆς
τῆ φῶς, ὅ ἐκ τῆς ἰδὼν διδασκαλίας διδασκα-
λῶν δαemonίου. ὁ δὲ καὶ μετὰ τοὺς τοῦ μακαρίου
γρηγορίου χρόνους, οὐδὲν ἢ δι' αὐτῶν καὶ τῶν
σε δι' ἀνθρώπων κατεφθαρμένων φῶς οὐκ ἔστι
ἰσοκρίσει λαλοῦντων ἰδὼν δαemonίου. καὶ τοσαῦτα
ἰδὼν καὶ πλῶσμά τε ἀνεφύη βίου, διδασκα-
καλίας τε καὶ διδασκαλίας, ὡς τε πολλοὺς
ναὶ τοὺς σωματοφῶν καὶ σωματοφῶν
νοῦς τοὺς πονηροὺς καὶ τυραννοὺς, καὶ εἰς οὐκ
οὐκ ἔστι σωματοφῶν καὶ πονηρίας ἐλαττωσάτω. ἡ γὰρ
ναντίον, καὶ τῶν τελειοτάτων τοὺς ἰδὼν
κτενέτω καὶ δαemonίου. αὐτῇ δὲ ἡ τῆς ἐκ-
κλησίας φῶς, ὡς γὰρ ἡ πρῶτη δαemonίου
ὡς τε καὶ κατεφθαρμένων καὶ πλῶσμά τε
βοηθείας, καὶ τῆς ἰδὼν τῆς ἀλθείας φῶς οὐκ ἔστι.
ὁ δὲ καὶ τῶν καίρων τούτων φῶς, πᾶν
σαι αὐτῶν καὶ σου ἀλθείας. ἀδὸν καὶ κατεφθα-
ρμέν. βοηθού μοι. μονονοχί λέγω, αὐτῇ
καὶ πρὸς καίρων τεταπεινωταὶ ἢ ἀλθείας, δα-
μῶν τοὺς τῶν τῶν ἀνθρώπων, καὶ πᾶν
γνωθῆναι, καλῶς τῆς δαemonίου σωματοφῶν
τῆς. καὶ τῶν τῶν τῶν κατεφθα-
μετὰ τοὺς χρόνους δαemonίου τοῦ μακαρίου
γρηγορίου, ὡς γὰρ καίρων κατεφθα-
νῆς τῆ ἀλθείας καὶ τῆ τοῦ θεοῦ ἐκκλησίας, ἀ-
δὸν τῆς δαemonίου, πρῶτος καὶ πᾶν
τῶν, ἀσελγῆς δὲ, καὶ τῆς ἐκ τῆς σκηνῆς
χρῆς ἐκ δαemonίου, ὄνομα τῷ μαχόμεν, ὅς
τῆ βουλῇ καὶ τῇ συμμαχίᾳ ἐλαύνει, ὡς ἰδὼν
τε ἐστὶ, καὶ τοῦ ἰδὼν πατῆρ, ἀνόσιτον καὶ ἰδὼν
δοῖς γέμοντα, ὡς ἀν' ἐκ τοῦ δαemonίου σῶματος
πᾶν δαemonίου σωματοφῶν νόμον. ὅν δὲ καὶ
μοι, ἀλλοτρίον ὄνομα σῶν, διδασκαλίας τῶν δαemonίου
πᾶν δαemonίου ἀναγωγῶν. ὅν τῶν ὁ μαχόμεν,
καὶ

Finis huius scri
pti, sanè pius.

Tertium, quod lex hæc non est lex Dei, propterea quod neq; uetus, neque nouum testamentum hanc testantur: et quod necesse est Saracenis, parere dictis ueteris testamenti & euangelij.

Quartum, quod neq; in stylo, neq; in modo cum alijs conuenit.

Quintum, quod non conuenit secundum sententias cum aliquo altero.

Sextum, quod in multis sibi ipsi contradicit.

Septimum, quod nullo miraculo cōfirmatur.

Octauum, quod non est secundum
rationem.

Nonum, quod manifesta continet
mendacia.

Decimum, quod uiolenta.

Vndecimum, quod inordinata.

Duodecimum, quod iniqua.

Tertiumdecimum, de Alcorani institutione, & quis fuit huius legis opifex & inuentor.

Quartumdecimum, de fictione im-
probatissimæ uisionis.

Quintumdecimum, de quibusdam
sex quæsitis in Alcorano communi-
bus, & de Christi ad Mahometum ex-
cellentia.

Sextumdecimum, de euangelij ad Al
coranum excellentia.

Decimumseptimum, de Saracenorū
responsione ad prædicta.

DE PRINCIPALIBVS HV=

Primum igitur decet scire princi-
pales errores, quos Saracenorum
lex ponit, secundum quos maxime di-
uinæ legi aduersatur. Notandum igitur,
quod omne antiquorum cœnum,
quod diabolus in alijs sparsim diffemi-
nauit, in Mahometum comprehensum
euanuit. Hic enim cum Sabellio ne-
gat omnino trinitatem: Dualitatem
autem quandam ponit in diuinis, quæ
nihil honestum & diuinis simile in se
ipsa

Τεῖχος, ὅπου νόμος ἔσται νόμος θεῶν
διό τὸ μή τι πάλαιον, μή τι νεώτερον
ἦν κλυ, πύτω συμπαρτυρεῖν, ὅπως σὺ
ῥα κλυοῖς πᾶσα ἀνάγκη πείθεσθαι τῆς ἱε-
ρατικῆς ἀρχῆς, καὶ τοῖς τοῦ θεοῦ ἀγγελοῖς.

Τέταρτον, ὅτι μὴ ἔχει φράσιν καὶ ἡθὺς
ἄλλοις συμβαίνοντα.

Πέμπτον, ὅτι μὴ συμφωνεῖ κατὰ διάνοιαν
ἐπὶ τὴν πνί.

Εκτομ, ὅτι ἔν πολλοῖς ἐαυτοῖς ἀντιλέγει 10
γν.

Εβδωμον, ὅτι μετ' αὐτοῦ δαύματι βεβαίου-
ται.

Ογδοον, ὅτι μὴ ἔστι κατὰ λόγον.

Ενναρχμ, ὅτι ὁμολογούμηνά ποδεύχει ὁ δὲ
δ'κ.

Δέκατον, ὅτι βίαιον καὶ ποδὶ τῶν εἰς αὐτὸν
ἐρχομένων.

Ενδεκατον, ὅτι ἀτάκτθ.

Δωδ' ἔχ' αὖτ' ὅτ' πονηρός.

Τελοποιῶν ἐκείνου, ποὺ φιλῶ ἀλλοτρίως σὺ
γραφῆς. καὶ τίς δὲν τοῖ νόμος τοῦ πνύ δ' ἡμῶν
γὸς καὶ εὐρετής.

Τεσσαρὸν καὶ ἑκατὸν, πόλιν τοῦ πεπολιωμένου
πλὴν ἀδελφοτάτῃ θεωρεῖαν.

Πύργου καὶ ἐκείνην, πρὶ πινωρ ἐκκλησίᾳ
 τῶν ὑδῖ θρῖ ἀλκυονίδων κοινῶν. καὶ πρὸς τῆς
 τοῦ Χριστοῦ πρὸς τὸν μαχόμετ ἐπεροχῆς.

Επτακαίδ' ἑξατομ, ποῦ εἶ ἦν σαφ' ἀκλινῶν
ἀρλογίας, πρὸς τὰ πειρημνία.

Hac ratione uti
tur & Clunia-
censis Abbas.

ῥήσιν τῇ διανομίῳ, πῶς δὲ ἐπαρόψιτο
 οὐσαν ἀρχήν. Ἐποτίθησι γὰρ αὐτῷ τε τὴν
 θέαν οὐσαν, καὶ τὴν ταύτης ψυχῇ. ὅθεν
 ἐστὶ ἀλλοτρίαν πλῆθυντικῶς εἰσάγει δια-
 λεγόμενον τὸν θεόν, ὡς δοκεῖ αὐτῷ τὴν το-
 τὴν ψυχῇ, καὶ αὐτοῦ τὸν χριστὸν ἄλλης πα-
 ρὰ τὸν θεὸν ὑπαρχον οὐσίας, καὶ ἐλάττω
 τοῦ θεοῦ καὶ ὑποταγῆς αὐτοῦ. Συμφε-
 ριμὸν δὲ ἐν τοῖς ἀρεῖς καὶ ὑπονοίᾳ, Ἐπο-
 10 τίθησι τὸν χριστόν, ψιλόν αἰὶν κτίσμα, πάν-
 των μὲν τοῖς ἄλλων ὑπαρέχον. αὐτῇ
 δὲ ἡ δόξα ἐκ τῶν πλατωνικῶν ἀρμολογῶν δό-
 κει, ὑποτιμώμενον τὸν ἄκρον θεόν, πατέρα
 πάντων, καὶ δημιουργόν, ὅς οὐ πᾶσι νοῦν ἔ-
 λεγον τὸν ὑπερβύτιον, ἐν ᾧ ὁ πᾶντας εἶναι
 αὐτὸς λόγος τῶν ὄντων, καὶ ὁ ψιλότερος πάν-
 των, ὃν καὶ πατριῶν νοῦν πεποιημένον
 καὶ μετὰ τῶν εἶναι τὴν τοῦ κόσμου ψυχῇ.
 ἐφεξῆς δὲ, τὰ λοιπὰ κτίσματα. τὰ τοῖς ἐν
 20 ταῖς γραφαῖς ποτὶ τοῦ θεοῦ λεγόμε-
 να, ταῦτ' ἐπέκεινον τὸν νοῦν ἀνθρώπου ἐκείνοι.
 μαλιστα, ὅς καὶ τὴν θέαν γραφῶν τὸν λό-
 γον τοῦ θεοῦ, θεοῦ σοφίας, καὶ θεοῦ λόγον κα-
 λῶν. ἡ δὲ καὶ ἡ τοῦ ἀβυσσίνος σφαῖρα, ὅς
 ὑπερ τὴν πύλιν πύλιν οὐρανοῦ ψυχῇ, τὴν
 πρῶτον νόσον Ἐποτίθησι, κινῶσαν τὸν πρῶ-
 τόν οὐρανόν, ἥς ἐπέκεινα ἐν ὅς ἄκρον τὸν
 θεόν κατεβύτιον. οὗτω τοῖς οὐρανίοις γνώ-
 30 μισαν ποτὶ τὸν θεόν τοῦ θεοῦ, ὡς εἰς κτίσμα
 πᾶσιν πάντων τῶν ἄλλων κτισμάτων. οὐ
 μετὰ τὸν θεόν, πάντα τὸν θεόν δεδαιμονογῶν
 να. ὅθεν καὶ ὁ μακάριος Ἐποτίθησι τὸν χριστόν,
 ὁμιωτατοῦ καὶ ὁμοειδέτατος ἀνθρώπου, ὃν
 πᾶσι πάντας αὐτὸς ἄλλος ἀνθρώπους. διαρρήδην
 δὲ ἐν αὐτῷ φησὶν αἰὶν καὶ ὡς ἀνθρώπου.
 ὁμιωτάτος γὰρ αὐτοῦ λόγον θεοῦ, καὶ πνοῖμα θεοῦ,
 ὃ ψυχῇ τοῦ θεοῦ. ὃ δὲ θεὸς κατ' ἀλήθειαν λέ-
 γεται, πάντα πᾶσι γλοῖον ἡγείτο. καὶ πᾶσι
 τὰ κτίσθησαν πύλιν, ὁ συγμάστις καὶ
 40 ὁ καὶ, ὅς καὶ αὐτὸν τὸν χριστόν, καὶ ἐπὶ
 πᾶσι πᾶσι αἰῶνι τῶν οὐρανίων εἰπέμ.
 ἐπὶ δὲ, καὶ τὸν οὐρανίον εἰπέμ. ὅθεν φησὶν,
 ὡς ὁ χριστιανὸς φησὶ τὸν χριστόν εἶναι θεόν. καὶ
 οἱ πᾶσι ἰδοῦσι εἰσόντες αὐτὸν τοῦ χριστοῦ,
 πᾶσι καὶ τὸν θεόν καὶ τὸν οὐρανόν, τὸν κύ-
 εἶον καὶ τὸν κύριον ὡς. ταῦτα ἡ μακρότερον
 ὡς εἶναι, ἵνα πάντες γνῶσιν, ὡς ὁ πᾶσι τῇ ἀρ-
 χῇ

ipſa poteſt demonſtrare, cum totius altē-
ritatis principiū ſit. Supponit, enim di-
uinā eſſentiā, & huius animā. Vnde in
Alcorano inducit Deū pluraliter loquē-
tem: ut uideatur ipſa anima Dei, et ipſe
Chriſtus alterius præter Deū eſſe eſſen-
tia, & minoris Deo, & ei ſubditæ: cōue-
niens in his cū Arrio & Eunomio, ſup-
ponit Chriſtū excellam eſſe creaturā,
omnes tamē alias creaturas excedentē.
Hęc aut opinio ex Platoniciſ mota eſ-
ſe uidetur: qui ſupponunt ſummū Deū
patrē omnium & creatorē, ex quo quā-
dā mentē dicebāt primū defluxiſſe, in
qua quidē ſunt oēs rationes entiū, & o-
mnibus excellior eſt: quē & paternam
mentē appellabāt, poſt hunc eſſe mūdi
animā dicebant: deinceps aut reliquæ
ſunt creaturæ. Quæ igitur de filio Dei
in ſcripturis dicūtur, hæc ad illā mentē
illi referebāt: maxime aut, quod & diui-
na ſcriptura filiū Dei ſapientiā & Dei
uerbū appellat. Cū qua opinione & ea
quæ eſt Auicēnē cōuenit, qui ſupra pri-
mū coelū primā intelligentiā ſupponit,
quæ primū coelū mouet, ultra quam in
ſummo Deū firmari dicit. Sic igitur Ar-
riani exiſtimauerūt de filio Dei, quod
eſſet creatura, quē oēs alias creaturas ex-
cedit: q̄ mediante omnia Deus creauit.
Vnde & Mahometus ſupponit Chri-
ſtū ſanctiſſimū, & hominē uirtute præ-
ditū ſupra oēs alios. Palam autē qd in eo
dicit eſſe ſupra hominē, appellat em̄ eū
uerbū Dei, et ſpiritu Dei, et animā Dei:
Deū aut ſecundū ueritatē dici, omnino
ridiculū putat. Et ad demonſtrationem
huius, duobus maxime utitur: uno qui
dē, quod nunq̄ ipſe Chriſtus de ſeipſo
hoc aſſeruit, uel dixit: altero autē, quia
ipſe contrariū dixiſſe uidetur. Vnde di-
cit Mahometus, quod Chriſtiani dicūt
Chriſtū eſſe Deum, etenim Iudæi ipſe
Chriſtus dixit: Adorate Deū meum, et
Deū ueſtrū, dominū meū, et dominū
ueſtrū. Hęc aut longius expoſui, ut oēs
cognoſcāt, quod illud quod in princi-

Opinio Platonis
corum de Deo.

1. Corin. 1.
Ioan. 1.
Opinio Aui-
cennæ de Deo.

Opinio Arriat
norum.

loh. 20:

Anti christi dogma de Christo.

Scopus doctrinae Machometicae.

† Jacobitis, &c.

Diaboli seruandi secundū Machometem.

Non Origenē, sed perfidos haereticos, abuten-tes nomine sanctissimi uiri.

pio in mundo per Arrium seductor diabolus nō potuit perficere, hoc post hanc marcescēte quidem in ecclesia zelo, malicia autē crescēte per Mahometum adimpleuit, & tandem per antichristi nequitia roborabit. Qui persuadēbit mundo, quod neq; uerus Deus, neq; Dei filius est Christus, & neq; homo bonus. Principalis igitur intentio Mahometi, est, persuadere, Christū neq; deum, neq; filium esse Dei, sed sanctum quendā & sapientem hominē, et prophetam maximum, absq; patre ex uirgine genitum. In quibus cum Carpocrate haeretico cōuenit. Itē affirmat, impossibile esse Deū habere filium, propterea quod uxorem nō habet. Cum eodem rursus haeretico etiam in hoc cōuenit. Additque, quod si Deus haberet filium, in periculo iam omnis res esset, tanquam futurum schisma esset inter eos ex necessitate. In quibus cum Iudaeis & Cerdonio haeretico conuenit. Subiungitq; neque à Iudaeis Christum fuisse interemptum, neq; crucifixum, sed alium quendam illi similem. In quibus cum Manichaeis, † conuenit. Additq; & Deum ad se ipsum accessisse, & rursus eum in fine mundi appariturum, & interempturum Antichristum. Post hanc autem faciet Deus Christum mori. Qui autem passionem Christi negat, negat omnia ecclesiae mysteria, quae à diuina passione efficaciam habent. In quibus cum Donatistis haereticis conuenit. Dicit autem & daemones posse saluari, per Alcoranum & quod multi eorum cum hoc audiuiſſent, facti sunt Saraceni, sequens in his aliquo modo † Origenem, qui dicit saluandos fore daemones. Dicitque & ad Deum ascendisse, quando pro eo Gabrielē misit Deus, et manū huic Deū imposuisse, & tantū Deo tāgente rigiditatis sensum cepisse in corpore, ut & is usq; ad medullā spinæ dorsi pertrāsiret. In quibus manifestū est, qd cū Antropomorphitis cōmunicat, q corporalē Deū asseue-

χλὺν ὅτι τὸ ἥσυχον διὰ τὸ ἀγίου πνεύματος
λομυθῶν· ὁ δὲ διὰ τοῦτο, οὐχ οἷον τὸ ἐγγί-
νειν· ὅτι μετὰ τοῦτο μαρτυροῦνται· μὴ
ὅτι τὸ ἐκκλησία τὸ ζῆλον, ὅτι δὲ πονηρίας αὐ-
ξανομένης, ἀνεπλήρωσε διὰ τὸ μωμένον· ἀλλ'
ὅμως διὰ τοῦ ἀντιχρίστου, καὶ εἰς τέλος ὁ-
οἶσιν· τὴν πονηρίαν· ὅς ἀναπέσει τὸν ἥσυχον
μοῦ, ὡς οὐτ' ἀληθὴς θεός, οὐτ' ἀπὸ θεοῦ
ἡ χριστός, ἀλλ' οὐδ' ἀνθρώπου· ἀγαθός, ὁ πᾶσι
γούμνῳ· πίνων σκώπας τοῦ μωμένου ὁδῶν, τὸ
πέσειν τὸν χριστόν· μὴ τε δέον, μὴ τε ὅτι
ναί· θεὸς· ἀλλ' ἄγιον πινὼ καὶ σκώπας ἀνθρώπου,
καὶ πεφύκτω μέγιστον, ἀνδρὶ πατρὸς ἐκ πα-
τρὸς γαγγυμμένον· ὅν οἱς καρπικράτες ἔσ-
αίρετικῶν συμφωνεῖ. Ἐπὶ δ' ἡσυχάζεται, ἀν-
θρώπου εἶναι τὸν θεόν· ἔχειν ὅλον, διὰ τὸ μὴ
γυναικῶν ἔχειν. Ἐπὶ αὐτῷ δὲ πάλιν αἰρε-
τικῶ καὶ τούτῳ συνάδων· πᾶσι πῖναι δὲ,
ὡς ἐπὶ τοῦ θεοῦ ἔχειν ὅλον, ὅν λιπὼν αὐτῷ
ναί· μετὰ τῶν, ὡς ἐσθλόν καὶ σχίσματ' 20
ὅν αὐτοῖς ὁ ἀνάγκης· ὅν οἱς ἰουδαίους καὶ κί-
δωνι συμφωνεῖ ἔσ- αἰρετικῶν· διατίθενται
δὲ, μὴ δ' ὑπὸ τῶν ἰουδαίων χριστὸν ἀν-
εῖναι, μὴ τε σαυρωθῆναι, ἀλλὰ τὴν ἀλ-
λοῦ ἐκείνῳ ὁμοίον· ὅν οἱς συμφέροντα μω-
χρίστος· προστίθισι τε καὶ τὸ, τὸν θεόν εἰς
ἐαυτὸν μετακαλῆσαι τὸν χριστόν. καὶ πάλ-
ιν αὐτὸν πρὸς ἔσ- τέλει τοῦ ἥσυχου ἀν-
θρώπου, καὶ θανατώσειν τὸν ἀντιχρίστον.
μετὰ δὲ τοῦτο ποιήσειν τὸν θεόν, ἀπὸ 39
νῆν τὸν χριστόν. ὁ δὲ τὸ πᾶσι ἀρνέμε-
νῳ τοῦ χριστοῦ, ἀρνέται πᾶσι τὰς
ἐκκλησίας μυστήρια, ἐκ τοῦ θεοῦ πάντως τὸ
δραστήριον ἔχοντα· ὅν οἱς τοῖς αἰρετικοῖς ὁ-
ναπισαῖς συμφωνεῖ. φησὶ δὲ, καὶ πᾶσι δά-
μονας δύνανται σωθῆναι, διὰ τοῦ ἀλκο-
ραίου· ὡς τε καὶ πολλοὺς αὐτῶν τοῦτο ἀ-
κούσαντας, γινώσκειν σαββατικούς· ἐπὶ
μὲν ὅτι τοῦτο ἀμύγητον ἔσ- ὁμοίον, δι-
γὰρ σωθῆναι τοὺς δάμονας· πᾶσι δὲ, 40
καὶ πρὸς τὸν θεόν ἀνελθῆναι, ὅτι ὑπὲρ τοῦ-
του τὸν γαβριὴλ ἀπέστειλεν ὁ θεός, καὶ τὴν
χεῖρα τοῦτο τὸν θεόν ὑπὲρ τῶν, καὶ πᾶσι
ἀφαιρῶν τὸν θεόν· ὡς αὐτοῖς ἀποδοῦναι καὶ
ἔσ- σώματι, ὡς τὸ αὐτὸν διελθῆναι μετὰ τὸ
ῥάχως μυελόν· ὅν οἱς δ' ἡλός ὅτι ἡνιόχων τοῖς
ἀνθρώποις μορφώτους, σώματιν φάσκοντα
τῶν

τὸν θεόν λέγει δὲ καὶ τὸ ἅγιον πνεῦμα, κτίσ-
 μα· μακεδονίᾳ συνάδωρ. ὃν οἷς δὲ φέσκει
 ὁ δὲ ἀγγέλους δαίμονας γεγονέναι, μὴ βελ-
 θήνης πρὸς τὰ ἴσθιν· τοῦ θεοῦ, τὸν ἀδ' αὖ
 πρὸς κινήσας, οὐδ' ἔτι μισοῦμεν· φάνε-
 ται, λαρεὶ δὲ καὶ τῷ ἐχάπτω τοῦ ἀνθρώπου
 μακαριότητα, ὃν ἀκροασίας καὶ τρυφῆς λέ-
 γων εἶναι, καὶ ἱματίοις πολυτελέσι, καὶ περα-
 δάσις· ὁ μολογῶν ὃν τοῦ τοῦ κυρίως· ὅτι
 10 αἰετικῶς, καὶ τοῖς ἀρχαίοις ἀπίστοις. καὶ ὅτι
 πρὸς τὴν δὲ δ' αὖ ἐχέτω λέγει, τὴν τοῦ αἰε-
 τικοῦ θύειαν· ἐπαινωῦν, συγχωρεῖ δὲ καὶ
 πρὸς τὴν μακαρίων· ὃν ὅτι γὰρ, παλαίων
 πρὸς δ' ἀρετῶν ὁπόσας αὖ τις ὃν πολέμων
 λαρεὶ δ' αὖ τὸν τρέφειν. καὶ τὰς τῶν ἁλλων
 δὲ μακαρίας, ἀδελφώδους λαμβάνειν· τοῖς αἰ-
 ρετικῶς νηολαίτοις, ὃν τοῦ τοῦ ἐπὶ μολοῦ·
 πρὸς τὰς δὲ δ' αὖ φησὶ ἀναρεῖσθαι, τοῖς μὴ
 ὅτι τοῦ τοῦ πεδομύθους νόμου, πλὴν εἰ μὴ
 20 φησὶ τὸν δ' αὖ συγχωρεῖν καὶ τὰς
 θημιτικῶς ὃν τὴν ἀνδραγαθίαν καὶ μακαρίων, ὃν ὅτι
 πρὸς τὴν δὲ δ' αὖ κεφαλῶν· καὶ οἱ τοῖς δ' αὖ
 ἐκ μὴν, τῶν τε σεμινοτόρων τοῖς ὅτι
 σπυγχαλὺ πρὸς τὸν. ὃ δὲ πρὸς τὸν σι-
 πρὸς δ' αὖ, ἀποκρίσας μὴ πρὸς τὸν αὖ
 γὰ καὶ σεμνόν· ὃν τὴν τῶν, καὶ δυσχερεῖαν
 ἔχειν ὃν ὅτι καὶ τὸν δ' αὖ συγχωρεῖσθαι δὲ
 πρὸς, ὅτι τὸν αὖ ἐπιβλέπειν ὅτι, οἱ τοῖς
 πρὸς τὸν πρὸς τὸν δ' αὖ καὶ μολοῦ τῶν
 30 ἁλλων οἱ ἀρετῶν, γαστριμαργίαν διανο-
 τι, ἀρετῶν, καὶ ἀκροασίαν. πρὸς δὲ
 τῶν ἀρετῶν, οἱ πρὸς τὸν πρὸς τὸν, μακρο-
 θυμίας, ἐκλήγας, ἐγκρατείας, ἢ τῶν εἰς τὸν
 πρὸς τὸν ἀγαθῶν, ἢ τὸν ἐσχάτου τέλους,
 οὐδ' ὅτι (ὡς εἰπὼν) ἀφ' ὅτου εἰπὼν. ὡς αὖ δὲ
 τὸ πρὸς τὸν τῶν αὐτοῦ ψαλμῶν μὴ
 πρὸς τὸν ἐκλήγας, δ' αὖ τὴν πρὸς τὸν κα-
 τὰς διαδύκας, ἢ καὶ δ' αὖ ἐκλήγας οἱ πρὸς
 σαφηνισαντοῦ, ὃν οἷς καὶ αὐτοὶ πρὸς τὴν ἀρετῶν
 40 καὶ καὶ τὸν ἐσχάτου τέλους δ' αὖ λαρεὶ,
 μολοῦ μολοῦ τῶν εἶναι πρὸς τὸν
 πρὸς αὖ τὸν πρὸς αὐτοῦ τὸν νόμον ὃν
 πρὸς τὸν ἀρετῶν. ἀναρεῖσθαι δὲ τὸν τὸν
 πρὸς τὸν λέγειν τοῖς μολοῦ. αὐτὸς δὲ τὸ, τὴν
 ψαλμῶν, καὶ τὸς ἁλλους πρὸς τὸν, λίαν
 ἐκλήγας, καὶ πολλὰ πρὸς αὐτοῦ φησὶ τὸν
 πρὸς τὸν πρὸς τὸν ὃν ὅτι ἀναρεῖσθαι, τοῖς
 ὅτι

asseuerant. Dicitq; & spiritum sanctum
 creaturam esse, cum Macedonio con-
 ueniens. In quibus autem dicit ange-
 los demones factos esse, cum noluis-
 sent mandante Deo Adam adorare, ne-
 minem in hoc imitari uidetur. Nuga-
 tur autem, & ultimam hominis bea-
 titudinem, in intemperantia & deli-
 cijs dicens esse, & uestibus sumptuosis,
 & hortis irriguis, conueniens in his cum
 Cerintho hæretico, & quibusdam an-
 tiquis infidelibus. Et circumcisionem o-
 portare tenere dicit, commendans, quæ
 hæretici Ebionis sunt. Concedit & mul-
 titudinem uxorū in nuptijs, pelliculis
 & ancillarum, & quotquot quis in bello
 capiens posset educare, & aliorum uxo-
 res indifferenter capere, hæreticos Nico-
 laitas in his sequens. Omnes autem dicit
 oportere interimi, qui huic legi non ob-
 temperant, nisi tributa soluāt. Videturq;
 concedere Sodomitica in uiris et mulie-
 ribus, in Capitulo de uacca, & si horum
 successores hic honestioribus expositio-
 nibus cooperiant, Huius autem omnis
 intentio est, refecare, quicquid erat ardu-
 um in credēdo, & difficile in operando.
 concedere autem omne ad quod prodi-
 ui erant, quæ præsentibus capiuntur, &
 maxime aliorū Arabes, gulā uidelicet, ra-
 pinā, & intemperantiā. De uirtutibus au-
 tem, sicut humilitate, patientia, pace, con-
 tinentia, aut in proximum charitate, uel
 de extremo fine nihil, ut ita dicam, pre-
 cio dignū dixit. Ut autem aliquod de his
 mendacium nō facile argueretur per ue-
 tus uel nouum testamentū, uel & per ea
 quæ philosophātes scripserunt, in quibus
 & ipsi de uirtute & uitio & extremo fine
 tractauerunt, nihil quicquam fide di-
 gnum esse iussit, quod legi ab eo la-
 ta contrarium esset. Interim quæ man-
 dauit, qui contrarium aliquod huic di-
 cere auderent, grauiori pœna plecti.
 Ipse autem psalterium & alios prophe-
 tas ualde laudauit, & multa de eo dicit
 Christum uaticinatum esse in euāgelio;

Videntur uiole-
 tius uerba Ma-
 chumetis expo-
 sita, zelo qui-
 dē pro fide Chri-
 stiana, sed non
 secundum sci-
 entiam.

Item de iustifica-
tione hominis
per Christi fidu-
ciam, &c.

filij Israel, cum dixit: Nuncio uobis apostolum Dei, qui uenturus est post me, & nomen eius Mahometus. Affirmatque nomen hoc ab eterno scriptum esse in throno Dei, in superiori parte, ad dexteram. Ad hæc autem credendum nullum miraculum ostendit, sed nudans enssem dixit, non in uirtute miraculorum, sed armorum à Deo se missum esse. Hi sunt principales errores quos continet Alcoranum, quod est lex Saracenorum. Quæ autem in illo mendacia continentur, ferè infinita sunt, de quibus in nono capitulo tractabimus.

QVOMODO OPORTET CVM

his uersari. Cap. II.

Atqui cateche-
sis apostolorum
hæc primo tra-
didit etiam pue-
ris.

Esai. 6.

Prius refellenda
Mahometi p-
uerfa dogmata,
quàm Christia-
na eis proponen-
da.

Secundo autem oportet scire, quod ualde curiosi sunt audire aliquid nostræ fidei, & maxime de diuina trinitate & incarnatione, non tamen uolunt his credere, neque possunt hæc intelligere. Et quia superant rationem, et humanum excedunt intellectum, illa nec credere uolunt, nec intelligere possunt. Dicitur enim in Esaia: Si non credideritis, non intelligetis. Et quoniam contraria sunt Alcorano, quod ipsi constantissime supponunt esse uerbum Dei, & ideo illa non suscipiunt, sed ea derident. Dicitur enim in prouerbijs: Vir insipiens non suscipit uerba sapientiæ, nisi dicas ei quæ sibi placet. Vnde non oportet his statim à principio diuina proponere, neque ante porcos margaritas spargere: sed conandum in primis uanam legem eis ostendere. Non enim oportet uirtutes inferere, nisi prius passiones radicitus euellatur. Oportetque & in omnibus breuem uiam eligere. Facilius autem est illorum fidem falsam ostendere, quàm nostram ueram demonstrare. Fides enim cum eorum sit, quæ non aspicimus, donum est Dei. Vnde nostra quidē fides ualde secundum mandata uera existens, non uidetur esse corporalibus. Illorum autem solum apparens, non à rebus,

TINI ΤΡΟΨ ΔΕΙ ΤΟΥ- τοις συγγινεσθαι.

ΔΕΙ δὲ εἰδέναι, ὡς λίαν εἰσι πορροί-
γοι, ἀκούειν τὴν τῶν ἡμετέρων πί-
στεως· καὶ μάλα περὶ τῆς θείας τριᾶδος,
καὶ τῆς παρθένου. οὐ βούλονται μὴ τι τῶν
τῶν πνεύματι, οὐτὶς διώκοντα τοῦτα νῆεν,
ὡς οὐ τὸν ἡμετέρων ὑπερβαίνοντα λόγον, καὶ
νικῶντα τὸν νόμον. λέγεται γὰρ ἐν τῇ ἱστορίᾳ
ἐὰν μὴ πιστεύσῃτε, οὐ μὴ σωθήτε. καὶ οὗτοί
φαντασία ἐστὶν τῶν ἀληθινῶν, ὅπως κινῶνται
ρήτως οὗτοι θεῖα ἐστὶν λογία· ἀποτίθενται
διὰ τὰ θεῖα οὐ παραδέχονται, ἀλλὰ κατα-
γελάσκει αὐτῶν. λέγεται γὰρ ἐν ταῖς πα-
ροιμίαις, ἀνὴρ ἄφρων οὐ παραδέχεται λό-
γους σοφίας, πολλὴν εἰ μὴ λέγῃς αὐτῷ τὰ
ἀρετὰ. ὁδὸν οὐ δεικνύουσιν ἀνδρὶς ἀφρο-
νὸς τὰ θεῖα παραβῆλται, μὴ δὲ ἐμπαροῦν
τῶν χρίστων σκωρτίζειν τοὺς μαθητάς·
ἀλλ' ἐπιχειροῦν ἐν πρῶτοις, τὸν νόμον αὐ-
τοῦς μάλιστα ὄντα δεικνύειν. οὐ γὰρ δὲ
τὰς ἀρετὰς ἐκκηρύττειν, μὴ πρῶτον τῶν
παθῶν προῖόντων ἀνασσωμένων. δὲ δὲ
καὶ ἐν πᾶσι τῶν ἐπίστομων ὁδὸν ἀρετῶν
ῥᾶν δὲ οὕτω τῶν ἐκείνων τοῖς φησὶν ἀ-
ποδεικνύειν, ἥτοι ἀληθῆ τῶν ἡμετέρων
ἀποδεικνύειν. ἢ γὰρ τοῖς τῶν μὴ βλε-
πομένων οὕτω, ὁδὸν δὲ τοῦ. ὁδὸν ἢ μὴ
ἡμετέρων τοῖς, σφόδρα κατὰ τὰ πραγμα-
τα ἀληθῆ οὕτω, οὐ δοκεῖ τοῖς σωματικῶν
τόποις. ἢ δὲ ἐκείνων μόνον δοκῶσα, οὐκ
ἀπὸ

ἀπὸ τῶν πραγμάτων πικρὰ δὲ ἐκεί. ἀλλ' εἰ
 μὴ πείσεις ἀρδ' εἶξαι ἀρδ' ἀκνύσαι τὰ φη-
 σάντες πικρὰ (καὶ τ' ἄλλα ὅσα τ' πίστεως, ὅ-
 τιν' ἂν πείσεις, οὐτ' ἐμὸν ἄξια) ἐχο-
 μέν μὴ τοὶ πλὴν θαυμάσιον αὐθιγίαν, ἢ
 καὶ τὸ ἀλλοτρίον συμμαρτυρεῖ. ἐπὶ τε καὶ
 τὰ θαύματα ἐκείνων, μήτε τοῦ πατρὸς, μήτε γὰρ
 φησὶ μαρτυρεῖν ἐχόντων. εἰ γὰρ καὶ τὸ ἀλ-
 λοτρίον φησὶ ποδὶ τοῦ θεοῦ, μὴ λεγέτω τρεῖς
 10 θεοὺς, καὶ ἀποδέωσι τὸν λόγον αὐτίκα λε-
 γον, ὡς εἴ μόνον εἰς ὁ θεός, ἀλλ' ἡμεῖς οὐ τοῦ
 τοῦ πυνυγίου φαμὲν, ἀλλὰ συγκαταπέθε-
 μεθα τούτοις, ὅτι οἱ φασι μὴ εἶναι θεόν.
 ἐν φαμὲν οὐ μόνον εἶναι, ἀλλὰ καὶ ἀ-
 πόλυτον. οὐτ' αὖτ' ἰσχυρὸν τινα δι-
 δάσκον καὶ συμμετόχον, ὡς πρὸς αὐτοὶ πλὴν
 ψυχῇ, ἢ τὸν λόγον, ἢ τὸ πνεῦμα, ἢ θεόν
 πᾶσι καὶ ὁμοῦ, ἐκ τῶν ἡμῶν ἀνωτέρω ῥη-
 θήσαντες. ὅτι δὲ καὶ ἀνθρώπων καὶ ζώων
 20 πλὴν θεοῦ μεγαλειότητα. καὶ νομίζον ἐκεί-
 νων μὴ εἶναι, διὰ τὸ μὴ διδάσκειν τούτους
 νῦν πλὴν τῶν προσώπων διακρίσειν, χω-
 εῖς τὸ διακρίνειν καὶ πλὴν οὐσίαν. ἀλλ'
 οὐδ' οὕτως ἰσχυροὺς ἔχουσι λόγους πρὸς
 τοὺς, οὓς οὐκ ἀν' ἀλλοτρίαν ἀνέρι φασί.
 τοὺς τοῖνυν ἀρκέως πρὸς ἀπολογίαν τῆς πί-
 στεως. ἐκεῖνο δὲ δὲ καὶ πολλοὺς αὐτοὺς ἀπει-
 τῶν, τί βούλεται τὸ παρ' αὐτοῖς ἀλλοτρί-
 νην, ὅταν τοσαύτης εἰσαγωγῇ πλεονησι-
 30 καὶ πρὸς αὐτοῦ διαλεγόμενον τὸν θεόν,
 λέγει γὰρ ἀπολύτως ὅτι καὶ εἶναι. τοῦτο δ'
 ἀπειπτόν αὐτοῦ, ἵνα ἀναγκασθῶσιν
 ἀρῶμεν ὅτι πᾶσι προσώποις ὁμοῦ γένεσι. πε-
 ρὶ δὲ πῶς τῆς σαρκώσεως μυηθῶσιν, ὅπως
 αὐτοὶ μὴ ἀρνούμενοι πάντας πασι, ἡμεῖς
 δὲ πιστεύοντες τῆς θαυμάσιας ἐπὶ μέ-
 νου ῥήσεσι, δὲ ζητῶντες αὐτῶν, πόθεν
 ἵκασιν ὡς ἀδύνατον τὸν θεόν σαρκωθῆ-
 ναι. ἢ γὰρ ὅτι μὴ δεδιώκται, καὶ τοῦτο δὲ
 40 ἡδύσθη. πάντοτε δὲ γὰρ ὅν, πάντα
 διδάσκει, ὅτι οὐκ ἐστὶν ἀντίφασις. ἢ ὅ-
 τι μὴ ἡπίστεον τοῦτο ποιῆσαι, καὶ οὕτως ὁ
 πρὸ καὶ πρότερον. ἢ ὅτι μὴ βεβούληται
 καὶ τίς αὐτοῦ συμβουλή; γέγονεν; ἢ δεδιώ-
 κεται μὴ, ὡς πρὸ καὶ ἡμεῖς ἐλαττώνα τοῦ
 νῦν ὄντος ποιῆσαι, καὶ μέγιστα, οὐ πε-
 πνικαί δὲ. καὶ τότε ἀπειπτόν αὐτοῖς,
 ἀπὸ δὲ.

à rebus, talis apparet. Sed & si nobis non
 insint demonstrationes, ostēdentes quae
 sunt trinitatis, & alia quae ad fidem perti-
 nent (neq; enim tunc fides mercede dī-
 gna esset) habemus tamen euangelicam
 auctoritatem, quam etiam Alcoranum
 testatur: item et miracula, cum illi nec au-
 ctoritates nec miracula habeant. Et si e-
 nim Alcoranum de Deo dicit, Ne dica-
 tis tres deos: & reddit rationem statim di-
 cens, quod sit unus. Sed nos non huius
 contrarium dicimus: sed simul haec af-
 firmamus, in quibus dicit unum esse
 Deum, quem dicimus non solum unum
 esse, sed etiam simplicissimum. Neque
 ei confortem quendam damus, & simul
 participem, sicut ipsi, animam mundi,
 uel uerbum, uel spiritum, uel diuinum
 quendam intellectum tanquam seruum
 ex dictis nobis superius. Non oportet
 autem humano intellectui adaequare di-
 uinam maiestatem, & existimare illam
 non esse, propterea quod hi non possunt
 intelligere personarum discretionem,
 absq; quo & essentia discernāt. Sed neq;
 sic fortes rationes habent ad hoc, quas nō
 possumus soluere. Hoc igitur sufficit ad
 defensionem fidei. Illud autem oportet
 potius † eos petere: quid uult Alcoranū
 apud eos, quando totiens inducit Deum
 de seipso pluraliter loquentem, cum sim-
 plex sit & unus? Hoc autem eos peten-
 dum, ut cogantur numerum in personis
 confiteri. De mysterio autem incarnatio-
 nis, quod ipsi quidem negant omnino,
 nos autem credimus, sequentes euange-
 lica dicta, oportet quaerere ab eis, unde
 sciant, quod impossibile est Deum incar-
 natum fuisse. Vel enim quod nō potuit,
 & hoc est falsum. Omnipotēs enim cum
 sit, omnia potest, in quibus non est con-
 tradictio. Vel quod nesciuit hoc facere,
 & sic quod & prius. Vel quod noluit: Et
 quis eius consultor fuit? Vel autem po-
 tuit quidē, sicut solem minorē quā nūc
 est facere, et maiorem, tamen nō fecit. Et
 tunc petendū eos demonstrationē huius

† pro, ab eis in-
 terrogare.

Inquisitio super
 mysterio incar-
 nationis.

dare, quod nō fecerit, Hoc autē eis demō-
strare est impossibile, quod neq; incarna-
tus est uidelicet, De diuinitate autē Chri-

*Etiam ante Cai-
pham non nega-
uit. Idq; fecit ex
mādato patris,
Ps. 2. predicans
præceptū, &c.*

Ioh. 8.

Matth. 16.

metus, quod neq; Christus seipsum dixit
esse Deum. Sed & si ante resurrectionē
non dixit de seipso hoc palām, sufficien-
ter tamen hoc aperuit dicens: Ego prin-
cipium, qui & loquor uobis. Et Petrum
commendauit, quod palām hoc dixit, di-
cens: Beatus es Simon Bar Iona, quia
caro & sanguis non reuelauit tibi, sed
pater meus, & reliqua. Ipse autem mani-
feste hoc noluit dicere, propterea quod
occulte uenit, ut & prudentia & humi-
litate, & non uī uinceret eum, qui homi-
nē uicit astutia, Propter hanc igitur ratio-
nē, ante resurrectionem non dixit Chri-
stus palām de seipso, Deus sum, secū-
dam quam rationem neq; piscator prædicat pi-
scibus reuelanter, sub cibo esse escam, sub
esca esse hamum. Post resurrectionē au-
tem manifeste hoc ostendit, dicens, dans
spiritum sanctum et potestatem dimitten-
di peccata: Accipite spiritum sanctum,
& quorumcūq; dimiseritis peccata, di-
mittuntur eis: quorumcūq; retinueritis,
retēta sunt, & reliqua. Et Thomas quoq;
palām confessus est hoc, dicens: Domi-
nus meus, & Deus meus. Dato autē, hoc
nequaquam à Christo dictum esse, pro-
pterea quod humilia quidem uerba pro-
fert, præclara autem opera ostendit: suffi-
cit discipulos eius hoc palām dicere, qui
hoc dicentes, similia Christo signa fece-
runt. Sed quoniam Saraceni negant mi-
racula et uerba Apostolorum, propterea
quod contraria sunt Alcorano, insisten-
dum cōfutationi tam perfidæ legis, quod
non est lex Dei, & quod Saraceni debēt
fufcipere euāgelica testimonia, similiter
& quæ sunt Veteris testamenti. Hoc au-
tem per ipsum Alcoranum possibile est
demonstrari, ut Ogolih suis ipsius
ense interimatur,

*Ita uocant Go-
liath, quem Da-
uid occidit suo
gladio.*

ἀπόδειξιμὸν τοῦτον. ὁ δὲ αὐτοῖς ἀπεκρί-
ναι ἀδυνατῶν, ὅτι μὴ σεσαρκωται δηλονό-
τι. πῶς δὲ τῆς διόπτῃ τοῦ χριστοῦ, καὶ
τοῦ μὲν ἀποδείξει ὁ μωαμέδ, ὅτι μὴ ὁ χρι-
στὸς ἐαυτὸν εἶπεν εἶναι θεόν. ἀλλ' εἰ καὶ πρὸ τῆς
ἀναστάσεως ἐκ ἔφησε ὁ αὐτοῦ διαβό-
λον, ἰκανῶς μὲν οἱ ὅτι ἠνίκατο, λέγων, Ἐγὼ
ἢ ἀγγέλιος, ἢ πῖς καὶ λαλῶ ὑμῖν, καὶ τὴν πέτραν
ἀπεδείξατο διαβόλον. ὁ δὲ εἰπόντα, λέγων,
μακάριος εἰ σίμων βαρ ιὼνά, ὅτι σὰς καὶ
αἶμα ἐκ ἀπεκάλυψέν σοι, ἀλλ' ὁ πατήρ μου,
ὁ τοῦ λειπόμενου. αὐτὸς δὲ φανερῶς ἐκ ἡδελύσει ὅτι
εἶπεν, ὅτι τὸ κεκερυμμένως ἐλθεῖν, ἵνα φανε-
ρῇ καὶ ταπεινώσει, ἀλλ' ἐκ ἰσχυρὴν νικῶν τὴν
ἀνδρῶν πρὸς νικῶντων ταπεινωμένη. ὁ δὲ αὐτοῦ
τοῖνυν τὸν λόγον, πρὸ τῆς ἀναστάσεως οὐκ
ἐρεκκνὸν ὁ χριστὸς πρὸς αὐτοῦ διαβόλον, θεὸς
εἰμὶ καὶ ὁ οὐδ' αὖ ἀλλεὺς πρὸς αὐτὸν
ἰσχυρὸν ἀνακεκαλυμμένως, ὥστε πᾶν τὸν
φύλον εἶναι τὸ δέλεαρ, ὥστε δὲ τὸ δέλεαρ εἶναι
ἐγκλισθόν. μετὰ δὲ τῶν ἀνοήτων, φανε-
ρῶς ἐδείξε ὁ αὐτοῦ, ὅτι τὸ πᾶν δέλεαρ
καὶ ζουστῶν τῶν τοῦ ἀφίχεται ἀμαρτίας. ὁ
θὸν εἶπε· λάβετε πᾶν δέλεαρ ἀγίου. αὐτὸν πνεῦμα
φῆναι τῆς ἀμαρτίας ἀφίχεται αὐτοῖς, αὐτὸν
κρατῆται, κεκαλυμμένως καὶ τὸ λειπόμενον. καὶ ὁ
θεὸς ἡ διαβόλον αὐτοῦ αὐτοῦ, ἐπὶ τῶν
ὁ κυριὸς μου ὁ θεὸς μου. δεδωμένον ἡ μὴ ἀμῶς
παρὰ τοῦ χριστοῦ ὁ αὐτοῦ εἰρηδοται, ὅτι τὸ ταπει-
νὸς μὲν λόγους πρὸς αὐτοῦ, μεγαλοπρεπῶς
δὲ τὰ ὄργα δεικνύει, ἀρκεί τὸ τὸν μαδ-
τὰς αὐτοῦ διαβόλον αὐτοῦ εἶπεν· οἱ τοῦ
λέγοντες, τὰ αὐτὰ τῶν χριστῶ σημαίνει ἐπί-
σαν. ἀλλ' ἐπεὶ οἱ σαβρακλωὶ ἀρνοῦνται τὰ
ταύματα, καὶ οὗς λόγους τῶν ἀποστόλων,
διὰ τὸ θύαντα εἶναι τῶν ἀληθεύων, πρὸς
τόν, καὶ τοῖς χριστιανοῖς τὸν οὐτὸν παρὰ
μου νόμον, δεικνύει ὡς οὐκ ἐστὶ νόμος
θεοῦ, καὶ ὡς οἱ σαβρακλωὶ ἀφείλυσαν δέ-
σαι τὰς θύαντας μαρτυρίας, ὡς αὐτοῖς
δὲ καὶ τὰς τῆς παλαιᾶς διαθήκης. ὁ δὲ
αὐτοῦ πᾶν ἀληθεύον δεικνύει τὸν
νατὸν. ἵνα ὁ γολιάθ ἀνακαταστῇ
ξίφει τῶν αὐτοῦ.

Q V O D

QVOD LEX HÆC NON
est lex Dei, propterea quod neque Vetus, neque No-
uum testamentum hanc testantur: & quod Saracenis
neesse est parere dictis Veteris testamen-
ti & Euangelij. Ca-
put 111.

[illegible]

Tertio oportet scire, quod Alcoranū non est lex Dei, neq; enim Vetus testamentum, neq; Euangeliū hanc testantur; quę utraq; Alcoranū testatur, quod uerē sunt leges Dei. Solus autem Mahometus constituit se ipsum, & de se ipso testimoniū perhibet: Lex enim Dei tanquam cathena quædam est cōtinua ab eodē artifice fabricata, & quilibet anulorum alteri cohæret, & quilibet prophetarū de alio prophetizat, & meminit huius, ut omnes prophetizauerūt de Christo. Si igitur & Saracenorū lex, lex esset Dei, & in hanc legē uocatio, non peruersio, sed conuersio esset, ut ipsi dicūt: quomodo sic latuisset alios prophetas, ut nullus aliquid de eo ipso diceret? Nos enim nihil inuenimus Moysen, uel alium quendam prophetarum, uel ipsum Christum, dicentes aliquid de Mahometo, uel de lege secundum eum, nisi quando † dixit, Nos cauere à falsis prophetis. Dixit autem & Christus, usque ad Ioannem legem esse & prophetas, ut mundus cognoscat nulum posthac prophetam uenturū, qui de aliquo qui uenturus sit, sit uaticinaturus, ad quem oportet oēs sperare. Mahometus autē uniuersalem seipsum dixit esse prophetam. Nos autē ignoramus, si et propheta omnino est. Scimus tamē, quod nunquā talis quidam seductor fuit in mundo in sic breui tēpore, qui tot homines & populos sequaces sibi fecerit. Ad hoc autē respondent Saraceni, dicentes Moysen & alios prophetas, uaticinatos fuisse de Mahometo: Christum autē tūto clarius de eo uaticinatus est, ut & nomen eius diceret. Vnde dixit filiis Israël: Nuncio uobis apostolū Dei, qui ueniet post

Scriptura Dei
seu cathena in-
ter se cohaerens.

† insie
Matth: 7.  28

post me, & nomen eius Mahometus.

Sed Iudæi corruerunt Moyfi legem & prophetas, Christiani autem euangelium, ut nihil ueritatis in lege & euangelij remaneret, nisi quantum est in Alcorano. Ostendam autem hoc esse inconueniens, et primum per Alcoranum.

*in Lat. transl.
cap. 10.*

Dicitur enim in capitulo de Iona: Si de quib. uobis reuelauimus dubitatis, que rite ab his, qui priusquam uos librum legerunt, Qui autem ante Saracenos librum legerunt, Christiani sunt & Iudæi, qui pentateuchum susceperunt & euangelium: ut ipse Mahometus exponit. Is igitur dicit Saracenis, querere à Christianis & Iudæis de rebus ambiguis. Quomodo autem rursus remisit hos Mahometus ad falsa testimonia, si quidem uerus fuit propheta, ut dicunt: Non igitur tempore Mahometi Christianorum & Iudæorum libri corrupti erant. Sed neque

*libri sacri non
corrupti.*

possibile est hoc dicere, quod post hæc passi sunt corruptionem. Dicitur enim in capitulo Elagar, quod significat lapidis: Nos (dicit ex persona Dei) monitiones Dei fecimus descendere: & nos easdem seruabimus. Monitiones autem dicuntur apud eos, euangelium & lex Moyfi. Deus igitur testimonium scripturæ sui ipsius seruauit inter fideles, & ante Mahometum, & post hæc seruabit. Itē in capitulo Elmaida, quod significat mēsam,

Lat. Cap. 12.

dicuntur, quod iudex Empazœne dixit Mahometo, quādo Iudæi iusticiā & iudiciū ab eo quærebāt: Si uenient ad te, iudica inter eos iuste. Deus enim amat eos qui faciūt iusticiā. Et quomodo hi quæruni iusticiā à te, cū apud eos sit uetus testamentum, in quo est iusticia Dei? Itē talem corruptionē & mutationem scripturarū impossibile est uniuersalem esse et publicā. sic enim scire potuissent & aliæ gentes. Sed neque particularis oculta, sic enim relictū esse potuissent qui dā libri integri & absque corruptione: sed in omni lingua & prouincia lex & euangelium similiter scripta inueniuntur. Itē

quatuor

μετ' ἐμὲ, καὶ τὸ ὄνομα αὐτοῦ μαχόμετ. ἀλλὰ οὗτος ἰσχυρὸς ἀφ' ὧν τὸ μωσάως νόμος, καὶ οὗτος πεφνημένος· οὗτος δὲ χριστιανὸς, πῶς ἀναγγέλιον. ὡς περὶ τοῦ ἐν τῷ βιβλίῳ, καὶ τῆς ἐν τοῖς ἀναγγέλοις ἀληθείας ἐναπεμθεῖναι, αὐτῶν τῶν ἐμφερόμενων τῶν ἀληθεῶν. δέξαι δὲ ὁσὺν ἀσύνετον ὄν. καὶ πρῶτον, ὅτι τὸ ἀναγγέλιον, λέγει ὅτι ἐν τῷ πνεύματι ἰωνᾶ κεφαλῶν, εἰ ποῦ ὅν ὁ μὴ ἀπεκαλύφθη ἀμείβεσθαι, ζητήσας περὶ τῶν προτέρων ὅμων τοῦ βιβλίου ἀνεγνωσμένων. εἰ δὲ πῶς τῶν σαρκινῶν ἀνεγνωσθέντων βιβλίων, οἱ χριστιανοὶ εἰσι, καὶ οἱ ἰσχυροὶ, οἱ τῶν πνευματικῶν δεξάμενοι καὶ τὸ ἀναγγέλιον, ὡς αὐτοὺς ἀναγγέλλεται ὁ μαχόμετ, αὐτοὺς ἀρὰ φησὶ τοῖς σαρκινῶν, ζητῶν περὶ τῶν χριστιανῶν καὶ τῶν ἰσχυρῶν ποῦ τῶν ἀμείβεσθαι. πῶς δὲ αὐτὸ ἀνέπεμψε πνεύματος ὁ μαχόμετ, ὡς ἰσχυρὸς μαρτυρίας· εἰ ποῦ ἀληθὲς τὸ πεφνημένος, ὡς λεγόντων. οὐκ ἀρὰ κατὰ τὸν καιρὸν τοῦ μωσάως τὰ τῶν χριστιανῶν καὶ ἰσχυρῶν βιβλία διεφθάρησαν ὑπὸ τῶν πνευματικῶν· ἀλλ' εἰ δὲ ὁσὺν διωκτὴν λέγεται, ὡς μετὰ ταῦτα πεπνυμένοι τῶν φθορῶν, λέγεται γὰρ ἐν τῷ βιβλίῳ κεφαλῶν, ὅτι οὗτοι οὗτοι, ἡμεῖς (φησὶν ἐκ πνεύματος τοῦ θεοῦ) πᾶς ὁσὺν μνήσεις τοῦ θεοῦ πεπονημένοι κατεβλήθη, καὶ ἡμεῖς τὰ αὐτὰ φυλάξομεν. ὁσὺν μνήσεις δὲ λεγόντων περὶ αὐτοῖς τὸ ἀναγγέλιον, καὶ ὁ τοῦ μωσάως νόμος. ὁ θεὸς ἀρὰ τῶν μνησθέντων τῆς ἐκείνου γραφῆς πεπνυμένον ἐν τοῖς περὶ τοῖς καὶ πῶς τῶν μωσάως, καὶ μετὰ ταῦτα πνευματικῶν. ἐπὶ τῷ βιβλίῳ κεφαλῶν τῶν ἐλμαϊδῶν, ὅτι οὐ μάλιν τράπεζαν, λέγεται ὅτι ὁ κερταῖς ὑπὸ τοῦ ἐπὶ τῷ μαχόμετ, ὅτι οἱ ἰσχυροὶ δικαιοσύνην καὶ κρίσιν ἐζητοῦν περὶ αὐτῶν ἐλθῶσι πρὸς σέ, κρινόντες μετὰ τὸ αὐτῶν δικαίως· ὁ γὰρ θεὸς ἀγαπᾷ οὗτον ποιῶντας δικαιοσύνην. ὅτι πῶς ἐπὶ δικαιοσύνην ζητοῦσι πρὸς σέ, περὶ αὐτοῖς οὕτως τῆς πικραῆς ἀφθνήσκεις, ἐν ᾧ ἐστὶ δικαιοσύνη τοῦ θεοῦ; Ἐπὶ τῶν πικρῶν φθορῶν καὶ μετεβολῶν τῶν γραφῶν, ἀδυνάτου καὶ δυνατοῦ εἶναι καὶ δημοσίαν· οὕτω γὰρ αὐτῶν ὁσὺν καὶ τὰ ἄλλα ἔθνη. ἀλλ' εἰ δὲ μερικὴ καὶ λαοκρατία· οὕτω γὰρ αὐτῶν κατεπέποντο πρὸς τὸν βιβλίον ἀκέραια καὶ δίχα φθορῶν. ἀλλ' ἐν πᾶσι σὺ γλώσσῃ καὶ ἐπὶ χεῖρ, ὁ νόμος καὶ τὸ ἀναγγέλιον ὁμοίως ἐνέχουσινται γεγραμμένα. Ἐπὶ

πῇ τῶσδε διαγγελίᾳ, οὐτὶ κατὰ τὸν αὐ-
 τῷ κελεύει, οὐτ' ἂν ᾤθε' αὐτῷ πόσω, οὐτ' ἂν
 ᾤθε' αὐτῷ ἰδιωματὶ διετίθησαν. ἀλλ' οὐδ' ἐ-
 πί τοι αὐτοῦ συγγραφῆως, ἀλλ' ὁ μὲν ματ-
 θῆς· ἑβραϊκῶς ἦν τῇ ἰσθῆα, ἐλληνικῶς δ' ἐ-
 ἰωάννης ἦν τῇ ἀσῶ, ὁμοίως δὲ καὶ ἰουδαῖος
 ἦν τῇ ἀρχαίᾳ, ὁ δὲ μαρκ' λατινικῶς ἦν τῇ
 ἰταλίᾳ. ἡ δ' ἐστὶν εἰς τὸ λατινικὸν ἑρμην-
 εῖα, γερμένῃ ἐκ τοῦ ἰβρωνύμου, καὶ τῶν ἁλ-
 λων, πρὸ τῶν χρόνων τοῦ μακαμῆδ, καὶ με-
 μενηκασί τῃ ἀντιγραφᾷ ἦν πάσαις ταῖς ἑτα-
 λείαις, οὐκ ἀφ' ὧσιν αὐτῶν ἡ διὰ τινω φθο-
 ρῆσιν οὕτως ἀρρωδυνῶναι τὰς διβλους, ὥς
 τε καὶ ἀρρωδυνῶναι. Ἐπ' οὐδ' ἦν ὅστις ἦν τῇ πῆ-
 ραι οὕτως ἀνιγκαλῶν καὶ μέγα, ὥς περὶ τὸν σαρ-
 κωπὸς τοῦ θεοῦ λόγον, οὐτετι τὸ τὸν ἀνδρω-
 ποῦ ἐκείνου εἶναι θεόν. πῶς· πόνυν δ' ἐ, καὶ
 δύσχερεσιν ἡ τῶν ἡσμων περὶ δυνῶναι. διὸ
 καὶ οἱ ῥωμαῖοι καὶ οἱ ἄλλοι ἀσβεῖς ἦν τείων-
 10 σις συνεκρίβη· ἔτσι καὶ καθόλου ἐδίωξαν τοὺς
 χριστιανούς, καὶ παρητησαντο διέξασθαι τὸ
 διαγγέλιον καὶ τῷ πρίστῃ, διὰ τὸ λεγεσθαι
 τὸν ἀνδρωπὸν ἐκείνον εἶναι θεόν. οὐχ ὅτι μὴ
 πολλοὺς ἠδ' ἡ πρῶτον καὶ ἀνδρας καὶ γυ-
 νῆκας θεούς καὶ θεᾶς εἶναι ἐδίωξαντο, ἀλλ'
 ὅτι πρὸς τοὺς χριστοὺς, μὴ ἐνδεδωκῶτων τῶν ῥω-
 μαίων, θεὸς εἶναι ἐλέγετο, ὅπου ἐκείνοι ἐκώ-
 λυνον, ὥς τε μὴδ' ἔφα λεγεσθαι θεόν, τῶν πῆς
 συγκλητῶ φεραχωρεῖς· καὶ διὰ τὸ τὸν θεόν
 30 τοῦ πόνυ μὴ ἐκείναι κοινανόν· ἐι γὰρ οὕτω
 ἐδίωξαντο, ἠναγκαλοσθῆσαν αὐὸν καταλιπεῖν
 τοὺς ἄλλους θεούς· ὅπου καὶ αὐτὸ ἐναντίον
 ἡ τοῖς ἰδοσι τῶν τε ἐπαρχιῶν, καὶ τῶν
 ῥωμαίων νόμων. πῶς αὖ τοῖνυν οἱ χριστιανοὶ
 ὡς τῇ ἐκωτῶν βλάβῃ καὶ λύμῃ τῆς πίστεως
 καὶ φειδισμοῦ κατ' αὐτῶν τῶν ῥωμαίων ἀρ-
 χόντων, εἰσεντο τοῖς διαγγελίοις περὶ δυνῶναι
 πρίστῃ, οὕτω μέγα τε καὶ ἀπίθανος· πᾶν
 τὸ γὰρ ἠδ' ὅσον πῶν τὸν νόμον ἀγιώτατόν
 40 τὸ καὶ διλογάτομον, αὐτοῦ τοῦ πάντα λόγον
 ἐπὶ ἐξέλεοντο πρὸς πῶν τε λέγῃ δ' ἡ, τὸ τὸν ἀνδρω-
 ποῦ ἐκείνον εἶναι θεόν. ἐι π' ἀφ' ἧν ᾤθε' δύναμι-
 ῶν ἐπὶ μεταβαλλέναι τοὺς χριστιανούς, μετέβα-
 λην αὐὸν ἀρχαῖς ἐπὶ ἀνδρῶν, ἐι π' αὐὸν ἀπίθανον.
 καὶ πρῶσθῆκαν αὐὸν τὰ πᾶντα μέγα, ἡ τὸ
 ἀνδρωπῶν. Ἐπ' οὕτως αὖ οἱ χριστιανοὶ τοῖς ἰσθῆα
 συνεκρίβη ἡδυνήθησαν, ὥν ἀρχαῖα μίσει

quatuor euāgelia, neq; eodem tēpore, neq; in eodē loco, neq; in eodē idioma te edita sunt, & ab eodem auctore: sed Matthæus quidem hebraice in Iudæa, Ioannes autem græce in Asia, similiter aut Lucas in Achaia, Marcus uero latine in Italia scripsere. Horum aut in latinum interpretatio facta est per Hieronymum & alios ante tēpora Mahometi, & remanserunt exemplaria in omni bus linguis. Nō igitur possibile est, per quasdam corruptiōes sic inutiles libros fuisse, ut ignorarentur. Item nihil est in fide sic necessarium & maxime arduū, sicut incarnatiō uerbi: id est, hominem illum esse Deū. De hoc difficillimū fuit mundum persuasisse. Quare & Romani & alij impij in trecentis continue annis, & uniuersaliter persecuti sunt Christianos, et recusauerūt suscipere euangelium & fidē, propterea quod dicebant hominē illum esse Deū. Non quod nullus iam prius & uiros & mulieres deos & deas esse suscepint, sed quod Christus non cōcedentibus Romanis Deus esse dicebatur. Quod et illi prohibebāt, ut nullus Deus diceretur, absq; sentētijs senatus: et propterea, quod Deus hic cōsortē non suscipiebat. Si enim hūc suscepissent, coacti essent alios deos relinquere: quod & ipsū cōtrarium erat moribus prouinciarū & legū Romanorum. Quomodo igitur Christiani in eorū ipsorum dāno, & pernecie fidei, & irritatione Romanorū principū, cōtra eos coepissent euāgelij addere rē imperpersuasibile? Oēs em sciebāt hāc legē sanctissimā et rationabilissimā esse, quippe quæ omnē rationē nō excedat: huius dico iā dicti, scilicet hominē illū esse Deū. Si igitur aliquid eorum quæ sunt in euāgelio oportebat Christianos mutare, mutauissent iam à principio, & abstulissent si quid fuisset imperpersuasibile, & addidissent iam persuasibilia magis q̃ ecouerſo. Item quomodo Christiani cū Iudeis cōuenire potuissent, qui antiquo odio separa-

Vide Eusebij h^{is}
toriam.

Verbi incarna-
tio praeipua
uangelij pars.

Vide Tertull.
in Apolog. de
Tiber.

*Euangelium per
Christianos non
fuisse corruptum.*

*separabantur, corrumpētes scripturas,
 & maxime addētes illud in quo nequa
 quam conueniunt: Neque enim Iudei
 dicunt Christum, uel Deum esse, uel
 hominem bonum, unde quantum ad
 hoc, Christiani magis cōueniunt cum
 Saracenis: qui dicunt Christum ad mi-
 nus sanctissimū hominē esse. Item ante
 aduentum Mahometi, Christiani, &
 maxime in oriente, diuisi erāt in diuer-
 sas sectas: Nestorianorū uidelicet, & Ia-
 cobitarum. Nestoriani autē cum Sarace-
 nis maxime conueniunt: quare & Ma-
 hometus proprie eos uenerari iubet.
 Quomodo igitur Iacobitę cū Nestoria-
 nis conuenire potuissent ad euangelij
 corruptionem, qui tāto odio inter se di-
 uisi erant, ut & se mutuo interimerent?
 Sed tamen ipse inueni & legi euange-
 lium apud utrūq; idem quod est apud
 nos. Itē cuius gratia exceperant Chri-
 stiani nomen Mahometi ab euāgelij,
 cum is tātum laudet Christum, & illius
 matrem et euangelium: Quare dicit in
 Alcorano, quod in euāgelio Christi est
 rectitudo et perfectio. Sed nō illinc ma-
 gis abstulerūt nomen diaboli, & Pilati,
 qui Christum flagellauit: minimeq; &
 nomē Iude, qui hūc tradidit. Item quo-
 modo rationabile, Christianos addidit
 se in euangelio, Christum & crucifixū
 esse, et mortuum: cum honorabilius ho-
 minibus uideatur, nequaquam crucifi-
 xū esse: & omnino inconueniens hoc,
 & Deum esse: sicut in euāgelio dicitur.
 Quam autem consequentiam habere
 possunt duo hec tantum inter se diuer-
 sa, in proprijs dogmatibus supposuisse:
 sicut uidelicet, eundem & uerum esse
 Deum, et uere mortuum? Item supposi-
 to, in omnib; libris Christianos hoc ad-
 didisse: quis enim omnibus hominibus
 persuaderet, et in illorū cordibus id infi-
 geret? & tamen uniuersus mundus per-
 suasus est, intantū quod hoc susceperūt
 principes, tyrāni, & philosophi ab indo-
 ctis et pauperib; hominib;. Quare & Ca-
 lyphas

διαχωρίζοντο, διαφθείροντο τὰς γραφάς,
 καὶ μάλιστα προσπαθόντες ἐκεῖνο, ὅτι ὁ μὲν
 μὲς συμφωνοῦσι; οὐδὲ γὰρ οὐδὲ ἰσθῶντα
 σὶ τὸν χριστόν, ἢ θεόν εἶναι, ἢ ἀνθρώπου ἀγα-
 θόν. ὅθεν ὁ κύριος κατὰ τὸν ὅρον, τοῖς σαββατικοῖς καὶ
 λοιπὸν συμβαίνοντι οἱ χριστιανοί, λέγουσι τὸν χρι-
 στόν τοσαύτην ἀγνότητα ἀνθρώπου εἶναι,
 ἐπὶ πλεονάζει τὸ μαχόμεναι περὶ τῆς, οἱ χρι-
 νοί, καὶ μάλιστα οἱ ἐν τῇ ἀνατολῇ, διηκνύον-
 τες εἰς διαφόρους ἀρέσας, τὰς τῶν νεστορι-
 αῶν διηκνύοντες, καὶ ἰακωβιτῶν. οἱ δὲ νεστορι-
 νοί, μάλιστα τοῖς σαββατικοῖς συμφωνοῦσιν.
 διὸ καὶ ὁ μακάριος, ἰδὼς αὐτοὺς πᾶσι πει-
 ρακίζοντες. πῶς αὖ τὸν τῶν νεστορι-
 αῶν φθόρον, ποσὺν τῶν μίσει ἀλλήλων διη-
 κνύοντες, ὥς τε καὶ ἀλλήλων ἀποκινῶνται.
 ἀλλ' ὅμως αὐτοὶ καὶ εὐρον, καὶ ἀνέγνω, πε-
 ραμφοτόροις τὸ εὐαγγέλιον, ταῦτα ὅτι παρ'
 ἡμῶν ἐν ἀπασιν ὅν. ἐπὶ τοῦ καὶ ἐξείλου
 αὐτὸν εὐαγγελίων οἱ χριστιανοί, τὸ ὄνομα τοῦ
 μακάριου, αὐτῶν ποσὺν τὸν χριστόν ἐπι-
 νοῶντες, καὶ τὴν ἐκείνου μητέρα καὶ τὸ εὐαγ-
 γέλιον. ὥς τε καὶ λέγει ἐν τῷ ἀλκοράνῳ, ὥς
 ἐν τῷ εὐαγγελίῳ τοῦ χριστοῦ εἰσι θύοις καὶ
 πελίοις, ἀλλ' οὐκ αὐτὸν ἐκείθεν μᾶλλον ἀφεί-
 λον τὸ ὄνομα τοῦ σαββαίου καὶ τοῦ πλάτου,
 τὸν χριστόν μασιγῶσαντες. οὐχ ἡκιστα δὲ καὶ
 τοῦ παραδεδωκότος τοῦτον ἰσθῶντα. ἐπὶ πᾶσι
 θύοις προσδέναι τοὺς χριστιανούς ἐν τῷ εὐαγ-
 γελίῳ τοῦ χριστοῦ, καὶ σαυρωθῆναι καὶ ἀποθῆ-
 ναι ἁλκῶς ἐν πειρασμοῖς τοῖς ἀνθρώποις ἐν-
 κοῦντες τὸν μακάριον ἑαυτοῦ καὶ πᾶσι
 πασιν ἀσυνφωνεῖ τὸ καὶ θεόν τὸν αὐτὸν εἶ-
 ναι, ὥς ἐν τῷ εὐαγγελίῳ λέγεται. πᾶσι δὲ
 αὐτῶν ἔχει τὴν ἀκροβυσθίαν, δύο ποσὺν τὸν ἀλ-
 λήλων διαφόρον ἐν τοῖς ἰδιοῖς δόγμασι
 ποθεῖναι, ὥς τε δηλαδὴ τὸν αὐτὸν καὶ ἀ-
 λκῶν γε εἶναι θεόν, καὶ ἀλκῶν πειρασμῶν.
 ἐπὶ προσπαθόντες ἐν πᾶσι τοῖς βιβλίοις
 τοῦ χριστιανούς τοῦτο προσδέναι, τὴν αὐτὴν
 πειράζοντες πᾶσι πᾶσι ἀνθρώποις, καὶ
 ταῖς ἐκείνων ἐγγράφαις τοῦτο κατὰ τῆς. καὶ
 ὅμως ὁ κύριος πᾶσι ἀναπέπαισαι, καὶ
 δέξαντο τοῦτο ἀφροντες καὶ τυραννοί, καὶ
 φιλόσοφοι, παρ' ἀδιδόκτων καὶ πονητῶν
 ἀνθρώπων. ὥς τε καὶ τὸν ἐν τῇ βαβυλωνίᾳ καὶ
 λυφᾷ

[illegible]

Ilyphas apud Babylona Christianus mortuus est, & inuenta est crux in collo eius, ut testaretur, quod ipse Saracenorū princeps Christianus mortuus est. Vnde & ostenditur, quod hic Calyphas proprie sepultus est, teorsum à loco in quo mos erat alios sepelire. Et hoc sepulchrū ipse uidi apud Babylona. Congruit igitur omnibus modis, & testimonio Alcorani & fortibus demonstrationibus, & manifestis signis, euangelium in corruptum et incommutatum esse. Quoniam igitur Mahometus euangelium supra alias scripturas laudat, & post illud uetus testamentum, cogi possent conuenienter utiq; Saraceni suscipere dicta in euangelijs et ueteri testamento. Item in Alcorano in capitulo Elmaida, quod interpretatur mensa, dicitur, quod libri societas nihil est, nisi adimpleant euangelium & legē. Societatem autem libri dicit Saracenos. Vnde dicit, nisi adimpleāt euangelium & legem: similiter autē, & quod tibi reuelatum est, id est Alcoranum: quod solis, (ut ipsi dicunt) reuelatum est Saracenis. Necesse igitur & his habere euangeliū & legem, sicut & Alcoranum, & adhuc seruare. Quia autem Saraceni societas libri dicuntur, secundum Mahometi intentionem, in multis Alcorani ostenditur locis. Dicitur enim in capitulo Elnassa, quod interpretatur mulieres, circa finem, quod Saraceni nō uacillent in lege sua. Vnde scribitur: O societas libri nolite uacillare in lege uestra, & ne dicatis de Deo præter ueritatem. Hæc quæ sunt in illo capitulo, ostendūt societatem libri dici Saracenos. Ostēditur autem palam & in capitulo Tulem, circa finem libri. Si autem contententes, uolunt dicere, euangelium & ueterem legem omnino corruptam esse, ostendant ipsi integram & immutatam, & suscipiemus: maxime autem ostendant unicum typum in omnibus linguis, sicut nos eis adduximus. Manifestum igitur, quod Alcoranū non est lex Dei, propterea quod neq; uetus

I lex,

Calyphas Sara-
cenorum prin-
ceps Christia-
nus mortuus.

Societas libri,
pro Saracenis.

Alcoranum nō
esse legem Dei.

lex, neq[ue] euangelium (quæ diuinæ leges sunt, ut & Mahometus confitetur) hanc testantur, sed potius aduersantur.

QVOD ALCORANVM NON
est lex Dei, quoniam non habet stilum & modum
cum alijs conuenientem. Cap. IIII.

Alcoranum me-
trice scriptum.

Q Varto oportet scire, quod Alcoranum non est lex Dei, propterea quod nō habet stylum, nec modū diuinæ legi similē. Est igitur stylo rhythmi cum uel metricū, & assentatione plenum in sermonibus, et fabulosum. Quod autē stylo rhythmicū sit, per totū librū manifestū est legentibus. Exemplū autē huius nō potest saluari rhythmus uel uersus uere et secundum omnia, cum in latinū transfertur. Saraceni autem & Arabes in hoc maxime gloriātur, quod locutio quæ est apud eos, legis celsitudinem habet et rhythmicum, & in hoc maxime ostenditur librum à Deo cōpositum fuisse, & Mahometo secundum locutionem reuelatum esse. Mahometus idiota existens, ignorabat talem sententiam & locutionem. Cuius contrarium apparet. Videmus enim in diuinā scriptura Deum loquentem cū Moyse, & cum alijs prophetis, & nunq[ue] rhythmis uel uersibus his loquentem. Moyse autē legem, & euangeliū, dicit Mahometus à Deo esse, Deum libros Moyse et Christo dedisse. Sed hi non sunt metrici uel rhythmi. Et nullus aliorum prophetarum qui diuinam uocem audierūt, dixit Deum metricē locutū esse, quod & sapientes & philosophi homines dedignātur. Vnde & intulerūt quidā hoc Mahometo, sicut dicitur in capitulo Elēpi, quod interpretatur propheta, dicētes ei: Potius quidē igitur somnias, potius quidē igitur tripudias, & alia quæcūq[ue] talia huic improperebāt, considerantes quod nō solū hec locutio nō est à deo, sed neq[ue] omnino prophetica. Vterius autē lex hec plena est assentatione in uerbis, & magis quā quis posset credere uel dicere. Aliquando enim per totum capitulum

Lex Saraceno-
rum plena assen-
tatione.

νόμον, μή τι τὸ διαχέλιον (ἃ βίαις εἰν νόμοις
ἢ ὁ μωάμεθ ὁμολογεῖ) τὸν τῶ συμμαρτυρεῖν,
ἀλλὰ μάλλον ἤναι πεισθῆναι.

ΟΤΙ ΤΟ ΑΛΚΟΡΑΝΟΝ ΟΥΚ
ἔστι νόμος, θεός, ἐπεὶ μὴ φράσσιν καὶ ἡ βίαις
τοῖς ἄλλοις συμβαίνοντα.

Τ Εταρτοῦ δ' εἰ γινώσκωμεν, ὅτι τὸ ἀλκορά-
νον οὐκ ἔστι νόμος, θεός, ὅτι τὸ μὴ φράσσιν
ὁμοίαν ἔχει τῷ θεῷ νόμος. ἔστι γὰρ τῷ φρά-
σσιν ῥυθμικόν, ἢ μετρικόν, καὶ κακίας μετὰ τῷ
τοῖς λόγοις, καὶ μυθικόν, ὅτι τῇ διανοίᾳ, ἐπὶ
δὲ τῇ φράσσιν ἔστι ῥυθμικόν, διόλου τῷ βιβλίῳ,
φανερὸν τοῖς ἀναγινώσκουσιν. παραδοχμα
δὲ τὸν τῶ οὐ δύναμαι παραδεῖξαι, διὰ τὸ
μὴ δύνασθαι πείθειν τὸν ῥυθμικόν ἢ τὸ ἔπαι-
σθαι καὶ κατὰ πάντα μετὰ τῷ ῥυθμικῷ
εἰς τὸ λαπινόν. οἱ δὲ σαρρακηνῶν καὶ οἱ
ἀραβῶν, ὡς τὸν τῶ σιμωνοῦται μαλιστα,
τῷ τῶ φράσσιν τῷ παρὰ αὐτοῖς νόμον ἢ
νόμον ἔχει καὶ ῥυθμικόν, καὶ φράσσιν, ὅτι τῷ
τῶ μαλιστα δεικνύσθαι, τὸ βιβλίον, ὅτι τῷ
θεοῦ σιμωνοῦται, καὶ τῷ μωάμεθ κατὰ τὸ
εἰν ἀρεκκαλὸν φθαι. ὁ γὰρ μωάμεθ ἰδιώτης ὢν,
οὐκ ἔδει τοιαύτῳ διανοίᾳ τε καὶ φράσσιν.
οὐ τὸν τῶ φράσσιν φράσσιν τῶ ἀρεκκαλὸν, ὅτι
γὰρ ὅτι τῷ θεῷ γὰρ φθαι διαλεγεμένων τῶν
μωάμεθ καὶ ἰωβ καὶ τοῖς ἄλλοις ἀγίοις πρὸς
τοῖς, καὶ εἰς τῶν ῥυθμικῶν ἢ ἔπειτα τῶν
λαπινόν. τῶ δὲ τῶ μωάμεθ νόμον, καὶ
τὸ διαχέλιον φθαι ὁ μωάμεθ παραδίδωκεν
ναί, καὶ τῶν θεῶν τῶ βιβλίου αὐτῷ μωάμεθ
καὶ τῷ χεῖρ δεικνύσθαι. ἀλλὰ τῶν οὐκ
εἰς μετρικὰ ἢ ῥυθμικὰ. καὶ τῶν ἄλλων δὲ
πρὸς τῶν τῶν βίαις ἀκκοῦται φθαι, ὅτι
δὲ εἰς φθαι τῶν μετρικῶν φθαι, ὅτι
καὶ οἱ σοφοὶ καὶ οἱ φιλόσοφοι τῶν ἀνθρώπων
ἀπαφθαι. ὅτι τῶν πρὸς τῶν τῶν καὶ τῷ
μωάμεθ πρὸς, ὡς λέγεται ὅτι τῷ κεφαλῶν
εἰς μετρικὰ, ὅτι εἰς μετρικὰ πρὸς τῶν
τῶν αὐτῷ, μάλα μὴ ἐν φθαι, μάλα
λα μὴ ἐν ὁνειροπολῆς, μάλα μὴ ἐν
εἰς, καὶ ἄλλα ἄλλα πρὸς τῶν ἀνθρώπων
ζῶν, σιμωνοῦται ὡς ὁ μωάμεθ τῶν φθαι
εἰς τῶν τῶν θεῶν, ἀλλὰ ὅτι ὅλως πρὸς τῶν
πρὸς τῶν δὲ κακίας ὅτι μετὰ τῶν τοῖς
τοῖς εἰς τῶν νόμον, καὶ πρὸς τῶν καὶ τῶν
τοῖς πρὸς τῶν, ἢ εἰς τῶν πρὸς τῶν
καὶ

κεφαλαιον ὑφαινειν ἀξιολογον δ' ἐστὶ οὐδ' ἄν, μὴ
 10 κε δ' ἐστὶ ὁ θεὸς ἐστὶ μέγας καὶ ὑψιλος, καὶ
 σοφός, καὶ καλός, καὶ ὅτι αὐτῷ εἰσι πάν-
 τα τὰ ἐν τῷ οὐρανῷ, καὶ τὰ ἐν τῇ γῇ, καὶ
 τὰ ἐν τοῖς ὕδασι. καὶ ὅτι δικαίως κρίνει. καὶ κατ'
 ἐκείνου ῥήματα ἐπ' ἀνάδωτον λέγειν, ἀνεί-
 20 δω αὐτός. καὶ τοῦτο παντελὴς ἀνδρὶ ἀνέγ-
 κος πινὸς ἐπαναλαμβάνει ἐκαστοντακίς καὶ
 πάλιν, καὶ μετὰ ταῦτα φησὶν, οὐκ ἐστὶ θεός
 30 πᾶν τοῦ θεοῦ. καὶ, πρὸς δὲ εἰς τὸν θεόν, ὅτι
 εἰς τὸν ἀπόστολον αὐτοῦ· ἐαυτὸν ἀπόστολον
 θεοῦ ὀνομάζειν. καὶ φησὶ ταῦτα πάντα ἀ-
 μέσους ἔξ αὐτοῦ τοῖς νόμοις· ἐρῶσαι τοῦ
 θεοῦ, καὶ ὅτι οὐκ αὐτὸς ἡδ' εἰ ταῦτα λέγειν ὁ μα-
 40 χόμενος, ἀλλὰ τοῦτο ἐστὶν ἔθ' ὡς τοῦ θεοῦ,
 αὐτὸν ποιεῖ αὐτὸν ὡς πρὸς ἐκείνου λέγειν,
 ὅτι ὁ θεὸς ἐστὶ μέγας καὶ ὑψιλος, καὶ ἄλλα
 ταῦτα, ὥστε ἐπανακακῶς ἀκούει αὐ-
 50 οῦ. σηματοῦται δ' ἐκ τούτου, ὅτι καὶ αὐ-
 τοῖς χριστοῖς καὶ μελυσὶ σαρκεσὶς ὁ νόμος οὗτος
 ὀνόμασι χρεῖται· οἷον, τοῖς τῆς σωτηρίας
 καὶ λατρίας, ὡς πρὸς ἐθ' ὡς τῷ χαμαιτυ-
 60 πώῳ λέγεσθαι. τὰ δὲ πρὸς τῆς φράσεως
 τῆς ἰστορίας, βέβαιον καὶ φανερόν τοῖς ἀνα-
 γνώνουσιν πάνσιν, ὡς εἰ μὴ μυθώδης. ἀλλ' ἐ-
 καὶ δόλου τοῦτο δίδει, ὅτι πᾶσι μὴ τοῖς ἀλί-
 70 γα πινὲς ἀξιολογώτερα δυνάμει τα παρὰ δὴ-
 σιν. λέγεται γὰρ ἐν τῷ κεφαλαιῷ τῷ νημέ-
 λει, ὅτι μετὰ ταῦτα μῆσα, ὡς ὁ σολωμὼν μετὰ
 80 τὴν ἀγγελίαν συνήγαγε στρατὸν, καὶ ἀνθρώ-
 πων καὶ ἀλόγων ζώων. ἀπερχόμενοι δὲ ἐν-
 90 ῥον ὡς πρὸς τὴν μὴν ποταμόν. καὶ τίτις δὴ
 ἐπὶ τῇ μῇσῃ· ὡς μῆσαι, ὅτι εἰσέλθουσι εἰς τὰς
 κρητὶς ὑμῶν, ἵνα μὴ διαφθείρει ὑμᾶς ὁ
 100 σολωμὼν, καὶ τὸ στρατόνμα τοῦτον. καὶ ἡ
 μῆσα ὑπεμεσώθησεν. καὶ μετ' ὀλίγα πάν-
 τα τὰ ἔθνη ἐν τῷ στρατόνματι ὑμῶν.
 110 ἀπύσσει. καὶ εἰπὼν ὁ σολωμὼν, τί ἔστιν ὁ
 120 τινὲς ἐν τῷ κολάσω τὰ ὑμῶν, καὶ ἀ-
 130 φιλῶ ταῦτα τῶν κεφαλῶν, ἢ ἀποδώσει μοι
 τὸν λόγον, δι' ὃν ἀπεί καὶ ἐστὶ πρὸς ἔρωτον. καὶ
 140 ἐπὶ τῇ ἐμάδῳ ὁ ὑμῶν ἀγνοεῖται. καὶ ἡλθὶ
 πρὸς ὑμᾶς ἐκ Ἀβύρας μετὰ ἀλφειῶν ἀγγελιῶν.
 150 ἡμεῖς γὰρ ἡμεῖς βασιλεύσαμεν ἐν αὐτοῖς,
 καὶ ἡμεῖς ταῦτα καὶ τὸν λαόν αὐτῆς
 160 σέβεται. πρὸς ἡλίον αὐτὸν τοῦ θεοῦ, καὶ τὰ λοι-
 170 πὰ ἐν τῷ κεφαλαιῷ τῷ καραμάσῃ δ' ἐρ-
 180 μιν ἐν τῷ

pitulum subtextit precio dignum qui-
 dem nihil, solum autem quod Deus est
 magnus & excelsus & sapiens & bonus,
 & quod eius sunt omnia quæ sunt in cœ-
 lo, & quæ sunt in terra, & quæ sunt in me-
 dio, & quod iuste iudicat. Et secundum
 quodlibet uerbum duplicat, dicens: Lau-
 detur ipse. Et hoc omnino absq; necessi-
 te aliqua duplicat centies & plus, & post
 hæc dicit: Non est Deus præter Deum,
 & credite in Deū, & in apostolum eius,
 seipsum apostolum Dei nominans. Et di-
 cit hæc omnia absque medio ex ipso ore
 Dei dicta esse, & quod nesciebat hæc di-
 cere Mahometus, sed hic est mos in Deo
 eum de seipso tanquam de altero dicere,
 quod Deus est magnus & excelsus, & a-
 lia huiusmodi: quæ duplicare defuetum
 est. Notandū et hoc, quod etiā turpissi-
 mis & maxime carnalibus nominib; lex
 hæc utitur, sicut his, scilicet coitus & lu-
 xuria, sicut mos est his qui humi depres-
 si sunt. De locutione iam & sententiā, fir-
 mū & manifestū est omnibus legētib;,
 quod sit fabulosa. Sed & si per totū talis
 est, in quibusdā tamen pauca quædā quæ
 precio digniora uidentur apponā. Dicitur
 enim in capitulo Emele, quod inter-
 pretatur musca, quod Salomon magnū
 angelorū congregauit exercitū, & homi-
 num, & irrationaliū animalū. Receden-
 180 tes autē inuenerunt quasi fluuiū quendā
 muscarū, & tunc iam dixit muscæ, O mu-
 sca, uos introite in habitationes uestras,
 ne corrumpat uos Salomon, et exercitus
 huius. Et musca submisit. Et paulo post o-
 mnes aues in exercitu inuentæ sunt, mu-
 sca autem absens. Et dixit Salomon:
 Quid est quod non uideo muscam? pu-
 niam eam, & amputabo caput eius: uel
 reddet mihi rationē propter quam abest,
 & lōge est. Et dixit: Didici quod uos ig-
 190 noratis, & ueni ad uos ex Sabga cum ue-
 ris nuncijs. inueni enim mulierem impē-
 rantem illis, & coēgi eam & populum
 eius colere solem absque Deo. & reli-
 qua. Item in capitulo Caramar, quod

Alcorani obscæ-
 ritas.

Fabula de Mus-
 sca.

Tabula de luna.

interpretatur luna, dicitur: Appropinquavit hora, & luna contrita est. Quod interpretantes horum magistri, dicunt Maohmetum cum socijs eius stetit. Videntes autem lunam appropinquantem coniunctioni, dixerunt ad eum: Ostende nobis prodigium quod dam. Et tunc ille duobus digitis eius annuit lunæ, id est pollice & medio. Quo facto, in duas partes luna diuisa est, & altera quidem pars cecidit in montem Elices, qui imminet ab una parte Mechæ: reliqua autem pars ad alterum montem, qui appellatur Rubus, ad aliam partem urbis positum. Sic autem luna diuisa intrauit in tunicam Mahometi, & ipse rursus hanc instaurauit.

De morte Salomonis signum.

Item in capitulo Sæui, dicit uermem significasse mortem Salomonis demonibus. Vbi dicit expositio, quod Salomon innixus suipsius baculo, tanto dolore replete correptus est, ut statim expirauerit, diuino autem miraculo non cecidit. Dæmones autem qui ei seruiebant, uidentes eum stare, credebant ipsum dormire. Et natus est quidem uermis e terra, et corosuit baculum cui innixus erat. Quo contrito, cecidit Salomon. Et tunc currentes dæmones, cognouerunt eum esse mortuum: & ex eo coeperunt hominibus iuxta posse nocere. Item in capitulo Narrationum, ipse Mahometus reddit causam, propter quam uinum prohibitum est. Dicit enim, Deum ad terram duos angelos misisse, ut bene imperarent, & iuste iudicarent. Erant autem hi angeli, Aroth & Maroth. Veniens autem quædam mulier iusticiam habens, ad prandium hos uocauit, & apposuit eis uinum: quod ne biberent, eis Deus mandauit. Inebriati autem, de coitu eam requisierunt. Quæ consensit, & pacta est super his tamen, quod alter quidem horum eam in cælum ascendere faciat, alter uero descendere. Quæ & in cælum ascendit. Deus aut uidens hæc, & iustitiā quam habebat audiens,

Vini Saracenis interdicti causa.

μνηνέται σελῶν, λέγεται, ἡ χροὶς ἡ ἡμέρα, καὶ σωφρίειν ἡ σελῶν. ὁ δὲ χροὶς ἡμέρας οἱ πύτων δὲ ἰδὲ ἀσκαλοὶ, φασὶ τὸν μαχόμενόν, δὲ μετὰ τῆς ἐπαύσεως αὐτοῦ, ἰδόντες δὲ τὴν σελήνην ἐγγίζουσαν τῇ συνόδῳ, ἐπεμύον αὐτὸν, δέξον ἡμῶν τὸν πῶν. καὶ τὸ ἐκείνῳ τοῖς δυνάμει αὐτοῦ διακτύποις, ὅτι τὴν σελήνην, τὸν τίσι τῶν ἀντιχρῶν καὶ τῶν σωφ. ὁ γρομῶν, εἰς δύο μορῆς ἡ σελήνη διήρητο. καὶ τὰ τῶν μὲν τῶν τιμμάτων, ἐπεμύον αὐτὸν τὸ ὄρον τὸ ἐλικές, ὅτι αὐτὸν κείνον ἀφ' ἑνὸς μέρους τῇ πόλει μεσικῶς τὸ δὲ λοιπὸν ἐφ' ἑτέρῳ ὄρον, καλοῦ μὲν ὄρον, πῶς τῶν ἄλλων μερεῖ τῆς πόλεως κείνου. οὕτως δὲ ἡ σελήνη διατεμήσεται, καὶ εἰσέλθον εἰς τὸν χιτωνίσκον τοῦ μαχόμεν, καὶ αὐτὸς πάλιν ταύτῃ ἀπεκατέσκησεν. Ἐπὶ τῇ κεφαλῇ αὐτοῦ σέβη, φασὶ τὸν σκόλον σελήνης τὸν δάκτυλον τοῦ σελήνης τῶν δὲ μορῶν. γὰρ φασὶν ἡ ἐξηγήσις, ὅτι ὁ σελήνης μὲν ἐπορεύετο μὲν τῇ ἐκείνου βακτηρίᾳ, ὡς τοσούτου ἀφ' ὧν ὁ δὲ ὡς συνελθόν, ὡς τὰ παρὰ χροὶς ἐκωνδύειν. δὲ αὐτὸν ματι, οὐ κατέπεσον. οἱ δὲ πύτων δυνάμει τὸν δάκτυλον ὄρον τὸν αὐτοῦ ἐκείνου, ἐκείνου ὡς σκόλον, διαφάγων τὴν βακτηρίαν, ὡς ἐκείνου. ἡς σωφρίειν, κατέπεσον ὁ σολμῶν. καὶ τὸ τὴν δυνάμειν εἰς δάκτυλον, ἐγνωσαν αὐτὸν κτενίσκον. ὁ δὲ ἐκείνου ἡνέκατο τὸν ἀνθρώπου κατὰ πᾶσαν αὐτῶν τὴν δυνάμειν βλαστήειν. Ἐπὶ δὲ τῇ τῶν βιβλίων τῶν διηγήσεων, αὐτὸς ὁ μαχόμεν ἀποδίδωσι τὴν αἰτίαν, δι' ἣν οἱ αὐτοὶ κτενίσκον. φασὶ γὰρ, τὸν δάκτυλον τὴν γλῶττὴν δύο ἀγγέλους ἀπεσταλμένους, ὅς τε καλῶς ἀρχεῖν, καὶ δικαίως κτενίσκον. ὡς δὲ οὗτοι οἱ ἀγγελοὶ ἀφ' ὧν, καὶ μαχόμεν. ἐλθόντες δὲ πρὸς γυναικὶν ἐχούσας, ἐπ' αὐτῶν τὸν κτενίσκον ἐκάλει. καὶ παρέθηκε τούτοις αὐτοῖς, ὅς τε ὁ θεὸς μὴ πᾶν αὐτοῖς ἐντέλλεται. μεθυσθέντες δὲ ἐξέστησαν ταύτῃ ἐφ' ὅσον οἱ καὶ σωφρίειν αὐτὸν τούτοις μόνον, ὡς τε τὸν ἑτέρον μὲν τούτων αὐτῶν εἰς τὸν οὐρανὸν ἀναβαίνειν διδασκᾶν, τὸν δὲ λοιπὸν κατεβαίνειν. ἡ καὶ εἰσέλθον εἰς τὸν οὐρανὸν. ὁ δὲ θεὸς ταύτῃ ἰδὼν, καὶ εἰς δίκης τὸν οὐρανόν.

Abrahæ enim factæ sunt promissiones, cui Deus proprie promisit eū ipsum dare in terra promissionis, & seminis benedictionem, & Moyſes autem, cui tot mirabiles gratias Deus præbuit, qui & Deū in supposito ædificio speculis digne se ipsum considerans non hoc sufficere ei, constanter petijt uidere uultum Dei & gloriam eius. Mahometus autem de uirtutibus quasi nihil tractauit, sed de bellis & rapina latam uiam sibi ipsi conuenienter elegit, & suis sequacibus, filiis perditionis & mortis. Vnde nihil ad salutem eis prodest dicere: Non est Deus præter Deum, & Mahometus est apostolus Dei. De ultimo autem fine cum nullo conuenit: præterquam cum antiquis quibusdam, qui uitam irrationalium uiuere, & non discretionem faciunt inter intellectum & sensum. Vnde & foelicitatem in sensualibus quibusdam supponunt, in cibis uidelicet, & in intemperantia, & in hortis & uestibus sumptuosis, de quibus post in sexto capitulo speculabimur. Et non possibile est hæc secundum similitudinem quandam dici ab eis, sicut & in euangelio mensæ et cibi & talium est mentio in uita æterna. Ostenduntur autem hæc ex euangelio secundum similitudinem dici, quoniam multa etiam aperte illic dicuntur de æterna beatitudine. Sed in Alcorano nihil omnino de uera beatitudine dicitur manifeste, sed sicut conueniens est homini qui nihil de hac deprehendit, solum autem secundum literam talem pingit foelicitatem, qualem conueniens est hominem carnalem & intemperantem appetere. Sed & si nihil de uera foelicitate uel cōsiderauit, uel promisit hominibus, quædā tamen uera et insignia de ultimo fine Saracenorum demonstrauit, quasi diuino spiritu afflatus. Dicit enim Saracenis ipse Mahometus: uos post me in septuagintatres partes diuidemini, quarū una saluabitur, reliqua uero oīs igne destruetur. Hæc sententia sic ualet apud eos, ut nullus neque sapiens,

Parabolæ Euangelij & Alcorani longe diuersæ.

Vaticiniū Mahometi de Saracenis.

Ἰσὲ γὰρ ἀβραάμ ἐδόθησαν αὐτῷ ἐπαγγελίαι, ὅτι
 ἡνι ὁ θεὸς ἰδὼς ἡμᾶς ἐκείνῳ ἐπαύσατο τὴν
 πρὸς τὴν ἐπαγγελίαν καὶ τὴν τοῦ σπέρματος
 ἐπαγγελίαν. καὶ ὁ μωϋσῆς, ὁ ὅσων τε θαυμαστὰ
 χεῖρσιν αὐτῷ ἐχρημάτισεν ὁ θεός, ὁ ὅς τινι θεῷ
 ὑποκειμένη κατὰ τὴν θεωρίαν, ἀξίως ἐκείνῳ
 κατανόων, μὴ τοῦτ' ἀρκεῖν αὐτῷ, ὡς μόνως
 ἵπτιον ἰδὲν τὸ πρόσωπον τοῦ θεοῦ. ὅτι δὲ
 αὐτῷ. ὁ δὲ μαχόμενος πρὸς μὲν ἀρετὴν ὡς πρὸς
 ὁ γὰρ ἐπ' ἀρετῇ καὶ πρὸς ἀλλὰ πρὸς πολέμου
 ἀρετῇ καὶ πρὸς πλεονεξίᾳ, ὁ δὲ ἐκείνῳ συμφέ
 νως ἀρετῇ καὶ πρὸς ἐκείνῳ ὅπως δὲ, καὶ
 ἵπτιον τ' ἀρετῇ καὶ πρὸς θανάτῳ. ὅθεν δὲ τὸ
 σωτηρίαν αὐτοῖς σωτηρίαν τὸ λέγειν, οὐκ ἔστι
 θεός πλὴν τοῦ θεοῦ, ὁ δὲ μαχόμενος ἐπὶ
 τοῦ θεοῦ. πρὸς δὲ τὸ ἐχέειν τέλος, ὅθεν καὶ συμ
 φωνεῖ πλὴν ἀρχαῖς ποιεῖ, βίον ἀλλοῶν βι
 βιωσῶν, καὶ μὴ διακρινῶν μετὰ τὸν καὶ αὐ
 τῷ δὲ. ὅθεν καὶ πλὴν ἀναιμῶν καὶ ἀναι
 μῶν ποιεῖ ὑποτίθενται, ὅτι τρεῖς οὐλοῦνται
 καὶ ἀναιμῶν καὶ τρεῖς εἰσὶν, καὶ ἵπτιον
 πολυτελεῖ, πρὸς ὅν μετὰ ταῦτα ὅτι ἐκ
 τῶν κεφαλῶν θεωρηθήσεται. καὶ ὁ δὲ
 ταῦτα καὶ ὁμοιότητά τινα λέγονται πρὸς
 αὐτῶν, ὡς καὶ ὅτι ἐπαγγελίαν τραπεζῆς καὶ
 τροφῆς καὶ τῶν τοῦτων ὅτι μνηστῆρ, ὅτι τῶν
 νῶν καὶ δὲ ἐκείνῳ γὰρ ἐκ τοῦ ἐπαγγέλιου, ταῦ
 τα καὶ ὁμοιότητά τινα λέγονται ἐπὶ πολ
 λὰ καὶ ἀνακεκαλυμμένως ἐκείνῳ πρὸς
 τὴν αἰωνίαν μακαριότητα. ἀλλ' ὅτι ὅτι ἀλλο
 γῶν, ὅθεν πάντες πρὸς τὴν ἀλλοῶν μα
 καριότητα λέγεται φανερῶς, ἀλλ' οἱ αὐ
 τῶν πρὸς ἀνθρώπου μὲν γὰρ πρὸς ταῦτα κατὰ
 λαμβάνοντες, μόνον δὲ ὅτι τὸ γράμμα τῶν
 τῶν ἀναλογηραυτῶν ἐκείνῳ πλὴν ἀναιμῶν
 νῶν, οἷον εἰς ἐκείνῳ ἀνθρώπου ἀναιμῶν
 ἀναιμῶν. ἀλλ' ἐκείνῳ πρὸς τὴν ἀλλοῶν
 δαιμονίας ἢ ἐκείνῳ, ἢ ἐπὶ ἐκείνῳ τῶν ἀναιμῶν
 ποιεῖ, πρὸς μὲν τὴν ἀλλοῶν καὶ ἐπὶ πρὸς
 ἐκείνῳ. τέλος τῶν σαββατικῶν ἐπὶ πρὸς
 τῶν, ὡς πρὸς ὅτι τῶν ἐπὶ πρὸς τῶν
 ὅς. φησὶ γὰρ τοῖς σαββατικῶν αὐτῶν ὁ μὲν
 μετ' ὑμῶν μετ' ἐμὲ εἰς ἐκείνῳ τῶν
 διακρινῶν δαιμονίας, ὅν μὲν σὺ δὲ
 τὸ δὲ ὑποτίθενται τῶν κατὰ λογισμῶν
 ὅτι πρὸς. αὐτῇ ἢ ἀποφασίς, οὕτως καὶ
 τῶν πρὸς αὐτοῖς, ὡς τῶν μετ' ὑμῶν μὴ π

μήν ἀνόντων, τούτων φαυλίζω. ἄλλη πόδι
 τοῦ αὐτοῦ ομοίως ἀπόφασίς ὅτι ἡν ἱερὶ ἀλκο-
 ράνου, ἡν ἱερὶ κεφαλῶν ἱερὶ μαρτυρίᾳ, ὁ ἐρμην-
 οδότης μαρτυρεῖ, λέγουσα, πάντας εἰς τὸν ἄ-
 δην ἀπελθόντες οὗτοι σαρκενῶς. τούτων
 τῶν ἀποφασίς ἀληθεύει τῶν ἐν πνεύματι, εἰ
 καὶ πρὸς τὸν καὶ ἱερὶ μαρτυρίᾳ ἡν ἱερὶ
 πνεύματι καὶ. καὶ τούτων ὁ ἡν ἱερὶ πνεύματι
 τῶν ἡν πρὸς τὸν ἀληθείας σωαίνει, εἰποῦσιν
 πᾶσι καὶ ὁ ὅς ἡν ἀποφασίς εἰς τῶν ἀπο-
 λείων, καὶ πολλοὶ εἰσὶν οἱ εἰσερχόμενοι δι' αὐ-
 τῆς. ἀλλ' ἡν πνεύματι τῶν ἡν πνεύματι
 συμβαίνει, ἡν πρὸς τὸν σαρκενῶς νόμον εἶναι
 πᾶσι, ὅτι πολλοὶ ἐν τῶν σαρκενῶς νόμον
 εἰς αὐτὸν εἰσόντες, καὶ εἰς τὸν ἄδην καὶ τὸν
 χορὸν, καὶ ὅς, οὐκ ἐκ τοῦ νόμου μόνου
 εἰς ἀληθείας εἶναι, ἀλλὰ καὶ ἐκ τοῦ νόμου
 τοῦ πρὸς αὐτοῖς πνεύματι. Εἰς τὸ ἀλκοράνου
 ὁ συμφωνεῖ ἱερὶ τοῦ θεοῦ νόμου, ἡν τε τῶν ἡν
 20 λείων, καὶ οἱς ἀποφασίς. ὁ μὲν γὰρ τοῦ θεοῦ νό-
 μου, καὶ οἱς ἀποφασίς, ὡς τῶν ἡν, ἀ-
 πάντας τὸ ἀλκοράνου ἡν καὶ οἱς γίνεσθαι, ἡ
 συγχωρεῖ. ὅτι ὅς ἡν τῶν ἡν σωαίνει, ὁ
 μὲν τῶν ἡν νόμου, ὅτι τὸν ἡν ἡν, ὡς
 φησὶ μὲν ἡν καὶ τῶν ἡν, μαρτυροῦντες
 ἐν τῶν ἡν τῶν νόμου εἶναι μαρτυροῦν ἡν ἡν.
 τῶν ἡν τῶν νόμου, εἰς τὸν ἡν ἡν ἡν
 κεφαλῶν ἡν ἡν, ὁ ἐρμηνότης τῶν ἡν. ὁ
 πῶν τὸ ἡν ἡν ἡν ἡν ἡν ἡν ἡν ἡν ἡν
 30 σαρκενῶς καὶ οἱς, συμφωνοῦσας εἰς
 ἀποφασίς συγχωρεῖ εἶναι φησὶ. ὁ ὅς αὐτὸ
 εἶναι καὶ ἡν ἡν κεφαλῶν ἡν ἡν ἡν ἡν
 ὅτι συγχωρεῖ μετὰ τῶν ἡν ἡν ἡν ἡν
 καὶ ὡς αὐτῶν ἡν ἡν ἡν ἡν ἡν ἡν ἡν
 ἡν ἡν ἡν, τῶν τῶν ἀλκοράνου νόμου μὲν
 νόμου ἡν, καὶ τῶν ἡν ἡν ἡν ἡν ἡν ἡν
 ἡν ἡν, ὡς πρὸς καὶ ἡν ἡν ἡν ἡν ἡν ἡν
 ἡν, καὶ ἡν τῶν ἡν τῶν ἡν ἡν ἡν ἡν
 ἡν ἡν ἡν ἡν ἡν ἡν ἡν ἡν ἡν ἡν

40 ΟΤΙ ΤΟ ΑΛΚΟΡΑΝΟΝ ΟΥΚ
 ἐστὶ νόμος θεοῦ, ἐπεὶ ἡν πολλοὶς εἰς αὐ-
 τὸν ἀντιλέγει.

ΕΚ τῶν ἡν ἡν, ὡς ὁ τῶν ἀλκοράνου
 νόμου, ὁ τῶν ἡν νόμου μόνου ἀποφασίς
 τῶν, ἀλλ' ὅς εἰς αὐτὸν συμβαίνει. καὶ ὅς ὁ
 πρὸς τὸν ἡν, καὶ αὐτὸς ἀποφασίς ὁ μὲν
 μὲν φησὶ γὰρ ἡν ἡν κεφαλῶν ἡν ἡν ἡν

piens, neq; insipiens uisipendat. Alia autē
 similis de eo est sententia in Alcorano, in
 capitulo Martij, quod interpretatur Ma-
 ria, quæ dicit, omnes in infernum Sara-
 cenos ituros. Hanc sententiam uerissimā
 esse credo: & si ab ore secundū excessum
 mendacij ante allata est. Et in hoc falsus
 propheta cum prima ueritate conuenit,
 quæ dicit: Lata est uia quæ ducit in perdi-
 tionem, & multi sunt qui ingrediuntur
 per eam. Manifeste igitur ex prædictis
 conuenit, Saracenorum legem latam es-
 se, & multos esse Saracenorum qui per
 eam ingrediuntur, & in infernum tran-
 seunt. Et hoc non ex ore solum ueritatis
 manifestū, sed ex ore prophete qui apud
 eos est. Item Alcoranum nō conuenit
 cum lege Moysi in mandatis, & in quib.
 nos auertit. Lex enim Dei prohibet ex-
 dem, rapinam, concupiscentiā omnem:
 Alcoranū autē uel iubet fieri, uel permit-
 tit. Item neq; in iudicijs cōuenit, Moy-
 si enim lex & euangelij dicit, nullū debe-
 re uno testante condēnari, sed in ore triū
 uel duorū testij stat omne uerbū. Cōtra-
 ria autē horum inueniuntur in capitulo El-
 mir, quod interpretatur lux, ubi prohibe-
 tur ne cōpellant eas castitatē dimittere,
 cum consentientibus autē secure similiter
 dormire dicit. Hoc autē ipsum manife-
 stum est in capitulo Elminim, ubi permit-
 tit cum proprijs uxoribus, & cū quibus
 quis in bello capere posset misceri. Mani-
 festum igitur, Alcorani legem nō esse le-
 gē Dei, neq; a Deo esse, nisi forte p per-
 missionem, sicut & alia. Differt enim ab
 illa & secundum intentionem Dei: qui
 salutem hominum desiderat.

Matth. 7.

Cum Moysi lege
 non conuenire
 Alcoranum.

QVOD ALCORANVM NON
 est lex Dei, quoniam in multis sibi ipsi contra-
 dicit. Cap. V I.

Sexto oportet speculari, quod Alco-
 rani lex nō solum a diuina lege eloga-
 tur, sed neq; cum seipsa cōuenit. Et hoc,
 quoniam mala est, & ipse Mahometus
 ostendit. Dicit enim in capitulo Elnefa,
 I 4 quod

ἂν ἴδῃ ἐν τούτοις, ὁ πρῶτος τῶν ἀπο-
 κτείνων καὶ λαποδυνταίαν πύς μὴ πι-
 εδύοντες; τίς γὰρ μέλει ἀνάγκη τοῦ φόνου;
 ἐπὶ ᾧ ἔσθ' κεφαλῶν τῆς βοῆς, συγχωρεῖ το
 πρῶτον φῶσιν μὴ γινώσκει καὶ γυναι-
 ξί. φησὶ γὰρ τοῖς σαββατικοῖς, μὴ μοιῶσιν
 ἑαυτοὺς μετὰ τῶν ἀπίστων, ὡς αὐτοὶ πει-
 σσοι. καὶ πάλιν τῶν γυναικῶν φησὶν· οὐ γυναι-
 κὸς ὑμῶν, ἀφουραὶ ὑμῶν. ἀφωπρίασεν γὰρ
 10 αὐτὰς, ὡς αὐτοὶ βούλεται. ἀλλ' ὁμοῦς γὰρ ἔσθ' αὐτῶν
 κεφαλῶν πρῶτον, ὅτι οἱ ὡς τὸ λῶτ σαρ-
 μίται, ἀνέμωρ πάλιν εἰργάζονται, καὶ ταῖς
 πρῶτον γυναικῶν ἀκιδῶν. ἐπὶ αὐτὸς φησὶ
 πρῶτον τοῦ ἀβραάμ καὶ ἰσαάκ καὶ ἰακώβ, καὶ
 τῶν ἡμῶν αὐτῶν, ὅτι ἦσαν σαββατικοί. ἀλλ'
 ὁμοῦς αὐτοὺς φησὶν εἰρηδοῦν αὐτοὺς παρὰ τοῦ
 δευτέρου, αὐτῶν εἶναι διὰ τὸ εἰς τὴν πᾶσιν ταύ-
 τῃν πρῶτον σαββατικόν. ὡς οὖν ἦσαν
 20 ἑαυτοὶ σαββατικοί, εἰ πάντων τῶν σαβ-
 βατικῶν ὁμαχούμεν πρῶτον ὡς; ἐπὶ δὲ
 ἀνάγκη, πᾶς σαββατικὸς πρὸ τοῦ πεδε-
 ναι τὸν νόμον τῶν τῶν σαββατικῶν. ὁ δὲ
 τῶν σαββατικῶν νόμος τὸ ἀλκοῦσθαι ἐ-
 στίμ, ὁ δὲ δίδεται μετὰ τὸν τῶν μωσέως
 νόμον καὶ τὸ εὐαγγέλιον, ὡς ὁ γὰρ ἐν αὐτῷ
 30 πρῶτον ἔσθ' ἀλκοῦσθαι. μάλλον μὲν
 ἡμῶν, οὐ πῶς ἐπὶ αὐτῷ ἐστὶν διηλθόν μετὰ
 τὸν μωσέως. ὁ δὲ νῦν, καὶ ὁ ἀβραάμ, καὶ
 ὁ ἰσαάκ, καὶ ὁ ἰακώβ, καὶ πρὸ τοῦ εὐαγ-
 40 γελίου καὶ τοῦ μωσέως γενέσθαι. εἰ δὲ
 λέγει σαββατικὸς εἶναι τούτους, διὰ τὸ
 πρῶτον καὶ τὸν τῶν νόμον καὶ πᾶντα αὐ-
 τῶν ὅσα πρῶτον ἔσαν πρῶτον οὐκ ὄντος· εἰ δὲ
 50 ὡς ἀρροῦνται αὐτοὺς τοῦ ἀλκοῦσθαι, καὶ
 τὴν πρῶτον ἀδύνατον. πολλοὶς γὰρ τῶν ὑπὸ
 τοῦ ἀλκοῦσθαι νομοθετημένων τὰ ἐναν-
 τία ἐποιεῖν ἔκρινον. ἐπὶ αὐτοὺς φησὶ, τὸν θεόν
 καλῶσαι τὸν οἰωνόν· καὶ ὁμοῦς αὐτοὺς φη-
 60 σι μετὰ ταῦτα, ἐν ᾧ κεφαλῶν ἔσθ' ἐ-
 λατρεῖσθαι οἰωνίζεσθαι. εἰ ἐπὶ τῷ μὴ δυνάσθαι,
 γὰρ ἔσθ' σχηματικῶς τοῦ δακτύλου. καὶ ὁ
 μὴ τὸν ποιῶν, ἀνάθεμα. ἐπὶ αὐτοὺς φη-
 70 σι, ἑαυτὸν ἀπεστελεῖν τοῖς ἄγγελοις, εἰς τὸ
 μὴ ἔχειν αὐτοὺς ἀπόστολους πινάκας τοῦ θεοῦ.
 φησὶ δὲ, καὶ τὸ ἀλκοῦσθαι ἐν μόνῃ τῇ ἀγγε-
 λικῇ γλώσσῃ δέσβῃ. φησὶ δὲ, καὶ ἑαυτὸν μὴ
 80 ἀδύνατον ἀλλὰ διαλέκῃ πληρὴν ἀγγελικῆς.
 ὁ θς

Sed quomodo hoc uerum est; cum ipse
 mandet interimi & spoliari eos qui non
 credūt. quæ enim maior cōpullio quàm
 cades? Item in capitulo Bouis, concedit
 quod est præter naturā, misceri masculis
 & mulieribus. Dicit enim Saracenis, ne
 maculent seipsos cum infidelibus ante-
 quam credāt. Et de mulieribus dicit: Mu-
 lieres uestræ, terra est uestra: arate eas, si-
 cut uultis. Sed tamen in eodem capitulo
 antè dixit, quod Sodomitæ tēpore Lothi
 abominabile peccatum commiserunt, et
 nationibus quæ prius fuerant desuetum.
 Item ipse dicit de Abraham, Isaac, & Ia-
 cob, et filijs eius, quod erāt Saraceni. Sed
 tamen ipse dicit, quod est ei à Deo reue-
 latum, eū esse uidelicet in fidem hęc pri-
 mum Saracenum. Quomodo igitur erat
 illi Saraceni, si omniū Saracenorum Ma-
 hometus primus fuit? Item nō necesse, es-
 se quosdam Saracenos, antequam lex la-
 ta esset Saracenorū: Saracenorū autē lex
 est Alcoranū, quod iam est, & datum est
 post Moyfi legē et euangelii, sicut in ip-
 so Alcorano cōtinetur, immò modicum
 plus est q̄ septingenti anni quod fuit Ma-
 hometus. Inccepit enim anno à natiuita-
 10 te Domini nostri quingētesimo nonage-
 simooctauo: Noë autē & Abrahā et Isaac
 & Iacob ante euangelii & Moysem fue-
 runt. Si autē dicit Saracenos esse hos pro-
 pterea, quod præsciebāt quæ erant legis:
 Etenim omnia esse potuissent quæcunq̄
 præsciuērāt, cum prophætæ essent. Si autē
 dicunt, quod placebat eis Alcoranū: &
 hoc impossibile. In multis enim quæ ab
 Alcorano sancita sunt, cōtraria illi facie-
 bāt. Item ipse dicit prohibere auguria.
 et tamē ipse dicit post hęc in capitulo Ela-
 20 phar: Auguremini, si aliter non potestis,
 in scissura digiti: & qui hoc nō facit, ana-
 thema sit. Item ipse dicit, seipsum missum
 esse Arabitis propterea, quod hi non ha-
 bent apostolum quendam à Deo. Dicit
 autem & Alcoranum in sola lingua ara-
 bica datum esse, dicitque & seipsum
 nescire aliam linguam præter arabicam.
 Vnde

Nefanda libi-
do.

Mahometus Sa-
racenorum pri-
mus credens.

Mahometi tem-
pora.

Auguria.

Mahomet
Arabs tantum
idiota.

Vnde cum adhæssisset Mahometo quidā Iacobita Mapyra, & Salonus Persa, & Abdala ex Perfide, et ipse Selam Iudeus, & quidam alij dicerent, quod instruebāt eum, & ipse cecidit in faciem suam, & cōtractæ sunt manus eius & pedes, & socij cooperuerunt eum uestibus suis. Et tandem ad se rediens, dixit: Deus misit me ad corripiendum uos de sermone quem dixistis, quod tales me doceant. Legitq̃ eis unam sententiam, quæ est in fine lectionis Elnael, quod interpretatur palma, quæ sic dicit: Scimus quod ipsi dicēt, quod instruunt eum cum loquuntur sic ei in lingua persica, hæc autem arabica facilis est. Et ex hoc dicit: Quomodo possibile est illos me docere, quorum alter quidem Persa est, alter uero Hebræus? Qui dixerunt ei, possibile esse eorū ipsorum lingua tecum loqui, & exponere tibi: te autem tu ipsius lingua omnia construere. Non inuenit ad hoc responsionem. Sed si non poterat instrui ab Hebræo & Persa, qui propinqui sunt: quomodo ipse poterat remotiores ab eius lingua docere? Ipse tamen post hæc dicit, se ipsum missum esse ad uniuersitatem gentium. Vnde in Capitulo prophetarum ait, dicere ei Deum: Nos misimus te ad uniuersitatem gentium.

Genes 70. lin
guis diuise.

Sed quomodo uenire potuit ad omnes gentes, quæ diuise erant in septuaginta linguas, qui ignorabat aperire sui ipsius uerbū in alia lingua præterquam arabica? Manifestum igitur, contrarietatem & mendacium manifestum esse, eundem solis Arabibus missum esse, & omnibus gentibus. Non igitur lex Dei est, in qua tot contrarietates est inuenire.

QVOD LEX SARACENORUM

nullo miraculo confirmatur.

Caput VII.

Septimo est considerandum, quod neq̃ Alcoranum est lex Dei, quæ miraculis cōfirmetur, neq̃ Mahometus est apostolus Dei, nullum enim miraculum hoc testatur. Quando enim Deus misit

Moysen

ὁ θεὸς πρὸς τὸν Μωϋσῆν· ὅτι μαχρὸν μετὰ
ἱακωβίτου μιπαρᾶ, καὶ σαλωνίου περσίου, καὶ
Ἀβδάλᾳ ἐκ τῆς περσίδος, καὶ αὐτοῦ, καὶ
σελάμ ἰουδαίου, καὶ πινωρ λεγόντων ὡς ἐπὶ
αὐτῶν ἐκείνῳ· διδᾶσκουσιν, αὐτὸς αὐτῶν
ὡπλίσθησαν, συνελκυσθεὶς αὐτῶν τῶν
χειρῶν καὶ τῶν ποδῶν, καὶ τῶν ἐπὶ τοῦ σώματος
καλυψάντων αὐτῶν ὅτις ἱματίοις αὐτῶν, πρὸς
ἐαυτὸν ὑψίστατος ἐπέκειντο· ὁ θεὸς ἀπεστείλεν
ἐλέγξαι ὑμᾶς πρὸς τοῦ λόγου, ὃ εἰρηκατε, ὡς ἐπὶ
ἐμὲ ποιούτε· διδᾶσκουσιν· ἀνέγνωτε αὐτοῖς
τὸν ψάλλοντα, ὅτι ἐν τῇ τῆς τοῦ
ἀναγνώσματος τοῦ ἐλναὲλ, ὃ ἐρμηνεύει
ταὶ φοινῆ, οὕτως λέγουσιν· ἵσμεν ὅτι ἐπὶ τοῦ
αὐτοῖ, ὅτι ἀνθρώπων διδᾶσκουσιν αὐτῶν· ἢ δὲ
γλώσσᾳ ἢ αὐτῶν· ἐπαγγέλλονται, ὅτι περσικῶν
αὐτῶν· ὅτι ἡ ἀραβικὴ, ὅτι ἡ περσικὴ· καὶ πρὸς
φασί, πῶς δύναται ἐκείνους ἐμὲ διδᾶσκουσιν,
ὡν ἑαυτῶν μὲν περσικῶν ὄντων, ὃ δὲ λοιπὸς ἐ-
βραῖος· εἰπόντων δὲ ἐκείνων, δύναται ἂν αὐ-
τῶν ἑαυτῶν διαλέκτῳ πρὸς σὲ διαλέγεσθαι,
καὶ ἐκτιθεσθαι σοι, σὲ δὲ τῇ παντὶ γλώσσῃ
πάντα συντάξαι· οὐχ ὅτι πρὸς ὑμᾶς ἀπὸ
κεισιν· ἀλλὰ ἐμὲ ὁ θεὸς τὸν ἑαυτοῦ ἐβραῖον καὶ
πέρσιν διδᾶσκει, ὁμοιοτρόφῳ ὄντων αὐτῶν,
πῶς ἐκείνῳ ἡ δύναται· αὐτὸς περὶ τῶν τῶν
αὐτῶν γλώσσῃ διδᾶσκει; αὐτὸς μὲν τοι μὲν
τῶν τῶν φασί, ἑαυτῶν ἀπεκρίθαι πρὸς
τῶν ὁλοτήτων τῶν ἐθνῶν, ὅθεν ἐν τῷ κεφάλαιον
τῶν περσικῶν, φασί· εἰπεῖν αὐτῶν τῶν τῶν
ἡμεῖς ἀπεκρίναμεν σε πρὸς τῶν ὁλοτήτων
τῶν ἐθνῶν· ἀλλὰ πῶς αὐτῶν ἀπὸ τῶν ἐθνῶν
τῶν ἐθνῶν, εἰς ἐβραϊστικὴν γλῶσσᾳ διαφρα-
να, ὁ ἀγνοῶν ἀποστρεφόμενος τὸν ἑαυτοῦ λό-
γον ἐν τῷ γλώσσῃ, πᾶσι τῆς ἀραβικῆς
διόλου πίνωι ὄντων, ὁμοιοτρόφῳ καὶ ἑαυτοῦ
ἀπαρκαλύνῃ· εἰ τοῦ, τὸν αὐτῶν μόνος τῶν
τῶν ἀραβικῶν ἀπεκρίθαι, καὶ πᾶσι τῶν ἐθνῶν
σιν· ὅτι ἀραβικὸν νόμον ὅτι τῶν θεῶν, ἐν τῷ
ἐκείνῳ ὁμοιοτρόφῳ ἐστὶν εὐρεῖν.

QTI OYΔENI CAYMATIO

τῶν ἀραβικῶν νόμον· βεβαιῶται.

ΕΒΔΟΜΟΝ ὅτι θεωρεῖσθαι, ὅτι οὐ
ἐπὶ τὸ ἀληθεῖς ἐστὶ νόμος· θεοῦ δα-
μασι βεβαιούμενος, οὐτε ὁ μαρτυρῶν ἀπὸ
τοῦ θεοῦ· οὐ δὲ γὰρ δαίμων πῶν
τῶν συμμαρτυρεῖ, ὅτι γὰρ ὁ θεὸς ἀπεκρίθη

ἡμῶν τοῦ εἰς τὸν φαραὼν μεγάλην τῶν φαραὼν
 ἰδόντων. οἱ μὲν δὲ καὶ ἡλίας καὶ ἑλισαῖος
 καὶ ἄλλοι ποσὶν τῶν μεγάλων καὶ ἀνέ-
 κρουσθῆναι τὰ θαύματα· καὶ μαχίστε
 οἱ λαοὶ πρὸς τὸν βίον εἰσγενήσονται. ὁ
 δὲ χριστός, ἰδίως ἐν θαύμασι καὶ σημείοις με-
 γίστοις ἐληλυθὼν, ὡς πῶρ καὶ αὐτὸς ὁ μαχρύ-
 μετ ἐν τῷ ἀλκοράνῳ φησὶν. εἰ δὲ λέγοιεν
 οἱ σαρρακίνοι, πολλὰ καὶ μεγάλα θαύμα-
 10 τα ποιεῖσαι τὸν μαχρύμετ, ὡς πῶρ τὸ ἀπο-
 κταῖναι τὴν σελήνην διαρεθεῖσαν, καὶ
 πηλὴν ὑδάτος ἐκ τῶν αὐτοῦ δακτυλῶν
 ἀπερρεῖλαι, ἡμεῖς δὲ ἴδοντες, καὶ φαντικῶς
 τῷ αὐτῷ ἀλκοράνῳ. κοινῇ γὰρ ὁ μα-
 χρύμετ, περὶ αὐτοῦ τι ποιῶν τὸν ποιεῖν,
 πῶρ τῶν ἐν τῷ ἀλκοράνῳ γεγραμμένων.
 περὶ πάντων φησὶ τῶν προφητῶν. πολ-
 20 λοι πολλὰ ἐβόλυσαν, ὅπως ἵνα καὶ περὶ
 ἡμῶν λογίζωντο πινέ, ἐκείνο μόνον περὶ ἐ-
 μὴν ποιεῖν, ὁ βοῶνται τῇ διωκόμε-
 νῳ λόγῳ τοῦ ἀλκοράνου. ἐκείνῳ γὰρ θαύ-
 ματα μὴ ποιήσας, καὶ ἴδοντες βουλόμε-
 νῳ, εἰσὶν διαλεγόμενοι τὸν θεόν, καὶ
 φασκόντες, ἐπεὶ κύριος πρὸς με, ὁ δὲ αὐτῷ
 μακάριος ποιεῖν οὐ συγχωρῶ, ἵνα μὴ καὶ σοὶ
 30 διὰ τὰ θαύματα, ὁ πῶρ τοῖς ἄλλοις πο-
 ρεύσας συμβῇ. τῇ αὐτοῦ τῶν ἐλεγχέ-
 ται μαρτυρία, οὐδὲ σημεῖον ποιοῦντως.
 καὶ αὐτὸς γὰρ ὁ μαχρύμετ, σιωπῶν ἐν τῷ
 ἀλκοράνῳ φησὶν, ὅτι τῶν ἀνθρώπων λεγόν-
 40 των αὐτῷ, εἴθεον σημεῖον, ὡς πῶρ μωσῆς
 καὶ χριστός καὶ οἱ ἄλλοι ποσὶν τῶν ἐποίη-
 σαν, ἀπικρίνατο· ὅτι ὁ μωσῆς ἦλθε με-
 τὰ σημείων, καὶ οἱ ἄλλοι ἀπεσελμένοι πα-
 ρὰ θεοῦ, καὶ μαχίστε ὁ χριστός, ὁ ἐν μεγίστοις
 ἐληλυθε τῶν φαραὼν, καὶ ὁ κῆρυξ οὐκ ἐπίσταν-
 50 σε πύργῳ· ἀλλ' ἔλεγε, φαρμακὸς καὶ γόη-
 τὴς εἶναι πύργος. διακρινόμενος οὐ συ-
 νεχωρᾷ μοι θαύματα με ποιεῖν. οὐ γὰρ
 αὐ ἐπίσταντο· ἀλλ' ἦλθον ἐν διωκόμε-
 60 πῶρ. πῶρ δὲ ἐλεγχέται φανερῶς τὸν
 ψεύστην ὅν. πῶρ γὰρ οὐκ αὐ ἐπίστανσαν
 πῶρ, ποιεῖσαι τὰ θαύματα· οἱ ποιεῖν
 σφῶν αὐτῷ θαύματων χωρὶς, μόνον ἐν
 ταλαμῶν ἀποκτείναναι, καὶ ἀρπαξάναι,
 καὶ πλείους διαφείρειν γυναῖκας· καὶ ὁ
 70 ἴντα αὐτῷ ὁ δὲ πῶρ, καὶ ὁ φαρμακὸς αὐτῷ
 ὁ φαρμακὸς

Moyſen ad Pharonem, magna prodigia
 ostendit: ſimiliter autem & Helias et He-
 10 liſæus, & alij prophetæ magna & inaudi-
 ta miracula fecerunt: & maxime qui no-
 uum quoddam in uitam inferebāt, Chri-
 ſtus autem proprie in miraculis & ſignis
 maximis uenit: ſicut & ipſe Mahome-
 tus in Alcorano dicit. Si autem dicant
 Saraceni, multa & magna miracula fe-
 ciſſe Mahometum, ſicut reintegrare lu-
 nam diuiſam, & fontem aquæ ex eius
 digitis defluxiſſe: fabula eſt hoc, & con-
 trarium eidem Alcorano. Prohibet e-
 nim Mahometus de eo aliquid tale cre-
 dere, præterquam quæ ſcripta ſunt in
 Alcorano. De omnibus prophetis di-
 cit: Multi multa mentiti ſunt: quod ne
 de me exiſtiment quidam, id ſolum de
 me uerum credatur, quod Alcorani
 auctoritate fulcitur. Ille enim cum mi-
 racula non feciſſet, & hoc oſtende-
 re uolens, inducit Deum loquentem
 & dicentem: Dixit dominus ad me, Pro-
 pter hoc miracula te facere nō permitto,
 ne tibi propter miracula eueniat quod
 & alijs prophetis accidit. Suoipſius igi-
 tur teſtimonio conuincitur, nullum ſi-
 gnum feciſſe. Ipſe enim Mahometus
 continue in Alcorano dicit, quod cum
 homines ei dicerent: Oſtende aliquod
 ſignum, ſicut Moyſes uenit cum ſignis,
 & alij ſcilicet, & Chriſtus, & alij pro-
 phetæ fecerunt. Reſpondit, quod Moy-
 ſes & prophetæ miſſi ſunt a Deo: &
 maxime Chriſtus, qui in maximis pro-
 digijs uenit, & mundus non credidit
 his, ſed dixit hos ueneficos & incan-
 tadores eſſe. Propter hoc Deus non
 permisit mihi facere miracula, non e-
 nim credidiſſent. Sed ueni in poten-
 tia armorum. Hoc autem maniſeſtiſſi-
 me oſtenditur quod falſum ſit. Quo-
 modo enim non credidiſſent huic fa-
 cienti miracula, qui abſque miraculis cre-
 diderunt ſolum mandanti interimere &
 rapere, & plurimas mulieres corrup-
 pere, & dētem pro dente, & oculum pro
 70 oculo

Prophete mira-
culis declarati.

De Machume-
to ſolum creden-
da quæ in Alco-
rano cōiūctur.

Machumet ue-
niſſe cum poten-
tia armorū, pro
miraculis.

oculo effodere. Proclui enim sunt ad talia qui in mundo uersantur: quare uix à multis iudicibus & tortoribus et punitio nibus coërceri possunt. In potentia autē armorum, quod pro miraculo inducit, manifestum est mendacium. Non enim semper uictor fuit, sicut Moyses, & Iesus Naue, & Helias: quos angelus domini semper protexit, & uincentes fecit. Mahometus autem aliquādo uincebat, aliquando uincebatur: sicut & alij tyranni.

Mahometus nō semper uictor.

Dentes enim eius cōtriti sunt in bello, & facies collisa. Ex quo manifestum, quod nō est miraculum quod ab eis pro signo asseritur, magnam uidelicet mundi partem ei repēte adhæsisse. Talem enim cōstituit legem, & talia dedit mandata, ad quæ homines sine legibus proclui sunt: ut in superioribus manifestū est. Mandauit enim mihi dominus, dixit, ense gentes expugnare, quousq; confiteant, quod nō est Deus præter Deum, & quod ego sum apostolus Dei. Quod qui confessi sunt, eorum argentū eo conseruauerūt, & sanguinem. Hinc & Saraceni, saluati dicuntur. Qui enim Mahometi mādata fuscipiebant, seruabantur, & ab eo, & ab eis q sub illo erāt: neq; interimebant eos, neq; spoliabāt. Vnde & Saraceni nō uocantur saraceni, sed Meselamin: quod interpretatur, saluati. Et deridēt Christianos, qui dicunt se ipsos saluatos: multis autem talem salutem à Mahometo fuscipientibus propter prædictā causam. Iussit post hæc prædicari, quod quicumque dixerit, non est Deus præter Deum, intrabit in paradysum: & si mœchus sit, uellatro.

Saraceni, qui et saluati.

Meselamin.

Venit autem ad eum quidā qui Euordi dicebatur: quarens ab eo, si hoc est uerum? Respondit autem, Etiam. Et addit ad prædicta: Si bibat etiam uinum, uel & interficiat, Et addit, Etiam si torserit abidode nares. Ad confirmandum autem hæc omnia, nullum signum ostendit, sed nudauit ensē. Item clarius continetur, in Capitulo prophetarum. Legitur enim sic illic: Dixi de

Abidonda

Mahome

ὁφθαλμοῦ ὁρῶντες. ἂν ἔρεταις γὰρ πῶς
τὰ ποιῶντα, οἱ γὰρ ἡσυχῇ ἀναστρέφονται.
ὡς τε μόλις ὑπὸ πολλῶν δικαστῶν καὶ βα-
σανιστῶν καὶ ὑπολαστωρ καλῶν δαίμων
δοτα. ὅ δὲ γὰρ δυνάμει ὁπλῶν ἀφίχθαι, ὅπου
ἀντὶ ταῦματ' εἰσάγει, φανερόν ἐστι. ὅτι
δ' ὁ. οὐ γὰρ αἰνὴ νικητῆς ἐστὶν, ὡς περὶ οὐ
σῆς, καὶ ὁ τοῦ ναυῆ ἱεροῦ, καὶ ἡλίας. ὡς γὰρ
γὰρ κενὸς αἰεὶ ὑπερήσκει, καὶ νικῶντας
ἐποίη. ὁ δὲ μαχόμενός ἐστιν ὡς ἐνίκη, ἐν
νίστῃ δὲ ἐνίκη, ὡς περὶ καὶ οἱ ἄλλοι τυράν-
νοι. οἱ γὰρ δ' ὄντων αὐτοῦ σωματικοῦ βίου
ἐν πολέμῳ, καὶ τὸ πρῶτον. ὅς οὐ, ὡς οὐ
ἐστὶ δαίμων τὸ παρ' αὐτῶν ἀντὶ σωματικοῦ
μυζέμενον, τὸ μέγα μὲν δ' ἡλίου τὸ ἡσ-
μὲς αὐτοῦ. προστίθεται ὁ ἀφ' ἑαυτοῦ, τοῦ
γὰρ ἐνέσκηστο νόμον, καὶ τοῦτο δὲ ὡς
καὶ ἐντολὰς, ἐφ' ἅπερ οἱ ἀνθρώποι καὶ νόμοι
χωρεῖς ὑποσχεσιν δύνανται, ὡς δ' ἡλίου ἐν
αὐτοῦ. ἐντέλει γὰρ μοι κύριος, φησὶ, ἐν
ῥῆι καὶ ταπολεμήσῃ τὰ ἔθνη, μέχρις ἂν ὁμοῦ
γῆσιν, ὅτε ἐκ ἐστὶ θεὸς πᾶσι τοῖς θεοῖς, καὶ
ὅτι ἐγὼ ἀπέστειλ' αὐτῷ τὸν θεόν. ὅπου οἱ ὅμοι
λογισαυτοῦ, ἐφύλαξαν τὸ ἀργύριον αὐτῶν,
καὶ τὸ ἄμα. ἐν τὸν δὲ καὶ οἱ σαρρακῶν, λέ-
γονται σεσσωμένοι. οἱ γὰρ τὰς τὰ μαχόμενους
δεχόμενοι ἐντολὰς, ἐφύλασσον καὶ τὸ αὐ-
τόν, καὶ ὑπὸ τῶν ἐκείνου. καὶ οὐτε ἐφ' ὅσον
αὐτοῦ, οὐτε ἐλὼποδ' ὑπῆν. ὅπου καὶ οἱ σαρ-
ρακῶν, οὐ καλῶνται σαρρακῶν, ἀλλὰ
μεσελάμιν. ὁ ἐρμηνεύεται, σεσσωμένοι.
καὶ κατὰ γὰρ τῶν χριστιανῶν, λεγόντων
ἐαυτοὺς σεσσωμένους. πολλῶν δὲ τῶν πᾶν
αὐτῶν σωτηρίαν περὶ τοῦ μαχόμενους λα-
βόντων, διὰ τῶν πειρημάτων αὐτῶν, ἐν
κείλδονε μετὰ ταῦτα κηρύττειν, πᾶσι
τὰ τὸν λέγοντα, μὴ εἶναι θεόν πᾶσι τοῖς
θεοῖς, εἰσελθόντας εἰς τὸν παρελθόν, εἰ
καὶ πόρῳ ἐστὶν ἡ λησῆς. ἢ ὅτι δὲ τις πῶς
αὐτὸν διδῶν ἡ λεγόμενος, ὅπου πᾶσι αὐ-
τοῦ, εἰ τοῦτ' ὅσον ἀληθές; ἀπεκρίνατο
ναὶ. καὶ πρὸς δὲ ἡ καὶ πᾶσι τοῖς διδόν-
τα, ὡς δὲ τὸ βεβαιῶν ταῦτα πα-
τα, οὐδ' ἐν εἰσελθόν σκημαίν. ἀλλ' ἀπεγύμ-
νον μόνον τὸ εἶφ' ὅ. ἐπὶ κατὰ πρότερον πᾶ-
σι λέγεται ἐν τῷ κεφαλαιῷ τῶν προφητῶν
ἀνακηρώσκειται γὰρ οὕτως ἐκεί· εἰπον πᾶσι
τὸ μὲν

culis persuasus est, uel absque miracu-
lis. Maius autem est miraculum, & absq[ue]
miraculis per homines idiotas & simpli-
ces potuisse hoc fieri. Et hoc fecerūt Chri-
stiani, non alios interimentes, sed ab alijs
eis illatam mortem patienter sustinētes.
Manifestū igitur omnibus modis Chri-
stianorum fidem in miraculis stupendis
fundatam esse: Mahometi autem fidem
nullo miraculo. Talis enim est, qualis ne-
que miraculis indigeat, maxime autem
ad Saracenos, homines carnales & mun-
danos: prudentiores autē horum & litera-
rum peritiā habētes, & uirtutē utri sibi
uendicantes, nullā huic fidem adhibent.

QVOD LEX MAHOMETI IR-
rationalis est. Cap. VIII.

Mahometi lex
irrationabilis
quatuor modis.

Octauo considerandum est, quod
& absq[ue] omni miraculo possibile
esset Mahometi legem à mundo esse su-
scēptam, & confirmatam tanquam legē
Dei, si solum rationale cum seipsa ha-
beret, & propter eum qui legem tulit, &
propter seipsam, & propter opera, et pro-
pter finem. Primum quidem igitur mani-
festum, quod irrationabilis est propter le-
gislatorem. Irrationabile igitur omnino
sic sanctam legem ut ipsi asserunt, uideli-
cet quod Alcoranum uerbum Dei sit, da-
tā esse à sic iniquo uiro, rapace, moecho,
homicida, & peccatis alijs subdito, quæ
omnia manifesta sunt his qui illius uitā
sciunt. Sed Saraceni ad hæc respondent,
quod & Dauid in adulteriū simul & cæ-
dem incidit, Moyses autē homicida fuit:
sic & de Mahometo possibile dicere. Ve-
rū prophetam esse Dei, et si aliquando sub
peccato fuit: uterq[ue] quidē talitū legitimus
Dei propheta fuit. Sed hoc nullā habet
uim. Dauid enim & Moyses poenitentia
eorū ipsorū peccatū correxerūt, et hoc est
inuenire. Dauid enim annūciauit suūp-
tius peccatū, grauiterq[ue] seipsum crucia-
uit, quare & ueniā meruit. Vnde postq[ue]
dixit, Peccaui: dixit ei Nathā ab ore Dei,
Dominus dimisit tibi peccatū tuum. De
Mahometo autē minime dictū est, quod
uel

θαυμάτων πιδείξῃς, ἢ θαυμάτων χάρις. καί-
ζον δ' ἐστὶν θαύματα ὅτι, ὅτι θαυμάτων χάρις δ' ἐ-
ανθρώπων ιδιωτῶν καὶ ἀδυνάτων δεικνύται
ἰσχυρῶς γινώσκου. καὶ τὸ τ' ἐποίησαν οἱ χριστι-
ανοί, ὅτι ἄλλος φονεύοντες, ἀλλὰ τὸν πατέρα ἁ-
λῶν αὐτοῖς ἐπαγγέλλοντο θάνατον ὑπομένον-
τος μακροθύμως. φανερόν τὸν αὐτὸν τρόπον
ποῖς, τὴν δ' ἡν χριστιανῶν πίστιν, ὡς θαύμα-
σιν ἰσχυροῦς ἰδρύνεται. τὴν δ' τὸ μαχόμεν-
τον θάνατον βουδεύεται. ταύτην γὰρ λέ-
οἶα μηδὲ θαύματι δ' εἶδαι, μάλα καὶ ἡ πίσ-
ταρκεῖν ὅτις ἀνθρώπους καὶ ἡσυχίαν. οἱ δ' ἐ-
συνεπτόμενοι τούτων, ὅτι θαυμάτων ἔχοντες
πείσαν, καὶ ἀρετῆς ἀντιπρὸς ἑαυτοῖς αὐτοῖς,
ὅτι μὴ τὰυτὰ νύμνησι πίστιν.

ΟΤΙ Ο ΤΟΥ ΜΩΑΜΕΘ ΝΟ-
μος ἄλογός ἐστιν.

Oγδοὺ θεωρεῖται αὐτὸς εἶναι, ὅτι καὶ χάρις
παντός θαύματος δεικνύται αὐτῷ, 10
τὸν τὸ μαχόμεντον νόμον ὑπὸ τὸν νόμον θεοῦ, 20
εἰδῶν ὅτι καὶ βεβαιωθῶναι ὡς νόμον θεοῦ, 30
μόνον τὸ δόλογον εἶχε μεθ' ἑαυτοῦ, καὶ διὰ
τὸν θάνατον τὸν νόμον, ὅτι αὐτὸν καὶ εἰς τὴν
ὁρῶν, καὶ εἰς τὸ τέλος, πρῶτον μὲν δὲν δόλο-
ν, ὡς ἄλλος δ' ἐστὶν, εἰς τὸν νομοθετῶν. ἄλλος γὰρ
παντοφῶς, ὅπως ἁγίου νόμον, ὡς οὗτοι δ' ἡ-
χρύνονται, ὡς καὶ λόγον θεοῦ τὸν ἀλλοῦ
νομὸν καλεῖν, δεδιδῶν παρ' ὅπως ἀνοσις ἀνθρώ-
ποις ἀρετῆς, μοιχῶν, φονέων, ὅτι ἀμαρτήματα ἁ-
λοῖς ὑποκείμενα, ὅτι πάντα φανερά τῶν 30
ἐκείνου βίου εἰδῶν. ἀλλ' οἱ σαρδανκλῆσι πῶς
ταύτα ἀρετῶν οὐκ εἶναι, ὅτι ὁ δ' ἀβελὴ μοιχῶν
ὁμῶς καὶ φόνος πρὸς ἑαυτὸν. καὶ ὁ μωυσῆς δὲ
φονεὺς γέγονεν ἐκείνου καὶ τὸν τούτων, 40
νομῶν ὡς πεφύκτες θεοῦ. οὕτω καὶ πᾶσι τῶν
μαχόμεντων δυνάτων λέγειν, ἀλλὰ ἡ περὶ
τὴν εἶναι θεοῦ, εἰ καὶ ποτὶ ἅπαντα ἀμαρτῶν
ἐχόμενοι. ἀλλὰ τούτων οὐδεμίαν ἔχει ἰσχύν.
ὁ μὲν γὰρ ἀβελὴ ὁ μωυσῆς, μετανόησιν τῶν
ἐαυτῶν ἀμαρτιῶν διορθώσαντο. καὶ τὸν
τοῦ εἶναι εὐεῖν. ὁ γὰρ ἀβελὴ ὁ μωυσῆς τῶν 40
ἐαυτοῦ ἀμαρτιῶν, ἰσχυρῶς τὴν ἐπιμαρτυρίαν
ἐαυτοῦ. ὅθεν καὶ συγγνώμης ἠξίωται. ὁ
δὲν μετὰ τὸ εἶπεν, ἡμαρτην, εἶπεν αὐτῷ
ὁ νόμος ἀπὸ σώματος τοῦ θεοῦ, κυριεύει
φείλετο τὸ ἀμαρτημαί σου. περὶ δ' ἐπὶ τῶν
μωαμῆθ, οὐδ' αὖτως εὐεῖνται, ὡς ἡ τῶν ἐαυ-
τοῦ

2. Reg. 12.

τὴν ἀμαρτίαν ἀνγγεῖλιν, ἢ μετνοήσων.
 μάλιστ' οὐκ ὡς προσέθηκε τῇ ἀμαρτίᾳ
 καὶ βλασφημίαν, παρὰ νόμον βεβαίως
 αὐτῷ. ὥς γὰρ ἅπασι ἐγνωσται τοῖς
 σαββατοῖς, ὁ μωυσεὺς ἡγεῖται πινὸς μαρτύρου
 ἡμαρτίας ἰακωβίτου, ὃς ἐχρεώσατο
 τὸ πῦρ τῶν ἰακωβιτῶν βασιλεὺς μα-
 κκῶν, ὃν δὲ ἐκ τῶν τοῦ μωυσεὺς γυναι-
 κῶν, ὡς ἀπὸ μὲν ἐλέγχο ἀνεστῆ, θυγάτηρ
 10 τοῦ ἐμπροσθέντος, ἐν γυναικὶ τῇ ἄλλῃ. ἡ δὲ
 λοιπὴ ἀσὰ, θυγάτηρ οὐκ ἐστὶν, ἐκινουμένη
 ἀπὸ τῆς πινὸς μαρτύρου. αἱ ἡμέραι πινὸς
 πρὸς αὐτὴν εἰσελθούσας, εὖρος αὐτῆς συγ-
 κληθέντα τῇ μαρτίᾳ, καὶ εἶπον· οὗτω δ' εἰ
 ποιεῖ τὸν πορνικόν, καὶ ὁ δὲ ἀποκρίσας,
 ὡς πορνὴ καὶ τοῦ λοιποῦ γνώσεσθαι
 τὴν μαρτίαν. καὶ ἡγεῖται ὁ ὅρκος αὐτῆς, ὁ
 λυγρὸς δὲ παραρρέεντος χρόνου, οὐχ οἷον
 20 τὸ ἐν γυναικὶ αὐτῆς ὑποσχεῖν. διὸ καὶ νόμον
 ἔθηκεν, ὡς πορνὴ ἐκ νόμου τοῦ θεοῦ, ἀποκρί-
 ναντος αὐτῇ, καὶ τῇ φωνῇ ἐξέλεγε, ὡς
 ἔλεγε ἀποκρίναι, ὡς ἔλεγε κεφαλῇ ἔλεγε
 παρὰ, ὡς ἐμμενέται ἐπὶ τῇ, ἢ ἀναθεμα.
 ὡς φασὶν ὡς πορνικὴ, τὴν καλῶν, ὁ σοὶ
 συνεχρῆσθαι ὁ θεός· χρεώσασθαι ἡμέρας
 σῆς γυναικί· ἡ δὲ σοὶ νόμον ἔθηκεν ὁ θεός,
 ὡς ἐξῆναι σοὶ λύσαι τὸν σὺν ὅρκον. οὐ-
 πως ὑποκρίσας, ἐγὼ πάλιν αὐτῷ, εἰπὼν
 λύσαι τὸν ὅρκον αὐτῇ τὸν θεόν, μαρτυ-
 30 ρώωντος ὑπὲρ τοῦ μωυσεὺς καὶ γαβριήλ.
 καὶ ἔπειτα αὐτῇ μία τῶν αὐτῶν γυναικῶν
 ὡς μωυσεὺς, λίαν ἐπαυδῶσθαι ὁ θεός ὑπὲρ
 τῆς ἐπιθυμίας. ἐβλήθη δὲ διὰ τοῦτου εἰπεῖν·
 ἴσως ὁ θεός σοὶ ἡλῶν, ἀνοσίῳ κενόνοσον ὁρ-
 γῶν. καὶ προσέθηκε, μὴ αὐτὸς ὁ θεός σοὶ πύ-
 ρος ποιεῖσαι ἡμετέρας, ἐπεὶ σὺ τοῦτο διὰ
 νόμου μαρτυρεῖς· ἴσως ὁ θεός, χαίρει
 40 αὐτῇ σοὶ ἡμέρας, διὰ τοῦτου καὶ πλῆθος
 αὐτῆς δὲ τῆς δ' ὑπὲρ γυναικί ὅλον ἀνέ-
 γειναι ἐπὶ τὸν ὅρκον κεφαλῇ τῆς ἐπο-
 ρίας, καὶ εἶπον ὡς ἐκ προσώπου τοῦ θεοῦ,
 μετανοήσατε ἐνώπιον τοῦ θεοῦ, ὅτι ἐξ-
 κλιναν αἱ καρδίαι ὑμῶν πρὸς τὴν κατὰ
 γυναικὶ λέγων, ἡς κατὰ γυναικὶ αὐτῶν ἐπὶ
 τῇ ἀθεμίᾳ γυναικί. ἐπεὶ τὰ περὶ φεβῆς, εἰ
 ὑμῶν ἐκβλήθη, δώσω αὐτῇ αὐτὴν ὑμῶν
 βαλόντος ὑμῶν σαββατοῦ, τῶν πλῶν
 οἱας,

uel suipius peccatū annunciauerit, uel
 poenituerit: potius quidem igitur addidit
 blasphemiam, iniqua lege id affirmans.
 Sicut enim omnibus Saracenis notū est,
 Mahometus forte cuiusdam Marię amo-
 re tenebatur, quę Iacobitis appellabatur,
 quam ei donauit Machobus Iacobitarū
 rex. Duę autē ex uxoribus Mahometi,
 quarum altera quidē dicebatur Aiese, fi-
 lia Empiecer, aliarum nobilissima: alte-
 ra autē Aafa, filia Omar, mouebatur ze-
 lotypia in Mariam. Quę quodam die ad
 eum uenientes, inuenerunt ipsum simul
 dormientē cum Maria, & dixerunt: Sic
 oportet facere prophetam? Qui uerecun-
 datus, iurauit nūquam posthac se cogni-
 turū Mariam. Sicq; placata sunt ad iusu-
 randum. Pauco autem post tempore ela-
 pso, non potuit seipsum continere. Qua-
 re & legem tulit tāquam ex ore Dei, qui
 ei reuelauit, & sententiam intulit in Al-
 corano in capitulo Elmetearē, quod in-
 terpretatur uocatio, uel anathema. ubi di-
 cit: O propheta, quid prohibes quod tibi
 concessit Deus? Gratificari quæris tuis
 uxoribus. iam tibi legem tulit Deus, ut li-
 ceret tibi soluere tua iuramenta. Sic peie-
 rans, cognouit rursus eam, dicens solui-
 se iusiurandum ei Deum, testantibus su-
 per hoc Michaële & Gabriele. Et dixit
 ei una ex uxoribus eius: O Mahomete,
 ualde studuit Deus in tua concupiscen-
 tia. Voluit autē propter hoc dicere: For-
 te Deus tibi æmulans, ut iniquo tecum
 communicaret opere. Et addidit: Nun-
 quid Deus ipse tibi hoc facere mādauit,
 quoniā tu hoc per os testaris: forte Deus
 gratificari tibi quærit, & appropinquare
 tibi. Ipse autem duabus uxoribus totum
 legit quod sequitur in capitulo Vētatō-
 nis, & dixit tanquam ex persona Dei:
 Poeniteat uos coram Deo, quoniam
 declinauerunt corda uestra, de accusa-
 tione dicens, qua eum accusauerunt
 de incestu. Sequitur quę deinceps: Si
 forte Deus uos repudiauerit, dabo pro
 uobis ei meliores uobis Saracenas,
 K 2 fideles,

Mahometi in
 Mariam Iacobē
 in amor.

Periuirum ob
 libidinem.

fideles, diuites. poenitentes & orātes, agiles, & uirgines. Quod audientes, dixerunt: Poenitet. Similiter autem fecit, quando accepit uxore Zeith alumni sui. Dixit autem super hoc sententiam in capitulo Elazeb, quod Deus dixit: Tu æmularis in animo tuo, quod Deus propalat, & times homines, sed iustum est magis temere Deum. Tumq̃ enim respuit eam Zeith, dixitq̃ ei: Ne ducas hanc in uxorem apostole Dei. Et respōdit Mahometus, Væ tibi, Deus mihi hanc dedit. Qui post hæc de seipso hoc diuulgauit dicens, quod Deus hanc propheta dedit. Ecce per maius, minus peccatum occultauit. Etenim ipse Mahometus dicit: Nullum maius peccatum est, quàm Deo mendacium iniungere. Item nullum est sic inter prophetas peccatum intolerabile, sicut in intemperantia & immundicia simul esse, cum spiritus sanctus nō tangat prophetica corda in actionibus ueneriis, ut dicit Hieronymus, et philosophus quoq̃ dicit, quod in talibus actionibus impossibile est hominē speculari. Est igitur omnino irrationabile, sic salutaris legis (ut ipsi dicunt) ministrum et prophetam carnalissimum & immundum hominem esse, in quo ipse de seipso gloriatur: tantam dicens in agendo uim et affluentiam intemperantiæ, quantā in quadraginta hominibus. et si Deus priuauit hunc filiorū sobole: unam enim solam habuisse filiam dicitur. Irrationabilis igitur lex hæc propter legislatores, tum quia sceleratus & carnalis, tum quia inscius & incertus. sicut et de seipso testatur in Alcorano: nescire se quid erit ei uel Saracenis, ignorare utrū ipse uel ipsi in uia salutis sint, uel non. Sed neq̃ per seipsam lex hæc est secundū rationem, tanquā habens nomina turpissima, & in quibus uelari iustum est, & maxime carnalibus conuenientia passionibus. In plurimis enim locis turpissimo hoc uerbo utitur, coëo: quod nulla alia lex facit. quo uerbo uix poëta ipsi Comici utuntur, quibus materia poëmatum

σιαις, μετάνοιαις, πηθοκμοινοισις, ανινοισις,
δυλινινοισις, και παρδονοισις. ο ακυνοισις
πορ, μετανοισις. η δ' αμοιορ πεπινικη,
οτε ελαβε τω γυναικα ζειν το τροφειο αι-
του. επει δε αδι τοτο ψημον εν τω περ-
λαιω τοι ελαβε, οτι ο θεος εθηκεν αυτω αν-
ζησεις εν τη ψυχη σου, οτι ο θεος δημοσιον,
και διελας ανθρωπων, αλλα δικαιω εη-
μαλλον τον θεον δεδουκναι, οτι γαρ εδου-
σεν ο ζειν, δεδωκεν και σοι ταυτην ω μαρτυ-
μεν. επει δε αυτω ο ζειν, μη ταυτην ηγα-
ποσεν τοι θεος; και απεκριθη, ουαι, ου θεος
μοι ταυτην ηδε εδωκεν. η τις μετε ταυτην,
ποδι εαυτης τυτο διετλει εδουκναι, ως ο
θεος ταυτην τω πεφνητι δεδωκεν. ιδου
εμε η μεζον τωι ελαθη σινεσκισαν ε-
μαρτιαν. και γαρ αυτος ο μαμελ φονιν ου-
δεμια μεζον εμαρτια εστιν. η τωι θεω φου-
δο. πεσσημεν. Επι εδην εστιν εφορ-
τον εν πεφνητοις εμαρτημα, ως ανακασις ο
και ανακασις σινεσιναι, τοι εστιν πενυμα-
το μη ετημον ην πεφνητων καρδιων
εν ταυς ταξεις ην εφορδισαν, ως φονιν
ερωσιν. και ο Φιλοσοφος διε φησι, εν
ταυς τωινοις γινωσκεις, εδωκεν ην
τον ανθρωπον νοει. εστι ουνω πανταυς αν-
θρωποισι, ετω στωιειωδης νομος (ως αυδι φασι)
διακονοι και πεφνητω, σαρκενω πατη και
ακαθαρτον ανθρωπον ειν. εφ' ω αυτος πε-
ρι εαυτω σημνυνεται, τοσυντω ην λεγων,
εν αυτω εν τωι εδω ανισχω, και περσιαν
καλοισις, οσην εν τωι εδω ανισχω ανθρωποις.
ει και ο θεος ετερεσεν εδωρ παλιν γινε-
μιαν γαρ μονην εθηκεναι λεγεται θυγα-
τη. αλλοι γαρ ο νομος εστις, εμε την νομει-
την, εδωρ μεν ως ανισχω και σαρκενω πατη
λως, εδωρ δε και ως τοσυντω ανισχω και
αβιδαυ. ως και ποδι αυτωι μαρτυει η το
αλωρανω, μη εδω ανισχω, η τις
σαρκενωις; και αγνωειν ωτορον αυτος, η
και αυτωι, εν τη εδω της στωιειας εσιν, η
αλλ' οδε διε εαυτω ο νομος εδω εστι κατ' λο-
γον, εδωρ μεν ως εχω ανισχωις ελγισα. εφ'
οις εγκελυθη εδω ανισχω, και μαλιστα σαρ-
κοις πεσινοντα παθεω. εν πεσινος γαρ πε-
ποις, τωι ελγισω τουτω ημωι, μοις ανι-
σχωις οι κωμικοι πινιντω, οις ελγισωις
ματωι,

Libido à pro-
phetico spiritu
aliena.

Mahometo uni
ca tantum filia.

Obscenitas Al-
corani.

[illegible]

matum est carnalis & turpis, & si hi raro, sicut Aratus impudenter dixit, Non timui coiens, Hoc autem & ipse palam dicit, Non est homo in mūdo qui possit Alcoranum intelligere. Et quomodo mandauit Deus hoc seruari, si nō dedit & intelligi: Oportet autē scire, quod in euāgelio nihil est, quod non possimus etiam intelligere, fidei lumine adiuti. Sed neq̃ propter doctrinā quā in eo continetur, est secundum rationem. Dicit enim in multis locis, Deum mandauisse angelis, adorare Adam: & eos quidē qui nollēt, fieri demones: adorantes autē, manere angelos. Et quomodo Deus mādasset idolo latrā, & angelis honorē tribuisset, qui soli Deo debebatur: Item et ratione doctrinā irrationabilis est, ex dictis ipsorū. In illa enim lege maxime necessariū (ut ipsi dicunt) hoc est, ut dicatur ubiq̃, quod nō est Deus prāter Deū, & Mahometus est apostolus Dei. additq̃, Et quod Deus est magnus. Sed quā annunciatio est ista? Nullus enim qui ratione utitur, dicere posset Deum esse parū, Item propositio quā dicit, Non est Deus prāter Deū: uera est per seipsam, & a nullo ei contradicitur, siue unus sit Deus, siue plures. Et in omnib, uerissima est talis duplicatio, nō est enim angelus nisi angelus, & non est homo nisi homo, & nō est asinus nisi asinus, bos enim et canis nō est asinus. Quē autē dicit, Mahometus est apostolus Dei: ualde est ambigua. Quā igitur ratio connexionis harū duarum propositionum, unius quidem per seipsam notā, alterius autē per seipsam ignota: Quā uirtus uel quā utilitas, ut quicunq̃ hoc cōfiteatur, de necessitate saluetur? Item Mahometus in prādicta lege dicit, quod omnes homines unum erant, & unius sectā, & unius religionis, Deus autem diuersos eos fecit, qui misit diuersos prophetas. Hoc autem neque quouiscq̃ appareat uerum esse potest. Maxime enim unus Deus, qui maxime unitatem & hominū salutē amat, Nō enim diuississet ho-

K 3 mine

Idololatria.

Ridicula pro-
positionum cō-
nexio.

sectarum di- mines in diuersas sectas & errores & per
uerfitas. ditiones. Sed hoc inuidia demonis factū
est, & nequitia hominū, permissione ta-
men Dei, qui permittit eos qui nolūt cre-
dere ueritati, in diuersos errores incide-
re. Item Mahometus in prædicta lege
iubet tanquam ex ore Dei, interimi infi-
deles, id est eos qui nō sunt Saraceni. Itē
dicit de eis, quod non possunt recta cogi-
tare, cum a Deo non deducuntur: Deus
autē eos non deducit, Sed inconueniens
interimī, propterea quod non possunt:
quos autem possunt, non conueniens est
cogere, propterea quod non placet Deo
seruitus coacta. Interimi autē nisi credāt,
uel aliquo modo simul impellī ad creden-
dum, & ipse qui hæc mandat Mahome-
tus, inconueniens iudicat & irrationabi-
le. Dicit enim in capitulo Ionæ: Si uoluis-
set Deus, omnes iam credidissent qui sunt
in terra, & tu cogis homines ut credant.
Et nullus potest esse fidelis, nisi hoc ei
concessum sit a Deo. Hoc autem latius
explicabimus in sequentibus, in nono
capitulo. Irrationabilis est autē lex hæc
& propter hæc de quibus tractat. Facit
enim capitulum propriū de formica, et
aliud de aranea, & aliud de fumo, cuius
autem gratia Deus talia mandauit de for-
mica & de fumo: Item dicit, quod nun-
quā Deus parcere posset, ostendenti ter-
ga inimicis, & reliqua. Quod autē pecca-
tum, fugere hominē in bello, uidentē se
ipsum in periculo: Sed uoluit uel bellico-
sos ipsos, uel audaces Mahometus face-
re. Itē lex quæ iubet de lauatione, irratio-
nabilis est omnino. Mandat enim quādo
orare uelint, lauare manus et uultum &
podicem et pudibunda, & palmas pedis,
& brachia usque ad cubitum. Si autem
non inueniant aquam, intingī manus
in puluere: & post hæc terentes manus
puluere illitas per faciem, puluere illi-
nire sufficienter eorum ipsorum uul-
tum. Sed & si lauare rationabile: ra-
tionabilius iam esset lauare cor, secun-
dum Hieremiam dicentem: Laua cor tuū
a nequi-

Ad fidem nemo
cogendus.

III.
Absurda in Al-
corano plerūq.

Lotionis super-
fluitio.

θρώπου εἰς ἀφόρους αἰρέσεις, καὶ πλάνους,
καὶ ἀπωλείας. ἀλλὰ οὗτο φθόνῳ τοῦ διαβο-
ντοῦ γέγονεν, καὶ πονηρίᾳ ἀνθρώπων, ἧς ἡ
ρησεν μὴ τοῖς θεοῖς, οὐδὲ μὴ ἐνδελεχῶς πισδύσαι
τῇ ἀληθείᾳ, ἀφοροῖς ὑποπτοῖς ἀρεῖται
συγχωρησαντες. Ἐπὶ ὁ μωῶς μὲν ἐν τῷ πνεύματι
μὴ νόμῳ κελδεῖ, ὡς πρὶν ἐκ νόμου τοῦ θεοῦ, φε-
νδύει οὐδὲ ἀπίστευ, τὰ τετὰ οὐδὲ μὴ ὄντας σαφ-
ρακλῶς, καὶ τοῖς ἐπὶ αὐτῷ, ὡς ὁ δὲ
ναυταὶ τὰ ὀρθὰ φρονεῖν, μὴ πρὶν τοῦ εὐημε-
νοῦ τοῦ θεοῦ αὐτοῦ μὴ ὁδὴν ἡσῶν. ἀλλὰ ἐπὶ
πομπὴν φονδύει, εἰς τὸ μὴ θωαδῶν, ὡς ἐπὶ
μὴν ἐπὶ πνεύματι καὶ ἀναγκάζει, διὰ τὸ μὴ
ἀρεσκῶν. Ἐπὶ δεῦρ τὴν κατὰ λαοὺς καὶ
λαοτρῶν. τὸ δὲ φονδύει εἰ μὴ πισδύσαι
ἐν, ἢ ἐτόρῳ τῷ πνεύματι πνεύματι εἰς τὸ πνε-
σδύειν, καὶ αὐτοῖς ὁ πνεύματι πνεύματι μα-
χόμεν, ἅπαντες κελδεῖ καὶ ἀρεσκῶν. φησὶ γὰρ
ἐν τῷ κεφαλῶν τοῦ ἰωνᾶ: εἰ μὴ ἐλθὼν ὁ θεός,
πάντες αὐτὸν ἐπισδύσαν, οἱ ἐν τῇ γῇ. καὶ οὐδὲ
ἀναγκάζει οὐδὲ ἀνθρώπων ὡς πισδύειν.
ἐπὶ εἰς δὴν αὐτῶν εἶναι πιστός, εἰ μὴ τὸ αὐτῷ
χαριδεῖν παρὰ τοῦ θεοῦ, οὐδὲ πνεύματι ἐπὶ
φελδόμεθα, ἐν τοῖς ἐπὶ πνεύματι ἐν τῷ δεκάτω
κεφαλῶν. ἀλλὰ, ὁ δὲ ἐπὶ τῷ νόμῳ, εἰ
εἰς τὰ πνεύματι πνεύματι πνεύματι. πνεύματι
γὰρ κεφαλῶν ἰδὼν πνεύματι τὸ μύρμηκος, εἰ
ἄλλο πνεύματι τὸ ἀρεσκῶν, καὶ ἄλλο πνεύματι τὸ κατ-
νῶ, τὴν δὲ χεῖρ ὁ θεός τοῦ αὐτῶν ἐπὶ τῷ
πνεύματι τὸ μύρμηκος εἰς τὸ κατνῶν, εἰς
ἐπὶ τὸ αὐτῶν ὁ θεός συνηνοῖ σαφῶς, εἰ
φαῖναι τὸν εἰς ἐχθροῖς, εἰ τὰ λοιπὰ, πνεύματι
μαρτία, φησὶν ἐν τῷ πνεύματι, ἐπὶ τῷ
ταῖς αὐτῶν ἐν τῷ πνεύματι, ἄλλο ἢ ἐπὶ τῷ
μύρμηκος αὐτοῦ εἰς τὸ κατνῶν, εἰς τὸ
ἐπὶ τὸ νόμος ἐν τῷ κεφαλῶν πνεύματι
ἀλλογος ἐπὶ παντὶ. πνεύματι γὰρ, ἐπὶ τῷ
σεύξασθαι θέλει, νῆπιν τῶν χεῖρας, καὶ τὸ
πρὸς ὅπου, καὶ τὸν πνεύματι, καὶ τὰ αὐτῶν,
καὶ τὰ πνεύματι, καὶ τὸν βραχίονας μὲν
τὸν πνεύματι. εἰ δὲ μὴ εὐροῖς ὕδατος, βαπτί-
σαι τῶν χεῖρας ἐν τῇ ὕδατι, καὶ μετὰ τῶν
ταῖς αὐτῶν τῶν χεῖρας κενονιδίας διὰ
τοῦ προσώπου, καὶ τὸν ἰκανῶς τὸ προσώ-
που ἰκανῶς. ἀλλὰ εἰ τὸ ἀρεσκῶν οὐδὲν, εἰ
λογώτερον αὐτῷ πνεύματι τῷ κατνῶν τῷ
τῷ πνεύματι τῷ ἰσχυρίῳ πνεύματι τῷ κατνῶν
αὐτῷ

K 4 ex fusc

Beatitudo Sacerdotum in quibus sita.

φωνήσονται ἀποθνήσκουσιν, ἢ ἄλλως πινὰ τρὸς
 πρὶν ἐλθεῖν. ὡς καὶ αὐτὸς ὁ μαχόμενος,
 ὅτι τῷ αὐτοῦ διδασκαλία φησὶν, ὁ θεὸς ἀ-
 ποκτείνει τὸν θάνατον. καὶ μετὰ τούτου,
 κἀναστήσονται ἀθάνατοι καὶ ἀκόραιοι. ἢ ἀ-
 νελήψας ἀπὸ τῶν σιτίων, οὐδ' αὖτως ὅτι
 ἀπαρκαῖα. ἐμοὶ δὲ, οὐδ' ἢ τῶν ἀφρο-
 δισίων χρήσις, ἐπεὶ καὶ νῦν εἰμ' ὅτι ἀναγ-
 καῖα, εἰ μὴ ὡς πεφυλάττειται κατὰ τὸ εἶ-
 10 σος, τὸ μὴ διωκομένον ἐν τῷ ἀτόμῳ.
 Ἐπὶ οἱ ἀνιστάμενοι αὐθιγῶται, ἢ ἀεὶ ζήσον-
 ται, ἢ ἀεὶ προσφύζονται ἐν τῷ ἀπειρομ-
 τῶν αὐθιγῶν τῶν σώματων, ἢ ἐ-
 σονται καὶ ἐκείνησιν, καὶ ἄλλαι ἀσ-
 χημοσύνη. ὡς τε ποσὺν ἀναλύεσθαι, ὅ-
 σον τρεῖς εἰς τριπλῶν. ὡν ἐκάστην ἐ-
 σιν ἀπεριεσπῶς τὸν τὸ δὲ ἀπεκρίνεται ὁ
 μαχόμενος, ὅτι βιβλίου τῆς αὐτοῦ δι-
 20 δασκαλίας λέγει, ὡς οὐκ ἔστι ἐκείνη ἐκεί-
 νῃς ἀσχετῶν, ἀλλὰ καὶ ἀσχετῶν δι' ἰσορροπίας.
 καὶ παρὰ τὴν ἀσχετῶν, πρὶν ἐν τῇ γὰρ
 εἰς τῆς μητρὸς τῆς δ' αὖ (ἐς τριφυλίαν), ὡς
 φησὶν) ἀνακρίνεται, ἀλλ' οὐτε τὸ παρὰ τὴν
 μαχόμενον, οὐτε ὁ λόγος πρὸς λύσιν ὅτιν
 30 καὶ, εἰ περὶ βιβλίου. εἰς γὰρ πινὰ ἐν τῇ
 πλῆθι, λόγῳ ἐχόντα πλείοντα. ἀπορ-
 ρήσις τῆς πλείονος, πρὸς ἀπλοῦς, ἐκείνοις ἐ-
 σιν. Ἐπὶ εἰς τῆς ἀφροδισίων ὅτιν καὶ, εἰ μὴ
 μετὰ τῇ, ἐπὶ καὶ γένεσιν ἐσθλαῖς ὡς
 40 πρὶν καὶ νῦν. πολλοὶ ἀπὸ γυναικῶν
 μετὰ τῶν ἀνδρῶν, πρὸς τῆς ἀναστάσεως
 μὴ ὄντων, μετὰ τῶν ἀπὸ τῶν νε-
 κρῶν ἀνάστασις παρὰ τὴν ἐστίν, ἵνα πάντων
 ἡμῶν οἱ τῶν αὐτῶν ἐχόντων φύσιν, λάβωμεν τῇ
 (αὐτῶν). Ἐπὶ εἰς ἡ μακαριότης ἐν τῷ λαγνύειν
 καὶ πολλὰς ἐχόντων γυναικῶν ὅτιν, οἱ μετὰ τῶν
 ἀνδρῶν γυναικῶν μὲν, οὐ διωκόμενοι
 εἶναι μακάριοι, εἰ μὴ γυναικῶν πολλὰς λα-
 50 βῶμεν, οὐ διωκόμενοι δὲ λαβῶμεν οὐτε θύλα-
 κας, ὅτι καὶ ἀίμονας. ἀναμύνειν ἀπὸ δὲ
 σι, μέχρις αὐτῶν πλείους γυναικῶν. καὶ οὐ-
 τὴν δὲ πλείους μὲν γυναικῶν γυναικῶν,
 ὁ λόγος δὲ αὐτῶν καὶ ὅπως ἐν βραχείᾳ καιρῷ
 ἔστι ἡ ἀρχὴ τῶν γυναικῶν. Ἐπὶ εἰς μετὰ τῶν ἀ-
 νδρῶν ἔστι αὐθιγῶν γυναικῶν, οἱ γυναικῶν
 60 μὲν ἢ πάλιν ἀφθνήσκουσιν, ἢ ἔσονται ἀφθαρ-
 τῶν καὶ ἀθάνατοι. εἰ μὴ ἀφθνήσκουσιν, πάλιν
 ἐφθνήσκουσιν

poterunt mori, uel alio quodā modo de-
 ficere, sicut & ipse Mahometus in sua do-
 ctrina dicit: Deus interimet mortem, &
 post hæc resurgent immortales & inte-
 gri. Assumptio igitur cibarium nequa-
 quam est necessaria. Similiter autem ne-
 que rerū uenerearum usus, quoniā neq;
 nunc est necessarius, nisi ut seruetur secu-
 dum speciem quod nō potest seruari in
 indiuiduo. Itē homines qui resurgent,
 uel semper uiuent, et semper nutriuntur.
 Et si semper nutriuntur, consequens his,
 quod augebuntur corpora, uel erunt &
 illic egestionēs & aliæ sceditates, ut tantū
 resoluatur quantum cōuertitur in cibū,
 quorum utrunq; est inconueniens. Ad
 hoc autem responderet Mahometus in li-
 bro sui ipsius doctrinæ, dicens: quod non
 erit illic egestio sordidū, sed purgatio per
 sudorem. Et adducit exemplum pueri in
 utero matris existentis, qui nutritur (ut
 dicit) & non egerit. Sed neq; exemplum
 huius, neq; ratio, si quis diligenter respi-
 ciat solutionem, est sufficiens. Sunt enim
 quædam de perfectione imperfecti, quæ
 in re perfecta essent magnæ imperfectio-
 nes. Item si usus rerū uenerearū est illic,
 nisi frustra esset, sequeret & generationē
 fore sicut etiā nunc. Multi igitur nascen-
 70 post resurrectionē, qui ante resurrectio-
 nem non fuerunt. Frustra igitur in tantum
 mortuorū resurrectio elongatur, ut om-
 nes simul qui eandē naturā habent, uitā
 capiant. Item si beatitudo in luxuriā
 do, & multas mulieres habendo est, qui
 post resurrectionem nascentur, non po-
 terūt esse beati nisi mulieres multas capi-
 ant. Non poterunt autem capere ne-
 que felices, neque infelices: igitur re-
 manent, quousque plures aliæ nascan-
 tur. Et sic oportebit plures quidem na-
 sci mulieres, paucos autem uiros, &
 sic in breui tempore erit imperium mu-
 80 lierum. Item si post resurrectionē erit ho-
 minū generatio, qui gignentur, uel rur-
 sus corrūpentur, uel erūt incorruptibiles
 & immortales. Nisi corrūpentur, multa
 sequen-

Reueneres
 usus.

Resurrectionē
 consequentia ab
 sarda, ex doctri-
 na Mahometi.

sequentur incōuenientia: tum quia erit
 multiplicatio in infinitū, tum quia quo-
 rum erit similis generatio, nō erit similis
 generationis terminus. Homines enim
 p generationē quæ est ex spermate, nūc
 quidē corruptibilē uitā habent, tunc autē
 incorruptā habebūt. Et præter hæc: Omne
 genitū corruptibile esse necesse est, pro-
 pterea quod generatio & corruptio sunt
 cōtrariā, & circa idē. Si autē qui tunc gignē-
 tur homines corruptibiles erūt & mo-
 riētur, si rursus nō resurgent, sequi illorū
 animas semp manere separatas à corpo-
 rib. quod est incōueniens, cū sint eiūsdē
 speciei cū animabus eorū qui resurgent.
 Si autē & illi resurgēt, oportebit & illorū
 resurrectionē alios rursus expectare, ut
 simul omnibus qui eandē naturā partici-
 pant, donū resurrectionis cōferatur. Itē
 ipse Mahometus unū solum ponit diē re-
 surrectionis, id est in fine mūdī, in diē iu-
 dicij: de resurrectione autē illorū, uel de na-
 tiuitate, nullā omnino mentionē facit. Itē
 nulla ratio esse uidetur, quare oporteat
 quosdā expectare ad simul resurgendū, si
 non oportebit oēs expectare. Si autē quis
 dicat, quod in his qui resurgēt erit quidē
 usus cibariorū & rerū uenerearū, sed ne-
 que propter conseruationē uel augmen-
 tum corporis, neq; propter humanæ spe-
 cieī augmentū uel permansione, solū autē
 propter uoluptatē, quæ talibus actiōibus
 accidit, ut nulla uoluptas hominib. absit
 in extrema mercedis retributione, sicut pa-
 lam Mahometus in libro de doctrina sua
 dicit. Manifestū igit, quod hoc multismo-
 dis incōuenienter dicitur. Primū quidē,
 quod resurgentiū uita erit melius ordina-
 ta quā hęc quæ præsens est. In hac au-
 tem uita impossibile & inordinatū quod
 dam esse uidetur, si quis propter uolu-
 ptatem utatur cibarijs uel rebus uene-
 reis, sed non propter necessitatem refer-
 uandī corpus, uel procreandī filios. Et
 hoc rationabiliter. uoluptates enim in
 prædictis actionibus non possunt esse
 actionum fines. Sed econuerso potius
 quidem

ἐψιτοι ἄρτα · πῦρ μὲν, ὅτι ἔστι πολυ-
 λαοπολιτισμὸς ἐπ' αὐτοῖς · τὸ δὲ
 ὡς ὅσον ὁμοία ἢ γῆνις, οὐκ ἐστὶν ὁμοί-
 ος ὁ τῆς γῆνις ὅρος. νῦν μὲν ἔχουσι
 φθαρτὴν ζωὴν, τότε δὲ ἀφθαρτὴν καὶ πε-
 ρατὴν, πάντες τὸ γῆνιον καὶ φθαρτὴν
 εἶναι ἀναγκη, διὰ τὸ τὴν γῆνιν ἐπὶ τῇ
 εἰς θάνατον εἶναι καὶ περὶ τὸ αὐτὸ. εἰ δὲ
 οἱ τότε γῆνιον ἔσονται ἀνδρώπων φθαρ-
 τὴν ἔσονται, καὶ ἀποθανοῦνται, εἰ πάλιν
 οὐκ ἀναστήσονται, ἐπεὶ τὰς ἐκείνων ψυ-
 χὰς αἱ μὲν τῶν σωμάτων κεχωρισμέ-
 ναι· ὅπως δὲ ἄτοπον, πῦρ αὐτῶν εἶναι
 οὐσας τὰς τῶν ἀναστάντων ψυχὰς, εἰ δὲ
 ἀνακείναι ἀναστήσονται, ἔδει καὶ τὴν ἐκ-
 νέαν ἀνάστασιν ἄλλως περὶ ἀναμύειν, ὥς
 δ' ἅμα πᾶσι τοῖς τῆς αὐτῆς φύσεως μετα-
 χεῦσι τὴν δ' ὡρεὶν χειροθλῆναι τῆς ἀνα-
 στάσεως. Ἐπὶ δὲ αὐτὸς ὁ μαχόμενος, μίαν μὲν
 νύκτα τίθει ἡμέραν τῆς ἀναστάσεως, πῦρ
 τῆς ἡμέρας ὅτι τὸ πῦρ καὶ τὸν ἥμε-
 ραν τῆς κρίσεως. περὶ δὲ τῆς ἀναστάσεως
 ἐκείνων, ἢ τῆς γῆνις, οὐδὲ μίαν πάλιν
 τὰ πᾶσι μὴ μὲν ποιεῖται. Ἐπὶ οὐδ' ἐστὶν
 γὰρ εἶναι ὁμοίαν, διὰ τὸ εἶναι πᾶσι ἀνα-
 μύειν πρὸς τὸ ὁμοῦ ἀναμύειν, εἰ μὴ δὲ πᾶσι
 τὰς ἀναμύειν. εἰ δὲ τις λέγει, ὅτι ἡ τῆς
 ἀνισχυμένης ἔστι μὲν καὶ τῆς σπῆρας καὶ
 ἀφροδισίου, ἀλλ' οὐτὶς διὰ σωτηρίαν ἢ
 αἰσχύνην πῦρ σώματι, οὐτὶς διὰ τὴν πύ-
 ραν δὲ διὰ τὴν αἰσχύνην ἢ διαμολύνει, μὴ
 τοὺς πρὸς τὴν ἡμέραν, ἵνα μολύμῃ τῆς
 ἀνθρώπων ἡδονῆς ἅπλῃ ἢ τῇ ἐσχάτῃ μὴ
 ποδὸς, ὥς περὶ διαφθορῆς ὁ μαχόμενος
 ἢ τῇ αὐτῇ διαδοσκαλίᾳ φησὶ, δὴ μὲν
 ὡς πολλαχῶς ἀπὸ πῶς λέγεται πῦρ καὶ
 τὸν μὲν, ὅτι οἱ τῶν ἀνισχυμένων καὶ τῆς
 παρούσης δύναμτος ἔστιν ἡ πάντων εἰς
 τῇ ζωῇ, ἐμπαθὲς καὶ ἀτακτοῦ εἶναι δεκά,
 εἰ τις διὰ μόνον ἡδονῆς καὶ τῆς σπῆρας
 καὶ ἀφροδισίου, ἀλλ' οὐ διὰ τὴν αἰ-
 νάλην τοῦ σωῆσαι τὸ σῶμα, ἢ τὸν πᾶσι
 ποιεῖται, τὸ τὸ δὲ δὴ λέγεται. αἱ γὰρ τῆς
 εὐχρηστίας ἐνέργειας ἡδοναί, ἐκ αὐτῶν εἰς
 ἐνέργειαν τῆς αἰσχύνης, ἀλλὰ τὸ ἀνὴρ πάλιν μὴ μὲν

ἡ γὰρ φύσις πρὸς τοῦτο τὰς ἡδονὰς ἐτα-
 ξῃ ὡς τὰς ταύτας ταῖς ἡμετέρας, ἵνα μὴ διὰ
 τὴν πόσιν τὰ ζῶα τῶν ἀναγκαίων τούτων
 πρὸς φύσιν ὀργῶν ἀφίσταντο· ὁ σωφει-
 νῶν αὖ, εἰ μὴ τὰ ζῶα ἡδονὰς προκάλου-
 σι, ἐπὶ πόσιν τὰς ἀπερὶ πρὸς καὶ πρὸς
 εἶδος, εἰ διὰ μόνους τὰς ἡδονὰς αἱ ἡμε-
 ραὶ αὐτὰς τελεῖντο. οὐδ' αὖτως ἀρὰ ὅτι ποῖς
 ἀνισχυμένους, ὡς ἡ ζῶη δύτακτο τὰ τὴν ἡδονήν
 10 ταῖς, ὅτι πούτων ἐστὶν χρῆσις καὶ πολλὰ
 ἐλαττωσὶν ὅτι ποῖς τοῖντο, ἡ μέλλουσα ἐστὶν
 ἡδοναία, ἅλλως γὰρ, τί ἐκώλυε καὶ τὰ
 λοιπὰ ἀλλοτρίως ἡδοναίμωναν εἶναι, ὅτι ταῖς προ-
 κληθείσας ἡμετέρας ἡμῖν ἡδοναίωσιν; Ε-
 πὶ εἰ ποῖς ταῖς ἡμετέρας ἡδοναίαις ἡ ἐσχάτη
 ἀνδραποδισμὸς ἡδοναία δὲ, ὡς ὁ μαχρὺ μετ'
 διαρρηδισμὸς λέγειν, τίνος χρεῖν νῦν
 εἶναι ἐκρετθῆναι τούτων, ἀλλ' οὐ μάλ-
 λον ἡμετέρας καὶ νυκτὸς ἐδίδου τε καὶ ἀνδρα-
 20 πούτων, ἵνα ὅτι ταῦτα ἡδοναίμωναν πνέσῃ
 μὲν, ἀλλὰ πρὸς πᾶσιν ἀνδράποδοις, καὶ πρὸς
 τοῖς ἀνδράποδοις δὲ αὐτοῖς, σμηνότορον
 δοκῇ ἐκρετθῆναι τούτων. ἔχουσι δὲ καὶ ἡ
 νῦν ἀνδραποδισμὸς καὶ ἐκρετθῆναι, οὗς
 μάλιστα ἐκρετθῆναι. ἀλλ' ἐπὶ ἀνδραποδισμὸς
 τοῖς ἀνδράποδοις ἀνδραποδισμὸς φρονήσεως πᾶν
 πᾶσιν ἐκρετθῆναι, εἰς τὴν σωφεινότητα
 αὐτοῖς, καὶ λέγειν, εἰ ὅτι τὰς ταύτας ταῖς ἡμε-
 30 ραῖς ἡ ἐσχάτη τῶν ἀνδραποδισμὸς ἡδοναία
 δὲ, τί ποῖς ἀρὰ ἡ χωρὶς εἰσεῖσι ψυχῇ πρὸ
 τοῖς ἀνδραποδισμὸς, ἡ μὴ ἐδίδου ἡδοναίωσιν, μὴ
 τε ἀσπλῆναι; ἀλλ' οὐδ' οἱ ἀγγελοὶ πο-
 τὴν ἡδοναίωσιν εἶναι ἡδοναίμωναν, τῶν τοῖς
 τῶν ἡδοναίωσιν ἀγγελοῖς. Επὶ εἰ ὅτι πολλὰς
 μὲν ἔχου ἡδοναίωσιν, ἀνδραποδισμὸς δὲ πᾶν
 λατὺς καὶ νεωτέρους, ἡ ἐσχάτη τῶν ἀνδραποδισμὸς
 ἡδοναία δὲ, πᾶς αὖ ἡδοναίωσιν αἱ ἡδοναί-
 κος εἶναι ἡδοναίμωναν, εἰ μὴ ἔχου πλείους ἀν-
 40 δραποδισμὸς; ἀλλὰ πᾶν, πᾶς ἡδοναίωσιν τῶν ἀν-
 δραποδισμὸς, εἰ μὴ ἡ μὴ πολλὰς ἀλ-
 λὰς ἀνδραποδισμὸς ἀνδραποδισμὸς, ἡ τῶν ἡδοναίωσιν
 καὶ εἶναι ἡδοναίωσιν, καὶ τῶν ἀνδραποδισμὸς ἡ
 πᾶς ἀνδραποδισμὸς, τὰς δὲ ἡδοναίωσιν
 πᾶς νεωτέρους αὐτοῖς, καὶ ἡδοναίωσιν. πᾶς ὅτι
 νῦν, εἰ μὴ ἡδοναίωσιν, εἰ μὴ οἰκία ἡ ἀν-
 πᾶς, ἀλλὰ καὶ ἡδοναίωσιν δὲ, ἐν λογιότορον
 τῶν ἡδοναίωσιν, εἰ μὴ ἀνδραποδισμὸς τὰς ἡδοναίωσιν
 ἀθλίας

quidem natura ad hoc voluptates ordi-
 navit in his actionibus, ut non propter la-
 bore animalia ab his necessariis natu-
 ræ operibus elongarentur: quod accide-
 re posset, nisi animalia voluptates prout
 carent. Est igitur ordo inconueniens &
 præposterus, si propter solas voluptates
 actiones hæ perficiantur. Nequaquam
 igitur in his qui resurgent, quorum uita
 bene ordinatissima supponitur, taliū est
 usus, & multo minus in talibus futura e-
 rit foelicitas. aliter enim quid prohibet, et
 reliqua animalia irrationalia foelicia esse
 in prædictis actionibus, quæ nobiscum
 cōmunicant: Item si in his actiōibus ex-
 trema hominis foelicitas est, sicut Maho-
 metus palam dicere uidetur, cuius gratia
 nunc oportet ab his contineri, & non po-
 tius die ac nocte comedere & luxuriari,
 ut & hic foelices esse possimus: Sed apud
 omnes homines, & apud Saracenos ipsos
 honorabilius uidetur, continere ab his.
 Habent autē & quosdam uiros speculati-
 uos & cōtinentes, quos maxime laudat.
 Sed quoniā fatuum est, ualde rationabili-
 ter loqui cum homine prudētia omnino
 priuato, liceat simul insanire et dicere: Si
 in talibus actionibus extrema hominis
 foelicitas est, quid faciet igitur anima se-
 parata ante resurrectionē, quæ neq; co-
 medere, neq; luxuriari potest? Sed neq;
 angeli poterūt esse foelices, cum tales uo-
 luptates non gustent. Item si in habendo
 quidē multas mulieres, innumerabiles
 autem pellices & iuniores extrema homi-
 num foelicitas est, quomodo possent mu-
 lieres foelices esse, nisi haberent plures ui-
 ros? Sed rursus, quomodo possibile est ui-
 rū esse beatū, cuius uxor multos alios ha-
 beat uiros? Necessē igitur, uel mulierem
 beatam esse, & uirum infœlicem: uel ui-
 rum quidem foelcem, mulieres autem
 & iuniores eius infœlices. Quomodo
 autem possibile est, esse beatum ali-
 quem, cuius omnis domus quam a-
 mat misera & infœlix est? Rationa-
 bilius igitur est, & uiros & mulieres
 miseras

Voluptates in
 quæ usum à na-
 tura insituta.

Cōtinentia ip-
 sis etiam Sara-
 cenis laudabilis

*Iuramentorum
Dei in Alcora-
no absurditas.*

*Uinum
prohibeat.*

miseras esse et infelices. Hic tanq̃ in tras-
gressione dicta sufficiat, ad demonst-
randum irrationabilem esse legem secundū
finem & prēmium quod promittit. Irra-
tionabilis est & secundum alia multa quae
in hoc continentur, sicut id quod frequē-
ter inducitur, quod Deus iurat per fide-
lem urbem, & per ficetum & oliuetum:
quod palam apparet in Capitulo Eltim,
quod interpretatur ficus. Homines per
maiores suos iurant, sicut per Deum, uel
per sanctos; Deus autem nō habens ma-
iorem per quem iurare posset, consuevit
per seipsum iurare, ut ipse ad Abraam iu-
rauit, sicut fertur in primo Geneseos. Per
ficetum autem uel oliuetum iurare, uau-
num est et irrationale omnino. Item ipse
prohibet uinum, propter ebrietatis eua-
sionem, sicut in pluribus locis dicit. Sed
cum uinum per seipsum malum non sit,
sufficit solam ebrietatem cauere. Sed ui-
detur omnes Saracenos suspectos habe-
re, quod nullus eorum possit uel medio-
criter, uel cum sobrietate uino uti, unde
eius dehortatio ex necessitate cogit uel
malum esse uinum simpliciter, uel Sara-
cenos uniuersaliter incontinentes esse.

QVOD LEX SARACENORVM
manifesta comineat mendacia.

Cap. IX.

Nono oportet considerare, quod
lex haec non est lex Dei, quoniam
manifesta cōtinet mendacia. Deus enim
summa & prima est ueritas, a quo dici ali-
quod mendaciū, est impossibile. In Alco-
rano in cap. Ione dicit: Quis in ueritatē
ducit: & respondēs dicit, Deus dirigit ue-
ritatem, & qui dirigit ueritatem est ueri-
tas, & conuenit eum imitari. Et post hec
uere non cōgruit diuine legi, dici aliquid
sine Deo, sed mendacium et figmentum
absq̃ Deo dicitur. Sicut enim inquit Au-
gustinus: Si in euangelio unum solum
mendacium inueniretur, totum euan-
gelium secundum eandem rationem
suspectum esset & falsum. Alcoranum
autem, multa quidem uera continet,

quae

ἀθλίαις εἶναι καὶ κακοδαίμονας. τοῦτο δὲ πο-
τεναι εἰρημνία, ἀρεκίτω πρὸς τὸ δὲ
ἐλαίον ἔστιν τὸν νόμον, καὶ τὰ τὸ τέλει καὶ
τὸ ἀθλόν ὁ ποιητὴς τοῦ ἀλκοῦ. ἀλκοῦ δὲ καὶ κακο-
δοῦναι πολλά, τὰ ἐν τούτῳ ποιεῖται. ὡς
πρὸς αὐτὴν συνεχῶς παρεμβάλλεται ὁ θεὸς
ὁμνῶν κατὰ τῆς πίστεως πόλεως, καὶ ἡ πό-
λις συνεκῶν καὶ τὸ ἐλαίον. ὁ φαίνεται διὰ
ἐνδὲν ὅτι καὶ κεφαλὰς τοῦ ἐλπίου, ὅτι ἐκ-
νόςτοι συνεκῶν. οἱ γὰρ αὐθροῦν καὶ τὸ μέ-
ν. ὁμνῶν, οἷον ἡ πόλις τοῦ θεοῦ, ἡ πόλις ἀγίων, ὁ
δὲ θεὸς μὴ ἔχωρ μέζονα καὶ ὅτι αὐτοῖς ὁμνῶν,
εἰσὼν ὁμνῶν καὶ ἑαυτοῦ, ὡς αὐτὸς ἐφ-
τοῦ ἀρεκίτω, ὡς λέγειται ἐν τῷ πρῶτῳ τῆς
γῆρας. τὸ δὲ κατὰ τὸ συνεκῶν ἡ πό-
λις ἐλαίων ὁμνῶν, μέζονα δὲ, καὶ ἀλκοῦ
παντοῦ. Ἐπὶ αὐτὸς καλῶν τῶν οἶνων, ὅτι
τῶν τῆς μέδης ἀποφυγῶν ὡς φησὶ ἐν τῇ
σι τῶν. ἀλλὰ τὸ οἶνον μὴ καὶ ἑαυτοῦ ὅ-
τι καὶ κακοῦ, ἥρκει μόνον τῶν μέδων φησὶ
ἐκδοῦν. ἀλλὰ δὲ καὶ πάντας τοὺς συνεκῶ-
νους ὑποπτεύειν, ὡς καὶ τῶν αὐτῶν διω-
κῶν ἡ μετρίως, ἡ μετὰ νήψεως χεῖρ καὶ
οἶνον. ὅθεν ἡ πόλις ἀποπρὸς, ὅτι αὐτῶν
καὶ ἀναγκάζει λέγειν, ἡ κακοῦ εἶναι τῶν οἶνων
ἐπὶ τῶν, ἡ τῶν σαρκικῶν ἀρεκίτω καὶ
χειρ καὶ δόλου.

OTI O TON SAPPAKH

τῶν νόμων ὁμοιοῦν μὴ πρὸς
εἰς καὶ φησὶ.

Eννακὴν δὲ εἰς θεωρεῖν, ὅτι ὁ νόμος οὐ-
κ ἐστὶν νόμος τοῦ θεοῦ, ἐπεὶ ὁμο-
ιοῦν μὴ πρὸς εἰς φησὶ. ὁ γὰρ θεὸς πρὸς
τῇ καὶ ἀρεκίτω δὲ ἀλήθεια, πρὸς εἰς λεχῶν
ναὶ τὴν φησὶ ἀδωῶν. ἐν τῷ ἀλκοῦ
καὶ ἐν τῷ κεφαλὰς καὶ ἰωνῶ φησὶ, πρὸς
εἰς τῶν ἀλήθειαν ἀρεκίτω καὶ ἀποκρίνεται,
πρὸς ὁ θεὸς καὶ τὸ δὲ ἀλήθειαν καὶ κα-
τὰ δὲ τῶν ἀλήθειαν, ἐστὶν ἀλήθεια, καὶ
προσέκειται τῶν μιμνήσκει. καὶ μετὰ τούτου
ἀλήθως ὅτι ἀρεκίτω θείῳ νόμῳ, πρὸς λέγει
πρὸς αὐτὸν θεὸν. ἀλλὰ τὸ φησὶ καὶ τὸ πρὸς
αὐτὸν θεὸν λέγειται. ὡς γὰρ φησὶ αὐτῶν,
εἰ ἐν τῷ εὐαγγελίῳ ἐν μόνον φησὶ εἰς κα-
πο, ὅλον αὐτὸ εὐαγγέλιον ἐστὶν τῶν αὐτῶν λέγει
ὑποπρὸς καὶ φησὶ ὅτι ἀρεκίτω ἀδωῶν.
τὸ δὲ ἀλκοῦ, πολλὰ ὅτι ἀλήθεια πρὸς,
ἡ πόλις

ὅτι καὶ τῶν προφητῶν καὶ τοῦ νόμου μωσέως
 καὶ τοῦ πατρὸς ποσά τα ἐκ τῶν ἰδίων πε-
 ρελάει. ὡς δ' ὅταν ἀληθῶς ὑποπ-
 τῇ καὶ ψεύδῃ· ὁφείλει νομίζεσθαι, καὶ ὁφ-
 ρῇ τοῦ ψεύσου καὶ τοῦ πατρὸς αὐτοῦ. ἀ-
 νήνται δὲ τὰ ἐν ἐκείνῳ ψεύδῃ περὶ ἑαυ-
 τοῦ, περὶ τῶν χριστιανῶν, περὶ τῶν ἰου-
 δαίων, περὶ τῶν ἀποστόλων, περὶ τῶν πα-
 τερῶν, περὶ τῶν δαυμῶν, περὶ τῶν
 ἀγγέλων, περὶ τῆς παρθένου μαρίας. περὶ
 τοῦ χριστοῦ, περὶ τοῦ θεοῦ. καὶ περὶ ἑαυτοῦ
 ὡς φησὶ, ὅτι ἐστὶ τέλει, καὶ σφραγίς, καὶ
 σιγήνη πάντων τῶν προφητῶν. καὶ περὶ
 τῆς ἀπικτενώσας πάντα τὴν μετ' αὐ-
 τὸν διήχουζουμένην εἶναι πικρὰν προφήτην.
 ἀλλὰ μὴ συνείλην ἡ χεὶρ κυρίου, ὡς τε μὴ
 διωκόμεν μετ' ἐκείνου δούλωσαι ἐν τῷ πόντῳ
 καὶ περὶ τῆς. καὶ ὅτι οὐ μόνον οἱ χριστι-
 νοὶ καὶ οἱ ἰουδαῖοι λέγουσι περὶ αὐτοῦ εἶναι
 προφήτην μετ' ἐκείνου, ἀλλὰ καὶ οἱ περὶ τῆς
 ἐκείνου, ἀλλὰ καὶ αὐτοὶ ἐδέξαντο τὸν βαβυ-
 λωνίαν προφήτην τινὰ σὺν ὀνόματι ἱεροῦ,
 ὃ ἐκλήθητο κλήμαξ, ὃν οἱ τὰς τρεῖς ἀπέκ-
 τεσαν, καὶ μετ' αὐτοῦ οὐκ ὀλίγον πλῆ-
 θος σαρρακηνῶν. Ἐπὶ δὲ περὶ ἑαυτοῦ φη-
 σιν, ἐπαύρων ἑαυτὸν, ὡς περὶ ἐκ προσώπου
 τοῦ θεοῦ· ὅτι εἰ πάντες αὐθροῦτοι σωμαχ-
 οῦν, καὶ πάντες τὰ πονήματα οἱ ἀγγελοι,
 οὐκ αὖ διώκοντο ποιῆσαι τοῦτο τοῦ νόμου,
 ὡς καὶ διωκόμενοι ἐκείνων ποιῆσαι αὐτοῦ
 τῆς τοῦ θεοῦ βοηθείας. καὶ τὴν θανάτου, εἰ
 καὶ διωκόμενοι ὄντες, ὅπου καὶ αὐτοὶ οὐκ ἄ-
 νδρ' ἐπὶ τοῦ πονήματος ἐκείνων ποιῆσαι,
 ὡς οὐκ αὖ διωκόμενοι ἐκείνων ποιῆσαι,
 εἰ καὶ τὸν θεοῦ βοηθοῦντο. ἀλλὰ τοῦτο φα-
 νερὰ βλασφημία ἐστίν. περὶ δὲ τῶν χριστι-
 ανῶν φησὶν, ὡς διολόντων τῶν θεῶν κοινω-
 νῶν· ὃ φανερὸς ἐστὶ ψεύδῃ. φησὶ γὰρ οἱ
 χριστιανοὶ καὶ ὅταν τοῦ νόμου, ὅτι ὁ θεὸς
 ἐστὶ μὴ λίστε εἶς, καὶ ἀπολύσας τὸν. μετὰ
 ταῦτα φησὶν, ὅτι τῶν κεφαλαίων τῶν πλ-
 τυνῶν, ὃ ἐκλήθητο μετανοῖα, ὅτι οἱ
 χριστιανοὶ διαποιεῖσι τοὺς ἐπισκόπους αὐ-
 τῶν, καὶ τοὺς ἀρχιερεῖς καὶ τοὺς μοναχοὺς· ὃ
 ψεύδῃ ἐστίν. ὅπου δὲ ἐφ' ὃ μαχόμεθα, ὡς
 αὐθροῦ.

quæ in euangelio & lege Moyfi & pro-
 phetis continentur : sed ipse Maho-
 metus tot, ex proprijs manifesta inse-
 rit mendacia, ut totum ferè suspectum et
 falsum debeat existimari, opus illius qui
 mendax est & pater eius. Reducuntur
 autem quæ in eo mendacia continentur,
 ad decem genera principalia. Dicit enim
 mendacia de seipso, de Christianis, de Ju-
 daeis, de Apostolis, de patriarchis, de da-
 monibus, de angelis, de uirgine Maria,
 de Christo, de Deo. Et de seipso qui-
 dem dicit, quod est finis & sigillum & si-
 lentium omnium prophetarum. Et iubet
 interim, quicumque post eum se prophe-
 tam esse asseruerit. Sed non sic contracta
 est manus Domini, ut non posset post il-
 lum dare & alteri spiritum prophetie. Et
 quod non solum Christiani & iudæi di-
 cunt apud eos esse prophetas, qui post il-
 lum spiritum prophetie habuerunt, sed
 & ipsi susceperunt apud Babylona pro-
 phetam quandam, qui Solem appellaba-
 tur, quod interpretatur scala, quæ Tarra-
 ri interemerunt, & cum eo non paucā mul-
 titudinem Saracenorum. Item de seipso di-
 cit, seipsum extollens tanquam ex perso-
 na Dei, Quod si omnes homines cōgre-
 garentur, & omnes spiritus uel angeli,
 non possent facere tale Alcoranum sicut
 est hoc. Vel igitur sic hoc intellige, quod
 non poterunt illi facere absque auxilio
 Dei: et quid mirum si non poterunt hoc,
 quod & ipse non sine Deo se fecisse di-
 cit? Vel hoc intellige, quod neque po-
 tuissent illi facere, etiam si à Deo adiuti
 essent. Sed hoc manifesta blasphemia
 est. De Christianis autem dicit, quod
 dant Deo socium : quod manifestum
 est mendacium. Dicit enim Chri-
 stiani totius mundi, quod Deus est ma-
 xime unus & simplicissimus. Post hæc
 dicit in capitulo Telteumpe, quod in-
 terpretatur poenitentia, quod Christi-
 ani deificant episcopos suos, & ponti-
 fices, & monachos : quod falsum est.
 Hoc autem dixit Mahometus, tanquam
 L homo

Decem genera
 mendaciorum
 in Alcorano.

i. de seipso.

Sole prophetā;

i. de Christiānis.

homo ignarus Christianæ linguæ, Christiani enim Chaldaei & omnes orientales, uocant episcopos et monachos, colentes eos, Rampan, quod interpretatur magister, uel maior meus. In arabica autem lingua, rampa est nomen Dei, quod interpretatur dominus, absolute, quod & de solo intelligitur Deo. Sicut & apud nos quando dicimus, Dominus tecum. Falso igitur dicit Mahometus, quod deos Christiani hos uocant. Item idem dicit de Christianis, quod deificam Mariam. Inducit autem in capitulo Elmeide, quod interpretatur mensa, quod Christus excuset se de eo apud Deum, quod non dixit mundo, matrem eius esse deā.

Maria Christianis nō pro dea.

Et uerē: neque Christiani hoc dicunt, Mariam uidelicet esse Deum uel deam, sed dicunt, quod fuit purissima mulier. Etenim euangelium non deam eam nominat, uel nunciam, sed mulierem.

Io. 2. v. 19.

Item inducit in eodem capitulo, dicens de Christianis & Iudæis, quod non sunt hi filij Dei, uel amici Dei. Quod ostendit ex eo, quod affliguntur pro peccatis, sicut ipse dicit. Hæc autem demonstratio falsa est omnino. Multæ enim tribulationes iustorum. Et sicut ad Hebræos dicit Apostolus: Flagellat omnem filium quem suscipit. Aliter tamen iusti, & aliter impij flagellantur à Deo. Etenim ipsis Saracenis multa flagella Tartari intulerunt, & si legem non habeant.

De Iudæis.

De Iudæis dicit Mahometus in capitulo Teleumpe, quod interpretatur poenitentia, quod deificam Eleazar, & dicunt quod ipse est filius Dei. Hoc autem manifeste est mendacium. Iudæi enim nullum hominem Deum faciunt, neque filium Dei dicunt esse. Item in capitulo Elnasa, quod interpretatur mulieres, dicit quod ipsi iudæi dicunt interemisse Christum Iesum filium Mariæ apostolū Dei. Hoc autem manifeste est mendacium. nō enim Iesum, Christum dicunt esse Iudæi, nec apostolum fuisse Dei, sed hominem iniquum, & dicunt ipsi, propter blasphemiam

ἀνδρῶν ὁ ἀντιστήμων τῆς διαλέκτου, οἱ γὰρ χριστιανοὶ, χαλδαῖοι, καὶ πάντες οἱ αὐτοὶ πολικοὶ χριστιανοὶ καλεῖται τοὺς ὑποκόπους καὶ τοὺς μοναχούς, τιμῶντες αὐτοὺς, ἡμῶν πάντες ἐμυλύνεται διὰ ἁσχηλῆ, ἡ μείζων μου. ὅτι δὲ τῇ ἀρραβικῇ γλώσσῃ τὸ ῥαμπῆ, ἐστὶν ὄνομα τοῦ θεοῦ, ὃ ἐμυλύνεται κυρίως, ἀπολελυμένως, καὶ πᾶσι μόνου νοοῦμεν τοῦ θεοῦ ὡς πατήρ καὶ παῖς ἡμῶν, ὅταν λέγουμεν, ὁ κύριός μετὰ σοῦ. ἐπὶ τῷ νῦν ὁ μαχρὸς μετ', ὅτι θεοὺς οἱ χριστιανοὶ τοῦτον καλεῖσιν. ἐπὶ αὐτοῖς φησὶ περὶ τῶν χριστιανῶν, ὅτι θεοποιούσιν αὐτῶν μαρεῖαν. εἰσάγει δὲ καὶ τὸν θεὸν κεφαλῶν θεὸν ἐλμειδῆ, ὃ ἐμυλύνεται τῷ ῥαμπῆ, τὸν χριστὸν παρανομήσαντα, πῆρ ἐαυτοῦ τὸν θεόν, ὡς οὐκ εἰπόντος θεὸν καὶ μαρ, θεὸν εἶναι τὴν μαρεῖαν αὐτοῦ. καὶ ἀποκρίσας οὐδ' οἱ χριστιανοὶ ὅσον φασὶ, τὴν μαρεῖαν μαρεῖαν, δηλονότι θεὸν εἶναι ἢ θεῶν, ἀλλὰ λέγουσι ψιλῶν χρησάμεν μαρεῖαν. καὶ γὰρ τὸ δὲ τῶν γέλιον, ὃ δὲ αὐτῶν ὀνομάζει, ἡ ἀγγελεῖα, ἀλλὰ μαρεῖαν. ἐπὶ εἰσάγει ὅτι θεὸν αὐτῶν κεφαλῶν, λέγουν πᾶσι τῶν χριστιανῶν καὶ τῶν ἰουδαίων, ὡς οὐκ εἰσὶν ὅσοι ἰσχυροὶ θεοῦ. ὃ δ' εἰκνυσιν ἐκ τοῦ διδιδωμένου ἀμαρτανῶν, ὡς αὐτοῖς φησὶν. αὐτῶν δ' ἡ ἀποδείξις, ἡ δὲ ἡσθα πωρεῖας. πολλὰ γὰρ αἱ θλίψεις τῶν ἰουδαίων. καὶ ὡς πᾶς πῶς ἐβραῖος φησὶν ὁ ἀπόστολος, μαρτυροῦντες ἑαυτοὺς παραδείχεται. ὅμως καὶ οἱ ἰσχυροὶ οἱ ἀσθεῖς μαρτυροῦντες παρὰ τοῦ θεοῦ. καὶ αὐτοῖς γὰρ τοῖς σαβρακλωῖς, πολλὰς ἐπὶ τῶν καμνῶν τὰς παρὰ τῶν μαρεῖας, καὶ τοῦ νόμου μὴ ἔχοντες. περὶ δὲ τῶν ἰουδαίων φησὶν ὁ μαρμαρῆ, ὅτι θεὸν κεφαλῶν τῶν πλάνων, ὃ ἐμυλύνεται μετανοῖα, ὡς θεοποιούντων τὸν ἐλεάζαρ, καὶ λέγοντων ὅτι αὐτοὶ ἱσχυροὶ τοῦ θεοῦ. τοῦτο δὲ φανερὸν ὅτι ἡ δὲ οἱ γὰρ οἱ ἰουδαῖοι, εἰς τὴν αὐθιγὴν θεοποιούσιν, οὐτε ἑαυτοὺς φασὶν εἶναι. ἐπὶ ὅτι τῶν κεφαλῶν θεὸν ἐλνεσῶν, ὃ ἐμυλύνεται γοναῖς, φασὶν αὐτοὺς ὅτι ἰουδαῖος λέγουσιν ἀκτεῖναι τὸν χριστὸν ἰησοῦν, ὃ ἑαυτοῦ μαρεῖαν τὸν ἀπόστολον ἢ θεόν. ὅσον ὃ φανερὸν ὅτι ἡ δὲ οἱ γὰρ τὸν ἰησοῦν, χριστὸν εἶναι φασὶν ὅτι ἰουδαῖοι, ἀλλ' οὐδὲ ἀποστόλων χρησάμεν θεῶν, ἀλλ' αὐθιγὴν πονηρῶν. ὃ φασὶν αὐτοὺς πᾶσι βλασφημίας

φημις αὐτὸν ἀποκτεῖναι. περὶ δὲ τῶν
ἀποστόλων φησὶν ὅτι κεφαλὰς τοῦ σώ-
ματος, ὃν φησὶ πατέρα ἡγεῖσθαι τοῦ σώ-
ματος, ὅτι ἐκείνοι ἐμαρτυροῦσαν καὶ εἶπον
τοῦ χριστοῦ, ὡς εἶναι σαββακλινοὶ, μιμηταὶ
καὶ ἀποστόλοι τοῦ μαχομένου. τοῦτο δὲ ἐστὶ
ψευδὲς. ὁ μὲν γὰρ χριστὸς καὶ οἱ ἀπόστο-
λοι, πρὸ τοῦ μαχομένου γεγονασίμ ἐξαπο-
σταλτοὶ ἐπὶ τὴν γῆν. ὁ γὰρ μαχομενός, ὡς τῶν τοῦ
10 ἡγεμῶνος χρόνων ἀνεφάνη, ὃς ἤρξατο βασι-
λεῦν τοῦ ἐξουσιασίου δεκάτου ἔτει τῆς
πρὸ κυρίου σαββακώσεως. ὁ δὲν ἔπειτα εἰσὶν ἐ-
πιστάται ἐπὶ τῇ γῇ, ὡς ἡγεμῶνος μαχομένου.
ἑστὶ δὲ χίλιοι διακόσιοι, καὶ πεντήκοντα, ὅτι οὗ
ἡγεμῶνος χριστὸς καὶ οἱ ἀπόστολοι. καὶ πᾶς
ἡδυνάτω οἱ ἀπόστολοι εἶναι σαββακλινοὶ,
καὶ μιμηταὶ τοῦ μαχομένου, ὡς ἐκ παλαιών
τοῦ τοῦ θεοῦ συντάκτου (ὡς αὐτὸς φησὶν
ἐν τοῦ ἀποστόλου, ὅτι κεφαλὰς τοῦ ἐλ-
20 λουμαρῆ εἶναι σαββακλινοῦ) ὁ παρὼν τοῦ
νῦν σαββακλισμὸς, ἀπὸ τοῦ μαχομένου
ἤρξατο. οἱ ἀπόστολοι ἀρῶν, οὐτε σαββακλι-
νοὶ εἶναι ἡδυνάτω, οὐτ' ἐκείνοι μιμηταί,
οὐ ἐξαποσταλτοὶ ἐπὶ τὴν γῆν. ἡ δὲ σαβ-
βακλινὸν ἦσαν ἐκείνοι, αὐτὸν ἡδυνάτω εἶ-
ναι παρὼν. περὶ δὲ τῶν πατριάρχων,
ὡς αὐτὸν διισχυρίζεται. φησὶ γὰρ ὅτι πᾶσι
τοῖς τοῦ ἀποστόλου, ὅτι ὁ ἀβραάμ,
καὶ ὁ ἰσαάκ, καὶ ὁ ἰακώβ, καὶ οἱ υἱοὶ ἐκεί-
30 νων, σαββακλινοὶ ἦσαν. τοῦ δὲ αὐτοῦ φησὶ
καὶ περὶ τοῦ νῶε, ὅτι τῷ σαββακλινῷ, καὶ
ὅτι διὰ τοῦτο ἐπὶ τὴν γῆν ὁ σαββακλισμὸς εἰς
τὸν κόσμον, διὰ τὸ ἐκείνου καὶ παραινέειν
τοὺς ἀνθρώπους ἡγεῖσθαι σαββακλινούς, αὐ-
τοὺς δὲ ἀπαρνεῖσθαι. τοῦτο δὲ πάντε-
40 λως δὲ ψευδὲς. πᾶς γὰρ ἡδυνάτω εἶναι
σαββακλινός, ὃς προσηγόρευτο τοῦ μαχομένου
δι' ὁμιλίας πατριάρχαις ἔτεσιν; ἔτι δὲ καὶ
αὐτοῦ τοῦ μαχομένου λέγοντος. ἐαυτὸν γε-
40 νῆσαι παρὼν σαββακλινὸν ἐν τοῦ κόσμου
ἡδυνάτω δὲ λέγειν, τὸν νῶε καὶ τὸν ἀ-
βραάμ εἶναι σαββακλινούς, ὡς αὐτῶν τοὺς
σαββακλινούς ἡμῶν ἀνταγωνιστὰς γὰρ ἡ δὲ ἡ
γῆ, φωνεῖται δὲ τοῦ ἀποστόλου, ὅπου λέ-
γεται τὸν ἀβραάμ μὴ ἡγεῖσθαι χριστιανόν, μὴ
δὲ ἰουδαίον, ἀλλὰ σαββακλινόν ἀκριβῆς. ἀ-
νὰ γὰρ δὲ, ὡς παρὲν ἐκ τοῦ ἀβραάμ γεγονασίμ οἱ
σαββακ-

sphemiam eum interemisse. De apo- 4. De apostolis.
stolis autem dicit in capitulo Abraam;
quem dicunt patrem fuisse Moyſi, quod
illi testati sunt & dixerunt Christo, quod
essent Saraceni, imitatoresq; et apostoli
Mahometi. Et hoc autem est mendaci-
um. Christus enim & apostoli ante
Mahometum fuerunt sexcentis annis.
Mahometus enim in temporibus He-
raelij apparuit, qui incepit impera-
re anno sexcentesimo decimo ab in-
carnatione Domini. Vnde uix septin-
genti anni sunt, ex quo fuit Mahome-
tus. Sunt autem mille ducenti, & plus,
ex quo natus est Christus & aposto-
li. Et quomodo apostoli potuerunt Sa-
raceni esse, & imitatores Mahometi,
cui ex persona Dei mandatum est (si-
cut ipse dicit in Alcorano, in capitulo
Elcaminar) quod sit ipse primus Sarace-
nus: Primus igitur Saracenisimus a Ma-
hometo incepit. Apostoli igitur neq; Sa-
raceni esse potuerunt, neq; illius imita-
tores quem sexcentis annis precesserunt.
Vel si Saraceni erant illi, impossibile est
eum fuisse primū Saracenum. De pa-
triarchis idem asserit. Dicit enim in plu-
ribus locis Alcorani, quod Abraam &
Isaac & Iacob & filij illorum Saraceni e-
rant. Idem autem dicit & de Noë, quod
fuit Saracenus. Et quod propterea dilu-
uium uenit super terram, quia ipse præ-
dicabat hominibus, quod fierent Sara-
ceni, & ipsi renuerunt. Hoc autem om-
nino est mendacium. Quomodo enim
potuit Noë esse Saracenus, qui præcessit Noë.
Mahometum duobus milibus quingen-
tis annis. Item & ipse Mahometus dicit,
seipsum fuisse primum Saracenum in
mundo. Impossibile autem est, dice-
re, Noë & Abraam esse Saracenos,
quod ipsi Saracenos genuissent. hæce-
nim expositio contraria est Alcorano;
ubi dicitur: Abraam non fuisse Christia-
num, neq; Iudæum, sed purū Saracenū.
Necesse igitur, sicut ex Abrahā nati sunt
L 2 Saraceni;

Mahometi sex-
centis annis po-
terior Apoſto-
lis.

s. De patriarchis.

Saraceni, sic ex eo & Noë Iudæi & Christiani nati sunt. Et dicunt etiam Saraceni, quod Deus promissit Mahometo, ut nullus introeat in paradysum ante eum. Et post hæc assumpsit eum Deus, & duxit in paradysum. Et uidit illic uiros & mulieres multas, & dixit: Quid est domine? Dominus autem dixit ad eum: Ne mireris, & hi enim imitatores tui sunt. Imitatores autem esse Mahometi impossibile, nisi per Alcoranum: sed hoc non fuit reuelatum ante tempora Mahometi, sicut in pluribus eius locis continetur, & maxime in principio. Huius autem figmenti mendacium quicumque intellectum habet, potest bene considerare, & propter hoc in talibus uersari non oportet. De dæmonibus autem speciale quoddam capitulum in Alcorano est, ubi palam dicitur, quod dæmonum multitudo multa audientes Alcoranum, gauisi sunt, & testati sunt, quod per ipsum poterant saluari. Dixerunt autem & se ipsos Saracenos, & saluati sunt. Hoc autem quantum mendacium continet, non est necessarium argumentatione quadam demonstrari. De angelis autem dicit, quod omnes adorauerunt Adam, præter diabolum. Item dicit ipse, quod quando ad Deum uenit cum Gabriele, uidit in cælo angelum unum qui milies maior erat mundo, & flebat suis peccatis. Et ipse ueniā suis precibus sibi impetrauit. Et multa alia falsissima dicit, de quibus latius narrabimus in fine presentis operis, cum dicemus uisionē maximæ fictionis, quā seipsum uidisse asserit. Item palam dicere uidet de angelis, quod sunt corporei. Dicit enim in capitulo Sad, in pluribus locis, quod angeli ex igne creati sunt, homines autem ex terra. Dicit enim in alijs locis, quod sunt magni spacio, sicut in sequentibus dicitur. De uirgine autem Maria dicit palam in capitulo Abraam, quod ipsa fuit filia Abraam, Abraam autem pater fuit Moyse & Aarō. In capitulo autem Mariem, quod interpretatur Maria, palam dicitur,

VI. de demonibus.

VII. De angelis.

VIII. De uirgine Maria.

σαρρακηνῶν, οὗτως ὡς αὐτοὶ καὶ τοῦ νῦν οἱ
ισραῖται καὶ οἱ χριστιανοὶ ἐγγενήθησαν. καὶ
τοῦτο δ' ἐφασκεν οἱ σαρρακηνῶν, ὡς ὁ θεὸς ἐξ
μαχόμετ' ἐπέσχετο, μὴ δ' ἵνα εἰσελθῶν
εἰς τὴν παραδείσου πύλιν αὐτοῦ. ὅτι μετὰ ταῦτα
ἀνέλαθεν αὐτὸν ὁ θεός, καὶ ἤγαγεν εἰς τὴν
παραδείσου, καὶ εἶδεν αὐτὸν αὐθιγὰς τὴν καὶ
γυναικὸς πολλὰς. καὶ εἶπε, τί οὗτοι; καὶ
κύριος πρὸς αὐτὸν, μὴ θαυμάσιος. ὁ δὲ εἶπε, γὰρ
μνηστὴρ οὐκ εἰσὶν. ἀδελφὰς τὸν δὲ μνηστὴρ ἐν τῷ 10
μαχόμετ', εἰ μὴ ἐξ αὐτῶν ἀλλοτρίων. ἀλλὰ ἵνα
ἐκ τῶν ἀποκεκαλυμμένων πρὸ τῶν χρόνων τοῦ
μαχόμετ', ὡς πρὶν ἦν πλάσι τοῖς αὐτοῖς πε-
ριεχέται, καὶ μάστιγι πρὶν ἀρχῆ. τὸν δὲ τὸ
πλάσματος τὸ φθιδέ, πᾶς νοῦν ἔχων δὲ
ναταὶ κατανόησαι, καὶ εἰδέναι τὴν πρὸς
τοῖς διατρίβειν ἐδ' εἶ. πρὸς δὲ τῶν δαιμόνων,
ἰδόντων κεφάλαιον ἦν ἐξ ἀλυσσάων ὄντων,
ὅπου εἰσέρχονται λέγεται, ὡς δαιμόνων πρὸς
θεὸν πολλοὶ, ἀκούσαντες τὴν ἀλυσσάων, ἐξ 20
ρησαν, καὶ ἐμαρτυρήσαν ὡς ἀδελφὰς διὰ
τοῦτο σωθῶναι. ἀνείπον δὲ καὶ ἐαυτοὺς σαρ-
ρακηνῶν, καὶ ἐσώθησαν. ὁ δὲ ὅσον πρὸς
φθιδέ, οὐκ ἀναγκάων ἀποχρεῖναι πρὸς
ἀποδείκνυσθαι. περὶ δὲ τῶν ἀγγέλων φησὶν,
ὡς πάντων πρὸς σκευήσαν ἐξ αὐτῶν, πλὴν
τοῦ διαβόλου. ἐπὶ φησὶν αὐτοῦ, ὡς ὅτι πρὸς
τοῦ θεοῦ ἀποῆλθε μετὰ τοῦ γαβριὴλ, ἐδ' ἦν
ἦν ἐξ οὐρανόθεν ἀγγέλου ἵνα, μυριάκις με-
ζονα τοῦ κόσμου πάντος, θελωσύντα πρὸς 30
τοῦ ἀμαρτίας, ὡς συγγνώμην ἰδ' ἐφ' ἑαυτοῖς
αὐτοῦ ἐφ' ἑαυτοῖς. καὶ πολλὰ ἄλλα φθιδέ
δ' ἡσπασθαι φησὶ, περὶ ὧν διεφθόκεν ἡσπασθαι
πεφθόκεν ὁμοῦ μετὰ πρὸς τὴν πρὸς παρὸν-
σης πραγματείας, ὅταν πρὸς τὴν μάστιγι πρὸς
πλάσματος θεωρίας εἰσαχθῶν, ὡς ἐαυτὸν
ἰδ' εἰν δ' ἡσπασθαι. ἐπὶ διαφθόκεν ἡσπασθαι
δοκεῖ πρὸς τῶν ἀγγέλων, ὅτι εἰσι σαματινοί.
φησὶ γὰρ ἦν τῶ κεφαλῶν τῶ σαδ, ἦν πρὸς
τόποις, ὅτι οἱ ἀγγέλων ἐκ πυρὸς ἐδ' ἡσπασθαι 40
σαν, οἱ δὲ ἀνδρωποὶ ἐκ χροῦ. φησὶ γὰρ ἦν ἐπὶ
ροῖς τοῖς, ὅτι εἰσι μεγάλοι τῶ εἰσαχθῶν, ὡς
ὡς τοῖς ἐπομύνοις εἰρησέται. πρὸς δὲ τὴν πρὸς
βήντα μαρτίας, φησὶ διαφθόκεν ἡσπασθαι
λαίω ἐξ ἀμαρτίας ὁ δὲ ἀμαρτίας, πρὸς τῶν
μωσέως καὶ ἀαρῶν. ἦν δὲ ἐξ κεφαλῶν ἐξ
μαρτίας, ὁ ἐμὴν δ' ἡσπασθαι μαρτίας, διαφθόκεν
φησὶ,

φανί, ὡς ἡ τοῦ χειρὸς μήτηρ μαρία, ἀδελ-
 φὴν αὐτῶν· καὶ ὅτι μὲν μωϋσῆς καὶ ἀα-
 ρων ἔσχον πνὴ ἀδελφὴν λεγομένην μα-
 ρίαν, καὶ ὅτι οἱ τρεῖς οὗτοι ἦσαν υἱοὶ τοῦ
 ἀμρὰν, δὴλον ἐν τοῖς ἐκτὼ τῶν παραλει-
 πόμενων. ἀλλὰ μετὰ τὴν ταύτην τῆς μα-
 ρίας, ὡς τῆς μακαρίας παρθένου τῆς μαρίας,
 τῆς μητρὸς ἰησοῦ χειρὸς υἱοῦ τοῦ θεοῦ, χί-
 λια πνεύματα ἐπὶ ἐξήντησαν. καὶ ἡ μὲν
 10 πρῶτη μαρία, ἐν τῇ ἐρήμῳ ἀπέθανεν, ὅτε
 ὁ μωϋσῆς ἦγε εἰς τὴν ἐρήμῳ ὑπὲρ τὴν γῆν
 τῆς παλαιάς, τοὺς υἱοὺς ἰσραὴλ· τὸ π
 δὲ, οὐδ' ἡ ῥώμη μὲν οὐκ ἐδοκίμησεν, ἡ με-
 τὰ ταῦτα περικλείωσεν ὑπὲρ τῶν χρόνων ἐξ-
 κίου βασιλέως ἰουδα· ὃς ἔργον μετὰ ἐπ-
 ακήσια ἐπὶ καὶ πλείω. ὁ δὲ χειρὸς ἰησοῦς
 μετὰ ἐξήκοντα ἔργον τὴν βασιλείαν, ἡμετέρας
 ἐκ τῆς παρθένου μαρίας, ὑπὲρ τῶν χρόνων
 βασιλέως οὐκ ἐκείνου, μετὰ ἐπὶ ακήσια ἐ-
 20 πὶ καὶ πλείω ἀπὸ ἐκείνου, ἐφ' οὗ χρόνον ἡ-
 δὴ ἐσχον τὴν τοῦ κόσμου μοναρχίαν οἱ ῥώ-
 μαιοι, ὡς ἀπέστειλαν βασιλεῖς εἰς ἰουδαίαν.
 ὅθεν καὶ ἀμαρτύρησαν οἱ ἰουδαῖοι, μὴ ἔ-
 χον βασιλεῖς, εἰ μὴ λαίωσεν. καὶ σημειώ-
 σαι, ὅτι καὶ ὡς φησὶν αὐτοὺς ἐν τοῖς
 15 βιβλίοις περὶ τῆς πόλεως τοῦ θεοῦ, ἡ μὲν
 ῥώμη ἐκδόθησεν ὑπὲρ τῶν χρόνων ἄρχας, ἡ
 κατὰ πνὴς ἄλλους περικλείωσεν. τότε δὲ μὲν
 χρόνον τοῖς ἰσραὴλ ἐν τῇ γῇ τῆς ἐπαγγελ-
 30 λίας, ὁ τῶν ἐπὶ ακήσιων δὲ ἐκείνων. ὁ δὲ
 αἰὼς ἐπὶ μὲν ἀνέκτισται τοῖς ἰησοῦ τοῦ
 ναν. τοῖς δὲ χρόνοις τῶν κειμένων, ἐν τῇ τριά-
 κωσιν αἰώνων· ὁ δὲ οὗτος ἡρξάντο βασιλεῖς
 ἐν αὐτοῖς τριακὼς ἐξήκοντα ὅσον ἐπὶ. ἀφ'
 οὗ δὲ οἱ τῆς πόλεως θεμέλιοι κατεβλήθησαν
 μέχρι τῆς ἡμετέρας τοῦ χειρὸς, ἐπὶ ακήσια
 πνεύματα ὅσον ἐπὶ, ὡς πρὸς φησὶν ὁ διάκονος
 παῖδες ἐν ταῖς ῥωμαϊκαῖς ἱστορίαις. συνέχω-
 40 ρατε ὡν τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον, ὅτω ποδεῖται
 τὴν ἀνδροπόρου ραδίως τῇ ἀπὸ τῆς φωνῆς αὐ-
 τοῦ δὲ τῇ χειρὸς φησὶν ὁ αὐτὸς, ὡς ἐκείνος ὅτε
 θεὸς εἶμι, ὅτε θεὸς υἱός. ὡς αὐτὸς ὁ χειρὸς ποδε-
 ῖται τὸν ὅσον ἐκείνου, ἀλλὰ μετὰ ἡ πόσις
 ποδεῖ τὸν αὐτὸν ὑπὲρ τοῦ θεοῦ ἡμετέρας, ὡς μὴ δὲ
 ποτε τὸν κόσμον τῇ εἰρηκῶς. ὅσον ἡ φωνὴ
 ἐν τῇ πόσι. γέγραπται γὰρ ἐν τῇ φωνῇ
 ἰωάννης

dicitur, quod Maria mater Christi soror
 fuit Aaron. Et quod Moyses & Aaron
 habuerunt quandam sororem quæ Ma-
 ria appellabatur, & quod hi tres erant fi-
 lij Abraam, quod manifestum est in se-
 xto Paralipomenon. Sed inter hanc Ma-
 riam & beatam uirginem Mariam ma-
 trem Iesu Christi filij Dei, mille quingen-
 ti anni intercessere. Et prima quidē Ma-
 ria in eremo mortua est, quando Moy-
 ses duxit per eremum filios Israel ad ter-
 ram promissionis. Tunc autem neq; Ro-
 ma ædificata erat, sed post hæc fundata
 fuit in temporibus Ezechia regis Iudæ,
 qui fuit post septingētos et plures annos.
 Iesus autem Christus post Ezechiam re-
 gem natus est ex uirgine Maria, genitus
 in temporibus Octauiani imperatoris,
 post septingētos & plures annos ab E-
 zechia, quo tempore iam Romani mun-
 di monarchiam tenebant, & miserunt re-
 ges in Iudæā. Vnde & Iudei testati sunt,
 se nō habere regem, nisi Cæsarem. Et
 nota quod sicut dicit Augustinus, Ro-
 ma fundata est in tēporibus Achaz, uel
 secundum quosdam alios, Ezechia. Et
 tūc habitabat populus Israel in terra pro-
 missionis, quod fuit septuaginta quinq;
 annis: quorū uiginti septē perueniunt
 quidem ad Iesum Naue. Tempore au-
 tē Iudicum, anni trecenti uigintinouem,
 ex quo incœperunt esse reges illic trecen-
 tis sexaginta duobus annis. A quo au-
 tem urbis fundamenta iacta sunt usque
 ad natiuitatem Christi, septingēti quin-
 quaginta duo anni interfuere, sicut dicit
 diaconus Paulus in Romanis historijs.
 Permisit igitur spiritus sanctus, Mahome-
 tum sic manifestum mendacium capere,
 ut quilibet homofacile deceptionem ani-
 maduertēret. De Christo dicit idem,
 quod ille neque est Deus, neque filius
 Dei: & quod ipse Christus de seipso hoc
 non dixit, sed quod apud Deum se humi-
 liter excusauit, nunquam mundo hoc di-
 xit. Hoc autem manifeste est menda-
 cium; Scriptum enim est in euangelio
 L 3 Ioannis;

Num. 26

Ioh. 9.

XVIII. lib.
de Ci. Dei.

s. De Christo;

Ioannis, quod ipse dixit seipsum filium
 esse Dei, & tunc Iudæi uoluerunt eum
 quasi lapidare propter blasphemiam. **Di**
Christus Dei fi xit autem et seipsum æqualem esse Deo,
lius, Deus, prin & principium, quod soli Deo maxime
cipium, &c. est proprium, dixit que: Si uerbis meis
 non uultis credere, credatis operibus.
 Antè autem demonstratum est in tertio
 capitulo, quod impossibile est quod Sa-
 raceni dicunt, corruptum esse euange-
 lium, & quod euāgelium quod est apud
 nos, & uetus testamentum, debent susci-
 pere. Sed & ipse Mahometus in capitu-
 lo Elacaph, querit demonstrari ei aucto-
 ritatem libri qui scriptus est ante Alcora-
 num. Posthæc dicit de Christo: quod ipse
 neque crucifixus est, neque mortuus, sed
 Deus in fine mundi faciet hunc mori: &
 alia infinita mendacia, quorum contra-
 ria in euangelij & alijs scripturis conti-
 nentur, quæ longum esset enarrare. **De**
X Deo autem simpliciter asserit, quod nul-
De Deo. lo modo possibile est eum habere filiū,
 quoniam uxorem non habet. & hoc cō-
 tinuè repetit, dicens pro alia quadam
 fortī argumentatione. Hæc autem argu-
 mentatio similis est, sicut si quis dicat,
 Deum non esse substantiam, quoniam
 non habet accidens, uel non uiuere, quo-
 niam nō comedit, uel respirat. Fatua est
 talis phantasia, & hominis carentis intel-
 lectu & ratione. Christiani enim nō tan-
 quam ex muliere dant filium Deo, sed si-
 cut ex igne caliditatem, ex sole autē splen-
 dorem, & uerbū ab eo qui loquitur. quæ
 omnia uere dicuntur gigni, & si non ex
 muliere. filius enim Dei splendor est, &
 uerbum sempiterni patris, coæternum
 & consubstantiale, & in eadem aqua-
 litate. Sicut autem caliditas & splen-
 dor non separantur ab igne, ignis ta-
 men aliquando à splendore nobiscum
 sine caliditate communicatur, sicut in
 luce lampadis: aliquando autem ca-
 liditas absque splendore est, sicut in
 accenso ferro. Sic & filius Dei potuit in-
 carnari, & absq̃ quo incarnatus esset pa-

ter

ἰωάννου δι' αγγελίαν, ὅτι αὐτὸς εἶπεν ἑαυ-
 τὸν υἱὸν εἶναι θεοῦ. καὶ τότε οἱ ἰουδαῖοι ἐ-
 θελοῦσαν αὐτὸν λιθοβολῆσαι, ὡς περὶ βλα-
 φημίας. ἔφησε δ' ἐξ αὐτῶν καὶ ἰσοῦ εἶναι θεῶν,
 καὶ ἀρχῶν, ὁ μακάριος θεὸς μόνος δὴν οὐκ ἔστιν,
 καὶ εἶπεν, εἰ τοῖς λόγοις μου μὴ δέλεται π-
 σδνεν, τοῖς ὄφθοις πιστεύετε. πορεύονται
 δὲ ἐν ἔθρῳ τρίτῳ κεφαλῶν, ὡς
 ἀδύνατον λέγειν τοὺς σαφρανῶνους, ἐφ-
 θαρμύλιον ἐστὶν τὸ δι' αγγελίαν καὶ ὅτι τὸ παρὶς
 ἡμῶν δι' αγγελίαν καὶ τῶν παλαιῶν διαδι-
 κῶν ὁφείλουσι δέχεσθαι. ἀλλὰ καὶ αὐτὸς ὁ
 μακάριος ἐν ἔθρῳ κεφαλῶν ἔθρῳ ἐλακῶν, ὅ-
 τει δ' ἐχθρῶν αὐτῶν ὁ ῥήτορ τοῦ βιβλίου
 ὁ γεγραπῆαι περὶ τοῦ ἀληθοῦς. μετὰ ταῦ-
 τα φησὶ περὶ τοῦ χειρὸς, ὡς αὐτὸς οὕ-
 τως εἰσάγειται, οὕτως ἀποδίδειν, ἀλλ' ὁ θεὸς
 περὶ ἔθρῳ τίλει τὸν κόσμον ποιῶν τοῦ-
 τῶν ἀποδιδόναι καὶ ἄλλα ἀποδιδόναι.
 ὡν τ' ἀναυτία ἐν τοῖς δι' αγγελίαν, καὶ τῶν
 ἄλλων γραφῶν περιέχονται. ὁ μακάριος αὐ-
 τὸς κατὰ λέγειν. περὶ δὲ τοῦ θεοῦ ἀποδίδει
 δι' ἰσχυρίεται, ὡς οὐδ' ἕνα πρόσωπον δύνα-
 ται αὐτὸν ἔχειν υἱόν, ὅτι μὴ δὲ γυναικὶ ἐ-
 χεῖ. καὶ τοῦτο συνεχῶς ἐπαναλαμβάνει, ὡ-
 τί ἄλλου πινὸς ὡχρημάτων ἰσχυρῶν. τὰ
 τοῦ δὲ τοῦ ὡχρημάτων, ὅμοιον ὡς περὶ εἶναι,
 τὸν θεὸν μὴ εἶναι οὐσίαν, ὅτι μὴ εἶναι συμ-
 βεβηκὸς. ἢ μὴ ἔλῳ, ὅτι μὴ ἐδίδει ἢ ἀναπαύ-
 αίνοντ' ἢ ποιῶντι φαντασίαν, καὶ ἀνδρῶν
 πῶν ἐσθρὴ μὲν λογισμοῦ καὶ νοῦ. οἱ γὰρ χει-
 ριστοὶ, οὐχ ὡς ἐκ γυναικὸς διδόντες υἱὸν ἔθρῳ
 θεῶν, ἀλλ' ὡς περὶ ἐκ μὲν τοῦ πυρὸς τῶν θε-
 μῶν, ὅς ἡλίου δὲ τὸ ἀπαύλασμα, καὶ τὸν
 λόγον ἀπὸ τοῦ λέγοντος, ὁ παῖς τῶν ἀν-
 θῶς λέγονται ἡμῶν ἀδίδαι καὶ μὴ ἐκ γυναι-
 κὸς. ὁ γὰρ υἱὸς τοῦ θεοῦ, ἀπαύλασμα ὅς
 καὶ λόγος τοῦ αἰδίου πατρὸς, συγκατά-
 καὶ ὁμοούσιος, καὶ ἐν τῇ αὐτῇ ἰσότητι.
 ὡς περὶ δὲ ἢ ὁ ῥήτορ καὶ τὸ ἀπαύλασμα οὐ
 χωρίζονται τοῦ πυρὸς, τὸ πῦρ μὲν τοῦ φη-
 σὶ τὸν ἀπαύλασμα τὸν ἡμῶν αὐτὸ τῆς θε-
 μῆς κοινῶν, ὡς περὶ ὡτὶ τῶν τῆς λαμπρό-
 τ' φωτός. ἡμῶν δὲ τῆς θεμῆς αὐτὸ τὸ
 ἀπαύλασμα τὸ, ὡς περὶ ἐν ἔθρῳ περὶ πυρὸς
 μὲν σιδῆρος. οὕτως καὶ ὁ υἱὸς τοῦ θεοῦ, ἢ
 δύνατο σαρκωθῆναι, καὶ αὐτὸ τὸ πῦρ πα-
 τέρως.

πρὸς τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον σαρκωθῆναι, εἰ δὲ
 ἀπομνηστεύσῃ τὰ ὄργανα τῆς τριᾶδος, ὅτω πα-
 λιν ὁ ἴδιος τοῦ θεοῦ, ὁ τοῦ θεοῦ λόγος, τὸ τοῦ πατρὸς
 ἀπαύμα, ἡ δυνάμις ἡ ἀδύνατος ἐβλήθη γρα-
 φῆναι, ὡς τὸ ἀνθρώπων ἀναγεννασκειν, εἰ
 ἀδύνατος τὰ ὄργανα αὐτοῦ ὁρατῶν, εἰ δὲ
 ἀνυμνῶν, εἰ δὲ βιβλίον τὸ γραμμικόν,
 τὸ ἐστὶν ἡ σὰρξ, ἡ δυνάμις ἡ ἀδύνατος, ὁ δὲ τοῦ
 κυρίου λόγος, μὲν εἰς τὸν αἰῶνα ὡς πρὸς καὶ τὸ
 10 τοῦ βασιλέως πρόσταγμα, τοῦ τὸ λόγον αὐτὸν εἰς
 τὸ ἴδιον αὐτοῦ γλῶσσαν ἐβλήθη πέμποντος, αὐ-
 τὸς ἦν αὐτὸ καὶ βίβλος, τὸ δὲ βιβλίον δυνάμει
 κατέβη, φασὶ γὰρ οἱ χριστιανοί, τὸ χριστὸν λό-
 γον ὄντα θεόν, ὅν ἐν θεῷ. τοῦτ' αὐτὸ ἡ δὲ μα-
 χήμη πρὸς αὐτὸν ἐφύσθη, εἰ δὲ μὴ πρὸς αὐτὸν
 νῆς, μὴ τὸν ὄντα φασὶ γὰρ ὅτι ἄλλοθεν αὐτὸν
 τὸ κεφάλαιον τὸ ἐλκεῖν, ὁ ἐρμηνεύει γυναι-
 κας, ὅτι ὁ χριστὸς ἰσχυρὸς ὅς τ' ἐμαρτύρεται, λόγος δὲ
 τοῦ θεοῦ, εἰς πνεῦμα δὲ θεοῦ. εἰ δὲ τὸν ὄντα
 20 λόγον ὁ μαχόμενος, ὅτι ἀδύνατος τὸν θεόν ἐχθρὸν
 λόγον ἢ πνεῦμα, ἐπεὶ μὴ ἡ γυναικὶ ἐχθρὸς ἐστὶν
 τὸν ὄντα πρὸς τὴν ἀρετὴν καὶ τὴν ἀρετὴν, ὡς τὴν
 σὺν αὐτοῦ τῆς ἡμετέρας, ὅταν λέγῃ τὸ χριστὸν
 λόγον εἶναι τὸν θεόν, καὶ πνεῦμα ἐκ θεοῦ, ποτὶ
 πρὸς τὸ πνεῦμα εἰς τὸν λόγον φασὶ τὸ ποτὶ
 εἶναι, ἢ πρὸς τὸ ὁσίωνος, τὰ ἐστὶν πρὸς τὸν
 εἶναι, ἢ πρὸς τὸν ἐκτιστόν, εἰ δὲ πρὸς τὸν
 πρὸς τὸν ἐκτιστόν, ὅπως ὁ μόνος ὁ λόγος καὶ τὸ
 30 πνεῦμα τὸν θεόν, ἀλλὰ εἰ δὲ οἱ λόγοι καὶ
 τὸ πνεῦμα τὸ ἄλλω πρὸς τὸν, εἰ δὲ τὸν ἄλ-
 λω μαχόμενον ἀνθρώπων. εἰ δὲ καὶ τὸ αὐτὸν
 φασὶ τὸν δὲ πρὸς τὸν πρὸς τὸν, ὅν ὁ
 μαχόμενος ὁ ἴδιος τὸν πρὸς τὸν ἀνθρώπων
 ἀπὸ τῆς αὐτοῦ, εἰ δὲ ὁ δὲ τὸν λόγον
 εἰ δὲ τὸν πνεῦμα, πλὴν τῆς οὐσίας ὁ θεός
 εἰ δὲ τὸν θεόν, ὡς πρὸς τὸν ὄντα τὸν
 ἀλλοθεν αὐτοῦ, εἰ δὲ λέγῃ πρὸς τὸν ἐκτιστόν
 ὅς τ' ὁ λόγος τὸν θεόν, πνεῦμα τὸν θεόν, ὅτω
 40 συνελκόμενος, ὅτω συνελκόμενος, εἰ δὲ τὸν
 ἀπομνηστεύσῃ τὸν φασὶν ὁ μαχόμενος τὸν θεόν, ὅν
 τὸ κεφάλαιον τὸ ἐλκεῖν, οὐ εἰ δὲ ὁ θεός ἐχθρὸν
 ἦν, ἐν κινδύνῳ αὐτὸν ὅλος ὁ κόσμος, ὡς γὰρ
 αὐτὸν αὐτοῦ χριστὸς, αὐτὸν ἡ ἡσυχία, ὡς
 εἰ δὲ τὸν θεόν, ὡς πρὸς τὸν ὄντα τὸν
 εἰ δὲ τὸν θεόν, εἰ δὲ τὸν πρὸς τὸν καὶ
 αὐτοῦ τὸν πρὸς τὸν, εἰ δὲ τὸν φασὶν, ὅτι ὁ ἴδιος
 τὸν λόγον δὲ τὸν θεόν, καὶ ἡμεῖς τὸν πρὸς τὸν,

ter uel spiritus sanctus, & si indiuisibilia
 sunt opera trinitatis. Sic rursus filius Dei
 & uerbum Dei patris, potuit in sensibili
 libro scribi, ut ab hominibus legeretur,
 & sensibilibus opera eius uiderentur, &
 esse carni unitus. Et liber quidē scriptus,
 potuit interrumpi, uerbum autē Domini
 manet in æternum. Sicut & regis man-
 datum, qui mittit uerbū eius in libro ad
 terram quę sub eo est: ipsum autē uerbum
 nunquam comburi potest, liber autē com-
 buri potest. Dicunt igitur Christiani, Chri-
 stum, cū sit uerbū Dei, filiū esse Dei. Hoc
 idē & Mahometus de eo dixit, & si neq;
 sciebat, neq; intelligebat. Dicit enim in
 Alcorano in capitulo Elnesa, quod inter
 pretatur mulieres, quod Christus Iesus fi-
 lius Marię, uerbū est Dei, & spiritus est
 Dei. Quare igitur non dixit Mahome-
 tus, quod impossibile est Deū habere uer-
 bum uel spiritum, quoniam uxorem nō
 habet? Quarendum igitur a Saracenis,
 ut quærant ipsi a Mahometo, quando di-
 cit Christum uerbum esse Dei, & spiritū
 ex Deo, utrū de spiritu uel uerbo dicit,
 de accidentali quod profertur, uel de essen-
 tiali, id est creato. Sic nō solū uerbū & spi-
 ritus Dei est a Deo, sed & uerba & spi-
 ritus aliorū prophetarū, & aliorū hominū
 beatorū. Et secundū hoc nō magna quę-
 dā laus est hęc de Christo, quę Mahome-
 tus proprię & supra oēs homines uult cō-
 stituere. Sed neq; propter talē rationē &
 talem spiritū pluraliter Deus de seipso lo-
 quitur, sicut inducunt in toto Alcorano.
 Si autē dicit de increato & essentiali uer-
 bo Dei et spiritu, sic utiq; nobiscū sentiūt
 tam de incarnatione, quam de mysterio
 trinitatis. Itē dicit Mahometus de Deo
 in capitulo Elminim, Quod si Deus ha-
 beret filiū, in periculo iam totus mūdus
 esset. esset enim schisma inter eos. Hęc
 autem suppositio ualde falsa est. Suppo-
 nit enim, non possibile esse Deū habe-
 re filiū, nisi iniquum & audacem &
 inobedientem. Nos autem dicimus, quod
 filius Dei est uerbū Dei, & sciētia patris,

Verbum.

Psal. 111.

Mahometus
 dicit uerbum et
 spiritum esse Deū
 factum, non autē
 filium.

Dei filius uerbum
 ipsum.

L 4 per

per quam omnia operatur. Verbum autem comprehensum in mente, & artificis scientia, nunquam in homine separatur a concipiente intellectu. Nisi alibi blasphemans Mahometus dicat, dissentire ad seipsum Deum, & contraria dicere superius intellectui & cogitationi. Idem Mahometus dicit in capitulo Elezat, quod Deus & angeli eius orant pro Mahometo & Saracenis.

Quod quidem est angelorum, est omitendum. Deus autem quando pro eis orat? Quem orat? Angelos, uel homines, uel seipsum? Sed hoc est mendacium, orat seipsum: & maxime secundum Mahometum, qui uerbi incarnationem negat, & neque personarum discretionem ponit in diuinis. Ponit autem & alia mendacia quaedam, & impossibilia, sicut in capitulo Elasiar, dicitur quasi ex persona Dei: Si hoc miserimus Alcoranum super unum montem, uideres iam eum utique scissum a reuerentia & timore Dei. Et sicut in capitulo Elcaminar, quod interpretatur luna, dicit, quod luna contrita est: & multa alia, quae longum esset enarrare. Vnde potest omnibus sapientibus manifestum esse, legem illam non esse a Deo, quae tot & sic manifesta continet mendacia. Inueniuntur autem post haec & alia quaedam absfona, quae tanquam firma Saraceni affirmant, translata ex Alcorano in modum expositionis, continentur autem palam in libro Mahometi de expositionibus: ex quibus cum multa sint, pauca hic commemorabo. Vnum est quod dicit, quod creatum fuit coelum ex fumo, fumus autem ex exhalatione maris, mare autem ex quodam mote qui Caph appellatur, & is circumit totum orbem terrarum, & sustinet coelum. Dicitque solem & lunam aequalis lucis & uirtutis fuisse, & nullam discretionem esse inter noctem et diem. Aliquando autem accidit, quod dum uolaret Gabriel, ala eius lunam tetigerit, quae & sicut nunc uidemus, obscurata est. Itē dicit, &

fuerit

Alia mendacia
ex Alcorano.

Mahometi liber de Alcorani expositionibus. Is est qui inscribitur, Dedit firma Machomet.

δι' ἧς πάντ' ἐργάζεται. ὁ δ' ἐλὼς ὁ σὺν
λαφθεῖς ἐν τῇ διανοίᾳ, καὶ ἡ τοῦ πνεύματος
ὑποσέμνη, οὐδέποτε οὐδ' ἐν τῇ ἀντι-
παρὸν δὲ ἰσχυρῶς τοῦ συλλαμβάνοντος τοῦ
εἰ μὴ πῶς βλασφημῶν ὁ μαχόμενος, ἐν
διχονοίᾳ πρὸς ἑαυτὸν τὸν θεόν, καὶ ἀντι-
παρὸν τῷ θεῷ ἑαυτοῦ καὶ νοήματα. ἐπὶ μα-
χόμενος φησὶν ἐν τῇ κεφαλῇ τῷ ἐν
καρδίᾳ, ὅτι ὁ θεὸς καὶ οἱ ἄγγελοι αὐτοῦ ὄντες
ταῦτα ἵπτερ' τοῦ μωαμεθ καὶ τῶν ἄλλων σαφ-
ἐρακῶν. τὸ μὲν οὖν τῶν ἄγγελων, παρὰ
τοῦ, ὁ δ' ἐθεὸς ὅτι ἵπτερ' αὐτῶν ὄντες, π-
νι δύνετω; τοῖς ἄγγελοις, ἢ τοῖς ἀνθρώποις,
ἢ ἑαυτῷ; ἀλλὰ τοῦτ' ἐστὶ ψεύδος, τὸ δὲ
χρῶνται ἑαυτῷ καὶ μαχίαν κατὰ τὸν μαχόμε-
νον, ὅς καὶ τῷ τῷ λόγῳ σαφῶς ἀντι-
παρὸν, καὶ οὐδὲ διακρίσει πρὸς τὸν πῶς
ἐν τοῖς θεοῖς. τίθεται δὲ καὶ ἄλλα ἅπαντα
δὲ καὶ ἀδύνατα, ὡς πρὸς ἐν τῇ κεφαλῇ
τῷ ἐλασπῶν λέγεται, ὡς πρὸς ἐκ πρὸς τὸν
πρὸς τοῦ, εἰ ἐπὶ ἐμὰ μὲν τὸν τὸ ἀνθρώπου
εἰς ἐν τῇ ὁρῶν, εἰδὲν αὖ αὐτῷ σχισμὴ ἀπὸ
τῆς ὀυλαθείας καὶ τοῦ φόβου τοῦ τοῦ. καὶ
ὡς πρὸς ἐν τῇ κεφαλῇ τῷ ἐλασπῶν, ὅς
μὲν δύνετω σελήνῃ, φησὶν, ὅτι ἡ σελήνη σὺν
νετρίῃ. καὶ πολλὰ ἄλλα, ἃ μακρὸν αὖ ἐν
παρὸν. ὅσον δὲ αὐτῷ πᾶσι σοφοῖς ἡμεῖς
δοκῶν κατὰ φανερὰ, τὸν νόμον ἐκείνου μὴ ἐν π-
ρὸς θεῷ, ποσῶν καὶ οὕτω δὲ ἡλὸς πρὸς
τῷ ψεύδῃ. εὐρίσκονται δὲ μετὰ ταῦτα
καὶ πᾶσα ἄλλα ἀπ' ἀδύνατα, ἃ πρὸς ὡς βέβαια
δι' ἐκείνου τοῦ οἱ σαφῶς ἀκινῶν, μεταφρεσμένη
ἐκ τοῦ ἀνθρώπου ἐξηγησάμενος τὸ πᾶν πρὸς
τοῦ δὲ ἐλασπῶν, ἐν τῷ πρὸς δι' ἐκείνου τῷ
μωαμεθ βιβλίῳ. ἐν πολλῶν ὄντων, ὄντων
ἐν ταῦτα μνημονόσω. ἐν δὲ ὅσον, ὅτι
κτιστὸς ὅρατος, γέγονεν ἐκ καπνοῦ ὁ δὲ καπ-
νὸς, ἐκ τῆς ἀναθυμιάσεως τῆς θαλάσσης
ἡ δὲ θαλάσση, ἐκ τῶν ὅρων κύφ' ἐκείνου
μῆλου, ὁ περὶ τὸν οὐρανόν. φησὶ δὲ καὶ τὸν
ἡλιον καὶ τὴν σελήνην, ἵσου φωτός καὶ δι-
νομέως ἡμεῖς, καὶ μὴδ' ἐμὴν διακρίσει
εἶναι μετὰ νυκτὸς καὶ ἡμέρας. ποτὶ δὲ
περὶ μῆλου τοῦ γαβριὴλ, σὺν τῇ τῇ
αὐτοῦ ἀφ' αὐτοῦ τῆς σελήνης, ἡ καὶ ὡς πρὸς
ὁρῶν καὶ νύκτ' ἐστὶν. ἐπὶ φησὶ, τὸν μὲν

τῶν τῶν ἀγρίων ἐκ τῆς κώπης καὶ ἐλέφαν-
 τος ῥησιδωλαί, τὸν δὲ μὴ ἐκ τῆς κώπης
 πύχιστον, τὸν δὲ γαλλῶν ἐκ τοῦ μετόπου
 καὶ λεπτῶ. ὅθεν δὲ τὸν τρόπον ἐξηγεῖ-
 ται. ὅτι γὰρ τὸ νῶν ἐν τῇ κίβωτῳ με-
 τὰ τῶν ἰσχυρῶν καὶ τῶν ζώων, ὅτε πρὸς ἀπό-
 πτην ἐχώρου, ἐκλίνετο ἡ κιβωτός· καὶ
 μάλιστα, ὅτε δὲ ἐλέφας ἀπῶν. καὶ διὰ τὸ
 λίαν φοβεῖσθαι, ἠρώτησεν ὁ νῶν τὸν θεόν.
 10 ὅς ἐφη, ἀπειλὴ καὶ προσκαίνισον τὴν πτε-
 κτρὸν αὐτοῦ πρὸς τὴν ὁπῆν, ὅς ἡς πόρεσις
 ἡ κώπης. οὐ γὰρ μοῖνον, ἀλλὰ τὸ ἐξείη ἡ
 κώπης, καὶ σὺ αὐτῇ χοίρεθαι μέγιστον
 λίαν. οὐτῶν γὰρ τῆς κώπης (ὡς εἰδέναι)
 ἐπισκόντο, ὁ μὲν ἐγγυηθῇ. καὶ ἤρξατο
 κρεσσίνην τῆς σαυιδῆς τῆς κιβωτοῦ. καὶ
 πῶς μάλιστα ἐφοβήθησαν. καὶ ἐπερωτή-
 σης ὁ νῶν τὸν κύριον, ἐπῶταφε τὸν λέον-
 τὰ ἐν τῇ μετώπῳ. καὶ ἐξῆλθε γαλλῶν, εἰς
 20 τὴν μετῆσαν αὐτοῦ. καὶ ταύτην εἶναι
 φασὶ πᾶσι, διὸ καὶ τὴν χοίρεθαι
 ὑπὲρ ἀποπτην εἶναι φασὶ. φασὶ δὲ πᾶ-
 λιν ἐν τῇ αὐτῇ, ὅτι ὁ θεὸς πρὸς τῇ τέ-
 λει καὶ κόσμου ἀποκτενῆ πασαν κτί-
 σιν, καὶ πῶς ἀγγέλους καὶ ἀρχαγγέλους,
 καὶ αὐτῇ ὑπολειφθήσεται ζῶν, πᾶσι τῶν
 θεῶν καὶ τῶν ἀνθρώπων. ὅς ἐστιν ἀγγελος πῶς
 λεγόμενος ἀδριελ. καὶ τότε ἐν πλείτοις
 κρεσσίνην τῇ ἀδριελ, ἀποκτενῆ αὐτοῦ. οὐ
 30 γὰρ μοῖνον, φωνήσας κυρίως φωνῇ μεγάλῃ,
 καὶ εἶπεν πᾶσι οἱ σατράπαι τῇ κώπῃ,
 καὶ οἱ ἀφῆλτο· καὶ μετὰ ταῦτα ἀναστῶς
 πάντας αὐτοὺς τὴν πάλιν ὁ μαχρὸς μετ, ἐποίη-
 σαι βιβλίον, ὅπου ἐγραφε δώδεκα χιλιάδας
 λόγων διημερῶν. θάυμαζόντων δὲ καὶ ἡ-
 στυμένων, εἰ πάντα ἐκείνα ἀληθῆ ἐσιν, ἀπεκεί-
 νατο μόνον τὰς τριγυλίαις ἀληθείαν ἔχειν, τὰ
 εἰς ἄλλα ψευδῆ εἶναι. ὅταν γοῖνται ἐν τῷ πῶς
 ἐκείνῳ βιβλίῳ ψευδῆς τὴν καταλαμβάνει,
 40 φασὶν οἱ σατράπαι, καὶ ἴδον τὸν μαχρὸν
 μετῶπῳ, μὴ πάντας εἶναι ἀληθῆ, εἶναι δὲ
 καὶ τοῦτο ἐξ ἐκείνων. τὸ δὲ ὑπόλοιπον, ὅ-
 λον ἐν τῇ ἐκείνῳ ἰσχυρῇ ἀείδεται. ὅθεν πᾶ-
 σιν τοῖς σατράκλωνος ποιῆν καὶ ὑπὸ τοῦ
 ἀποπτην. εἰ γὰρ καὶ πολλὰ ψευδῆ κατε-
 λαμβάνονται ἐν αὐτῷ, ὅμως διὰ πᾶσα περι-
 κλησθαι ἐν αὐτῷ ἀληθῆ, ὡς πρὸς θεοῦ λόγῳ
 πᾶσι

suem agrestem ex stercore elephantis na-
 tum esse, murem autem ex stercore por-
 ci, cattum autem ex fronte leonis. Hoc
 autem isto modo exponitur. Cum enim
 Noë esset in arca cum filiis & animalibus,
 quando ad latrinam secesserunt, in-
 clinata est arca, & maxime quando ele-
 phas aderat. Et propterea quod ualde ti-
 muit, consuluit Noë Deum. Qui dixit:
 Recede, & adora podicem eius ad fora-
 men, ex quo provenit stercus. Quo facto
 simul exiuit stercus, & cum eo porcus
 ualde magnus, cuius rostro stercora (si-
 cut consuevit) effodiente, mus natus est,
 & incepit rodere tabulas arcæ. Et tunc
 maxime timuerunt. Et interrogans Noë
 Dominum, percussit leonem in fronte.
 Et exiuit mustela per nares eius. Et
 hanc dicunt esse causam, propter quam
 carnes porci non licitas esse dicunt. Di-
 cit autem rursus in eodem capitulo,
 quod Deus in fine mundi interimet om-
 nem creaturam, & angelos, & arch-
 angelos, & nihil relinquet uiuens præ-
 ter Deum, & Mortem: quæ est angelus
 quidam, qui dicitur Adriel. Tunc man-
 dabit dominus Adriel, ut interimat se-
 ipsum. Quo facto, clamabit Dominus
 uoce magna, & dicet, Vbi sunt satrapæ
 mundi & principes? Et post hæc re-
 surgent omnia. Ipse quoque rursus Ma-
 hometus fecit librum, in quo scripsit
 duodecim milia uerborum mirabilium.
 Mirantibus autem & querentibus qui-
 busdam, si omnia illa uera sunt: Respon-
 dit, Sola tria milia ueritatem habere,
 alia autem falsa esse. Quando igitur
 in prædicto libro falsum quoddam de-
 præhenditur, dicunt Saraceni, & hoc
 Mahometum dixisse, non tamen om-
 nia esse uera, & hoc ex illis esse, reli-
 quum autem totum in suo robore per-
 manere. Credo etiam idem facere Sara-
 cenos in Alcorano. Etsi enim multa
 mendacia depræhenduntur in eo, ta-
 men propter quædam, quæ in ipso
 continentur, uera, sicut Dei uerbum,
 in pre-

Porcus ex mus
 est stercore.

cattus. ita enim
 habet liber de
 Doct. Machu
 meti.

Mors, Adriel;

Duodecim mi-
 lia uerborum
 mirab. liber.

in precio habetur apud eos. Dictum est autem nobis superius, quod sicut dicit Augustinus: Si unum solum uerbum falsum in euangelio inueniretur, iustum esset, quod totum euangelium friuolum et uanum existimaretur et fabulosum. Ego autem firmiter sensi, quod Saracenorum maxime sapientes, & qui literarum peri-

Alcoranū ipſis tiam habent, uerbis Alcorani nullam ad
etiam Saracenſis hibent fidem, ſed fictionem doctrinæ
ſuſpectū, ideoq; eius auertunt. Signum autē huius, quod
publicari illud cum alijs ſapientibus hi publice diſputa
re recuſant, ſicut ego per experientiam
ipſam cognoui. Et ipſum Alcoranum in
medium aſſerri nolunt, uehementiſſime
enim triſtantur, cum ab alijs legitur, &
nequaquam uolūt in alias linguas ipſum
transferri. Scimus autē, quod purum
aurum neque aquam timet, neque ignem,
neque indicē. Et propter hoc Chriſtiani
ueritati Dei confidentes, quæ fortiſſima eſt,
& manet in æternum, libenter de Euangelio cum alijs nationibus di
ſputant, & gaudent cum alijs nationibus
diſputare, & gaudent cum ab alijs nationibus
legitur, deſiderantq; ipſum omnibus
publicari, & in alias linguas transferri,
& non literis ſolum, ſed etiam ſcripturis
publicis Chriſti paſſionem oſtēdunt,
quod ab alijs gentibus ludibrium et ignominia
uidetur.

QVOD VIOLENTA SIT LEX
Saracenorum. Cap. X.

ΟΤΙ ΤΟ ΑΛΚΟΡΑΝΟΝ
ΟΥΚ' ΕΣΤΙ ΝΟΜΟΣ Θεοῦ

DEcimo debemus cōsiderare, quod Alcoranium non est lex Dei, uolenta enim est. Et ut breuiter dicam, lex hæc proprie dici potest lex cædis & mortis, non solum quod ad æternam mortem nos mittit, sed quod corporali cæde homines cogit credere his quæ ab eo ipso dicuntur. Et in ipso Alcorano in capitulo Emparaca, quod interpretatur uacca, dicitur, quod in lege Dei nō est compulsio, & quod iam definitum est æquum ab iniquo. Quæ enim est maior compulsio, quod

Δ Εκατον οφείλομεν σιωπῆν, ὅτι τὸ
 ἀλλοθρόνον οὐκ ἔστι νόμος τοῦ βίου
 γὰρ ἔστι, καὶ σιωπώμεν εἰπῶν, ὁ νόμος αὐ-
 τοῦ κυρίου αὐτὸ λέγειτο νόμος σαρκὸς καὶ
 θανάτου, οὐ μόνον ὅτι αἰωνίῳ παραπτώματι
 θανατῶν, ἀλλ' ὅτι σαρκενὴ σωματικὴ καὶ τοῦ
 νάτω αὐτοῦ ἀνθρώπου διαζέτται, πνεῦμα τοῦ
 ὁ αὐτοῦ λεγόμενος, καὶ τοι γὰρ αὐτὸς ἐπὶ
 ἀλλοθρόνον γὰρ τὸ κεφαλὴν τῷ ἐκλεκτῷ,
 ἐρμηνεύεται βῆς, λέγεται, ὡς γὰρ ὁ νόμος
 τοῦ θεοῦ οὐκ ἔστι βία, καὶ ὅτι τὸ πᾶν ἐν ἀρχῇ
 καὶ ὁ λόγος, οὐκ ἔστι ἐν μέσῳ ἀντιθέτως

quàm cades? Lex igitur quæ per hæc ho-
mines compellit, non est lex Dei. Ipsi au-
tem Saraceni uocant eam denominati-
ue Elefalem, quod interpretatur lex salu-
tis Dei, quæ proprie debet dici (sicut di-
ctum est) lex cordis & mortis. Et hæc uia
commoda fuit tali legi & legislatori, ut ti-
more mortis corporalis, consentiant legi
mortis æternæ: sicut econuerso Christi-
ni corporealem mortem contemnentes,
uitam æternam consequuntur. Ut uidit
igitur Mahometus, potius autem alum-
nus eius diabolus, legem hanc à diuina
lege omnino differre, & ab ea quæ in ue-
teri & nouo testamento, & ad seipsam
dissentire, & absq; omni ratione & mira-
culo manifesta mendacia continere, &
cum existimaret multos propter hæc fo-
re qui ei contradicerent, dedit ipsi Maho-
meto instrumentum proprium, id est en-
sem ad interficiendum, & ipse dedit man-
datum in lege, ut interficerentur quicum-
que huic legi aduersarentur, & non cre-
derent. Et propter hoc non in uno capi-
tulo solum dicitur, sed per totum librum,
sicut mandatum quoddam uniuersale:
Interimite, interimite. Hæc uia manife-
ste contraria est Christo, qui mandat &
inimicos amare, & pro persequentibus
orare, & eis qui nos offendunt beneface-
re. Sed Mahometus Antichristi præcur-
sor existens, uiam præparauit in mun-
do filio perditionis. Quæ uia quantum
est irrationabilis, manifestū fuit in octa-
uo capitulo, Etenim sicut dicit Augusti-
nus: Cæterum potest homo inuitus cre-
dere, potest etiā cōfiteri ore qui cogitur
credere; corde autē credere minime cogi po-
test, cū ipse Dominus maxime cor ab ho-
mine quærat. Iuxta illud: Fili, præbe mi-
hi cor tuum. Deductus autem fuit Ma-
hometo & auunculus eius dicens, Quid
mihi, si hoc non fecero, fili fratris mei?
Cui iam Mahometus respondit, Interi-
mam te o auuncule. Hic autē dixit: Impos-
sibile est esse quoddā aliud? Nihil aliud
dixit, & dixit auunculus, Sequar te ad
quodcumq;

PROUET. 255

Violentia M
hometi.

quodcunq; uolueris, lingua tantum, sed non corde, timore ensis. Omar autem filius Catempadi coactus dixit: Domine, tu scis quod solo timore mortis fio Saracenus. Et filius autem Empiasca timore ensis factus est Saracenus. Vnde misit et literas ad Mefce, quas mulier quaedam occultauit sub crinibus capitis, nuncians his qui sunt in urbe aduentum Mahometi, ut cauerent ipsi uim doctrinae illius.

Saracenorum
quatuor genera.

Notandum autem, quatuor esse partes eorum qui retinent errorem Mahometi. Prima, eorum qui ingressi sunt Saracenisimum per ensen, ut dictum est: qui etiam nunc eorum ipsorum errorem cognoscentes, relapsi essent utique, nisi eum propter ensen tingerent. Alia particula eorum est, qui decepti sunt a diabolo, credentes uera esse, mendacia. Tertia particula est eorum, qui nolunt discedere ab errore maiorum suorum, sed dicunt, detinere ea quae eorum patres detinebant, a quibus maxime discedunt: qui pro idololatria, quam prius detinebant, Mahometi sectam tanquam minus malam sine dubio elegerunt. Quarta pars eorum, qui propter remissionem uitae, et mulierum multitudinem, & alia remissibilia, potius in his immundiciam quam aeternitatem futuri seculi amauerunt, & cum his concordantes sunt, qui apud eos sapientiores appellantur. Et qui literarum peritiam habent, non credunt legem illorum esse ueram, uel bonam simpliciter: sed uehementia uoluptatum sedat iudicium rationis, prout dicit sapiens. Sicut & multi literarum experti apud Christianos, non seruant Euangelij legem, & si credant ueram esse & bonam, potius imitantur uiam Alcorani, quam uis credat in ueritate illum errasse. Et huius rei signum in utroque est. transmutantur enim quidam Saraceni in Christianos, & Christiani quidam fiunt Saraceni. Christianus quidem nunquam in morte fieret Saracenus, sed in uita: Saracenus autem in morte potius fit Christianus, quam in uita.

Vterque

Christiani alii
quot Saraceno-
rum imitatores.

ὁποῦν αὐτὸς θέλῃ, γλῶσσαι μόνον, ἀλλὰ καὶ καρδίᾳ, τοῦ δὲ αὐτοῦ τοῦ εἰσφύου. ὁ δὲ αὐτοῦ ὁ ἦος τοῦ κατὰ πᾶσα ἀνὰ ἀναγκαζόμενον· εἶπε, κύριε σὺ οἶδ' αὖς ὅτι μόνον τοῦ τοῦ θανάτου φόβῳ γίνεμαι σαράκενός. καὶ ὁ ἦος δὲ τοῦ ἐμπιασκά, τοῦ φόβῳ τοῦ εἰσφύου γέγονε σαράκενός. ὁ θέν ἐπέμψεν καὶ γραμμάτια εἰς τὴν μεσση, ἡ μὴ τις ἐκρυψεν ὑπο τῆς τρίχας τῆ κεφαλῆς, μὴνύων τοῖς ἐν τῇ πόλει τὴν παρουσίαν τοῦ μαῶμαθ, ὡς πὺ φυλάττειν αὐτοῦ τὴν βίαν τῆς ἐκείνου διδασκαλίας. ἴσθον δὲ, τὸς ταρας εἶναι μοίρας τῶν κατὰ τὸν τὴν πλάνῳ τοῦ μαῶμαθ. πρῶτη μοίρα, τῶν τοῦ σαράκεν κλημισμῶν ὑπολθόντων εἰς τοῦ εἰσφύου, ὡς ἀρκεται· οἱ καὶ νῦν τὴν αὐτῶν γινώσκοντες παλάνῳ, ὁμοῦσαν τοῦ αὐτοῦ, εἰ μὴ τῇ φθ' ἐδ' αἰλίω. ἄλλη μοίρα δὲ, τῶν ὑπο τῇ εἰς βόλου ἡπατιμύων, τοῖς δόντων ἀλλοθὴ εἶναι τῇ ὑδὸν δὲ. τρίτη μοίρα, τῶν μὴ βουλομένων ἀποσπῶσαι τῆς παλάνης τῶν τοῦ προχόνων αὐτῶν, ἀλλὰ λεγόντων κρατῶν ἡ κατεῖχον καὶ οἱ πατέρες αὐτῶν· ὡς ἀνίστανται μάλλον, οἱ αὐτοὶ τῆς εἰδωλολατείας, ἡ προτόρον κατεῖχον, τὴν πῦ μαῶμαθ ἀνερσιν. ὡς αὐτῶν πονηράν, ἀναμειβόμενος προείλοντο. τέταρτη μέρθ' δὲ, τῶν διὰ τὸ ἀνερσιν τῆς ὁδοῦ, καὶ τὸ τῶν γενομένων πᾶσι θ' καὶ τὰ ἄλλα ὑποδοσια, μάλλον τὴν γὰρ τοῖς ἀκαθαρσίαν τῇ ἀκρίβειᾳ τοῦ μέλλοντος αὐτῶν ἡγάπησαν. καὶ τοῖς αὐτοῖς εἰς συμφρονόν, οἱ παρὰ τοῖς σαράκενσι συμφώτοι λεγόμενοι, καὶ γραμμάτων ὑδὸν μονδ' ὄντο. οὐ γὰρ τοῖς δόντοι τῶν νεμεν ἐκείνων ἀληθὴ εἶναι, ἡ ἀγαθὸν ἀπὸς· ἀλλ' ἡ σφοδρότης τῶν ὑδὸν κατὰ πάντα τὴν καὶ σιν τῇ λόγῳ, ὡς φησὶν ὁ σοφός. ὡς τῇ καὶ πᾶσι λοῖ γραμμάτων ἐμωφροὶ πᾶσι τοῖς χριστιανῶν εἰ φυλάττειν τὸν τῇ δυναρχείᾳ νόμον, καὶ τοῖς πᾶσι δόντες ἀληθὴ εἶναι καὶ ἀγαθόν· μάλλον δὲ τὴν ὁδοῦ μὴ δύνανται τοῖς ἀληθῶν, καὶ οἱ πᾶσι δόντες ἐπ' ἀληθείας ἐκείνον πεπλάσθαι. ὁ δὲ τοῦ σικέου ἐν ἀμφοτέροις μεταπλάσθαι γὰρ ἡνὶ σαράκενσι εἰς χριστιανούς, ὡς χριστιανῶν πινῶν γινόμενων σαράκενῶν· ὁ δὲ χριστιανός ἐδ' εἶπε αὐτῶν τὸ θανάτου γενοῦσθαι σαράκενός, ἀλλ' ἐν τῇ ζωῇ. ὁ δὲ σαράκενός ἐν τῇ θανάτῳ μάλλον γινεῖ χριστιανός, ἢ ἐν τῇ ζωῇ.

Pfal. 116.

Ассениј.

Sultanus Baby
lonis.

ΟΤΙ ΟΤΟ ΑΛΚΟΡΑΝΟΝ
ΟΥΚ ΕΣΤΙ ΝΟΜΟΘ ΔΕΟΥ, ΑΤΤΗ-
ΤΟΥ ΑΡ.

ΕΝΔΕΙΚΝΥΜΕΝ ΘΕΩΡΗΤΙΚΟΝ, ὅτι πάλιν ἔστι
νομὸν οὐκ ἔστι νόμος θεοῦ· ἅπαντες γὰρ
ὄντι. τὰ δὲ παρὰ τοῦ θεοῦ, πταγμώδεις εἰσι,
ὡς φησὶν ὁ ἀπίστολος. ὁ δὲ μὲν δὲ ὅσοι φησὶν
ᾧ τῆς φύσεως ὁρῶσι, καὶ οἱ τῆς ἡμέρας γρη-
φαῖς. βέλαια τὰ μὲν γὰρ ὄντι μόνον χει-
μαίνουσιν, ἀλλὰ καὶ αὐτοὶ τοὺς σφοδραίνουσιν,
τὴν πύ μωσύως νόμον καὶ τοὺς πορφύ-
ρας καὶ τὴν διαγέλιον παρὰ διὰ εἶναι τῶν-
τα δὲ πάντα, πταγμώδεις εἰσι. ἢ μὲν γὰρ
μωσύως λίαν θυτακῶς ἤρξατο ἐπὶ τὴν
ὑπόστατον δημιουργίας, καὶ ἐφεξῆς ἐπὶ τὴν
πάντων χερὶ διετέλεσεν, κατὰ τὴν τάξιν τὴν
τε χρόνον καὶ τῆς ἰστέας. καὶ οἱ ἄλλοι δὲ
πορφυρῶν, θυτακῶς πορφυρῶν, ἐκινώ-
του κατὰ τὴν πύ χρόνον τάξι. οὐκ ἔστι
ἡδὲ ποίωμ βασιλείων, ἢ κατὰ τὴν τάξιν
τῆς ἰστέας, ἢ τοῦ λαοῦ, κατὰ τὴν τά-
ξιν τοῦ ἔτους. ἀρχή μὲν οὖν καὶ ἀπὸ τοῦ
κώσως καὶ τῆς γένεσως τοῦ χροῦ, ἐφ-
ξῆς δὲ περὶ τοῦ βίου καὶ τῆς τοῦ ἀπο-
καταστάσεως καὶ τῆς ἀναλήψεως. καὶ μετὰ τού-
τα, περὶ τοῦ θανάτου, καὶ τῆς ἀνα-
στάσεως, καὶ τῆς ἀναλήψεως. καὶ δὲ ἔτι ἄλλοι
ἐρῶν, πανταχῶς δοκίμα ὄντι τάξι, οὐκ ἔστι
νῦν. οὐδὲ γὰρ λέγει ἡδὲ τίνα βασιλείων, κατὰ
τίνα καιρὸν. οὐκ ἔστι ἰστέας τάξι. ἢ μὲν γὰρ
πρῶτον, ὅσον ἤρξατο, λέγεται ὡς ἔστι, ἢ
διὰ τὴν τοῦ βελίου, καὶ ἢ ἀναμνηστικῶς
κείως ἤρξατο ἐκ πορφυρῶν καὶ ἡμῶν θεοῦ,
ἐφεξῆς δὲ ἀμείσως μετὰ βασιλείων διελύ-
θηται.

Rom. 12

Testamenti ue-
teris ordo

Evāgclij ordo

Alcorani nul-
lus ordo.

ἡ γὰρ τῆς παρασκευῆς, καὶ δὲ κεφαλαιου
 δ' ἄπορον ποδὶ π' ὑπὸ τοῦ βοῦς, ὡς ἔθυσεν αὐτῷ
 σῆς, ὡς ἰστορεῖται δὲ τὸν γ' ἱερὸν λαὸν ἱερῶν. τὸ
 κ' δὲ κεφαλαιου, περὶ τοῦ οἴκου τοῦ ἁγίου
 αὐτοῦ, ὡς γέγονε πατὴρ μωυσέως· ὃν ὁ πολ-
 λὰ περὶ τοῦ χειρὸς πατρὸς βαλλεῖ, καὶ φη-
 σὶ τὴν παρθένον μαρίαν ἀδελφὴν ἡγε-
 ῖσθαι μωυσέως καὶ ἀαρῶν. καὶ ἐφεξῆς ἐπε-
 στα τὸ πᾶν κεφαλαιου περὶ τῶν γυ-
 10 ναϊκῶν, ὁμοίως δὲ καὶ περὶ τῶν ἀλλῶν, οὐ-
 τως ἀπὸ τῆς ἀρχῆς, ὡς τε μὴ δύναιτο εἶναι ἀνθρώπων
 ὡς αὐτῶν λόγον ἀποδοῦναι τῆς τάξεως
 τῆς ἰστορίας καὶ τῶν κεφαλαίων. ἀλλ' οὐδὲ
 ἡ τῆς ὕλης τάξις δίδωμι. οὐδὲ ποτε γὰρ μίαν
 ἐπεφύκει ὕλην δυοῦς, ἀλλ' ἐφε-
 ξῆς ἀπὸ μιᾶς ὕλης ἐφ' ἑτέραν ὑποθέσιν
 πωπελῶς ἀσύνθετον μεταφέρειν, ὡς
 πικρὸν ὡς πικρὸν ἐξ ἐκείνου. ἀλλ' οὐδὲ τῶν
 ἐξ ὁμοιοπαθῶν, ἢ πρὸς ἀποδείξεως.
 20 ἀλλ' ἡ διδασκαλία πᾶσα, ὅτι ὑποθέσιν
 ποιεῖται, καὶ ὑποθέσιν πᾶσα πρὸς τὴν
 καὶ ἐκείνην ἀληθῆ, ὅτι ἐκείνη ἀλλῶν τι-
 νὰ συμπορεύεται, μὴ δὲ ἐχρυσὴν καὶ πᾶν
 τὴν πρῶτην. οὐδὲ τὸ σωεχὸς πᾶν αὐ-
 τῷ λεγόμενον, ὅτι ὁ θεὸς ὑψιλόος δὲ καὶ
 ἁγίος, καὶ τὸ ἀληθινόν· νόμος δὲ σω-
 τῆρας, καὶ ὁ θεὸς δὲ θεός, καὶ ὅτι οὐδὲ
 δὲ ἀλλ' ὁ θεὸς πολλὸν καὶ θεός, καὶ ὁ μω-
 υσὴς δὲ πατριάρχης ἀληθῆς. ὅπου δὲ ἐ-
 30 σὶ τὸν τὸ συμπέρασμα, τὸ τὸν μωσέ-
 μεν εἶναι ἀληθῆ τὸν θεὸν οὐλοῦν, ὅτι ὁ θεὸς
 ἐστὶ θεός. καὶ ὡς πρὸς γ' ἱερὸν κεφαλαιὸν ἱερὸν
 ἐλμαῖδ' αὐτῶν ἐκ μὲν δὲ τῆς προτάξεως, φησὶ, καὶ
 τίς ποτε ἡμεῖς ὁ θεὸς οἰκίαν ἐλαράμ, καὶ τὴν
 αὐτὴν δὲ οἰκίαν μεσκή· μὴ ἐστὶν ἱερὸν
 νῆσος τοῦ σαββατισμοῦ. καὶ γινώσ-
 κετε, ὅτι ὁ θεὸς πάντα οἶδε, τὰ γὰρ οὐρα-
 νῶν καὶ τὰ ἐπὶ γῆς, καὶ ὁ θεὸς οἶδε πάντα ὁ
 πρὸ ἐσθ'· ἀλλὰ τίς ποτε τὸν ἀνόντ' ὡς τ'
 40 ἡμῶν βαλεῖται, εἰ ὁ θεὸς πάντα οἶδ' ὅτι· ἐστὶ δὲ
 καὶ πᾶσα ἀμειβόμενος, πᾶσαν ἀνθρώπου
 ἐξ ἧς τὸ, καὶ οἴοντο μεσκή καὶ τὴν νῆσαν
 σαββατισμοῦ μὴ μὴν ποιεῖν γινώσκον ἀέλιον
 γινώσκον τοῦ εἰδέναι καὶ θεὸν πάντα γινώσ-
 κων· σωτὴς δὲ δεξιὸς ἀγαθὸς ὡς πρὸς ἐ-
 ναντιοῦς, καὶ μετὰ πᾶσι τὸ πᾶν τὸ
 βιβλίον, ὅπου δοκεῖ οὗτος λόγος ἀπὸ λέγειν
 αὐτῶν,

tum incoepit. Et est capitulum secundum
 de fulua boue, quàm obtulit Moyses, cu-
 ius histogia est in Leuitico. Tertium au-
 tem capitulum est de domo Abraam, qui
 fuit pater Moyli, in quo multa de Chri-
 sto interferit, & dicit uirginem Mariam
 sororem fuisse Moyli & Aaron. Et dein-
 cept sequitur quartum capitulum, de
 mulieribus. Similiter autem et de alijs sic
 inordinate procedit, adeo quod nemo
 est qui possit reddere rationem ordinis
 historiarum & capitulorum. Et neque ma-
 teria ordo est. nunquam enim unam
 materiam bene ordinatèque pertransit,
 sed deinceps ab una materia ad alteram
 per suppositionem omnino imperti-
 nentem transfertur, tanquam abstra-
 ctus. Sed & neque ordinem habet ar-
 gumentationum, uel alicuius demonstra-
 tionis. Sed omnis doctrina ex supposi-
 tione procedit, & suppositiones quan-
 dam propositionem per seipsam ueram,
 ex illa aliam quandam concludit, quæ
 nihil commune habet ad primam. Sicut
 est continue quod ab eo dicitur, quod
 Deus est excelsus & bonus, & quod Al-
 coranū lex est salutis, & Deus est Deus,
 & quod nullus est alius Deus præter De-
 um, & Mahometus est propheta uerus.

Quæ autem hæc conclusio, Mahome-
 tum esse uerum Dei seruū, et quod Deus
 est Deus? Et in capitulo Elmaiada, quod
 interpretatur mensa, dicit: Constituit no-
 bis Deus domum Elaram, id est uocatio-
 nis. Hæc est domus mensæ. Mensis est iē-
 iunij Saracenismi. Et hoc est, ut sciatis,
 quod Deus omnia nouit quæ sunt in cœ-
 lo & quæ sunt in terra, & Deus scit quic-
 quid est. Sed quis est tam demēs, ut dubi-
 tet quin Deus sciat omnia? Sed posito
 quod dubitetur ab aliquo, quæ est hæc
 consequentia, quod mensa & ieiunium
 mensis Saracenismi faciat scire, quod
 Deus scit omnia? Et continue autem uide-
 tur loqui tanquā somniator, & maxime

Loquitur Ma-
 hometus ut so-
 mniator.

cere. Sicut in capitulo Elcapherū, qđ interpretat Hæretici, dicit de uerbo ad uerbum: O execrables, nō adoro, quod uos adoratis, neque uos adoratis quod ego adoro: Ego nō adoro quod uos adoratis, neq; adoratis uos, qđ ego adoro. Vobis uestra lex, & mihi mea lex, Sed quilibet hæreticus potest hoc dicere, ut interdicat materiā quę est de inquisitione ueritatis. Et neq; reminiscor me inuenisse in toto libro unā solā argumentationē, quę secundum rectā suppositionē & conuenientem ordinem procedat. Nominum autem ordo illic grammaticē & rhythmicē optimus est. ferē enim totus liber metricus & rhythmicus est. Vnde & ualde gloriantur Saraceni, in sic pulchro & ornato arabicę locutionis modo: & ex his argumentantur, uerum prophetam fuisse Mahometū. Nō enim sic ornate sciuisset loqui homo omnino idiota. Sed sicut superius uisum est in quarto capitulo, nō cōsuevit Deus loqui in mūdo, uel cū prophetis, per uersus uel rhythmos. Sicigit manifestū, quod lex hæc non est à Deo, quę nullū habet ordinē nisi solū rhythmicū, & grāmaticum, qui Deo nō cōgruit.

QVOD LEX SARACENORVM
nō est Dei, iniqua enim est. Cap. XII.

DVodecimo oportet considerare, quod lex hæc nō est à Deo. Deus enim est summe bonus: optimi autē est, optima facere, secundū Dionysiu. Quod autē lex Alcorani iniqua est, ex ipso Alcorano manifestū est. Dicitur enim in capitulo Elcaph, & in capitulo Elgem, quod interpretatur demones, quod ipsum Alcoranū placet demonibus, & in eodem delectantur: Demones autē iniqui sunt & peruersi secundū uoluntatē, quibus preter iniquū aliud placet nihil: Alcoranum igitur malum est. Item, Alcoranum causa est omnium malorum, sicut cædis, rapinæ, periurię, & huiusmodi, quæ non solum permittit Alcoranum, sed etiam mandat (sicut superius manifestum fuit) & maxime cades. Non

suffi-

αὐτοῦ. ὡς ποτὶ τὸ κεφαλαίον τῶν ἐλκῶν
εἰν, ὁ ἐρμηνεύεται ἀρετικῇ, φησὶ κατὰ λέ-
ξιν· ὡς βλασφημοί, οὐ προσκυνοῦν, ὁ προσκυ-
νεῖται. οὐδ' ὑμεῖς προσκυνεῖτε, ὁ προσκυ-
νοῦν. ὑμῖν δ' ὑμέτερον νόμον, καὶ ἐμοὶ ὁ νό-
μος. ὁ ἐμός. ἀλλὰ πᾶς ἀρετικὸς ποτὶ τὸ κε-
φαλαίον λέγειν, ἵνα διακρίνῃ τὴν ὑλὴν τῶν πε-
ρὶ τῆς ἡγεμονίας τῆς ἀληθείας. ἀλλ' οὐδὲ μὴ
νημοὶ ποτὶ διὰ πάντας τοὺς βιβλίον τῶν μόνων
ὑποχέρεται ἐν τῶν κατ' ἀνδρίαν ἀποδοτέον· καὶ
προσέπουσαν ταῦτα. ἡ δὲ τῶν ἐνομοστω τῶν
εἰς ἐκεῖ, γραμματικῶς καὶ ἀριθμικῶς κα-
λίστη δὲ. σχολεῖν γὰρ τὸ βιβλίον ὅσον, καὶ
ῥυθμικῶν ὅσον. ὅθεν λίαν καυχῶνται οἱ σα-
ρακῖνοι ἐφ' οὗτω καλῶ καὶ κενοσημολογῶ
ἀρετικῶς διαλέξεως τῶν πᾶν. καὶ τῶν
ὑποχέρεται, ἀληθινὰ προσφῆται εἶναι τῶν μα-
χομετ. οὐκ αὖ γὰρ οὗτω ἡσυχίως ἀπίστα
διαλέγεσθαι, ἀνθρώπων παντὶ ὁ ὡς.
ἀλλ' ὡς ἀνωτέρω περὶ ἀρετικῶν τῶν πᾶν.
τῶν κεφαλαίων, οὐκ εἰσὶν ὁ θεὸς διαλέγεσθαι
τῶν ἡσυχίως, ἡ τῶν περὶ τῶν, δι' ἐπὶ τῶν ἡσυχίως
μᾶλλον, ὅσον τῶν φανερόν, ὅτι ὁ νόμος οὗτος
ἐκείστι παραθεσ, μηδεμίαν ἔχων τάξιν, ἐμὴ
μόνον ῥυθμικῶν καὶ γραμματικῶν, ἡ τῶν θεῶν
σχέματα.

ΟΤΙ Ο ΝΟΜΟΣ ΟΥΤΟΣ

ἐκείστι νόμος.

Δὲ κατὰ τὸν δὲ θεωρεῖν, ὅτι ὁ νόμος
οὗτος οὐκ ἐστὶν παρὰ θεοῦ. ὁ γὰρ θεὸς
ἀκρως δίδει ἀγαθός. πῶς δὲ αἰετοῦ δίδει,
ἀρίστη ποιῶν, κατὰ τὸν δῖον ὅσον. ὅτι δὲ ὁ
νόμος τῶν ἀληθεῶν πονηρός δίδει, ὅς αὖ-
τοῦ τῶν ἀληθεῶν φανερόν. λέγεται γὰρ
τῶν κεφαλαίων τῶν ἐλκῶν, καὶ τῶν κε-
φαλαίων ἐλγῶν, ὁ ἐρμηνεύεται δαίμονες,
ὅτι αὐτὸ τὸ ἀληθεῶν ἀρεσκῶν τῶν δαί-
μονων, καὶ χεῖρονται αὐτοῦ. οἱ δαίμονες
πονηροὶ εἰσι καὶ διεστραμμένοι κατὰ τὴν δι-
καιοσύνην, οἷς πολλὴν τὴν πονηροῦ, οὐδ' ἐν ἑπ-
τα ἀρεσκῶν· τὸ ἀληθεῶν ἀρεσκῶν ἐν
εἰς. ἐπὶ τὸ ἀληθεῶν, ἀετὶν ὅσον πᾶν
τῶν κακῶν ὅσον, φόνων, ἀρεσκῶν, ὑποχέρεται,
καὶ τῶν πᾶν τῶν. ἡ δὲ οὐ μόνον συγχέεται
τὸ ἀληθεῶν, ἀλλὰ καὶ περὶ τῶν, ὡς ἀνωτέρω
εἰρη γέγονε δῖον, καὶ μαρτυρεῖ φόνους. οὐχ
ἐκείν.

Alcoranus me-
tricus & rhyth-
micus.

Alcorani lex
iniqua.

Argument. 1.

sufficiens autem excusatio est, mandare infideles interimiri, sed neque fideles. Dicit enim indubitato, quod fidelis non debet interimere fidelem; ipsos autem infideles mandat interimere, nisi tributa solvant, Tributum igitur soluere, sufficiens causa est interimendi, uel nō: Quare nō, inquam infideles sunt, est tale? Item, sicut in pluribus locis Alcorani dicitur, ^{Alcorani mendacia,} Nullum est maius malum, quàm Deo mendacium iniungere. Alcoranum autem multa & alia mendacia iniungit, præterquam quæ dicta sunt superius in nono capitulo, de mendacijs quæ in hoc continentur, quæ omnia in Deum reflectit. Possumus autem & alia plura ostendere. In capitulo enim Elemphaal, quod interpretatur Lucra, dicit, quod sunt quædam Dei & apostoli lucra, & dent Deo quintam partem ex quibus lucrantur. Sed nunquid Deus est sic iniquus ut permittat rapinam, ut illinc quintam capiat partem? uel sic pauper Deus, ut non habeat unde nutriat pauperes eius & uiduas & orphanos & peregrinos, de quibus illic loquitur, nisi permittat rapinam? Quare ut illinc lucretur, certe iam facit Mahometus Deum consortem sibi in malo, qui non potest habere cōsortem in bono. Item, & si aliquando Alcoranum prohibeat rapinam & periurium, & alia quædā mala, tamen hæc prohibitio, permissio quædā potius est. Dicit enim: Ne faciatis mala, nō enim placent Deo. Sin autem feceris, ipse est misericors & miserator, & facile uobis parcat. De rapina aut nihil unquā mandauit ut restituatur, neq; talē ipsi consuetudinē habēt, sed sufficit in fine Saracenorum dicere, Non est Deus præter Deum, & Mahometus est apostolus Dei, sicut superius manifestum fuit in quinto capitulo. De periurio aut palam dicit in capitulo Elmin, quod interpretatur mēsa: Non imputabit uobis Deus fraudationem iuramenti, sed inuocationem eius. Quasi dicat: Periuriū nō obligat ad culpā, sed ad pœnā. Et postea

M 3 subdit:

subdit: Pro transgressione autem eius, sufficit decem pauperum educatio, uel totidem indumentum, uel unius captiui redemptio.

Qui autem hæc non potest facere, ter ieiunabit, Ex istis equidem sequuntur omnia mala, Non enim timent rapere, uel decipere, uel peierare, nec fidem seruare:

cum Christiano præcipiatur, fidem seruare oportere etiam inimicis & infidelibus. Habent tamen quoddam indubitatum genus iuramenti Saraceni, quod non de facili transgredierentur, de quo post hæc speculabimur.

Mahometi per-
iurium.

Mahometus autem palam dicit in capitulo Elmetaare, quod interpretatur necatio, quod Deus dispensauerat ei, ut non seruaret quod licite iurauerat, non amplius uidelicet ad la cobitissam quandam accedere, quæ Maria appellabatur, & sic peierauit: cuius remissionis testes sunt, ut dicit, Michaël & Gabriel. Iniqua igitur est lex illa, quam sequitur omnia mala. Est autem iniqua propterea, quod tot & sic magna mala et mendacia Deo iniungit. Et præter prædicta, etiam alia multa iniungit mendacia, et fatua. Dicit enim, quod Deus se excusat ex eo, quod misit apostolum Mahometum, hominem, & non angelum, & ait, quod Deus dixit, quod misisset angelos, sed ipsi non potuissent mundum cum securitate pertransire. Sed nunquid Mahometus securius per mundum, quam angelus, accedebat: quod si angelos intelligit bonos & pacificos homines, adhuc non est dubium, quod boni & pacifici homines securius mundum pertranseunt quam mali. Inducitque Deum continue loquentem, et dicentem, quod non ludi gratia creauit mundum. Sed quis est tam demens, ut existimet de mundo, quod tantum ludens fecit mundum?

Item Mahometus Saracenus homo existens, & continuæ intemperantiæ deditus, in capitulo Elinir Elacap, inducit Deum dicentem: Ne ingrediamini domum alicuius nisi inuitati & uocati, & nisi perstrepat de foris. Et addit tanquam ex persona Dei: Et postquam ingressi fueritis

φροῖν ὑποκαταστήτω, ὅτι ἐκ τῆς παλαιᾶς
σεως αὐτοῦ ἀρκεῖ δ' ἐκ τῆς παλαιᾶς
ἐν δυνάμει τοῦ σώματος, ἢ ἐν τῇ ἀρχαίᾳ τοῦ
πνεύματος. ὁ δὲ τῶντα μὴ διαμαρτυρεῖται, τῆς
νικηθείσης. τούτοις δὲ ἐκ τῶντα πάντα κα-
καῖ, οὐ γὰρ δι' οὐκ ἐκ τῆς ἀρχαίας, ἢ ἀπὸ
ταύτων, ἢ ἀπὸ τῆς ἀρχαίας. ἀλλ' οὐδὲ πρὸς τὰ
πολλὰ, τῶν χειριστῶν τοῦ σώματος τῶν πνεύ-
ματι δὲ φροῖν ὑποκαταστήτω καὶ τῆς ἐκείνης καὶ
ἀποστολῆς. ἐκ τῶντα δὲ τι ἀναμαρτυρεῖται οἱ σφραγισ-
μένοι γὰρ ἀπὸ τοῦ ἁγίου, ὅτι οὐκ αὐτὸς ἀλλ' ἄλλος
παραβιάσθη, περὶ οὗ μετὰ τῶντα διαμαρ-
τυρεῖται. ὁ δὲ μωρολογεῖ διαφραδὴν φροῖν
ἐν τῇ κεφαλῇ τῇ ἐλπίδι αὐτῆς, ὅτι ἐκ τῆς
νύκτις. ὅτι ὁ θεὸς ἐκείνην αὐτῇ μὴ
φυλάττει, ὁ δὲ δικαίως ἀμύμονε, τὸ μετέπειτα
δηλονότι προσελθὼν ἰακωβίτις πνί, ὁ
νομαζομένη μαρεῖαν. καὶ οὕτως ἐπὶ τῇ σφραγίδι
ἡς ἐκείνης μαρεῖαν εἰσὶν, ὡς φροῖν, ὁ μω-
ρολογεῖ καὶ ὁ γαβριήλ. πνευμάτι δὲ ὅτι
νόμος ἐκείνης, ὅτι ἐκ τῶντα πάντα κα-
καῖ. ἐστὶ δὲ πνευμάτι καὶ διὰ τὸ πνευμάτι
καὶ οὕτως μετὰ τῆς κεφαλῆς καὶ τῆς ἐλπίδος ὑποκα-
ταστήτω τῇ θεῷ. καὶ περὶ τῆς ἐλπίδος δὲ,
καὶ ἄλλα πολλὰ ὑποκαταστήτω φροῖν καὶ ἐκ-
νόμῳ. φροῖν γὰρ τὸν θεὸν παρακαλεῖται, ὅτι
τὸ πνευμάτι ἀποστολῆς τὸν μαρτυρεῖται, ὅτι
τὸν ὄντα, ἀλλὰ μὴ μάλλον ἀγγέλους, ὅτι
τὸ ἐκείνους μὴ διαμαρτυρεῖται μετὰ ἀσφαλείας
τὸν κόσμον δι' ἐκείνην, καὶ μήπως ὁ μαρ-
τυρεῖται ἀσφαλείας τὸν ἀγγέλων δι' αὐ-
τὸν κόσμον. εἰ δὲ πνεύς ἀγαθον πνεύς καὶ ἐκ-
ελωποιοῦς διὰ τῶν ἀγγέλων, διηκτεῖται
νοεῖν, ἐπὶ οὗ οὕτως ἀμωμον πνεύς ἀ-
γαθόν καὶ ἐκείνην τῶν ἀνθρώπων ἀσ-
φαλείας δι' αὐτὸν τὸν κόσμον, ἢ πνεύς πνευ-
ματός. εἰσάγει δὲ τὸν θεὸν σιωπῶντος δι' αὐ-
τοῦ λόγου, καὶ λέγοντα, ὅτι οὐ πνεύς τῶν
χρῶν ἐκείνην γινώσκει τὸν κόσμον. ἀλλὰ πνεύς
πνεύς τὸν ἀνθρώπου, ὡς τὸν λόγον αὐτοῦ τὸν θε-
οῦ, ὡς πνεύς τὸν πνεύς τὸν κόσμον. ἐπὶ ὁ
μαρτυρεῖται περὶ τῆς ἀνθρώπου, ὅτι συνήκας
ἀπολασία προσκείμενη, ὅτι τῇ κεφαλῇ
τῇ ἐλπίδι ἐλαττω, εἰσάγει τὸν θεὸν λέγοντα,
μὴ εἰσερχεσθὶ εἰς οἰκίαν ἀκλήτους, καὶ προσκί-
του, ὡς αὐτὸς ἐκ πνεύς τὸν θεὸν καὶ μετὰ τὸ
εἰσελθὼν καὶ φροῖν ἐξέλθῃς, καὶ μὴ ἴσῃ
αὐτῇ

Επεὶ τοίνυν δι' ἐδ' αἰκού, ὅτι τὸ ἀκρω-
 νη, ὃ τῶν σφραγκωνῶν δι' κλονίῃ νόμου,
 ἐκείναι παρὰ θεῶ, ἐπειτα ἡγῆσαι τοῦ τῶν τοι
 μαλακῶν μακρῶν, καὶ τῆς συστάσεως τοῦ
 πωρουμένην ἀκρωζόντων, εἰ τοίνυν γινώσ-
 κω, εἰ βεβαίως ταῖς πιδύεσσι τῶν τῶν παρ-
 ἐκείνων σφῶν, καὶ ἰσχυροῖς ἀρδ' ἐκινυται λό-
 γους, τὸν πρῶτον τὸ δι' ἀκρωζόντων ποικιλῶν ἐκ-
 30 ἀνδρῶν πρηνέστας, ἀλλὰ δι' ἀθέλους, ὅς ἐστιν
 ἄδων καὶ παραγωγῆσαι θείας, διὰ τὰς τοῦ
 λαοῦ ἀμαρτίας καὶ τῆς χεῖρος, ὡς ἔφατο ἀναπε-
 ταλῶν καὶ ἰσχυρῶς δι' ἀπιστίας τοῦ ἀντιχεῖ-
 ρεῖσθαι τοῦ δι' ἀθέλους, τὴν τοῦ χειρὸς καὶ
 ἐν τῇ τοῖς ἀναποληκτοῖς αὐφάνουσαν μέρεσι,
 καὶ τὴν εἰδωλοπατρίαν ἐκλείψουσιν, ἢ τῇ
 θύγῃ, ἢ τῇ τοῦ χροσῶ τοῦ τῶν πρῶτον βασι-
 λείας ἐκείνῃ τοῦ εἰδωλοπατρίαν, ὅς τὸν χει-
 ριστευκτῶν βασιλείας ἡρακλῆος, ὅς δὲ
 40 κατέβη τὸν ὑψιλόμω πῶν γε μὴ αὐτὸς ὡς
 ὁμοσφῶν χροσῶς ἐκχυρὸς καὶ ἀγῆρος καὶ
 λῖθων πημάτων, ὅς τὴν εἰδωλοπατρίαν, ὡς τὸν
 εὐαφῶν τοῦ χειρὸς ὅπως ὑψωθῆναι ὅς τὸν ἡρε-
 κῆς, καὶ ἐπ' ὑψωθῆναι μολον, καὶ ἐπ' ὑψωθῆναι
 50 ἐκείνῃ τὴν πολυθείαν, καὶ τὰς παντε-
 λῶς τὸν τοῦ μωσῶς νόμον καὶ τοῦ τοῦ χειρὸς
 ἀναγῆλιν ὁζαρνέω, καὶ τὰς ἐκείνῃ τὸν

Conclusio.

Q Voniā igitur demonstratū est, quod Alcoranum, Saraceno-
rum uidelicet lex, nō est à Deo, sequitur,
querere de discipulis Mahometi, & de
constitutione prædicti Alcorani. Opor-
tet igitur scire, quod firmissime creditur
à sapientibus illorum, et efficacibus ratio-
nibus ostenditur, primum Alcorani au-
ctorem non hominem fuisse, sed diabo-
lum. qui propria inuidia & diuina per-
missione, propter peccata populi, præua-
luit inchoare solēniter & efficaciter per-
fidiam antichristi. Videns igitur diabo-
lus fidem Christi in oriētalibus partibus
maxime crescere, & idololatriam deficere,
superato iam Chosroe Persarum rege
et Medorum idololatra, per christiani-
simum Heraclium imperatorem, qui ex-
celsam turrīm diruit, quam ipse Chos-
roes edificauerat ex auro & argēto & la-
pidibus preciosis, propter idololatriā : &
quod crux Christi iam tū erat p Heraclium
exaltata, & amplius exaltāda: et cum nō
posset diabolus amplius multitudinē de-
orū defendere, nec omnino Moyſi legē
et Christi euāgeliū negare, qā iā p totū

Alcorani autor
diabolus.

mundum diuulgatum erat: excogitauit
figmento legis cuiusdā, quasi mediā in-
ter nouum & uetus testamentum, mun-
dum decipere. Et ut hoc ad effectum de-
duceret, assumpsit hominem quendā dia-
bolicū, nomine Mahometum, religione
idololatram, fortuna pauperem, mente
superbum, maleficijs celebrem. Et quidē
libētius assumpsisset diabolus hominem
bonæ famæ, si hoc ei permissum esset: si-
cuti & libētius temptasset hominem per
aliud animal, in quo amplius ipsius male-
ficia celarentur, quā per serpētem. Sed
non permisit diuina sapientia, nisi ut tale
animal assumeret, et per talem hominem
mundum inuaderet, ut ipse mundus faci-
le posset considerare, quā lex illa esset,
quæ per talem legislatorem data est. Su-
perato igitur Chosroe à prædicto Hera-
clio, & translata sancta cruce in Hierusa-
lem cum triumpho, sexcentesimo uiceli-
mo anno ab incarnatione Domini, deci-
mo quinto autem imperij Heraclij, ap-
paruit quidam Mahometus arabs, qui
primū diues factus per quandam uiduā,
quā in uxorem duxit, & post hæc prin-
ceps latronum factus, in tantam proru-
pit superbiam, ut et rex Arabum fieri uo-
luerit. Sed quia ipsi non susceperunt eū,
quia de genere & opinione uilis erat, fin-
xit se esse prophetam. Et cum comitali
morbo laboraret, ne firmiter quis eo de-
tentum esse crederet, cōtinue cadens, di-
cebat angelum cum eo colloqui. Dabat
autem post hæc responsiones quasdam,
quas (ut dixit) audiebat quasi per modū
campanæ circumsonantis auribus eius.
Et quia idiota erat, & illiteratus, dedit ei
diabolus socios proprios, & quosdam he-
reticos & Iudæos, & Christianos simili-
ter hæreticos. Adhæsit enim ei quidam
Iacobita, nomine Baira, & durauit cum
Mahometo usque ad mortem. Ferturq;
quod Mahometus postea interfecit. Sed
& Iudæi quidam, Phinees uidelicet,
& Audia, nomine Salon, post hæc
autem Audala dictus, & Selem: qui
etiam

Mahometi con-
ditio.

Translatio cru-
cis Christi in
Hierusalem.

Mahometi ar-
rogantia.
Mahomet
idiota.

Mahometi se-
ctatores.

ἡσυχίαν διαπονημιστοῦ, ἐν τῷ πλοῦ-
ματι νόμου πινὸς, ὡς πρὸς τὴν μέσσην τῆς πα-
λαιᾶς καὶ καινῆς ἀπατήσαι τὸν κόσμον.
καὶ ἵνα τοῦτο εἰς ὄργην ἀγασθῇ, πρὸς τὸν
θεὸν τινὰ ἀνδρωποῦ διαβολικῶν, ὀνόματι
μωαμεδ, τῇ θρησκείᾳ εἰδωλολατρῶν, τῇ
τύχῃ πρὸς τὰ, ἵνα φρονήματα παρεφαι-
νον, καὶ ενεργίαις ἐπαρῆσαν. καὶ ἡδὲ
αὐτὸν προσελαβὼν ἀνδρωποῦ ἀγαθῆς φήμης,
εἰ τοῦτο παρεχόμενος. εἰπὼν καὶ ἡδὲ αὐτῷ
τὸν πρῶτον ἀνδρωποῦ ἐπαρῆσαν δὲ ἐν-
εργὸν ζῶον ἢ δι' ὁφείας, ἢ ὅτι ἡ ἐκείνου παρρη-
μᾶλλον αὐτὸν ἐπαρῆσαν. ἀλλ' οὐ συνεχώρη-
σεν ἡ θεία σοφία, καὶ διὰ τὸν πρῶτον
ἀνέλαβε ζῶον, καὶ διὰ τοιοῦτον ἀνδρω-
ποῦ ἵνα ἡσυχίαν ἐπαρῆσαν, ὡς τὸ αὐτῶν τῶν
ἡσυχίαν ῥαδίως διωκόμενοι κατὰ τὴν
ποταπὸς αὐτῶν ὁ νόμος ἐκείνους, ὅτι πρὸς
οὐκ ἐπὶ τοῖς νομοῖς. τοῦ χροσίου τῆς
νύκτος ἡσυχίαν παρὰ τοῦ ἐκείνου ἡσυχίαν
κλήσει, καὶ μετὰ τὸν τῶν ἡσυχίαν
εἰς τὴν ἡσυχίαν μετὰ τῶν ἡσυχίαν
ἐφαρμόσας ἡσυχίαν ἐκείνους ἀπὸ τῆς
τοῦ κλήσει σαρκώσεως, πρὸς τὴν ἡσυχίαν
δὲ τοῦ βασιλεως ἡσυχίαν, ἀνέλαβε τῆς
μαρτύρου, ἀπὸ τῶν πρῶτον πρὸς τὴν
μαρτύρου, διὰ τὸν χροσίου εἰς τὴν
καὶ ἡσυχίαν, καὶ μετὰ τὸν πρῶτον
εἰς τὴν ἡσυχίαν, εἰς τὴν ἡσυχίαν
παρῆσαν, ὡς τῆς καὶ βασιλεως ἡσυχίαν
βασίλειον θελήσει. ἐπὶ τῆς ἡσυχίαν
ἵνα βεβαίως κατὰ τῆς εἶναι πρὸς τὴν
συνεχῶς πρὸς τὴν, ἐλεγχῇ ἀγῶν αὐτῶν
συλλαβῇ. εἰδὼν δὲ μετὰ τὸν πρῶτον
κλήσει πρὸς, ὡς (ὡς ἐλεγχῇ) ἡσυχίαν
κλήσει πρὸς πρὸς αὐτῶν τῶν ἡσυχίαν. καὶ
εἰπὼν ἡσυχίαν, καὶ ἡσυχίαν, εἰπὼν
καὶ αὐτῶν ὁ διαβολῶν ἐπὶ τῶν αἰκίους αὐ-
τῶν αἰρετικούς πρὸς καὶ ἡσυχίαν, καὶ χρο-
σιανούς ὁμοίως αἰρετικούς. πρὸς τὴν ἡσυχίαν
βῆ καὶ αὐτῶν τῶν ἡσυχίαν, ὀνόματι βασι-
λεως, καὶ δι' ἡσυχίαν μετὰ τοῦ μωαμεδ ὅτι
δὲν μέχρι θανάτου. φαίνεται δὲ, ὡς με-
τὰ τὸν πρῶτον ὁ μαρτύρου ἀνέλαβε
νύκτος, καὶ αὐτῶν πρὸς, φημὶς διὰ
νότος, καὶ αὐτῶν ὀνόματι σαλῶν, μετὰ τὸν
πρὸς τὸν ἀλλὰ εἰρημῶν, καὶ σιλήσει, ὅτι
καὶ

καὶ γένεσι σαββακλῶσι καὶ πινὸν νισσοῖα
 νη, ἢ καὶ νησὶ κωνανούσι σαββακλῶσι λέ-
 γοντες, μὴ θεὸν γελῶναι ἐκ τῆς μαλαίας
 παρθεῖν, ἀλλ' ἀνδρωτῶν ἰησοῦ χειρὸν.
 καὶ πῶς σιωπῆσεν ὁ μωαμεθ πινὸν νόμου
 πρὸς τὸν, διὰ τῶν ἐπὶ τῶν, λαμβανόντων πινὸν
 μὴ ἐκ τῆς παλαιᾶς, πινὸν δὲ ἐκ τῆς και-
 νῆς διαθήκης. οὐ μὲν τότε ὁ λαὸς εἶχεν τὸ
 ἀλκοράν. λέγεται μὲν γὰρ ἐν ταῖς αὐτῶν
 10 ἱστορίαις ἐπεὶ τὸν μαχόμετον κατέλθον ἐπ'
 εἰς τὸ ἀλκοράν ὅν ἐπὶ αὐτῶν ἀνδράσι καὶ ὁ
 παρ' αὐτοῖν ἦ, ἀρκεῖ λέγουσι δὲ τοῦτον
 γινώσκον τὸν ναφὲ καὶ ἐόν, ὁμαρ, ὁμαρ, ἐλ-
 ρισα, ὁμαρ τὸν ἦδον τοῦ κετῆρ, καὶ τὸν
 ἦδον τοῦ ἄμαρ, ὁρῶμεν πίνων αὐτοῖς, ἀνέγ-
 νωσάντων ὅσον γινώσκον τοῦ μωαμεθ, καὶ
 παρ' αὐτοῖς οὐκ ἔστι γινώσκον τὸν παρ' αὐ-
 τῶν, καὶ οὕτως μέλει τοῦ μωαμεθ.
 βέλων δὲ ἔστι, ὅτι οὗτοι οὐ σιωπῶντες
 20 τοῖς πρῶτοις παρ' αὐτοῖς ἐν τῇ ἀναγνώ-
 σει τῶν κατήχουσι, ὁ δὲ ἐκινῶται ἐκ τοῦ,
 τὸ τὸν παρ' αὐτοῖς μωαμεθ ἀναγνώσκον γινώ-
 σκον εἶναι τῶν δ' ἀνδρῶν μέλει. ἀπὸ γὰρ τοῦ
 λαοῦ τοῦ μωαμεθ οὐδὲς ὑποστήκων γέ-
 γνη τοῦ ἀλκοράν, εἰ μὴ ὁ αὐτὸς ἀλλὰ ὁ ἦδον
 τοῦ μωαμεθ, καὶ ὁ ζεῖδ ὁ ἦδον τοῦ ταμ-
 πεθ, καὶ ὁ κανάν ὦς ὁφίω, καὶ ὁ ἐμωῆ
 ὦς τὰ π. πρὸς δὲ τοῦ ἀλλὰ τοῦ ἦδον τοῦ ἀ-
 βιτάμ, πρὸς λέγουσι ἐπὶ τῶν μέρων,
 30 πρὸς δὲ οὐ. ἐκαστὸν δὲ τούτων σιωπῶν-
 κεν ἀλκοράν, τῶν ἄλλων ἀλκο-
 ράνων ἀναισθησάντων. ἐπολέμισαν δὲ καὶ
 πρὸς ἀλλήλους μέλει θανάτου, μὴ διεχό-
 μιναι τὰ τῶν ἄλλων. μετὰ δὲ τὸν ἐκείνων
 θάνατον, ἐλθόντων ὁ λαὸς ἐν τῶν ἀλκο-
 ράνων, μέλει τοῦ καιροῦ τοῦ παρ' αὐτοῖς, τοῦ
 ἦδον ἐκείνους σιωπῆσεν αὐτοῖς ὅσον τὸ ἀλκο-
 ράνων οὐκ ἔχουσιν, γινώσκοντες δὲ καὶ τὰ ἄλ-
 λα ἀλκοράν. καὶ τότε οἱ εἰρημνῶν ἐπὶ τῶν
 40 πρῶτων ἀφόντων, αὐτῶν ἀλλήλους γινώ-
 σκον τῶν κατήχουσι καὶ τοῖς ἰδίωσι. ἐν
 τῶν δὲ ἐν ταῖς ἱστορίαις αὐτῶν, ὅτι τὸ τοῦ ἀ-
 λκοράν κεφάλαιον ἀπογράφει. τὸ δὲ κε-
 φάλαιον τῆς βουῆς τὸ πρῶτον ἐν διακρίσει
 τῶν ἀπογράφει τῶν, νῦν δὲ σιω-
 πῶν τὸ ὅσον ἐκ δὴ δέκα. φασὶ δὲ ἄλλοι
 καὶ τὸ κεφάλαιον τῆς βουῆς, χιλίας ἀπογράφει
 πρὸς ἑκατὶ

qui etiam facti sunt Saraceni. Et quidam
 Nestoriani, qui maxime cum Saracenis
 conueniunt dicentes, quod Deus nō est
 natus de beata uirgine, sed homo Iesus
 Christus. Et tūc composuit Mahometus
 quædam in modum legis, per socios, asu-
 mens quædam quidem à ueteri, quædam
 autem à nouo testamento. Non tamen
 tunc populus habebat Alcoranum. Dici-
 tur tamen in eorum historijs, quod Ma-
 hometus dicit: Descendit ad me Alcora-
 num in septem uiris, & quicquid est satis
 sufficit. Dicunt autem hos fuisse, Naphe,
 & Eon, Omar, Omra, Eleefar, Asir filiū
 Cethir, & filium Amer. Diximus igitur
 eis, quando legerunt hoc coram Maho-
 meto: Et omnes dixerunt, quod nō, sed
 coram senioribus, et sic usq; ad Mahome-
 tum. Firmum autem est, quod hi non cō-
 uenerunt cum senioribus prioribus in li-
 tera quam nunc tenent. Quod probatur
 ex eo, quod litera primæ partis contraria
 est parti secundæ. A tempore enim Ma-
 hometi nullus peritus fuit Alcorani, nisi
 Audala filius Mesetud, & Zeith filius
 Tampeth, & Ocanan filius Ophyn, &
 filius Oenpe filius Tap. De Alete autem
 filio Abitale, quidam dicunt scire par-
 tem, quidam autem nō. Quilibet autem
 horum composuit Alcoranum, aliorum
 Alcorano dissimillimum. Pugnaverunt
 autem & inter se usque ad mortem, non
 suscipientes quæ erant aliorū. Post mor-
 tem dissensit populus in Alcorano, usq;
 ad tempus Merimpan filij Elezen, qui cō-
 posuit eis hoc Alcoranum, quod nūc ha-
 bent. Combussit autem & alta Alco-
 rana. Et tunc etiam ciuitatum præfecti
 septem contradicebant sibi in gramma-
 tica, & proprijs idiomatibus. Inueni-
 mus autem in eorum historijs, quod
 repudiij capitulum excedebat capitu-
 lum bouis, quod primum in ducen-
 tis triginta sententijs fuit, nunc au-
 tem totum constitutum est in duode-
 cim. Dicunt autem alij, quod & capi-
 tulū bouis aliquando mille sententijs
 continetur.

Nestoriani.

Alcorani autē res.

Alcorani contra-
tricias.Alcorana
plura.Alcorani muta-
tiones.

continebat, hodie tamen octoginta septem. Referunt etiam & de quodam potenti, nomine Elgas, quod abstulerit ab Alcorano octogintaquinque sententias, & addidit alias totidem alterius sensus.

Quomodo igitur est uerum quod dicunt de Alcorano, quod Deus dicit, Nos descendere fecimus monitionem, et nos eā seruabimus: Narrant etiam quēdam historiam, quod Mahometus ueneno mortuus est, ne habuit populus Alcoranū.

Mahometi mors.

Cum autem Empeumpecer fusciperet principatum, praecepit ut quilibet colligeret quae posset: & hoc quod est praenibus, Alcoranum composuit, reliqua autem combussit. Sed in capitulo Elamram, de Alcorano dicitur, quod nullus praeter Deum cognouit huius expositionem, & qui profunditatem sapientiae habent, dicunt: Credimus ei, totum enim est à nostro Deo. Et uere in hoc libro multa sunt sic dispersa, sic inordinata, sicut etiam superius manifestum est, ut nullam sententiā dicant, dementiam potius & mendacia cooperiant. Factum autē fuit, quod conuenerunt hoc esse Alcoranum, quod nunc in manibus habent, & dicunt Deum Mahometo reuelauisse, et scripsisse ex ore Dei. Elphocaa autem, id est, magni doctores & expositores, nunquam conuenerunt in expositione eius,

Sectatorum Alcorani diuersi.

neque in aeternum conuenient. Et sic non solum orientales ad occidentales, sed orientales inter se, & occidentales inter se, & in eisdem scholis diuersae sunt sectae, & tantum diuersae, ut una condemnet aliam. Quidam enim sequuntur Mahometum, & sunt plures: quidam autem Hali, & sunt pauciores, & minus mali. & dicunt Mahometum tyrannica potentia sibi ipsi usurpauisse, quod fuit Hali. Insurrexerunt autem contra utroque quidam philosophiae experti, & incipientes legere in libris Aristotelis, & Platonis, relinquebant omnes Sarracenorum sectas, & ipsum Alcoranum. Quod intelligens ex Babylo-

Confutatio Calyphe.

ποδὲ χειρὶ ποτὶ, σήμερον δὲ ποσὺν καὶ ἐπὶ
 ἡμεῖς οὐδὲν ἔχοντα ἐπὶ αὐτῶν ἐμφέρειται δὲ καὶ
 ποδὶ πινθὶ δυνάμει δυνάμει ἐλγῶν, ὅτι ἀφ᾽
 ἑνὸς ἐκ τῶν ἀλλοτρίων ὁ γὰρ δυνάμει ποσὺν ἀπο-
 φάσεις, καὶ πρὸς ἑκάστην ἄλλαν ποσὺν εἰς
 ἄλλον ποσὺν ἀφορώσας. πῶς τοῖσι εἰς
 ἀλλήλους, ὅτι φασὶ ποδὶ τῶν ἀλλοτρίων εἶπε
 τὸν θεόν, ὅτι ἡμεῖς καὶ ταῦτα. ποσὶ καὶ με-
 τὰ ἀνὰ μνησιν, καὶ ἡμεῖς αὐτῶν φυλάτμεθα
 διηγουμένους δὲ πινθὶ αὐτῶν ἴσους, ὡς πινθὶ
 μαχόμεντα φαρμάκῳ ἀρθρῶν ὄντων, οὐκ ἔχον
 ὁ λαὸς ἀλλοτρίων. τὸ δὲ ἐμπροσθεν ἐκείνῳ
 ἀρχὴν λαβόντων, καὶ πρὸς ἑκάστην ἀνὰ μνη-
 σιν εἶπε, ὅτι δυνάμει ὁ δυνάμει, σινετικῶς τὸν
 ὅτι χειρὶν ὅτι ἀλλοτρίων, τὰ δὲ λοιπὰ καὶ
 καὶ ὅτι. ὅτι κεφαλῶν ὅτι ἐλαμμένῳ, πο-
 δὲ τῶν ἀλλοτρίων φασιν, ὅτι οὐδὲν πινθὶ τῶν
 θεῶν ἔχοντα τὸν ποσὺν ἐλγῶν. καὶ οἱ βιβλῶν
 σοφίας ἔχοντες, φασὶ, πινθὶ αὐτῶν, ὅτι
 γὰρ ἐπὶ τῶν τῶν ἡμετέρων θεῶν. καὶ ἀλλήλους πινθὶ
 τῶν τῶν βιβλῶν πολλὰ εἰς ὅτις σινε-
 νὰ, ὅτι δυνάμει αὐτῶν ὡς καὶ ἀ-
 νωτέρῳ γέγονε δυνάμει, ὡς μὴ δὲ μίαν δυνά-
 μιν εἶναι λεγόντων, τὸν ἀνὴρα μᾶλλον καὶ τὸν
 πινθὶν συγκαλῶντες. γέγονε δὲ συμφωνῶν
 σινε τῶν τῶν ἀλλοτρίων, ὅτι εἰς ὅτις καὶ
 σινε, καὶ εἶπε, τὸν θεόν ἀρθρῶν τῶν μα-
 χόμεντων, καὶ αὐτῶν γὰρ ἐκείνῳ τῶν
 θεῶν. οἱ δὲ ἐλφικῶς, τῶν τῶν οἱ δὲ ἀσκαλοῖσι
 μεγάλῳ ὅτι ἐλφικῶς, ὅτις ποσὶ συμφωνῶν
 σινε ὅτις ἐλφικῶς αὐτῶν, οὐτὶς εἰς τὸν ἀνὴρα
 συμφωνῶν. καὶ τῶν τῶν οἱ ἀνὰ πινθὶ
 καὶ πρὸς οὐδὲν δυνάμει, ἀλλὰ καὶ οἱ ἐλφικῶς
 λῆς πρὸς ἀλλήλους, καὶ οἱ δυνάμει πρὸς ἀλλή-
 λους, καὶ ὅτις αὐτῶν σχολῶν διαφύκει
 σινε ἀρθρῶν, καὶ ποσὺν διαφύκει, ὡς πινθὶ
 μίαν τῆς ἄλλης καὶ ταῦν ἐλγῶν. πινθὶ
 γὰρ ἐπὶ ποσὺν τῶν μαχόμεντων, καὶ εἰς πινθὶ
 οὐτὶς πινθὶ δὲ τῶν ἀλλήλων, καὶ οὐτὶς εἰς πινθὶ
 πινθὶ, καὶ ἡ ποσὶ καὶ φασὶ, τὸν μαχόμεν-
 τῶν τυραννικῶν δυνάμει ποσὺν αὐτῶν
 τῶν τῶν ἀλλήλων ἐπὶ ἀνέστησαν δὲ ἐκαστῶν τῶν
 γὰρ πινθὶ ποσὺν αὐτῶν ἐμπροσθεν, καὶ ἀρθρῶν
 μίαν ἀναγινώσκουσιν ὅτις βιβλῶν ἀρθρῶν
 λους καὶ πινθὶ, ἀπὸ ποσὶ καὶ πινθὶ
 τῶν τῶν ἀρθρῶν ἀρθρῶν, καὶ αὐτῶν
 τῶν ἀλλοτρίων. ὁ νοήσας καὶ αὐτῶν πινθὶ
 βιβλῶν,

[illegible]

Quartodecimo oportet speculari,
quod fictam uisionem Mahome-
tus composuit, quæ est expositio cuius-
dam Alcorani. Dicit enim in capitulo fi-
liorum Israël: Laus ei, qui fecit transire
seruum eius in una nocte ex oratorio
Elaram, quod est domus Mechæ, usque
ad longissimum oratorium, quod est do-
mus sancta Hierusalem, quam benedici-
mus, & reliqua. Expositio autem senten-
tiæ huius est, quod Mahometus una die-
rum psallebat matutinam eius horam,
quam cum perfecisset, dixit hominibus:
Uos homines, considerate. Heri post-
quam ego discessi à uobis, uenit ad me
Gabriel post ultimam uespertinam psal-
modiam, & dixit mihi: O Mahomete,
mandat tibi Deus ut uisites eum. Cui di-
xi: Et ubi uisitabo eum? Et dixit Gabriel:
In loco ubi est. Et adduxit mihi iumentū
maius quidem asino, minus autem mu-
lo, & nomen eius Elmparac. & dixit
mihi: Ascende hoc, & equita usque ad do-
mum sanctā. Cumq; curarem ascendere,
aufugit iumentū. Dixitq; ei: Sta firmiter.
Mahometus em̄ est, qui uult te ascendere.

*Fabula mire le-
pida, quæ cum
Luciani Veris
narrationibus
quoq; conferra
possit.*

Etre-

Mahometi uis-
sio fides.

Fabula mire le-
pida, quæ cum
Luciani Veris
narrationibus
quoq; conferre
possit.

Et respondit iumentum: Nunquid pro eo missum sum? Respondit Gabriel: Vtique. Et dixit iumentum: Non permittam eum ascendere, nisi prius roga- rit Deum pro me. Ego autem intercessi pro iumento apud Deum meum, ascen- dique ipsum, & ambulabat me insiden- te tenui gressu: collocabatque ungulam pedis in orizonte, uisus sui. Et sic uen- ni in domum sanctam in minori spa- cio, quam quantum oculi ictus perfici posset. Erat autem Gabriel mecum. & duxit me ad rupem in domo san- cta Hierusalem, & dixit mihi Gabriel: Descende, quoniam ab hac petra ascen- des in coelum. Et descendi. Et Ga- briel ad rupem iumentum Elmparac, cum cingulo ligauit, & portauit me in humeris suis usque ad coelum. Cum- que uenissetus ad coelum, pulsauit ia- nuam Gabriel, dictumque fuit ei, Quis es? Respondit, Ego sum Gabriel. Di- ctumque fuit rursus ei: Et quis est te- cum? Respondit, Mahometus. Dixit autem ianitor: Nunquid pro eo mis- sus fuisti? Et dixit Gabriel, Etiam. Et aperuit nobis ianuam. Et uidi gen- tes angelorum: & bis flectens pro eis genua, effudi orationem. Et post hac cepit me Gabriel, & duxit me ad se- cundum coelum. Erat autem spacium horum duorum coelorum iter quingen- torum annorum. Et quamprimum pul- sauit ianuam, responsio facta est ei se- cundum omnia similis usque ad septi- mum coelum. In quo septimo coelo de- scribit se uidisse populum angelorum. Prolixitas uniuscuiusque angeli multo milies mundo maior erat, quorum quis- que habebat septuaginta milia capitum, & in quolibet capite septingenta milia ora, & in quolibet ore mille septingen- tas linguas, laudantes Deum septin- gentis milibus idiomatibus. Et aspe- xit unum angelorum flentem. Et qua- siuit causam fletus eius. Et respondit, se peccatum esse. Ipse autem orauit pro eo,

Monstra ange-
lorum septimi
caeli.

καὶ ἀπεκρίθη τὸ κτλῶ, μὴ ὑπὲρ αὐτοῦ
ἀποστείλω; ἀπεκρίθη ὁ γαβριήλ, ναὶ καὶ
εἶπε τὸ κτλῶ, οὐ συγχωρήσω αὐτὸν ἀ-
ναβῆναι, εἰ μὴ πρῶτον ἴπῃ ἐμὸν τὸ
θεοῦ δευτέρου. ἐγὼ δὲ ἐδ' ἐκείνῳ τὸ θεοῦ μου
ὑπὲρ τοῦ κτλῶ. ἐπέβλεψεν αὐτῷ, καὶ πᾶ-
σαι αἰσθητικαὶ ἀνὰ θυμὸν μου πορταὶ ἀπῆλ-
θον. καὶ τὸ πλὴν χιλίων τῶν πορτῶν ἐν τῷ
ἐκείνῳ τῷ ὅλῳ αὐτοῦ. καὶ οὕτως ἦλθεν
εἰς τὸν οἶκον τὸν ἅγιον, ἐν ἐκείνῳ διαστή-
ματι, ἢ ὅσον αὐτὸν ὁ βολὴν ὀφθαλμοῦ τῆς
δεξιᾶς. καὶ δὲ καὶ ὁ γαβριήλ μετ' ἐμὸν. καὶ
ἤγαγε με ἐπὶ ἀπὸ τοῦ ὄρους ἐν τῷ οἴκῳ τοῦ
θεοῦ ἐν τῇ ἱερουσαλὴμ. καὶ εἶπε μοι ὁ γαβριήλ
κατάβηθι, ὅτι ἀπὸ τῆς πέτρας ταύτης ἀ-
ναβήσῃς εἰς τὸν οὐρανόν. καὶ κατέβην. καὶ
ὁ γαβριήλ ἀσφαλισάμενος μετὰ κνήμης πρὸς
τὸν ἀπὸ τοῦ ὄρους τὸ κτλῶ, τὸ ἐμπροσθεν
καὶ ἐβάσταξέ με ἐν τοῖς ὤμοις αὐτοῦ, μέχρι
τοῦ οὐρανοῦ. καὶ ὅτε ἦλθον πρὸς τὸν οὐ-
ρανόν, ἐκείνῳ πλὴν θυρῶν ὁ γαβριήλ, ἐρ-
χόμενος τὸ πρὸς αὐτόν, τίς εἶ; ἀπεκρίθη, ἐγὼ
εἰμι γαβριήλ. ἐρρήθη τὸ πάλιν αὐτῷ. καὶ
τίς ἔστι μετὰ σοῦ; ἀπεκρίθη, ὁ μαχόμενος.
εἶπε δὲ ὁ θυρωρός, μὴ ὑπὲρ τούτου καὶ ἡ
ἀποστολή; ναὶ. καὶ ἠνοίχθη ἡμῖν τὸ πύ-
λιν. καὶ εἰδὼν ἡμῖν ἀγγέλων, καὶ δὲ ἡμῖν
ἦσαν ὑπὲρ αὐτῶν τὰ γόνατα, ἐξέκλινον τὸ
σύνχυν. καὶ μετὰ ταῦτα, ἔλαβέ με ὁ γα-
βριήλ, καὶ ἤγαγε με πρὸς τὸν δίδοντα τὸν
οὐρανόν. καὶ δὲ τὸ διάστημα τῶν δύο οὐ-
ρανῶν, ὅδ' ὅσον πρὸς τὴν γῆν. καὶ
ὡς πρὸς πρῶτον ἐκείνῳ πλὴν θυρῶν, καὶ ἀπὸ
κειοῖς γέγονεν αὐτῷ κατὰ πόσιν ὁμοίαν
μέχρι καὶ τοῦ ἐκδιδόντος οὐρανοῦ. καὶ ἐκεί-
νῳ οὐρανῷ διαστέλλεται, ἰδὲ ἡμῖν ἀγγέ-
λων. τὸ μῆκος ἐνός ἐκείνου ἀγγέλου καὶ
τοῦ κόσμου πολλὰς χιλιάδας κεφαλῶν, καὶ
ἔχει τὴν ἐπὶ κεφαλῇ ἐπὶ κεφαλῇ κεφαλῶν, καὶ
ἐν ἐκείνῳ κεφαλῇ ἐπὶ κεφαλῇ κεφαλῶν 40
σώματα. καὶ ἐν ἐκείνῳ σώματι, χιλίας ἐπὶ
κεφαλῇ κεφαλῶν, ἀνούσους τὸν θεόν, ἐπὶ
κεφαλῇ κεφαλῶν ἰδιώματα. καὶ πρὸς
σέβας ἐκείνῳ ὅτι τῶν ἀγγέλων, θελωμένων καὶ
ἐκείνῳ τῶν αὐτῶν τοῦ θεοῦ αὐτοῦ. καὶ ἀ-
πεκρίθη, ἀμαρτίαν εἶπ' αὐτῷ. καὶ ὁ θεὸς ἰδὼν ὑπὲρ
αὐτοῦ,

αὐτῷ. οὕτω γὰρ φησὶν, ὁ γὰρ βασιλεὺς παρ' ἐμοὶ
 πρὸς ἀγγέλους, καὶ κείνῳ ἄλλῳ, καὶ
 ὅπως ἐφ' ἑαυτοῦ, μέγας ἐστὶν ὁ νόμος τοῦ θεοῦ καὶ
 τοῦ βασιλέως αὐτοῦ. καὶ ἡ ψαλμὸς μου ὁ θεὸς τῆς
 χειρὸς αὐτοῦ ἐν μέσῳ τῶν ὤμων, ὡς δ' ἡ ψαλμὸς
 τῆς χειρὸς αὐτοῦ διήλθε μέγας τοῦ μυελοῦ
 τῆς ῥαχίδος τοῦ νότου. καὶ εἶπε μοι ὁ θεός, ἐπέ-
 θηκα σοὶ καὶ ἑλπίσας σου θυγάς. καὶ ταχύνει
 δέ μοι πῶς τὴν ῥαχίδα τοῦ οὐρανοῦ, σιωπῶν
 10 ἡ λουστὴ ὁ μὲν σὺς, ἐπ' ἀνελθὲν με πῶς τὸ κρυ-
 ψοῖαι τὴν λαόν, μὴ ὄντα διωκτὴν ἐξ ἀρχαῖν
 ποσὺν τῶν θυγάς. καὶ τῇ πρώτῃ ἐπ' ἀνελθὼν,
 ἔλαβον ἄνωγ' ἀπὸ δέκα μέγας. καὶ τῇ τετάρτῃ
 τῆς ἐπ' ἀνελθὼν καὶ τῇ πέμπτῃ ἐπ' ἀνελθὼν, το-
 σούτῃ εἰς τὴν ἑλπίσας ἡλθον ὁ πῶς θυγάς,
 ὡς ὁ γὰρ γὰρ ποσὺν εἶναι. εἰπόντ' δὲ τοῦ μω-
 σέως, μὴ δὲ τοσούτῃ διωκτὴν ὅτι λαόν
 ἐξ ὧν ἀποχαιδὲς ὡς ὅσων τῶν ἀνελθὼν, οὐκ
 ἀνέβην πῶς ἄλλ' ἐλθὼν εἰς τὸ ἐλμπά-
 20 ρακ, ἡ λαὸν ἐπ' ἀνελθὼν εἰς τὸν οἶκον τοῦ με-
 κέ. τοσούτῃ δὲ πῶς τῶν γόν' ἐλπίσας, ἡ τὸ
 δέκα τῶν μέγας τῆς νυκτός. τῆς δὲ δευτέρας
 τῶν πῶς πῶς ὁ παρ' ἐλπίσας, ἡ ὁ διηγεσά-
 μεθα φησὶν ὁ συγγραφεὺς. ταύτῃ δὲ τῇ
 δευτέρῃ διηγεσάμεθα τοῦ μωσέως πῶς
 τῇ ἑλπίσας, ἀπ' ἐλπίσας τοῦ νόμου αὐτοῦ χι-
 λιάδ' ἀνελθὼν. εἰπόντων δ' ἐκεί-
 νων αὐτῶν, ἀνελθὼν ἡμέρας εἰς τὸ οὐρανόν, ὁ
 ῥαχίς ἡμῶν, καὶ εἰδὼν αὐτὸν σιωπῶν τῶν
 30 οὐ καὶ ἀγγέλους ἐκ ἐπ' ἀνελθὼν ὅτι ἐλπίσας
 ἀλλ' ἀπὸ γὰρ ἀνελθὼν τῇ θεῷ μου, μὴ ἄλλ' ὅτι εἰ-
 μὴ ἐγώ, ἡ εἰς τῶν ἀνελθὼν καὶ ἀπὸ τῶν
 οὐτῶν γὰρ τῇ κεφαλῇ τῶν πῶς τῶν διη-
 γέσται πῶς τῶν ἡ τῶν τῶν γὰρ ὅτι πῶς αὐ-
 τῶν σιωπῶν, εἰ ποῦ πῶς τῶν μωσέως ἡ ἡ
 σιωπῶν σιωπῶν, βλασφημίας σιωπῶν γὰρ, ἡ ἡ
 σιωπῶν πῶς τῶν φθέγγῃ. ἐλθὲ πῶς ἡμῶν τῶν
 λαόν τῶν ἐν ὁπῶν, ὅτι τῶν ἀπ' ἐλπίσας
 λαόν καὶ οἱ πῶς τῶν ἀπ' ἐλπίσας ἀνελθὼν
 40 ὅτι ἡμῶν (ἐφ' ἑαυτοῦ) τῶν πῶς, ἐμ' ἀνελθὼν
 τῶν μὴ πῶς τῶν μὴ, ὅτι πῶς τῶν σιωπῶν, καὶ
 πῶς ἀνελθὼν τῶν ἀνελθὼν τῶν ἀνελθὼν, ἀπ' ἐλπίσας
 αὐτοῦ, ὅτι οἱ πῶς ἡμῶν ὅτι ἐπ' ἀνελθὼν
 σιωπῶν αὐτοῦ, ὅτι πῶς τῶν, εἰ μὴ ὅτι ἐφ' ἑαυτοῦ.
 ἄνελθων, ὅτι πῶς τῶν, ὅτι πῶς τῶν.

ΑΝΤΙΠΗΡΕΣΙΣ.

Αὐτοῦ τῶν οἱ τῶν μαχόμετ' φρονέον-
 τῶν, εἰ ἀλλοῦ τὸ ἀλλοῦ τῶν νομί-
 ζεταί.

eo. Sicq̃, inquit, Gabriel commendauit
 me alteri angelo, & ille alio, & sic dein-
 ceptus, quousque steti coram Deo, & tribu-
 nali eius. Et tetigit me Deus manu eius
 inter humeros, usque adeo, ut ad medul-
 lam spinæ dorſi mei frigiditas manus
 eius pertransiret. Et dixit mihi Deus: Im-
 posui tibi & plebi tuæ orationes. Cum-
 que descendissem ad quartum cœlum;
 consuluit mihi Moyſes, ut reuerterer ad
 leuandum populum, qui tot orationes
 ferre non poterat. Et primo reditu obti-
 nuī remissionem à decem usq̃ ad quar-
 tam, & à quarto reditu usque ad septi-
 mum. Et in fine tantum in minus uenit
 numerus orationum, ut pauca remane-
 rent. Cumque diceret Moyſes: Nec hoc
 poterunt ferre homines, ego præ confu-
 sione uerecundatus, quod totiens ascen-
 derim, nolui plus ascendere, sed rediens
 ad Elmparac, equitauī descendens in do-
 mum Mechæ. Horum autem omnium
 tempus minus fuit quàm decima pars no-
 ctis. Visionis autem huius plus est quod
 dimisimus, quàm quod narrauimus. Cū
 que narrasset Mahometus uniuersis gen-
 tibus, mille homines à lege recesserunt.
 Dicentibus autem illis ei: Ascēde de die
 in cœlū, ut nos aspiciamus, & uideamus
 obuiantes tibi angelos. non recognouit
 suū ipsius mēdaciū, sed dixit: Laus Deo
 meo. Nunquid aliud quoddam sum ego
 quàm unus hominū, & apostolus? Sic
 in capitulo prophetarū, narrat de his
 qui quærebant ab eo fieri miracula, sicq̃
 dixerunt Mahometo: Audiuiſti inſom-
 nia, blasphemias cōgregasti, uel forte poē-
 tice loqueris. Veni ad nos ad minus in
 uno miraculo, quo modo missi sunt &
 priores. Respondit: Subuertimus (dixit
 Deus) urbes coram non credentibus, nū
 quid hī credent? & quomodo expectant
 ab eo miracula? Et respōdit eis: Quoniā
 qui præcellerūt uos, non crediderūt mi-
 raculis, & neq̃ uos etiā miraculis cre-
 deretis, nisi per ensem. Audite igitur
 Mahometani, si Alcoranum uerū existi-

Obiectio Sarā-
 cenorum.

Solutio uanā
 Mahometi;

N matīs;

N 2 non

Questio, I. Cur
Deum in plura
li de seipso lo-
quentem toties
introducatur Al-
coran, I.

non accidentia sunt in Deo, neque differē-
tie, sed sunt in ipsa diuina essentia. Vnde
in Deo nullam compositionem nec plu-
ralitatem faciunt, ut per illa Deus de se-
ipso pluraliter loquatur. Quin imò nec
homo, nec angelus propter eorum differē-
tiam, potest de seipso pluraliter loqui:
& si hæc in homine & angelo accidentia
sunt, & quandam in his compositionem
faciunt. Et uere talis locutionis modus,
Deum uidelicet unum existentem, plu-
raliter de seipso loqui, semel à Moyse
inuenitur in Genesi illatus. In formatio-
ne enim hominis, locutus est Deus, di-
cens: Faciamus hominem ad imaginem
nostram. Quod dicunt Iudæi, uocem es-
se Dei ad angelos. Quod quidem est con-
trarium diuine scripturæ, quæ nunquam
dicit angelum secundum imaginem ho-
minis formatum esse, sed secundum ima-
ginem Dei. Et hoc est quod etiam addit
Moyse deinceps, post illos sermones di-
cens: Et fecit Deus hominem secundum
imaginem & similitudinem sui ipsius, se-
cundum imaginē Dei fecit eum. Est igitur
uox illa patris ad filium, uel totius tri-
nitatis ad seipsam. Vnus enim et simplex
Deus essentia, trinus est in personis. Et
hoc dicere potuisset Alcoranum simpli-
citer, nisi timuisset posse esse personarum
discretionem, discretionem secundum es-
sentiam. Propter hoc dicit in capitulo El-
nesan: O societas libri, ne uacetis in lege
uestra, & ne dicatis de Deo præter ueri-
tatē, quod Christus Iesus filius est Mariæ,
& Apostolus Dei, & uerbum Dei, quod
in ea posuit per spiritum sanctum. Ecce
hic nominat Deum, & uerbum Dei, &
spiritum sanctum, sed timēs, ne propter
hæc diuina essentia diuidatur, uel multi-
plicetur, uel terminetur, subiungit sta-
tim: Et ne dicatis tres Deos, quoniam
Deus, Deus unus est. Ecce quantum
appropinquauit ad illud quod est ma-
xime arduum in fide, modo quodam
hoc dicens Ioannis: Pater & uer-
bum & spiritus, & hi tres unum sunt.
Inducit

Trinitas etiam
Alcorano posi-
ta, nominibus
Dei, uerbi, spi-
ritus sancti.

1. Ioan. 5.

οὐ συμβιβάζεται εἰς τὴν ὃν θεὸς, οὐκ ἀ-
φορα, ἀλλ' εἰς τὴν αὐτὴν ἢ θείαν οὐσίαν. ὅθεν καὶ
θεὸς οὐδέ μίαν σωθεῖσιν ἢ πολλὰς π. οὐσίαν, ὡς π. εἰς ταῦτα τὴν θεὸν παλαιὰν
κὼς διαλέγεσθαι. μάλλον μὲν οὐκ αὐ-
θεωπ. οὐτ' ἀγγέλ. διὰ τὴν τούτων
διαφορὰν, δ' αὐατοὶ περὶ αὐτοῦ παλαιὰν
πῶς λέγει. καὶ τοι ταῦτα ὃν θεὸς ἀγγέλ. οὐ
καὶ θεὸς ἀνθρώπων συμβιβάζεται εἰς, καὶ
τινα σωθεῖσιν ὃν τούτοις ποιῶσι. καὶ οὐκ
τως, ὅτι οὐτ' αὐτὴς διαλέξεως τρεῖς, τὸ
τὸν θεὸν δ' αὐατοῦ γὰρ ὅντα παλαιὰν
περὶ αὐτῶν διαλέγεσθαι, ἀπαξ ὑπὸ τοῦ
μωσέως εὐρηται ὃν τῇ γῆρεσι, εἰσγινώ-
μι. ὃν γὰρ τῇ παλαιᾷ πῶς ἀνθρώπων,
ἐλαλῆσεν ὁ θεὸς λέγων, ποιήσωμεν ἄνθρω-
πον κατ' εἰκόνα ἡμετέραν. ὁ φησὶ αἱ ἰου-
δαῖοι, φωνὴν εἶναι τοῦ θεοῦ πρὸς τοὺς ἀγγε-
λους. ὁ πόρ δὲ ἰουδαίων τῇ θείᾳ γράφῃ, ἢ
πρὸς οὐδέ ποτε φησὶ τὸν ἀγγέλ. κατ' εἰ-
κόνα ἀνθρώπου πεπλάσθαι, ἀλλὰ κατ' εἰ-
κόνα θεοῦ. ὁ καὶ προστίθησιν ὁ μωσέως, ἐφ-
ξῆς μετ' εἰκόνος τοὺς λόγους λέγων, καὶ
ποίησεν ὁ θεὸς τὸν ἄνθρωπον κατ' εἰκόνα καὶ
ὁμοίωσιν αὐτοῦ, κατ' εἰκόνα θεοῦ ἐποίησεν
αὐτόν. ἐστὶ τὸν ἡν ἢ φωνὴ ἐκείνη, τὸ πα-
τὴρ πρὸς τὸν υἱόν, ἢ ὅλος τῆς τριάδος
πρὸς αὐτὴν. ὁ γὰρ εἰς καὶ ἀπὸ τοῦ θεοῦ
οὐσία, τριαδικὸς ὅστις τρεῖς ὁμοῦς. καὶ
τοῦτ' αὐτὸ εἶπεν καὶ τὸ ἀποστόλων ἀπολὺς, εἰς
μὴ ἐδεδόκει τὸ μὴ δυνάσθαι εἶναι τρεῖς
πᾶν διακρίσιν, ἀλλ' ὅτι τῆς κατ' οὐσίαν εἰ-
κείας. εἰς αὐτὸν φησὶν ὃν θεὸς κεφαλὴν
θεοῦ ἐλνεσάν ὡς ἐτρεῖς τῆς διδόν, καὶ γὰρ
λάξετε ὃν θεὸς νόμος ἡμῶν, καὶ μὴ λέγετε
πρὸς θεοῦ πολλῶν τῆς ἀληθείας, ὅτι ὁ χριστὸς
ἰησοῦς ὃς ὅτι τῆς μακρίας, καὶ ἀπεστῆ
τοῦ θεοῦ, καὶ λόγος θεοῦ. ὁ ὃν αὐτὴν εἰ-
κόνα διὰ πνεύματος. ἰδοὺ ἡνταῦθα ὁνομα-
θεῖον, καὶ λόγον θεοῦ, καὶ πνεῦμα ἅγιον. ἀλλὰ
φοβούμεθα ἵνα μὴ εἰς ταῦτα ἢ δεικνύσιν
εἰδῆν, ἢ πληθυνθῆν, ἢ ὁμοῦν, πρὸς τὴν π. οὐ-
σίαν. καὶ μὴ εἰποιτε τρεῖς, ὅτι ὁ θεὸς
θεὸς ὅστις εἰς. ἰδοὺ ποσὸν πεπλάσθαι, ὅτι
λεγει μετὰ ὅστις ὃν τῇ τῶς, τρεῖς πᾶν
ταῦτα λέγων θεὸς ἰωάννης. ὁ πατήρ, ὁ λό-
γος, ὁ πνεῦμα, καὶ εἰς οἱ τρεῖς ὃν εἰς ὁ
εἰς

Questio II. de
spiritu sancto.

N 3 dividit

ἡ ἀνάγκη δὲ οὕτω καὶ ὁ θεὸς αὐτοῦ προ-
 εἰδὼν τοῦ σώματος τοῦ θεοῦ λόγον, δι' οὗ
 τὸν αὐτὸν καὶ τὴν γλῶσσαν καὶ τὰ μέλη (ἵ-
 τα ἑρμῆ τοῦ ἀλκοράνου χρησώμεαι λόγῳ) ἐποίη-
 σεν, ἀφ' οὗ καὶ αὐτοῦ εἶναι ἀνάγκη. καὶ
 δι' οὗ καὶ τοῦ θεοῦ προοῖον, οὐσιωδὲς ὅτι θεός.
 καὶ ὁδὸν τὴν προοῖον, θεός δὲ οὗ τοῦ θεοῦ
 λόγος. ὁδὸν ἐπεὶ ὁ λόγος τοῦ λέγοντος
 καὶ τοῦ νοῦντος τὸν λόγον διαφέρει τὸ
 10 πρῶτον. ἢ δὲ τῆς θεῆς οὐσίας, οὐ δ' αὖτα
 εἶναι διακρίσεις ἢ διακρίσεις, ἀνάγκη ἐκεί-
 ναι προσωποποιῶν μόνῳ διακρίσει, ὡς
 τὴν λέγοντα καὶ λέγοντα, ἀναφορὰς ὅτι
 κοινὸν μὲν, ὡς πρὸς καὶ πρὸς τοῦ ἁγίου
 πνεύματος ἔρχεται. καὶ οὕτως δὲ ὁ λό-
 γος, ὅς θεός παρὲν τὰ γινόμενα ἔπει-
 νεῖται, καὶ ἔρχεται. ὡς πρὸς καὶ ἢ ἑρμῆ ἀλ-
 κοράνου λέγεται. καὶ κατὰ τοῦτο συμφω-
 νεῖ τὸ ἀλκοράνου ἑρμῆ δι' ἀναγκῆς τοῦ ἰωάν-
 20 νου, ὅς φησι, παρὲν δι' αὐτοῦ ἐγγίνετο. ἐπεὶ
 πῶς τὸν λέγοντα ὁ λόγος συλλαμ-
 βάνεται, καὶ νοοῦντος ἡγεῖται. καὶ τὸ ἐφ'
 ἐπὶ τὸν ἡγεῖται, καὶ ὁμοιωτικῶς τοῦ εἶ-
 ναι καὶ τῆς φύσεως λέγεται ὅτι, διὰ τοῦ-
 τος τὸν λόγον τοῦ θεοῦ, λέγοντα ἑαυτοῦ
 θεοῦ. ὡς πρὸς ἢ ἑρμῆ εἰ τοῦτο ἀπαύγασ-
 μα ἐξ ἑαυτοῦ, ὡς εἶναι ἡλίον, πάν-
 τας ἐκείνους τὸν ἡλίον καὶ τὸ ἀπαύγασμα
 καὶ ἑαυτοῦ ἐλεγεῖται τοῦ ἡλίου. ἢ τοῦτω
 30 μὲν τοῦ θεοῦ ἢ ἀναφορὰ, ὅτι ἢ μὲν τοῦ κτίσ-
 ματος ἢ οὗτος διαφέρει τὸ εἶναι καὶ ἢ οὐσία,
 οὐ δ' αὖτα πολλὰ παλαιὰ ἔχεται τὰ ὑπο-
 κείμενα, μὴ καὶ τῆς φύσεως πολλὰ πα-
 λαιά. ὁδὸν ὁ ἀνθρώπος ἄλλοι ἀν-
 θρώποι ἡγεῖται. ὁ δὲ θεός, ἢ ὅτι τὰν τῶν
 τὸ εἶναι καὶ ἢ οὐσία, ὅτι ἐαυτοῦ ἡγεῖται λό-
 γον, οὐκ ἄλλως θεὸν ἡγεῖται. ἢ γὰρ θεὸς οὐ-
 σία, οὐτ' ἀνόμιος δὲ οὐ, οὐτ' ἀφ' οὗ πολλ-
 λα παλαιὰ ἔχεται κατὰ τὴν πρόπρον, ὅτι τὴν
 40 ἀκρῶν πλείοντα καὶ ἀπλοῦς. ὁ μὲν
 μετ' οὖν ἀνθρώπους ἐστὶν ἡγεῖται, λέγον-
 τας τὸν θεὸν ἔχειν ἑαυτοῦ, οὐκ ἡδυνήθη λογισ-
 αῖς, ὡς διὰ τὸν εἶναι ἑαυτοῦ ἡγεῖται. καὶ
 ὅτι οὐδ' ἄλλο παρ' ἡγεῖται ὑποκείμε-
 να. πρὸς τοῦ μὴ ἔχειν ἑαυτοῦ θεόν, ἢ ὅτι οὐκ
 ἔχει ἡγεῖται. καὶ οὐκ ἡγεῖται ὅτι ὁ δ' αὖθις,
 ἢ τοῦτο τὸν ἡγεῖται, πρὸς τὸν φύσει ἑαυτοῦ,

dit, per quod cœlum & terram & quæ
 sunt in medio (ut Alcorani uerbo utar)
 fecit, sempiternum & incorruptibile esse
 necesse est. Quicquid ex Deo autē pro-
 cedit, essentialiter est Deus, & hoc modo
 Deus est Dei uerbum. Vnde cum uer-
 bū aliquo modo differat à dicente & cō-
 tinente uerbum, & in Dei essentia non
 possit esse diuīsiō seu distinctio essentia-
 lis: oportet quod ibi sit distinctio perso-
 nalis: et quod uerbū à dicente proprijs et
 solis relationibus distinguatur, sicut et de
 spiritu dictum est. Et hoc est uerbū, quo
 Deus omnia quæ sunt dixit, et facta sunt:
 sicut & in Alcorano dicitur. Et secundum
 hoc conuenit Alcoranum cum Euan-
 gelio Ioannis, qui dicit: Omnia per
 ipsum facta sunt. Quoniam igitur ab
 eo qui loquitur, uerbum compræhen-
 ditur, & intellectualiter gignitur: &
 quod ab altero generatur, secundum
 similitudinem speciei & naturæ, dicitur
 filius: propter hoc, uerbum Dei dicimus
 filium Dei. Sicut sol si generaret ex se ta-
 lem splendorem qui esset sol, illum solem
 & splendorem diceremus filium solis.
 In hoc tamen est differentia, quod in
 creaturis, in quibus esse & essentia dif-
 ferunt, non possunt multiplicari subie-
 cta, cum non multiplicatur natura. Vn-
 de & homo alium hominem gignit:
 Deus autem, in quo idem est esse &
 essentia, ex seipso uerbum gignens, non
 alium Deum generat. Diuina enim es-
 sentia neque dissimilis est, neque innata
 est multiplicari secundum aliquem
 modum, propter summam perfectio-
 nem & simplicitatem. Mahometus igitur
 audiens Christianos dicentes De-
 um habere filium, nesciuit considera-
 re, quod possibile est esse filium absque
 muliere. Et propter hoc nullam aliam
 adduxit argumentationē, nisi quod De-
 us non potest habere filium, quia uxore
 non habet. Et non excogitauit quod di-
 xit David, quem tantum commendauit
 Mahometus, qui præter filium naturalē,

Verbum essen-
 tiale.
 Ioan. 1.

Filij appellatio

Mahometi opi-
 nio de filio Dei.

dixit Deum multos habere filios ad-
ptuos, dicens, Ego dixi, dii estis, & filij
excelli omnes: & non ex muliere, Alias
tamen licet Mahometum simul cum eo
intelligere, qui dicit Mariam posse habe-
re filium absq; uiro: sed quomodo, non
conuenienter considerauit, quod Deus
& absq; muliere potuisset habere filium.
Verum igitur dixit Mahometus, quan-
do dixit Christum Iesum filium Mariæ,
& uerbum Dei esse: sed non intellexit.
Si enim intellexisset, dixisset: Ex quo est
filius Mariæ, est uerus homo: ex quo est
uerbum Dei, est uerus Deus. Non enim
est Deus compositus & imperfectus, si-
cut homo, cuius uerbum et comprehen-
sio mentis, & ars & actio, non est homo.
Quicquid est Dei, est Deus. Vnde & uerbū Dei, Deus est, & intellectus
Dei, Deus est, & actio Dei, Deus est. Al-
coranum autem hominem solum cepit
Christum. Et propter hoc postquam di-
xit, quod uerbum est Dei, addidit, quod
Iesus sic est apud Deum, sicut Adam, quē
creauit de limo terræ: & dixit ei, Esto. Et
quomodo hoc cum præcedentibus con-
uenit? Cum enim dixerit, quod Deus in
fuderit uerbum Mariæ, & spiritum eius,
ex quo natus est Christus, & post hæc
rursus opinatur, ut Adam is sit quem for-
mauit ex terra: inconueniens igitur, uer-
bum Dei et spiritum eius terram esse. Ni-
si aliquo modo Dei naturam terram sup-
ponamus, quod absit. Effet enim uerbū
eius, & spiritus eius, sicut quædam sta-
tua, quæ neque intelligit, neque spirat.
Nunc autem Deus noster, qui est bene-
dictus in sæcula, uidet & audit omnia, &
habet uerbum incarnatum ex Maria uir-
gine, & spiritum sanctum qui eam ob-
umbravit, & humanitatem uerbi ad-
impleuit. Si autem existimant & in
Adam uerbum Dei & spiritum fuisse
se, non effugient manifestum menda-
cium sanctum, & terra illius unitum esset, & spiritus
reple-

Quicquid est
Dei, idem etiā
Deum esse.

In Adam non
fuisse uerbum
Dei, nec spiri-
tum sanctum.

εἶπε καὶ ἄλλους ἑοῦς εἰσποιητὺς ἔχειν, λέ-
γων· ἐγὼ εἶπα, θεοὶ ἐστέ, καὶ οἱ οὐ ψέουσιν πάν-
τες· καὶ οὐκ ἐκ γυναικὸς. ὁμοίως ἔφασκεν συ-
νακονταίνετον αὐτῷ, ὁ μαχρὸν μετ' αὐτῶν τῶν
μαρτῶν δυνάσασθαι· ἔχειν ἡμῶν αὐτῶν αὐτῶν
πάντες οὐκ αὐτὸν εἰκότως ἐλογίσασθαι, ὅτι ὁ θεὸς
καὶ αὐτὸν γυναικὸς ἐδυνάσθη αὐτὸν ἔχειν ἡμῶν,
ἀλλὰ θες τινὶν ἐφασκεν ὁ μαχρὸν μετ', ὅτι εἰ-
πε τὸν χειρὸν ἰησοῦν τὸν ἡμῶν τῆς μαρτίας,
καὶ λόγον εἶναι θεοῦ· ἀλλ' οὐκ ἐφηνόκησεν.
εἰ γὰρ ἦν ὁ θεός, εἴπην αὐτῷ, εἰ καὶ ὁ θεὸς δὲ τι μα-
ρτίας, ἀλλὰ θες δὲ τὸν ἀνθρώπου, καὶ καὶ ὁ λό-
γος δὲ τῷ θεῷ, ἀλλὰ θες δὲ θεός. οὐ γὰρ ἔ-
στιν ὁ θεὸς συνθετός· ἢ ἀπλῆς, ὡς πῶς ὁ ἀν-
θρώπος, οὐ ὁ λόγος καὶ ἡ σύλληψις τῆς
δυναμῆς, καὶ ἡ τέχνη, καὶ ἡ ἐνέργεια οὐκ
ἔστιν ἀνθρώπος. μάλλον μὲν οὐκ ὁππότε αὐ-
τὸν τοῦ θεοῦ, θεὸς δὲ τὸν. ὅθεν καὶ ὁ τοῦ θεοῦ λό-
γος, θεὸς δὲ· καὶ ὁ νοῦς τοῦ θεοῦ, θεὸς ἐ-
στ'· καὶ ἡ ἐνέργεια τοῦ θεοῦ, θεὸς δὲ. τὸ δὲ
ἐκλογισθῆναι, ἀνθρώπου μόνον ἔλαβε τὸν χει-
ρὸν. καὶ ὁ λόγος μετὰ τὸ εἶπαι, ὅτι λόγος
τοῦ θεοῦ, προσέθηκεν, ὅτι ὁ ἰησοῦς οὐ-
τως δὲ παρὸς τὸν θεόν, ὡς πῶς ὁ ἀδάμ ἐν
πλάσσει ἐκ τῆς γῆς. καὶ εἶπεν αὐτῷ, ἔστω.
καὶ ὁ λόγος πῶς τοῖς προφητοῦ μὲν οὐκ
ὡς τὰ τὸν αὐτὸν δὲ ἐλάλειν φηδεῖναι μὲν τῇ
μαρτίας τὸν λόγον καὶ τὸ πνεῦμα αὐτοῦ,
ὅθεν οὐ γινώσκουσι τὸν χειρὸν καὶ μετὰ τὴν πα-
τέραν δὲ ἐλάλειν, ὡς τὸν ἀδάμ αὐτὸν εἶναι, ὅ-
θεν ἐπλάσσει ἐκ τῆς γῆς. ἀσύμβατον πα-
τέρας, τὸν λόγον τοῦ θεοῦ, καὶ τὸ πνεῦμα
αὐτοῦ χωρὶς εἶναι. εἰ μὴ πῶς τῶν τοῦ θεοῦ
φύσιν χωρὶς ὑποθέμεθα, ὅπως ἀπῶν. ὡς
γὰρ αὐτὸν ὁ λόγος αὐτοῦ καὶ τὸ πνεῦμα αὐ-
τοῦ, ὡς πῶς τις ἀνθρώπος, μήτε νοῦν, μή-
τε πνεῦμα. νῦν δὲ ὁ θεὸς ἡμῶν, ὅς δὲ τὸν
γινώσκουσι εἰς τοὺς αἰῶνες, ὅρα καὶ αὐτὸν
πᾶντα, καὶ ἔχει λόγον σεσαρκωμένον ἐκ
τῆς ἀγίας παρθένου, καὶ πνεῦμα τῷ πατρί.
θγῶν ἐπισκεψάσθαι, καὶ τῶν αὐτῶν τῶν
τοῦ λόγου πλάσσειν. εἰ δὲ ὑποθέμεθα
νοῦν ὁμοίως καὶ τὸν ἱερεῖν, πῶς τὸν
τοῦ θεοῦ, καὶ τὸ πνεῦμα γινώσκουσι, ἀλλ'
οὐκ ἐκφύεοντο τοῦ φερόντος τὸ φερό-
ντος. εἰ γὰρ ὁ λόγος τοῦ θεοῦ τῇ σαρκὶ καὶ τῷ
χερὶ ἐκείνου ἦν ὡς, καὶ τὸ πνεῦμα τοῦ θεοῦ
ἐπὶ τὴν γῆν

ἐπὶ ἡρώδῃ τὸν ἀδ' αὐμ, οὐδ' ἐπὶ τ' αὐτῷ ἡρώδῃ
 σὺν ἐκείνῳ ὁ σάτανᾶς. ἢ κατέβαλεν, ἵνα δὲ
 λόγῳ αὐτοῦ ἐπὶ τὸν θεόν, ἵνα δὲ ἀδ' αὐμ, ἔσο, ὅ
 πάντῃ πεποιτικῇ, καὶ ὅς ἐξ αὐτοῦ ἡρώδῃ, ἐ
 αὐτοῦ. ἐστὶ τὸν αὐτὸν ὁ χριστὸς, θεὸς ἀληθὴς, ἐ
 πὶ ἡρώδῃ τοῦ θεοῦ. οὐ γὰρ ὅτι ἐλάττωται τοῦ
 θεοῦ ὁ λόγος αὐτοῦ. ἐστὶ δὲ καὶ ἀνθρώπου ὁ
 ἀληθὴς ἐκ τῆς παρθένου μαριίας γεννημένος,
 καὶ ἡρώδῃ ἀνθρώπου, καὶ ἀπόστολος ὁ δὲ
 10 τοῦ θεοῦ, καὶ πρὸς τὴν αὐτοῦ καὶ δούλου.
 καὶ ὅσον πῶς ἴδω, καὶ ὡς φησὶ τὸ ἀληθὲς
 νῦν ἡρώδῃ κεφαλαίῳ τοῦ ἐλνεσᾶ, ὅτι οὐτε ὁ
 χριστὸς οὐτε οἱ πῶς οἱ ἀγγελοὶ ἀρμίσσονται δὲ
 αὐτῶν τῷ θεῷ, τοῦτέστι καὶ ἀνθρώπου
 πρὸς γενεὴν καὶ μὴ τῶν ὅλων τοῦ θύαγ
 γλῶσ, αὐτῶν τὸν χριστὸν εἰπεῖν περὶ αὐτοῦ
 ὡς ἐστὶν ὁ θεός, ἵνα μὴ πᾶσι τοῖς ἀνθρώποις
 γινώσκῃ οὐδὲ διαγινώσκῃ ἐπὶ τῷ, ἐγὼ εἰμι θεός.
 οὐδὲ ἀνθρώπου, ἀλλ' ἀληθὲς καὶ φανερός
 20 ὁ φησὶ ἐν αὐτῷ, καὶ θεὸς ὅντα ἀλη
 θῆ, καὶ ἀνθρώπου ἀληθῆ. καὶ ὁ δὲ ἴδω ἐπὶ τῷ
 εἰμὶ οὐ θέλει πισθῆναι, τοῖς ὁφθαλμοῖς πισθῆ
 σαι, καὶ αὐτῷ ὅτι δραστηριότητα ἀπὸ δει
 ξῆς, ἢ ἐν λόγοις μόνοις ἴδω ἐπὶ τῷ. ἐρηκεῖ δὲ
 αὐτῶν, ὅτι καὶ πρὸ τοῦ πᾶντος ἴδω οὐκ
 ἔφηκε διαγινώσκῃ, οἱ δὲ ἀπόστολοι καὶ οἱ ἄλ
 λη γινώσκῃ, καὶ πρὸς τὸν καὶ μετὰ ταῦτα
 οὐκ αὐτοῦ λόγους καὶ θαύματα καὶ εἰ
 30 ποὶ καὶ ἐξ αὐτοῦ, ὡς πάντῃ τὸν κόσμον συ
 νελαβόμενοι, ἴδω πισθῆναι. ὁ δὲ μαρτυρεῖται,
 μετὰ τὸ καλῶς εἰπεῖν τὸν χριστὸν εἶναι λό
 γον θεοῦ, οὐκ ἐστὶν ὅτι ἀληθὲς, ἀλλ' αὐτῷ
 πρὸς ἐκείνῃ, εἰπὼν αὐτῷ τὸν χριστὸν εἶναι
 εἶναι θεόν. ἴδω μὴ ὡς εἰπὼν, παρὰ τὴν
 εἶναι τὸν χριστὸν αὐτοῦ ὡς τῷ θεῷ πᾶσι
 τοῖς φανερώς ἐδείχθη ἡ δούλου ὅτι ὅτι
 40 ἡρώδῃ κεφαλαίῳ. καὶ πρὸς τὸν εἰπὼν
 αὐτῷ χριστὸν εἰπεῖν, πρὸς τὸν καὶ τὸν θεόν
 καὶ αὐτοῦ ὡς μὴ, τὸν κύριόν μου καὶ κύ
 ρον μου, τὸν δὲ οὐδ' αὐτῷ τοῦ λόγου πρὸ
 σέθεν, καὶ ὅσον γὰρ ἀληθὲς ἀνθρώπου
 ἡρώδῃ καὶ ἀληθὲς δούλου ἡρώδῃ τοῦ θεοῦ, ὡς ἀν
 τὴν γένεσιν δὲ ἡρώδῃ. συμβέβηκε τὸν αὐτὸν
 μαρτυρεῖται, ὅτι πᾶσι τοῖς ἄλλοις αὐτὸς ἐγ
 50 γὰρ ἡρώδῃ κεφαλαίῳ τῷ ἰωνᾷ, λέγων, εἰ
 πὼς ἀποδοκιμάζοντες αὐτὸν μὴ νοοῦσι, καὶ αὐ
 τὸν δὲ αὐτῶν ἐξυμνῶν, ὡς πρὸς καὶ αὐτὸς
 ἀπεδ.

repleuisset Adam, nunquam decipere po
 tuisset illum sathanas, uel fefellisset. Ver
 bo tamen suo dixit Deus Adā, Esto, hoc
 eodem uerbo quo fecit omnia, quod qui
 dē ab aeterno erat apud Deū. Itaq; Chri
 stus uerus est Deus, & uerbū Dei. Neq;
 enim uerbum Dei minus est quā totus
 Deus. Est etiā homo uerus, ex uirgine
 Mariā genitus: & in quantum homo, &
 apostolus est Dei, & propheta Dei, et ser
 uus Dei. Et quantum ad hoc, bene dicit
 Alcoranum in capitulo Elnesa, quod ne
 que Christus, neq; fideles angeli nega
 bunt eum seruū esse Dei, id est, inquā
 tum homo est. Non inuenitur tamen in
 toto euangelio, quod ipse Christus dicat
 de seipso, quod sit seruus Dei, ne errorē
 inducat. Sed neq; palām dixit, Ego sum
 Deus, neq; homo, sed ueris et manifestis
 operibus ostendit, seipsum & Deum es
 se uerum, & hominem uerū. Et propter
 hoc dixit: Si mihi nō uultis credere, ope
 ribus credite. Et haec est efficacior proba
 tio, quā si uerbis solis hoc dixisset. Di
 ctum est autem superius, quare ante pas
 sionē hoc non dixit palām. Apostoli autē
 & euangelistae prius, & posthac & alij
 praedicatores, sic manifesta uerba et dixe
 runt & ostenderunt, ut totus mundus cō
 uinceretur hoc credere. Mahometus au
 tem, postquam benedixit Christum esse
 uerbum Dei, non stetit in ueritate, sed cō
 tradixit sibi ipsi, dicens, ipsum Christum
 nō esse Deum. Tamen dixit, quod apud
 Deum se excusauit, quod patuit superius
 in nono capitulo, manifeste falsum esse,
 tum quia dicit quod ipse Christus dixit,
 Adorate Deum meum et Deum uestrū,
 dominum meum & dominum uestrum.
 Haec autem ratio nequaquam constat.
 In quantum enim uerus homo fuit, ue
 rus seruus est Dei, ut superius manife
 stum fuit. Contingit ergo de Maho
 meto, quod de alijs ipse scripsit in ca
 pitulo Ionæ, dicens, quod quidam re
 probant quæ non intelligunt, & quæ
 non possunt exponere, Sicut & ipse
 reproba

Ioh. 1.

Christus, uerbū
Dei, homo, apo
stolus, propheta,
seruus.

Ioh. 10.

Ioh. 20.

Ioh. 19.

reprobauit mysteriū incarnationis, propterea quod ipse nō intelligebat, nec poterat exponere quæ in euangelio dicebatur de Christo. Et secundum eandem rationem neq; trinitatis mysterium suscepit, non enim potuit intelligere personarum discretionem, absq; discretionem quæ est secundum essentiam. Et quid mirum si homo carnalis non percipit excellentissima Dei mysteria? Hæc quidem igitur sufficiant de tertia quæstione. Quarta quæstio est, quod Mahometus continue in Alcorano laudat legem Moyfi, et Iob, & Dauid, & dicit psalterium librum esse clarū, supra omnes autem libros commendat euangelium, in quo dicit esse salutem & deductionem. Queritur igitur, Quare neq; habent, neq; legunt Saraceni libros istos, neq; interpretantur? Christus enim, cum commendasset Moysen & alios prophetas, Christiani cum hos non haberent, acceperunt illos à Iudæis, & eos in diuerfas linguas transferri fecerunt, habentēq; illorum libros autenticos, leguntēq; eos in scholis. Dicunt autem Saraceni, Iudæos quidem corruptisse libros ueteris, Christianos euangelii & libros noui testamenti, & quod nihil ueritatis remansit in mūdo, præterquam quod est in Alcorano. Sed antè demonstratum est hoc in tertio capitulo, quod hoc est falsum, et contrariū Alcorano. Item, Quomodo tātus propheta, qualem existimāt esse Mahometum, tantum commendasset corrupta exemplaria, et dixisset in his esse salutem & deductionem? Vel quomodo non prædixisset in posterum esse corrumpenda? Sed potius contrariū dixit. Quod si in ambiguo quodam de Alcorano fuerint Saraceni, quærant ab his, qui ante eos libros legerunt; id est, à Christianis & Iudæis. Et hoc dicit in capitulo Ionæ. Oportebat autem potius dicere: Ne credatis his qui corruptos libros habent. Item in capitulo Abraam docet, ut Saraceni quærant auctoritatem legis Moyfi, dicens:

Affer-

1111. De libris
Moyfi, et euan-
gelij.

Libri noui et ue-
teris Testamēti
an à Iudæis, et
Christianis cor-
rupti.

ἀπειδικίμασε τὸ μυστήριον τῆς σαρκώσεως, ὅτι
τὸ μὴτε νοεῖν μὴτε διωκεῖν ἀδυνατεῖται τὰ ἐν
τῷ θείῳ ἀναγγελίῳ λεγόμενα ποδὶ τοῦ χριστοῦ. καὶ
κατὰ τὸν αὐτὸν λόγον, ὅδε τὸ πρῶτον ὅτι
μυστήριον περὶ τοῦ ἑαυτοῦ, οὐ γὰρ ἰδὼν αὐτὸν
τὸν ἑαυτοῦ περὶ τῶν διδασκάλων, αὐτὸν ἢ κατὰ
τὸν οὐρανὸν ἐσκεύετο. καὶ τί θαυμαστόν, εἰ
ἀνθρώπων σαρκίως οὐκ ἔγνωσε τὴν ἰσχυρὰν
ἐκείνου τῶν θεῶν μυστηρίων; τούτου μὲν οὐκ
ἀρκείτω ποδὶ τοῦ πρώτου ζητήματος. 11
Τέταρτον ζητήμα ὅτι, τὸ τὸν μαχόμενον
νεχέσθαι ἐν τῷ ἀληθεῶς ἐγκωμιάζοντι
νόμον μουσέως, ὅτι τὸν ἰσχυρὸν καὶ τὸν δαίμονα,
λέγει, τὸ ψαλτήριον βιβλίον φωτίζον. καὶ
ὅτι πάντες τὰ ἄλλα βιβλία, ἐγκωμιάζει τὸν
ἀρχέλιον, ὃν ὁ φησὶ ἐν σωτηρίᾳ καὶ ἐν
γίαν. ζητεῖται δὲ τὸν, ὅτι πᾶσι ἔχουσιν, ὅτι
ναγιώσκουσιν οἱ σαββαίτικοι τὰς τὰς βί-
βλους, ὅτι ἐρμηνεύουσιν ἐν ταῖς σχολαῖς; τὸ γὰρ
χρὶς τὸν μουσὴν συνησαντες, ὅτι αὐτὸς
πεφύκως, οἱ χριστιανοὶ μὴ ἔχοντες αὐτοῦ, ἐλα-
βον ἐκ τῶν ἰσχυρῶν, ὅτι μετὰ τὴν γεννησάμεν
ἐκ διαφόρων γλωσσῶν πεποινησιν, ἐχέοντες
τὰ ἐκείνων βιβλία ἀσχηκτά, ἀναγιώσκου-
σι τε αὐτὰ ἐν ταῖς σχολαῖς. λέγουσι δὲ οἱ σαβ-
βαίτικοι, ὅτι μὲν ἰσχυροὺς διαφθεροῦν τὰ βί-
βλια ἐν παλαιᾷ, ὅτι δὲ χριστιανὸς τὸ ἀναγέ-
λιον ὅτι τὰ βιβλία ἐν καινῇ καὶ ὅτι ἐν τῇ
ταῖς γραφαῖς ἀληθείας ἀναπέμνει τῷ ἰσχυ-
ρῷ, πλὴν ἐν τῷ ἀληθεῶς ὅτις ἀλλὰ πρὸς
ἀποδοξίαν καὶ ἐν τῷ πρώτῳ κεφαλαίῳ, ὅτι
ἰσχυρὸς δὲ ἰσχυρὸς, καὶ ἰσχυρὸς τῶν ἀληθεῶν.
Εἰ πᾶσι ὁ ἰσχυρὸς πεφύκως, ὅτι οἱ νομί-
ζουσιν εἶναι τὸν μουσέον, ποσὺν μὲν ἐπὶ
σε τὰς διαφθερούμεν ἀντιγραφαί, ὅτι τὸ ἐπὶ
ἐν αὐτοῖς εἶναι σωτηρίαν καὶ ἐν γίαν; ἢ πᾶσι
οὐ ποσὺν ταῦτα διαφθερούμενα μετὰ τῶν
τα; μᾶλλον μὲν οὐκ εἶπε πύναντιον. ὅτι
εἰ πορὶ ἐν ἀμολογῶντι περὶ τοῦ ἀληθεῶς
νοῦ γινώσκοντες οἱ σαββαίτικοι, ζητεῖν ἐκ τῶν
αὐτῶν λαβόντων τὰς βίβλους, πῶς τις πα-
ρα τῶν χριστιανῶν καὶ τῶν ἰσχυρῶν καὶ τοῦ
ποφισίμῳ ἐν τῷ κεφαλαίῳ τοῦ ἰωάννου. ὅτι εἰ
μᾶλλον εἰπεῖν, μὴ ποσὺν τὸν ἰσχυρὸν
διαφθερούμεν ἐχουσι βίβλους. Εἰ ἐν τῷ κε-
φαλαίῳ τῷ αμείμῳ, διδάσκει ὅτι σαββαί-
τις, ζητεῖν τὸ γινώσκον τὸν μουσέον, λέγον-
τες καὶ

Апр. 22

Deut. 32. dixit: Scitis quod ego sum solus, Propter
a. Regum 18. hoc autem & Helias dicit: Si dominus

est, ite post ipsum: si autē Baal, sequami-
ni eum, Videtur igitur ex talibus, Maho-
metum non solum dare se Deo partici-
pem, sed facere se ipsum illius socium, &
simul confortem. Et sic dicitur in capitu-
lo Elnefa: Non parceret Deus, si quis ei de-
derit participem. Solus autem Christus,
neque confors neque particeps Dei, sed
Deus uerus & homo uerus, potuit dice-
re: Credite in Deum, & in me credite,

Ioh. 14. qui tamen nunquam dixit: Credite in
Deum & in me, uel obedite Deo & mi-

hi, ne homines crederent eum Dei parti-
cipem & confortem. Sexta questio est:
Cum Alcoranū de Christo quidem mul-
ta dicit, & magnifica, e contrario autem
pauca de Mahometo, & quidem uilia,
quæritur igitur, Quare Saraceni non po-
tius sequuntur Christū quam Mahome-
tum, & euangelium quam Alcoranum?
Et quia cōtraria iuxta se posita magis elu-
cescunt, uideamus ē regione & intrinse-
cus, quid Alcoranū de utroq; narrat. Di-
cit enim Alcoranum, quod Christus suæ
matri fuit annunciatus per angelum, &
sanctificatus per spiritum sanctum, et uir-
tute Dei conceptus, non operatione na-
turæ, & ex sanctissima uirgine Mariæ, et
supra omnes alias mulieres mundas, ge-
nitus est. De Mahometo autem nihil ta-
le dicit, sed quod fuit orphanus, et uagus,
à Deo conductus. Item dicit de Christo,
quod est uerbum Dei, & secundum hoc
nihil potuit ignorare: Mahometus autē
fuit propheta incertus, dicit enim, se ne-
scire quid de se fiet, ac suis. Dicit etiā ipse:
Nescio utrū ego aut uos sumus in recti-
tudine. Vnde et fertur dixisse de patre et
matre sua: Utinam scirem quod est opus
eorum. Item fertur, quod ipse fuit præ-
stigiatus à Iudæis, acubus ab aliquibus
mulieribus in uultum careum immif-
sis, & proiectis in puteum. Affir-
mantque communiter, ipsum Ma-
hometum ueneno uitam finiuisse, quod

assumpsit

Quid Alcora-
num de Christo
narrat, quidq;
de Mahometo.

φυσίμ, ἰδέτε ὅτι ἐγὼ εἰμι μόνος. ὅτι ἴδετε δὲ
καὶ ὁ ἡλίας φυσίμ, εἰ κυρίως ὁ θεὸς ἔστι, καὶ
ἐθέλει δὲ ὁπίσω αὐτῷ, εἰ δὲ βάλῃ, ἀπολυθε-
σατε αὐτῷ. δόκει τίνι καὶ ἐκ τῶν τούτων
ὁ μαχόμενος, οὐ μόνον δὲ ἰδόναι τὸν θεὸν καὶ
νοῶν, ἀλλὰ καὶ αὐτὸν ποιεῖν κένον καὶ
νοῶν καὶ συμφορῶν. καὶ οὕτω λέγειται
ἐν τῷ ἀληθεῶς, ἐν τῷ κεφαλαίῳ τῷ ἐλ-
νεσῶ· οὐ φείσεται ὁ θεός, εἰ τις αὐτῷ διδοίη
κοινωνόν. μόνος δὲ ὁ χριστὸς μήτε κοινωνός, 11
μήτε συμμεριστής αὐτοῦ τοῦ θεοῦ, ἀλλὰ θεὸς αὐ-
τῷ ἀληθῶς καὶ αὐτῷ αὐτῷ ἀληθῶς, δὲ αὐτῷ
λέγει, ποιεῖτε εἰς τὸν θεόν καὶ εἰς ἐμὲ πο-
σεύεσθαι· καὶ τοὶ ἐκείνους οὐδέποτε εἶπε, πο-
σεύεσθαι εἰς τὸν θεόν καὶ εἰς ἐμὲ, ἢ ὑπακούετε
τῷ θεῷ καὶ ἐμοί, ἵνα μὴ τοῖς δύοσιν οἱ αὐ-
θεωποιοὶ κοινωνοὶ αὐτῶν τοῦ θεοῦ, καὶ συμ-
μετόχου; ἕκαστον ζητήματα ὅσων, ὅπως τὸ ἀλ-
κορανὸν ποιεῖ μὴ τοῦ χριστοῦ πολλὰ φη-
σι καὶ μεγαλοπρεπῆ, τὸν νῦν τὸν δὲ ἴδετε. 20
ἀλλ' οὐ ποιεῖ τοῦ μωάμεθ· ζητεῖται ποίνω, ὅτι
τί οἱ σαρκὶ καὶ οὐ μᾶλλον ἀπολυθεῖν τῷ
θεῷ ἢ τῷ μωάμεθ, καὶ τῷ ἀναγγελίῳ
τῷ ἀληθεῶς; καὶ ἐπεὶ τὰ πάντα παρὰ
ἀλλὰ τιθέμεθα, μᾶλλον ἐκφαίνονται, ἰδὲ
μὴ καὶ πρὸς ἀλλήλους ἀλλήλους, τί τὸ ἀλ-
κορανὸν ποιεῖ ἐκαστὸς διεξέειπε. φυσίμ γὰρ τὸ
ἀληθεῶς, τὸν χριστὸν τῷ αὐτῷ καὶ τῷ
ἀγγέλῳ ἀναγγελλέσθαι, καὶ διὰ τὸν δόμα-
τὸν ἁγίου ἡγιάσθαι, καὶ διωκεῖται θεοῦ συ-
νεληφθῆναι, ἀλλ' οὐ φύσεως ἡγεγῆσθαι καὶ ἐκ
πατρὸς ἀγνοίας, καὶ ὑπὲρ πάντων τῶν
ἀλλὰς γυναικῶν καὶ πατρὸς γεννηθῆναι. πο-
εἰ δὲ τὸ μωάμεθ οὐδ' ἐν τοῖς τοῦ φυσίμ, ἀλλ'
ὅτι τὸ ὀρφανὸς καὶ πλανήτης ὑπὸ θεοῦ συ-
ναχθεῖς. ἔπειτα φυσίμ τὸν χριστὸν, ὅτι ἔστι λό-
γος θεός· καὶ ἡτ' ἄρα, ὅδ' ἐν ἡδυνάτῃ ἀγνοεῖ.
ὁ δὲ μαχόμενος, τὸν προφήτην ἀμωβίλθαι.
φυσίμ γὰρ αὐτὸν ἀγνοεῖ, τί ἐστὶ αὐτῷ, ἢ
τοῖς ἰδοῖς. αὐτὸς τὸ εἶπε, ἀγνοῶ πάντων. 40
ἐγὼ ἢ ὑμεῖς ἐστὲ ἐν θυβύπτι. ὁ θεὸς καὶ φη-
ται εἶπε αὐτὸν ποιεῖ τοῦ πατρὸς καὶ τῶν
μητρὸς, εἴθιμι ἡδὲ ἐν τῷ ὅδ' ἐν αὐτῷ. ἐπ'
τὸ φέρεται, ὅτι αὐτὸς γέγονε παρὰ τῶν ἰσχυ-
ράων καὶ εἰς φέρεται ἀπερρίφθαι. ὡν
κατατὴν τὸν κοινὸν αὐτῶν τὸν μαχόμενος, ὅτι
λητμήσας τὸν ζωὴν ἐκτελέσαι, ὅπως φέρεται
πάντα

πύτω τὴν φλέβα πνευμονίῃ ἰουδαία τις.
 ἐπὶ αὐτὸς μὲν ὁ χεῖρς ἐκ τοῦ ἀβραάμ κα-
 τὰ τοῦ δ' αὖτε Ἰσαάκ, ὃ γεγονόσιν αἱ ἐπαγ-
 γελίαι πρὸς τῆς εὐλογίας καὶ τῆς ἐφομένης
 κληρονομίας. ὁ δὲ μαχόμενος κατὰ γὰρ τοῦ
 τοῦ Ἰσαάκ, ὃ οὐκ ἀνῆκεν ἢ ἐπαγγέλῳ· ἀλλ'
 ἡ πόδι ἐκείνου γέγραπται μόνον, ἔστι σὺ δ' ἐ-
 ρος ἀνθρώπου, καὶ αἱ χεῖρας αὐτοῦ ἐπὶ πάν-
 τας, καὶ τὰ λοιπὰ. Ἐπὶ ὁ μὲν χεῖρς οὐδ' ἐ-
 10 ποτε οὐδέ μιν ἐπὶ νόσον ἀμαρτίαν, τὸ γὰρ
 πᾶν δὲ τοῦ θεοῦ, καὶ ὁ λόγος τοῦ θεοῦ, οὐδ' ἐ-
 ναιτο πλανηθῆναι· ὁ δὲ μαχόμενος, εἰδὼς
 ἡλικίαν γεγενε, καὶ φονεύς, ἀσεβής τε καὶ
 ἀρεπής, καὶ πολλοὺς ἄλλους ἀμαρτήμασιν ἐ-
 νούσας, ἐφ' οἷς ὁ θεὸς (ὡς φασιν) αὐτῷ συνέ-
 20 νω, ἐπὶ ὁ μὲν χεῖρς φερεται πεποικίκε θαν-
 ματα, καὶ ἔκστασις. ὡς γὰρ λέγεται καὶ ὅτι
 ἔφ' κεφαλῇ αὐτοῦ ἐλμοῖδ', πρὸς ἔφ' ἔλκει,
 ὁ χεῖρς, τυφλοὺς ἐφώτισε, λεπτοὺς ἐκείδ' αὖ-
 30 ρισ, καὶ νεκροὺς ἀνέστησεν· ὁ δὲ μωῶς μετὰ πε-
 ποικίκε θᾶπυμα οὐδ' ἐν, κατὰ τὸ ἀλυσσόμενος
 καὶ ἅπανα πρὸς αὐτοῦ λέγοντο, ἢ ἀποπαι,
 ἢ ἀδυνάτω εἶσι, καὶ ἀπὸ κηλ, ὡς πρὸς τὸ τὴν
 σπλνλνλν διαρεθεῖσαν ὑποκινῶσθαι· ἢ ἄ-
 χρεως, ὡς πρὸς τὸ τὴν ἡμέραν φθέρειν αὐτῶν·
 ἢ πᾶν τὸ πᾶσι κινεῖν μὲν, πολλὰ γὰρ ἔλε-
 γον αὐτῶν ποιεῖν ὅτι κερπύων καὶ νυκτός, ἀ-
 φ' ἡμέρας ἀπὸ τοῦ μὲν ὁ δ' ἐκινῶναι οὐκ εἴ-
 40 χον, ὅθεν καὶ ἔφ' ἔλεγον, φῆς ἀνέρεχεσθαι εἰς
 30 πρὸς αὐτῶν νυκτός πρὸς τοῦ θεοῦ, ἀναλβ-
 νει καὶ ἡμέρας ὁρώντων ἡμῶν, καὶ πρὸς ὁδο-
 μν, ὁ δὲ χεῖρς μέγιστε καὶ μεγαλοπρεπὴς
 θᾶπυματὶ ἐποίησεν ἡμέρας καὶ ὅτι φανερῶν,
 καὶ πολλὰ ὁρώντων ὁρώντων, ὡς τε φανε-
 ρὰ εἶναι τὰ ὅρα ἐκείνου. μετὰ ταῦτα ὁ μὲν
 χεῖρς διδασκαλῶν γέγονεν ἔφορος. ὡς
 γὰρ λέγεται ὅτι ἔφ' ἀλυσσόμενος, ὅτι ἔφ'
 κεφαλῇ αὐτοῦ ἐλμοῖδ', ὡς πρὸς ἐκ προσώπου
 τοῦ θεοῦ· ὡς χεῖρς, ἀναλόγισαι πᾶσι σοὶ δ' ἐ-
 40 δ' ὡς πᾶν δὲ μαχόμενος, ὡς τε ἐπ' ἀνέρεχεσθαι ἐπ'
 ὅτι πρὸς κληνὴν κείμεσθαι, καὶ ἐδ' ἰδ' αὖ-
 ρας ἐβίβω καὶ σοφίαν, τὸν μωσέως νόμον
 καὶ τὸ διαγγέλιον ὁ δὲ μωῶς μετὰ. διδασ-
 καλῶν ἡ ἀγνοῶν, ἀνθρώπου ἰδιώτης, ὅθεν
 ἡμεῖς εἰδὼς γλώσσας πᾶν τῆς αὐτοῦ, ἀγ-
 νῶν καὶ τῶν ἐμφανῶν τοῦ αὐτοῦ νόμου. φησὶ
 γὰρ μόνον τὸν θεὸν εἰδέναι τὴν αὐτοῦ ἀλυσσόμε-
 νος

assumpsit, cum huic Iudæa quædam ue-
 nam secuisset. Item, ipse quidem Christus
 ab Abraam descendit, & Isaac, cui facta
 est promissio de benedictione, & conse-
 quenda hæreditate. Mahometus autem de-
 scendit per Hismaël, ad quem non per-
 uenit promissio: sed de eo scriptum est,
 quod erit ferreus homo, & manus eius
 contra omnes, & reliqua. Item Christus
 nullum unquam peccatum commisit.
 Spiritus enim Dei & uerbum Dei non
 potuit peccare. Mahometus autem ido-
 lolastra fuit, & homicida, lasciuus & ra-
 pax, multisq; alijs peccatis connoxius, in
 quibus Deus, ut dicunt, ei pepercit. Item
 Christus stupenda fecit miracula, & uti-
 lia. Sicut enim dicitur in capitulo El-
 maide, in fine, Christus cacos illumina-
 uit, leprosus mundauit, & mortuos su-
 scitauit: Mahometus autem nullum mi-
 raculum fecit, secundum Alcoranum.
 Et quæ de eo dicuntur, uel inconueni-
 entia, uel impossibilia sunt & absona, si-
 cut lunam diuisam reintegrare: uel inu-
 tilia, sicut camelum loqui: uel omnino
 occulta. Multa enim dixit seipsum in
 occulto & nocte facere, quæ in die re-
 quisitus, ostendere non potuit. Vnde
 ei dixerunt: Dicis te ascendere in cœ-
 lum ad Deum nocte, ascende de die,
 ut uideamus nos, & credemus. Chri-
 stus autem maxima & magnifica mi-
 racula faciebat de die, & in manifesto,
 & coram multis testibus uidentibus: qua
 re manifesta sunt opera illius. Præterea
 Christus quidem magister fuit excel-
 lens, sicut dicitur in Alcorano. Et in
 capitulo Elmeide, quasi ex persona Dei:
 O Christe, considera quem dedi tibi
 spiritum sanctum, ut loquaris. Item,
 In cunabulis docui te librum, & sa-
 pientiam, & legem Moysi, & euan-
 gelium. Mahometus autem doctor fuit
 ignarus, & homo idiota, nesciens al-
 liam linguam nisi suam, ignorans et-
 iam interpretationem legis suæ. Di-
 cit enim, solum Deum scire Alcora-
 ni ex-

Christi ad Ma-
 hometum excel-
 lentia, per col-
 lationem.
 Gen. 16.

obnoxius.

Mahometi mi-
 racula.

Mahomet
 idiota.

ni expositionem. Item Christus secundū euangelium crucifixus est, & mortuus, & resurrexit uere, & ascendit in coelos, & sedet ad dexteram Dei. Alcoranū autē dicit, quod non est mortuus, sed assumpsit eum Deus. Quare & secundum euāgelium, & secundum Alcoranum, & in omnem euentum Christus uiuit. Mahometus autem omnino mortuus est. Sed melior est adiutor uiuus, quā mortuus. Omitto alias secundum quodlibet excellentias, quas de Christo euangelium posuit. Mirum igitur, quare Saraceni nō sequuntur potius Christum quā Mahometum, & euangelium potius quā Alcoranum, cum ualde credibile sit, per meliorem legislatorem meliorem legem datam esse, & melius à Deo conseruatam ueracem & incorruptam, sicut superius demonstratum est in tertio capitulo.

DE EVANGELII AD AL-
coranum excellentia. Cap.
XVI.

Evangeliū autem ad Alcoranum excellentiam, facile ex superioribus dictis possumus cognoscere. Antē enim demonstratum est, non esse Alcoranum legem Dei, propterea quod neque uetus neque nouum testamentum hanc testantur, & quod neque in stilo, neque in sententijs cum alijs conuenit, & quod contradicit sibi ipsi, & quod nullo miraculo confirmatur, & quod est irrationabile, & quod manifesta continet mēdacia, et quod uio lentum, & quod inordinatū, & quod iniquum, & quod ambiguum. hæc enim omnia per ipsum Alcoranū breuiter sunt antē demonstrata. Veruntamē id ipsum Alcoranum legentibus, melius hæc demonstrantur. Quare nos audacter dicere possumus, si nobis credere non uultis, Alcoranum legite. Horum autem contraria in euangelica doctrina manifeste apparent. Etenim Mahometus praecepit, quasi supra omnes prophetas qui sunt uel qui futuri sunt, Christū cōmendauit, &

Epilogus.

Alcoranū legentibus, ut quā sint absurda eius dogmata intelligatur.

νου ὁ μὲν χριστὸς, κατὰ τὸ εὐ-
αγγέλιον ἐσταύρωται, καὶ τέθνηκε, καὶ ἐ-
γερτο ἀπὸ νεκρῶν, ἀνῆλθε δὲ εἰς τοὺς οὐρανοὺς,
καὶ κάθηται ἐν δεξιᾷ τοῦ θεοῦ. τὸ δὲ ἄλκο-
ράν φησὶν, ὅτι οὐ τέθνηκεν, ἀλλ' αὐτὸν
βρῶν αὐτὸν ὁ θεὸς. ὡς τε κατὰ τὸ εὐαγγέλιον
καὶ κατὰ τὸ ἄλκοράν καὶ κατὰ τὸν
ἐκθεσιν, ὁ χριστὸς ἦν, ὁ δὲ μαχόμενος
τῶν πλάνων. Βελτίον δὲ ὅτι τοῦ πεινῶ-
τος Βουδοῦ, ὁ ἦν Βουδὸς. καὶ παραλέπει
τὰς ἄλλας καὶ ἑκάστην ὑπόθεσιν, ὡς περὶ
τοῦ χριστοῦ τὸ εὐαγγέλιον τίθησι. Παιμα-
σὸν ποίνομεν, πῶς οἱ σατράκωνοι οὐ μάλ-
λον ἀπολυθῶσι τοῦ χριστοῦ, ἢ τοῦ μαχόμε-
τος ἐν εὐαγγελίῳ μάλλον, ἢ τοῦ ἄλκοράν. μά-
λιστα λίαν ὄντι πεινῶν, εἴα τοῦ βελτίου
νομοδίου βελτίονα νόμον δεῖξαι, καὶ βελ-
τίον σωτηριόμηνον ἑαυτοῦ, ἀλλὰ τὸ καὶ
ἀδύνατον, ὡς ἀνωτέρω δὲ εἰκται ἐν τοῦ
τρίτου κεφαλαίου.

ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΤΟΥ ΕΥΑΓ-
ΓΕΛΙΟΥ ΠΡΟΣ Τὸ ἄλκοράν ἵστα-
σεως.
κεφαλ. ις.

Τὸ δὲ τοῦ εὐαγγελίου πρὸς τὸ ἄλκο-
ράν ὡς ὁμοειδὲς, ἐκ τῶν ἀνωτέρω
ἐξηγησάμενων σαφὲς δὲ ὡραζόμεθα γινώσκειν. πῶς
ἀποδείκνυται γὰρ, μὴ εἶναι τὸ ἄλκοράν
νόμον θεοῦ, εἴα τὸ μὴτε τὴν παλαιάν, καὶ
μὴτε τὴν νέαν τούτων συμμεινῶμεν. καὶ
ὅτι οὐτὶς ἐν τῇ φρεσὶ, οὐτὶς ἐν ταῖς ἀποφά-
σεσι, συμβαίνει τοῖς ἄλλοις. καὶ ὅτι ἀντιλε-
γεται ἑαυτοῦ. καὶ ὅτι οὐδὲν δυνάμει βέλ-
τιον. καὶ ὅτι ὅτι ἀδύνατον, καὶ ὅτι φανερά
ἐν εἰρήνῃ. καὶ ὅτι βίαιον, καὶ ὅτι ἀδικ-
τον, καὶ ὅτι πονηρόν, καὶ ὅτι ἀμώλυτον.
ταῦτα γὰρ πάντα ὡς ἐν βραχεί δι' αὐτὸ τοῦ
ἄλκοράν πρὸς ἀποδείκνυται. πλὴν τοῖς ἐν
αὐτοῦ τοῦ ἄλκοράν ἀναγινώσκουσιν, βελ-
τίον δὲ εἰκνυται ταῦτα, ὡς ἡ ἡμῶν διατριβή.
τὸ δὲ ἄλκοράν λέγειν, εἰ ἡμῖν τοῖς δούλοις βέλ-
τιον, τὸ ἄλκοράν ἀνάγνωτε. τῶν δὲ πᾶν
τῶν ὡς ἐν εὐαγγελίῳ διδασκαλίας φανερὰ
ταῦτα εἰσὶν. ὅτι γὰρ ὁ μαχόμενος, ὡς πρὸς
μὴν ὡς ἑαυτοῦ πάντας τοὺς ὄντας πρὸς ἑαυ-
τοῦ, ἐπ' ἑαυτοῦ τὸν χριστόν, ὅτι ἐπ' ἑαυ-
τοῦ.

διὰ γὰρ τοῦ διδασκαλίου ἐμεγαλύνει
 περὶ πάντας τὰς θείας γραφάς. ἰσχυρὰ δὲ ὡς
 αὐτὸν οὐτως ἰσχυρὰ καὶ διωατῇ μαρ-
 τυρία διδασκαλίας ἢ βίον, ἢ ὁ παρὰ τῶν
 ἐκείνων αὐτοῖς μέγιστον ὑπερσυνώτων ἔπει-
 ρησὶ δὲ αὐτὸς ὁ μαχόμενος ἐν τῇ ἀλκο-
 ρανῇ, ἐν τῇ κεφαλῇ τῇ ἐλμειδῇ, ὡς πα-
 ρὰ τὴν ἐξουσίαν τοῦ ἀνθρώπου οὗ τοῦ ἰσχυ-
 ροῦ τοῦ ἐν τῇ μαρτυρίᾳ, τοῦ ἀληθεύοντος πε-
 10 ρὶ πάντων καὶ δεδωκεν αὐτῇ τὸ θαυμάγι-
 ον, ὅτι οὐδὲν ὁδὸν καὶ φῶς, καὶ ἀληθείαν
 φανερὰν ἀλλὰ καὶ ἐν πολλοῖς τοῖς τοῖς ἀλ-
 κορανῶν ἐκπεριμένον ἐγκωμιάζον τὸ θαυμάγι-
 ον. ἀλλὰ καὶ αὐτὸ τὸ θαυμάγιον ἐν πα-
 ραχάρ καὶ ἐλκεῖται ὑψηλὸν τὰ τὰ τῇ ἰσ-
 χυρῇ φανερῇ αὐτῷ, ὡς περὶ τοῦ οὐκ ἐπιμι-
 αὶν πρὸς αὐτὸ τοῖς σαρκασμοῖς, εἰ τῇ ὑμε-
 τέρῃ μὴ μὲν βέλτοι δὲ ἢ μὴ βέλτοι δὲ πρὸς ὁ-
 20 ραν, πρὸς τὸ θαυμάγιον, ἐν αὐτῷ τῇ θαυμά-
 γιᾳ ἀνέγνωται καὶ ἐπὶ ἐκείνῳ λέγει ὅτι τῇ
 ἀλκορανῇ ἐν τῇ κεφαλῇ τῇ ἐλμειδῇ, ἐκ
 λαμβάνει ὁ θεὸς ἀληθείαν τὴν ἀληθείαν διὰ
 τοῦ λόγου αὐτοῦ, καὶ ὁ λόγος τῆς ἀληθείας
 τῇ ἀρετῇ, ὡς περὶ τῇ ἀληθείᾳ ἀληθείᾳ,
 καὶ τὴν ματαίωσιν ματαίωσιν, περὶ ὁμο-
 πη, καὶ ὁμονόμησιν ὁ θεός, ἵνα μὴ ὁ κόσμος
 δι' ἐργον ἀπολύται, τὸν ὁμοῦ παρὰ καὶ
 ὁμοῦ ἀναγκῶν νόμον, τὸν τῇ τῇ
 30 ἀρχῇ, οὐκ ἐν ἑνὶ τόπῳ, ἀλλ' ἐν διαφόροις
 ἐπαρχίαις, ὅτι ἐν ἑνὶ ἰδιώματι, ἀλλὰ διαφό-
 ροις καὶ καθολικοῖς διαλέκτοις γραφύμαι,
 ἑβραϊκῶς καὶ ῥωμαϊκῶς, καὶ μετὰ ταῦτα
 ποῖως, εἰς πόλεις μετρενεχθῶναι τὰς δια-
 λέκτους, πρὸς δὲ τὸ τὸ θαυμάγιον τέλει,
 φανεῖται τοῖς αὐτοῖς μαθηταῖς ὁ χριστός, εἰς
 πάντας τὸν κόσμον δραστηρίως κηρύττει τὸ
 θαυμάγιον. ὅπως ἵνα τελειώσῃ ἰσχύσωσι,
 δ' ἡ ἀρετὴ αὐτοῖς χάρισμα γλωσσῶν, καὶ δ' ὁ
 40 ναμὸν αὐτῶν. τὸ δ' ἀλκορανῶν ἀρραβι-
 σμὸς μόνον αὐτῶν φησὶν ὅτι τὸ θεὸς δεδωκεν.
 Ἐν ἡμετέροις βελτίως πρὸς ὁρᾶν, μὴ δὲ
 διωκόμενους γινώσκοντες, τὴν ἀρραβινὴν ἀγ-
 νώσκοντες διὰ τὴν ἀρετὴν, ἐπεὶ δὲ μὴ πάντες γι-
 γνώσκοντες τὴν ἀρραβινὴν γλώσσῃ, μήτε δ' ὁ
 50 καὶ ταῦτα μὴ δύνανται. γέγραπται δὲ ἐν
 τῇ ἀλκορανῇ, καὶ ὁ θεὸς ἀρετῇ δ' ἐκτελεῖ, μὴ
 δ' ἵνα διωκόμενους πᾶσι ἐν τῇ νόμῳ τῇ
 σαρκί.

euangelij doctrinam supra omnes diui-
 nas scripturas magnificauit. Scimus au-
 tem, quod nullum sic est tam ualidum,
 tamq̃ potens testimonium doctrinae uel
 uitae, quam laus ab his qui conantur re-
 prehensionem inducere. Dicit autē ipse
 Mahometus in Alcorano, in capitulo El
 meide: Terminauimus uiam hominum
 per Iesum Christum filium Mariae, uera-
 cissimum prophetam, & dedimus ei euā-
 gelium, in quo est deductio & lux & ue-
 ritas manifesta. Et in multis locis Alcora-
 ni praecipue commendat euangelium.

Etenim ipsum euangelium in omni loco
 & lingua excellentissime mūdo seipsum
 manifestat. Quare confidenter dicere
 possem de eo Saracenis: Si uestro Maho-
 meto uultis, uel non uultis credere de e-
 uangelio, id ipsum euangelium legite.

Euangelij mani-
 festatio cuius-
 modi à Deo in-
 stituta.

Et quoniam, sicut dicitur in Alcorano in
 capitulo Elempthal, uolens Deus quod
 uerificetur ueritas per uerbum suum, &
 intercidatur gubernatio haereticorum,
 & ut ueritas uerificetur & uanitas eua-
 nescat, prouidit & dispensauit Deus, ne
 mundus per ignorantiam periret, ut lex
 illa, quae generaliter omnibus & sola ne-
 cessaria erat, lex ea quae est euangelij,
 non in uno loco, sed in diuersis prouin-
 cijs: neque in uno idiomate, sed diuersis
 et in omnibus linguis scriberetur, hebrai-
 ca, graece, & latine, & post haec fideliter
 transferretur. In fine autem euangelij
 mandauit discipulis suis Christus, ut in
 uniuerso mundo efficaciter euangeli-
 um praedicarent. Quod ut perficere pos-
 sent, dedit eis gratiam linguarum & uir-
 tutem miraculorum. Alcoranum autem
 arabice solum sibi ipsi dicit à Deo datum
 esse: & Saraceni firmiter credunt, nullum
 posse hoc scire qui arabicam linguam ig-
 noret. Sequitur autem, non omnes scire
 arabicam linguam, neque posse hanc di-
 scere. Scriptum autem est in Alcorano,
 sicut & ante demonstratum est, nullum
 posse saluari, praeter eos qui sunt in lege

Marci 16.

O 2 Saraceno

Saracenorū. Quare conuenienter quari posset, si solos uelit Saracenos Deus saluos fieri, & eos qui arabicam linguā sciunt. Christianorum autem lex, quæ scripta est in omnib. linguis, dicit, quod Deus uult omnes homines saluos fieri. Saraceni igitur, qui solo nomine saluati dicuntur, sicut antè dictum est, & alij omnes qui secundum ueritatem saluos se fieri uolunt, discant Christum esse saluatorem, legantq; euangelium in quacunque lingua uolunt, & inuenient ferè contraria omnia quæ prædicta sunt & demonstrata ab Alcorano. Inuenientq; quod Moyse lex & propheta ipsum testantur, & nullam esse euangelij contrarietatem, sed potius complementum & perfectionem omnium aliarum scripturarum. Inuenient quoq; in euangelio stilum non metricum uel rhythmicum, sed simplicem & communem, nō quidem propter simplicitatem scribentium, sed propter utilitatem legentium, ut ab omni simplici et idiota conuenienter intelligi posset. Modum non habet assentatorium, neq; turpia uel defueta nomina, sed communia & honestissima. Fabulam autem omnino nullam continet euangelij. & si qualem aliquando parabolas apponit, ex ipsa uerbi consequentia manifeste ostenditur, quod parabolice loquitur. Conuenit autem in sententijs, non solum cum alijs sacris scripturis, sicut dictum est, sed etiam cum philosophis, qui de uirtutibus & de extremo hominum fine demonstratiue, uel rationabiliter tractauerunt. Addit etiam quædam excelsissima, ad quæ naturalis humana ratio nō potest peruenire. Et nequaquæ aliquid dicit, cui quis demonstratiue possit instare, quia cum demonstratio cōtineat uerū, nihil potest esse ei contrariū nisi falsum. Speculatibus autē diligenter, nulla cōtradictio in euāgelij cōtinetur. Quare nō solū unum euangelij cum seipso cōuenit, sed etiam quatuor inter se, in omnibus necessarijs circa fidem, simpliciter conueniunt: id est, de incarnatione,

Saraceni, Saluati.

Laud euangelij Christi.

Stilis simplicitas.

Parabole.

Nulla cōtradictio in 4. Euāgelij.

σαρρακενιω. ὡς τ' εἰκότως αὐτῶν ζητηδὲν, αὐτοὺς μόνους βούλοιστο σωθῆναι τοὺς σαρρακενίους ὁ θεός, καὶ τοὺς γινώσκοντες τὴν τῶν ἀνθρώπων γλῶσσαν. ὁ δὲ τῶν χριστιανῶν νόμος, ὁ ἐν περσῶν γράμμιθ' ταῖς ἐβραϊστί, φησὶ, τὸν θεὸν πάντας ἀνθρώπους θελεῖν σωθῆναι. οἱ σαρρακενιοὶ πίνωσι οἶνον (ἔσθ' ὄνομα τι λεγόμενον σεσωσμένοιο, καδὲς πῶς ἐρηται, καὶ οἱ ἄλλοι πάντες οἱ κατὰ ἀλήθειαν σωθῆναι βουλόμενοι, μαθεύσαντες τὴν χεῖρ ἐν αὐτῇ, ἀναγινώσκοντες τὸ εὐαγγέλιον ἐν ᾧ αὐτοὶ βούλονται ἐβραϊστί, καὶ εὐρησθε σκεδὸν ἡμετέρας πάντας τοὺς περσικῶν καὶ ἐβραϊστικῶν λόγων τὸν αὐτὸν νόμον, καὶ τοὺς περσῶν, μηδεμίαν οὐσίαν πῶς αὐτοὺς τὸ εὐαγγέλιον ἡμετέρας τῆς ἀναγνώσεως, μᾶλλον μὲν ἐν συμπληρωσίν, καὶ τελειότητι πάντων τῶν ἀλλων. εὐρησούσι τὴν ἐν τῷ εὐαγγελίῳ φράσιν ἐν τῷ ἱερὶ καὶ ἁγίῳ, ἀλλ' ἀπλῶς καὶ κοινῶς ἐστὶ τὴν ἀπλότητα τῶν γραφόντων, ἀλλὰ ἐστὶ τὴν ἀφελείαν τῶν ἀναγινώσκοντων, ὡς δ' ἡμετέρας πάντας ἀπλῶς τε καὶ ἰδιῶς οἰκίως ἀναγινώσκοντες διδάσκοντες. καὶ οὐ κατὰ φύσιν, ἀλλ' ἐπὶ αὐτῇ καὶ ἀληθείᾳ ὀνόματα, ἀλλὰ κοινὰ καὶ σεμνότητι. μὴ θορὰ δὲ εἰς τὴν ἀπλοῦς πᾶσι τοῦ εὐαγγελίου, ἀλλὰ καὶ εἰς τὴν ἀπλοῦς τῆς ἀναγνώσεως, ἐξ αὐτῆς τῆς λόγου ἀκρονοτίας δὲ ἐκινῶνται φανερῶς, ὅτι παραβολικῶς ἐβραϊστί, συνάδει δὲ ἐν ταῖς ἀποφάσεσιν αὐτοῦ μόνον ταῖς ἀλλοῖς ἱερῶν γραφαῖς, καδὲς ἐρηται, ἀλλὰ καὶ τοῖς ὁμοίοις τοῖς πᾶσι ἀνθρώπων καὶ τοῖς ἐσθ' αὐτῶν τῶν ἀνθρώπων πᾶσι ἀποδεικτικῶς ἡ λογικῶς πραγματευόμενοις. πᾶσι τῶν μὲν τοῖς καὶ πᾶσι ἐν ἁγίᾳ, ἐφ' ᾧ ὁ φυσικὸς καὶ ἀνθρώπινος λόγος ἐδιδάχθη ἐκείνῳ, καὶ οὐδ' ἐν δ' αὐτῶν φανερῶς, ὡς αὐτοὶ ἀποδεικτικῶς φησὶν. πᾶσι γὰρ ἀποδείξεως ἀληθὲς περιεχούσης, μόνον τὸ ἐβραϊστικὸν τὰν τῶν ἀνθρώπων ἡμετέρας ἀλλοῖς τῶν σκευασμένων, οὐδὲ μία ἡμετέρας λογικῶν ἐν τοῖς εὐαγγελίοις εὐρισκῶν. ὡς τε μὴ μόνον τὸ εὐαγγέλιον ἑαυτῶν συμπληρῶν, ἀλλὰ καὶ τὰς ἁγίας ἀλλοῖς ἐν πᾶσι τοῖς πᾶσι ἐν τῇ ἀναγκαίᾳ, τὸ πᾶσι, πᾶσι τῶν σαρκῶν.

αὐτῶν, τῆς διδασκαλίας, τοῦ πάθους, τῆς
 ἀναστάσεως, τῆς ἀναλήψεως τοῦ χριστοῦ, καὶ
 τῆς τῶν ποσόνων εὐαγγελίων ἐν δια-
 φόροις τόποις καὶ διαφόροις διαλέκτοις,
 ἐπὶ τῷ ποσόνων συγγραφῶν δὲ ἀφ-
 ῆς συγγραμμάτων, ὡς πείρηται. πνὲς
 μὲν τοῦ τῶν ἀποστόλων ἐπὶ τῶν εὐ-
 αγγελίων εἶναι φανερὰ, διὰ τὸ ὅτι
 ἐν τῇ εὐαγγελίᾳ γέγραπται, ἐν ἑτέρῳ μὴ πε-
 ριέχεται. τὸ δὲ οὐκ ἐστὶν φαντολογία,
 ἀλλὰ μᾶλλον οἰκονομία θεοῦ. τοῦ γὰρ ἁ-
 γίου πνεύματος παροτρύνοντος τὸ πᾶν
 ἐν τῇ εὐαγγελίᾳ πεποιημένων, ἐπεὶ εἰ-
 πε. τὸ δὲ ὑφ' ἐνὸς εὐαγγελιστοῦ γράφειν, οὐ-
 δὲ ἡγήσασθαι τῶν ἄλλων τριῶν, ἢ φαν-
 τισμὸς τῶν ἀποστόλων. ἀλλὰ καὶ οὕτως οἱ ποσόνων,
 οὐ πάντες τὰ ὅσα ἢ τοὺς λόγους τοῦ χρι-
 στοῦ συνεροῦσαντο, ἀλλὰ μόνον τὰ πρὸς
 σωτηρίαν ἀναγκασιότατα. τῶς δὲ ἡ χριστι-
 ἀνικὴ διδασκαλία, τελείως διακρίνεται βεβαιό-
 ται, φανερώς ἐν τῇ ἐβδόμῳ κεφαλῇ
 περὶ τοῦ εὐαγγελίου. καὶ οὐ δὲ ὑπὸ πλείων
 ἐν τοῖς ἀνθρώποις διακρίνεται. οὐδεμία δὲ ὁδὸς
 ἐν τῇ κοινῇ διδασκαλίᾳ ἢ νόμῳ οὕτως
 διλογεῖται ὡς καὶ τέλει, ὡς περὶ τὸ εὐαγγε-
 λιον, ὅς περὶ τὰ πάθη ἐκ τῆς εἰζης ἀν-
 τιστοιχοῦν μόνον τοῦ ἁγίου πνεύματος, ἢ
 τὸ ἐξωθεν ῥῆμα κωλύει, ἀλλὰ καὶ τὸν ἁ-
 γιον τοῦ λογισμοῦ κίνησιν, ἢ τὸν ἁγίου
 διδασκῶν, οἷον ὑποδυμῖαν, ὅσον ἁγίου,
 καὶ τὰ παιδά, οἷς περὶ τὰ ἐξω καὶ
 ἐπὶ τῶν. ἐφύτασε δὲ καὶ ἀπὸ τῆς πᾶν
 περὶ τὰ ἀγαθὰ ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ τῆς τελειότη-
 τος ἀγαθῶν, τοῦ θεοῦ δὲ κλονοῦν καὶ τοῦ πλη-
 οῦν ἢ τῆς δὲ πληρώματος νόμου. φυτὸν δὲ
 σὺν γὰρ φιλικῆς καὶ ἀγαθῆς τελείας, ἢ
 τῶν ἰδίων ἀγαθῶν τοῖς ἄλλοις κοινωνοῦν ἀ-
 νγκάζει, οὐκ ἐπὶ δὲ ἀναγκῆν δικαιο-
 συνῃ ζητῶν, ζητοῦσαν πρὸς τὸ τὰ ἄλ-
 λους ἡμέραν ἀποδοῦναι. ἐπὶ ποιεῖ τὸ εὐαγγ-
 γελιον τὸ οἰκιστικὸν καὶ φουρνον πρὸς αἰ-
 μα. ὅσα αὐτὸν θέλει ἵνα ποιῶσιν ὑμῖν οἱ ἀν-
 θρώποι, καὶ ὑμεῖς ποιεῖτε ὁμοίως αὐτοῖς. ὁ
 μόνον τοῖς κτησάμενοι οὐδὲν ἐν ἄλλο δὲ
 ἀναγκῆν πρὸς αἶμα, ὅσον πρὸς αὐτὸν πλη-
 οῦν. ὁ μόνον δὲ ἀλλοθεν ποιεῖ τὸ εὐαγγε-
 λιον, καὶ ὡς περὶ πρὸς αὐτὸν οἱ διδασκαλοὶ
 χριστι-

natione, doctrina, passione, resurrectione,
 ascensione Christi, & spiritus san-
 cti missione: & si quatuor euāgelia in di-
 versis locis & diversis linguis, nec non à
 diversis auctoribus à principio conscri-
 pta sunt, ut antè dictum est. Quidam ta-
 men simpliciores existimaverunt, in euā-
 gelio esse contrarietatem, propterea
 illud quod in alio euangelio continetur
 in alio euangelio non continetur. Hoc
 autem non est contradictio, sed potius di-
 spensatio Dei, quasi inspirante spiritus san-
 cto, ut quod ab uno euangelista prater-
 missum est, alter dicat: quod autè ab uno
 euangelista scriptum est, nullus aliorum
 trium negavit, uel contrarium aliquid di-
 xit. Sed hi quatuor nō omnia opera, uel
 uerba Christi conscripserunt, sed solum
 quæ ad salutem sunt magis necessaria.
 Quomodo autem doctrina Christiana
 perfecte miraculis sit confirmata, in septi-
 mo capitulo manifeste antè demonstra-
 tum est: quare non oportet amplius in
 eisdem uersari. Nulla autem est in mūdo
 doctrina, uel lex, quæ sic rationabilis exi-
 stat & perfecta sicut euangelica, quæ om-
 nes passiones radicitus auellit. Non solū
 inordinatam actionem & exterius uer-
 bum prohibet, sed & inordinatum ani-
 mi motum, uel intrinsecum affectum, si-
 cut cōcupiscētiā, iram inordinatam,
 & similia, ex quibus omnia mala exterio-
 ra sequuntur. Plantauitq; & conserua-
 uit omnia bona in mandato perfectissimæ
 dilectionis, Dei uidelicet & proxi-
 mi. Habita enim amicitia & charitate p-
 perfecta, quæ propria bona cum alijs cōmu-
 nicare cogit, non est necessarium iusti-
 ciam quærere, quæ nos inducit ad resti-
 tuendum aliena. Item continet euan-
 gelium naturalissimum & propriissimū
 mandatum, Quæcunque uultis ut fa-
 ciant uobis homines, & uos facite simi-
 liter eis. Quo solo habito, non est ne-
 cessarium aliud præceptum respectu pro-
 ximi. Non solum etiam ueritatem con-
 tinet euangelium, sed, sicut credunt
 O 3 Christia-

Christi opera et
 dicta non om-
 nia in Euange-
 lijs scripta.

Euangelica le-
 gis perfectio:

Medacij et uio-
 lentia expers
 Euangelium:

Christiani doctores, si unum solum mendacium in euangelio inueniretur, totum euangelium merito suspectum habetur, sicut superius determinatum est in nono capitulo. Violentiam autem nullam permittit euangelium, quinimo et ipsam uiolentiam, & iniuriam patienter oportet e ferre ait, dicens: Si quis te alapis percusserit ad dexteram genam, uerte & alteram, & si quis a te capiat pallium, ne prohibeas eum, sed da etiam tunicam. Docet etiam pro illata iniuria et odio, beneficium & dilectionem reddere dicens: Diligite inimicos uestros, Benefacite odio habentibus uos, & orate pro malignantibus, & his qui uos persequuntur.

Math. 5.

Luce 6.

Math. 5.

Non tamen hoc aduersatur, si quidam Christianorum iniqui non seruant hæc omnia. Non enim iniquorum peruersio prohibet sanctissime legis perfectionem & ueritatem. Bene ordinatissima autem est euangelij doctrina, sicut antè demonstratum est decimo in capitulo, & temporis ordine, & loci, & doctrinae, & materie. Incipit enim ab incarnatione Christi, determinans quæ ad natiuitatem huius sunt conuenientia. Et post natiuitate conuenienti tempore ostendit doctrinam & sapientiam eius. Et post hæc, & potentiam & miracula, & deinceps passionem & mortem, ultimo autem resurrectionem, & in celos ascensionem. Sanè nullum magis potest inueniri in doctrina tantæ perfectionis: etsi instabiles & indocti dicant, blasphemias quasdam in euangelio contineri, sicut de incarnatione Christi & passionem, item de trinitatis mysterio: de quibus, ut antè dictum est, scriptum est in Alcorano, quod ipsi reprobant quæ non intelligunt. Certissima uero est lex euangelica, quia certissime scitur quo tempore, quo loco, a quibus hominibus conscripta est euangelica doctrina. Certissimum etiam est, quod conuenientissime et facillime intelligibilis est, quia credenda præponuntur per reuelationem Dei, & non inuestiganda per rationem, ut sim-

Certitudo euangelij, & facilitas.

χεισταντων, ει η μονον ην τω δι'αγγελιω εν-
ροιτο το εδωκεν εις τωσ ανθρωπων
ως ην και ανωθεν διακειται ην τω εναντιω
κεφαλαιω. Βιαν δε εδε μιαν συγχωρει το δι-
αγγελιω. μαλλον μω εν και αυτω η βιαν
ην τω ανθρωπω μακροθυμως δε ην φερεν φα-
σιμ, λεγων, ει αν τις σε βαπτισι εις τω διεκ-
σια γονα, σρε φορ αυτω και τω αλλω. και ει
πισ ακ σου λαβοι την χιτωνα, μη κωλυσις αυ-
τον, αλλα εδς και το ιματιον. διδασκει δε
και ταυτε της επηγεθεισης αδικιας και μι-
σους δυποτιαν και ακηλυ αποδιδνα, λε-
γων, αγαπατε αυς ηχιδες υμων, καλωσ πισ-
τε τοις μισουσιν υμας, και ευχεσθε ταυτην
επηρεαζοντων και διακοντων υμας. ου μω
ιδωρ εναντιωται, ει πινον των χεισταντων πο-
νηροι, ου φυλασσουσι ταυτα παντα. ου γαρ
οι των πονηρων διασφορη, κωλυει τω τυ-
αγιωτατου νομον τελειοτητα και αληθε-
αν. δυτακτωται η δε βιαν η του δι'αγγ-
λιου διδασκαλια, και δως παραποδ'ει εκ-
ται ην το εδωκεν κεφαλαιω, και το χει-
νου ταυτε, και τοπον, και διδασκαλια, και
υλης. αρχεται μω γαρ εκ τω σαρκωσως το
χειστω, και διολεζεται τα περς των ημωσιν
του του ανθρωπου. και μετα των ημωσιν,
τω προσκηνηται και εδς εικνουσι τω διδ-
καλιαν και τω σοφίαν αυτου, και μετα
ταυτα τω δωαμιν και τα θανματα. και
εφεξης το παρθω και τον θανατον, ερχε-
τον δε τω ανθρωπω, και τω εις ουρανους α-
ναλκην. αληθως ην εδωκεν πονηρον διωκτον
ευρεθηναι ην διδασκαλια τοσωντος τελει-
τητ'ει και οι ακατοι και ακαδοι ουκ η-
γουσι βλασφημιας πινας ποδιεχουσι ην
δι'αγγελιω, ως πορ περς τω σαρκωσως του
χειστω, και το παρθω, ει τα πορ το τ'η-
δος μυς κειται, πορ ωμ (ως πεφεινη) γιχαπ-
ται ην τω αλωρανω, αποδοκιμαζοντων ο-
μη νοουσι. βεβαιωτατη δε βιαν, ως βεβαιω-
τα γινωσκωμω, πινι χρονω, πινι τιπω, και
πινι τινω ανθρωπων η δι'αγγελικη συνεχε-
φη διδασκαλια, επ τα βεβαιωτατη βιαν, ως
τελειως νοουμω, και κατα τον πεσπον-
τα ηροπον. πεπιδετα γαρ, ως δωμ ταυ-
τη πισδωμ, δεα αποκαλυφει. ακ ου ζε-
ησει η κατεληφει λογισμων ανθρωπων, ως η

10 χαίρεις αὐτῶν, ὡς ποτὶ δ' ᾠ νυκτοπόρδ' ἰσοφ-
 δικλῆμος πῆς γόν ἡλιον. οἱ δ' ἐροῖσι **ᾠ χειρισται**
 πῆς πίστεως δ' ἰδοὺ ἀκαλοῖ, σὺ ὡς νυκτοπόρδ' οὐ
 ᾠ νυκτ' περὶ οὐρα, ἀλλ' ἀτῆνιστ' οφθαλμοῖς
 ὡς ποτ' ἔρεῖ τῆς **ᾠ ἀληθείας ἀκτῖνας** γόν ἑαυ
 τοῖς δαμῶσι. τοῖς δ' ἄλλοις τοῖς ἀγνοοῦσι,
 καὶ λόγῳ **ῖντοσι**, οἰκείον ἐρμηνεύουσι τῇ
ᾠ πίστει καὶ τοῖς ἀληθείας μετέχει. ἀλλ' ἄ
 λέγονται αὐτοῖς ὡς ποτ' γόν **ῖντο** ἀληθεράνῃ, γόν
ῖντο κεφαλῶν **ῖντο** ἑλκαφερεῖν, ὅτι δ' ἴσῃ οὐδ'
 20 σαρξικῶν λέγειν τοῖς ἄλλοις γῆνισι τοῖς
 μὴ πιστεύουσι καὶ λέγουσι **ῖντο** ἀληθεράνῃ,
 ἐμὴ ἢ πῆς ἢ ἐμῇ, καὶ ὑμῖν ἢ ὑμετέροις· ἀλλ'
 ἐσθ' ἐπιμὴ πῆς ἀπολογίαν παυτῇ **ῖντο** ἀε-
 τῶν λόγῳ πρὸς **ᾠ** γόν αὐτοῖς πῆς πῆς καὶ
 ἐλπίδ' ἰδοὺ δ' ἐστὶν ἴσον τοῖς σοφοῦ, λόγῳ
 τοῖς ἰδὼν ὄρον ἀποδ' ἰδοὺ. ἄλλως γὰρ αὐ
 τῶν αὐτῶν **ᾠ** ἰδοὺ ἀπὸ νόμου τιμωθῆναι, **ᾠ**
 συμπεριένειν ὅτῳ αὐτὸν βούλοισθ', καὶ λέγειν,
 καὶ γόν δ' ἐμ' ἴσῃ αὐτοῦ πῆς ἰδοὺ αὐτῶν τοῖς ἰδοὺ αὐ-

30 τοῖς πῆς μῆσις.

περί τῆς τῶν Σαρρα-
κλωῶν ἀπολογίας, πρὸς τὰ
πρωτομυρία.

Πρὸς ταῦτα δὲ ὑὸν χειρὸς ἡμῶν ἀρρογείδω
 πῶς δεισιδύμονες σαφρακίνοι, καὶ
 δύσπειροι, λέγοντες· ὁ φαμί νὸν θναγγέλιον
 ἐκ εἰς πᾶσι θεοῖς ἡ ἀλλοθραῖν ὡς φασί· ὅτι
 φαμί ἀπὸς εἶν, πᾶσι θεοῖς ὅν· ἀλλ' ὅτι μεγα-
 λος ἐστὶ πᾶσι ποδὲς καὶ νὸν θναγγέλιον, ὡς τε καὶ
 ἀρκῶν τὸ ὅσμον ταῦτα τελεσται. τίς γὰρ ὅν
 ἐνὶ τοῖς ὅλοις καρδίας, ὡς τὸ πλοσίον ὡς ἐαυτὸ
 διώπτεται ἀγαπᾷ, τίς διώπτεται ὡς τὸ δεινόν
 των διώπτεται, ὡς τοκοφαντῶν των; τίς ἐν τοῖς
 ὅλοις καρδίας θναγγεῖται ὅς κενὸν πῶς τῶν; ὡς
 ἄλλος δὲ ἐν τοῖς πλοσίον ταῖς ποδὲς τῶν το
 θναγγεῖται, ὡς τὸν νόμον τῶν θεῶν διώπτεται,

DE SARACENORVM RESPON
sione ad prædicta. Cap. XVII.

AD hanc autem conatur responde
re quidam superstitiosi & conten
tiosi Saraceni, dicētes; Nō dicimus quod
euangelium non sit à Deo, cum Alcora
num hoc manifeste testetur, neque dici
mus imperfectum esse, cum à Deo sit, sed
tam ardua & perfecta continet euange
lium, ut non sufficiat mundus ea perfice
re. Quis enim Deū ex toto corde, et pro
ximū sicut seipsum potest diligere: Quis
potest pro persequentibus & calumniā
tibus orare: Quis ex toto corde beneface
re malefacientibus: Et alia quædam per
fectissima mandat euangelium. Quoniā
igitur non erat lex quæ potuisset seruari,
○ 4 prouidit

Sapientis pro-
prium.

Euangelij præ-
ceptorū perfe-
ctio.

[illegible]

septimo capitulo, qui nō possunt saluari per euangelium. Est igitur Alcoranū magis salutare quā euangeliū, ergo & laboriosius & difficilior. Itē, si Alcoranū faciliior lex est, & periculosior, maiore reprehensione dignū erit eā non obseruari. Sed Saraceni eam nō seruant: periculosius igitur peccāt. Quod aut eam nō seruāt, nec cōplent, manifestū est. Bibunt enim uinū, & inebriātur, comedūtq; illicita apud eos: nō seruant ieiuniū, neq; orationē, neq; expendūt iuxta eorū facultatem, & alia multa, quæ melius scit qui in cōuersatione inter eos experientiā horū capit. Siue faciliē hanc dicūt, siue difficilē, periculum non euadunt. Sed in ueritate, Mahometus conatus est quidē faciliē legē dare, nō tamen permissum est sic calamū tēperare, quin difficilia multa interseruerit. Cōtinet enim lex illa difficultatē multam ad eā intelligendā. Dicitur enim in Alcorano, quod a solo Deo intelligitur. Hoc aut quomodo sit irrationabile, manifestū fuit in octauo capitulo. Itē cōtinet etiā difficultatē ad credendū. Dicit enī, uirginē Mariā peperisse Iesum, & Deū habere uerbū & spiritū sanctū, quæ necessaria sunt ad nostrā fidē, & tamen miraculis confirmata. Itē difficilis est propter opera adimpleri, sicut circūcidi, & nō bibere uinū, & cauere ebrietatē per cicerā, & alia quæ sunt de ieiunio & oratione, et de collatione cuiuslibet secundū facultatē sibi datā à Deo, & multa alia, quæ pauci Saracenorū seruant. Sicut igitur fuit mūdo necessarium, quod alleuiarētur præcepta euāgelij, & daretur Alcoranū leuius: ita posset dici ab aliquo, quod esset necessarium ut daretur alia lex leuior, quæ posset ab hominib; obseruari, & tam euāgelium quā Alcoranū deleueretur. Vel si pauci saluarent, esset culpa Dei, q talē legē dedit quam hoīes seruare nō possent. Quod si hoc est incōueniens, standū est in primo, scilicet quod euangeliū sit lex à Deo, sanctissima pariter & obseruabilis mūdo, & quæ uires hominū nō excedit.

Saracenos non
seruare Alcora
ni legem.

Alcor anwms
difficile.

FINIS.